T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU ŞİİR MECMUASI

(vr: 33^{b} - 53^{a})

(İNCELEME-METİN-NESRE ÇEVİRİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şahinalp ŞAHİN

İSTANBUL 2018

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU ŞİİR MECMUASI

(vr: 33^{b} - 53^{a})

(İNCELEME-METİN-NESRE ÇEVİRİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şahinalp ŞAHİN

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Ümran AY

İSTANBUL 2018

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek lisans öğrencisi Şahinalp ŞAHİN'in "Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 nolu Şiir Mecmuası (vr. 33b-53a) (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı yüksek lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı Üniversitesi	: Doç. Dr. Ümran AY Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof. Dr. Sebahat DENİZ Marmara Üniversitesi	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.. Dr. Nihat ÖZTOPRAK FSM. Vakıf Üniversitesi	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 25/06/ 2018 tarih ve 2018/12-07 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **I**
ÖNSÖZ ..... **II**
ÖZET ..... **III**
ABSTRACT ..... **IV**
ÇEVRİYAZI TABLOSU ..... **V**
KISALTMALAR VE İŞARETLER ..... **VI**
1. GİRİŞ **1**
1.1. KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA 1
2. NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU MECMUA **2**
2.1 MECMUADAKİ NAZIM ŞEKİLLERİ VE ŞAİRLER 3
2.2. MECMUANIN (33^b – 53^a) VARAKLARI HAKKINDA 18
2.2.1. Mecmuanın (33^b – 53^a) Varaklarındaki Şiirler 18
2.2.2. Nef'înin Hayatı, Eserleri ve Sanatı 19
2.2.3. Kasidelerin Sunulduğu Devlet Adamları 23
2.2.4. MESTAP Tablosu 26
2.2.5. Metinde (33^b – 53^a) Karşılaşılan Bazı Problemler 28
2.2.6. Nef'î Dîvânı ile 4957 No'lu Şiir Mecmuası'nın (33^b-53^a) Varaklarının Karşılaştırılması 30
3. METİN **34**
3.1. METİN KURULURKEN TAKİP EDİLEN YOL 34
3.2. TRANSKRİPSİYONLU METİN VE NESRE ÇEVİRİ 36
NOTLAR **154**
SONUÇ **167**
KAYNAKÇA **168**
ÖZGEÇMİŞ **171**
EKLER (Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 No'lu Şiir Mecmuası (33^b-53^a) Varaklarının Tıpkıbasımı) **172**

ÖNSÖZ

Klasik Türk Edebiyatında şiirin özel bir yeri vardır. Bu sebeple öncelikle birçok divan üzerinde çalışma yapılmıştır. Mecmualar ise divanların tamamlayıcısı niteliğindedir. Şairlerin divanında bulunmayan şiirleri gün yüzüne çıkarır yada eksik olanları tamamlar. Ayrıca dönemin sevilen şiirlerini, hürmet gören şairlerini anlamamıza yardımcı olur. Bu sebeplerle mecmua çalışılmasına karar verilmiştir.

Çalışmanın giriş bölümünde mecmua ve mecmuaların Klasik Türk edebiyatı açısından önemi hakkında bilgi verilmiştir. Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 no'lu şiir mecmusı'nın genel özelliklerinden bahsedildikten sonra bu mecmuanın tarafımızdan çalışılan kısmı (33^b-53^a varakları) incelenmiştir. 33^b-53^a varaklarındaki şiirler hakkında bilgi verilmiştir. Nef'î'nin hayatından, eserlerinden ve sanatından bahsedilmiştir. Nef'î divanı ile mecmua arasındaki farklılıklar gösterilmiştir. Çalışmanın asıl kısmını transkripsiyonlu metin ve şiirlerin nesre çevirisi oluşturmaktadır. Çalışma sonuç, kaynakça, notlar, özgeçmiş ve çalıştığımız varakların tıpkıbasımıyla bitirilmiştir. Bazı beyitlerin muhtevasında açıklama gereksinimi duyulan unsurlar notlar kısmı ile çalışmanın sonuna eklenmiştir. Açıklanan unsurlar başka şairlerden verilen örnek beyitler ile desteklenmiştir.

Metinde ve özellikle nesre çevirilerde yanlış veya eksik bilgi, gözden kaçırma ve teknik sebeplerle hataların olması muhtemeldir. Tahammül gösterilmesini ümit ediyoruz.

Çalışmanın her ayrıntısıyla samimiyetle ilgilenen hocam Ümran AY'a, değerli hocalarıma, yâr-i güzîn Haydar EGESEL ve İbrahim EKİNCİ'ye, dostlarıma ve aileme emekleri ve sabırları için teşekkür ederim.

Şahinalp Şahin

İstanbul, 2018

ÖZET

Bu çalışmada Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 nolu şiir mecmuasının (33^b - 53^a) varaklarının transkripsiyonlu metne aktarımı, nesre çevirisi ve incelemesi yapılmıştır. 254 varaktan oluşan 4957 nolu şiir mecmuasının çalıştığımız bölümünde Nef'î'ye ait 14 kaside bulunmaktadır. İki bölümden oluşan çalışmamızın ilk bölümünde mecmua ve mecmuaların edebiyat tarihindeki önemine değinilmiş, 4957 numaralı şiir mecmuasının ilgili kısmında yer alan şiirler ve bu şiirlerin şairi Nef'î'nin hayatı, eserleri ve sanatı hakkında incelemeler sonucunda elde edilen bilgiler sıralanmış, kasidelerin sunulduğu devlet adamları hakkında bilgiler verilmiş ve mecmuanın MESTAP projesine uygun tablosu çıkartılmıştır. İkinci bölümünde ise söz konusu varaklarda bulunan kasidelerin divanla karşılaştırılmış transkripsiyonlu metnine ve nesre çevirilerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nef'î, Dîvân, Kasîde, Mecmua, Nuruosmaniye 4957.

ABSTRACT

In this thesis, for pages 33^{b}-53^{a} in the poetry journal 4957 in the Nuruosmaniye Library, I transcribed the Ottoman script in direct form and then also translated it into narrative form, as well. The poetry journal 4957 that has a total of 254 pages, and the section that I have studied has 14 odes (kaside) composed by Nef'i. The thesis contains two sections. The first section explores the importance of these types of literary journals throughout history of literature and it also includes the odes from the aforementioned section of journal 4957 and a compilation of the life works and art of Nef'i. Additionally, it includes information about various statesmen that these odes were presented to, and the work was prepared using the official guidelines for the MESTAP project. The second section is a comparative study of these poems from the journal versus those in the Divan of Nef'i, and it includes the transliterations and narrative / prose translations of those poems, as well.

Key words: Nef'i, Divan (collected poems), Kaside, Mecmua (Journal), Nuruosmaniye Library, 4957.

ÇEVRİYAZI TABLOSU

A, a, E, e, ʾ	ا	ش	Ş, ş
Ā, ā, a	آ	ص	Ṣ, ṣ
B, b	ب	ض	Ż, ż, Ḍ, ḍ
P, p	پ	ط	Ṭ, ṭ
T, t	ت	ظ	Ẓ, ẓ
S̱, s̱	ث	ع	ʿ
C, c	ج	غ	Ġ, ġ
Ç, ç	چ	ف	F, f
Ḥ, ḥ	ح	ق	Ḳ, ḳ
Ḫ, ḫ	خ	ك	K, k, G, g, Ñ, ñ
D, d	د	ل	L, l
Ẕ, ẕ	ذ	م	M, m
R, r	ر	ن	N, n
Z, z	ز	و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, Ū, ū, Ō, ō
J, j	ژ	ه	H, h, A, a, E, e
S, s	س	ي	Y, y, İ, i, Ī, ī
Farsça kelimelerdeki “vāv-ı maʿdūle”, “ ᵛ ” olarak gösterilmiştir.			

KISALTMALAR VE İŞARETLER

M.	: Mecmua
K.	: Kaside
G.	: Gazel
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
C.	: Cild
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
[ ]	: Eklenen kısımlar
-	: Eksik kelime
?	: İmlası yanlış yada anlamı olmayan kelime
//	: Mısra geçişi
hzl.	: Hazırlayan

1. GİRİŞ

Mecmû'a-i eş'âr ve mecmû'a-i nezâ'ir (şiir ve nazire mecmuaları) Klasik Türk Edebiyatında divanlar ve mesneviler gibi şiir içerikli defterlerdir. Farklı şairlerden şiirler yahud beğenilen şiirlere yazılan nazireler toplanıp bir defter oluşturulduğundan dönemin şiiriyle alakalı önemli ipuçları vermektedirler. Bu sebeple araştırmalar için önemli kaynaklardır.

1.1. KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

Arapça bir kelime olan mecmua *cem'* kökünden gelir, toplanmış manasınadır. Edebî terim olarak ise içerisinde seçilmiş şiirler, söz ve yazılar bulunan el yazması kitaplara mecmua denir.[1] Mecmuaların toplayanı ve toplanma tarihi genellikle bilinmemektedir.

"Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dini, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır: Mecmū-atü'l- ehādis, mecmūa-i fetevā, mecmūa-i ed'iye, mecmūa-i eş'ār, mecmūa-i tevārih, mecmūa-i fevāid gibi. Mecmua başlangıçta birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevaid), notların, tarihi belge ve kayıtların (tevarih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır."[2]

Mecmualar zamanla düzen kazanıp farklı türlere ayrılınca şiir mecmuaları ve nazire mecmuaları ortaya çıkmıştır. Bazı önemli nazire mecmuaları şunlardır: Pervâne Bey tarafından derlenen Pervâne Bey Mecmûası (1560), Edirneli Nazmi tarafından derlenen Mecma'u'n-Nezâîr (1533-34), Ömer Bin Mezid tarafından derlenen Mecmûatü'n-Nezâ'ir (1437), Eğridirli Hacı Kemal tarafından derlenen Câmi'ü'n Nezâ'ir (1512).[3]

---

[1] AYVERDİ, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul 2011.
[2] UZUN, Mustafa, "Mecmua", *DİA*, C. 28, s.265.
[3] SARAÇ, Yekta, *Eski Türk Edebiyatına Giriş: Biçim ve Ölçü*, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir 2011, s.14.

Mecmualarda ismi günümüze ulaşmamış şairlere ve saklı kalmış bilgilere ulaşılabilinir. Mecmualar şiirlerin yanında zengin bir içeriğe sahiptirler: tevarih ve fevaid kayıtları, dini bilgiler, şarkı, bilmece, tarif vesair. Dönemin sevilen, hürmet gören şair ve şiirlerini yansıtır. Tanınıp sevildiği halde divanı olmayan şairleri ortaya çıkarır. Şairlerin divanları oluşturulurken mecmualarla karşılaştırılarak şiirlerdeki eksiklikler ve hatalar giderilir. Nazire mecmularına bakılarak dönemin şiir anlayışına hangi şairlerin yön verdiği ve kimlerin kimlerden etkilendiği anlaşılabilir.

2. NURUOSMANİYE KÜTÜPHANESİ 4957 NO'LU MECMUA

Nüshanın tavsifi[4]: 323x195 - 245x127 mm ölçülerinde, kırmızı deri, şemseli, miklepli cildi vardır. Abâdî kağıda, nesih yazıyla, genel olarak 14 satır, üç sütun halinde yazılmıştır. İlk varak altın yaldız süslemeli, tezhiplidir. Başlık kısmı boş bırakılmıştır. Bütün varaklar yaldız cedvellidir. Başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı başlık kısımları boş bırakılmıştır. Çoğu sayfada çoban (reddade, müşir) bulunmakla birlikte çoban olmayan veya takibi yapılamayanlar da vardır. Mecmuanın sonu eksiktir, arka cilt iç kapak karton ve ebruludur. Sırt cildi yarıdan itibaren kopuktur, şirazesi sağlam görülmektedir. Müstensihi ve istinsah tarihi belli değildir.

İç kapakta iki ayrı mühür, arapça bir metin ve fihrist bulunmaktadır. Üstteki mühürde Araf Suresi 43.ayet "Bizi buraya gönderen Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bize yolu göstermeseydi biz yolu bulamazdık." ve Üçüncü Osman tuğrası "Osman Hân bin Mustafa el-muzaffer dâima." bulunmaktadır. Arapça metinde: Tastamam dolunay gibi olan sultan oğlu sultan, sultan Mustafa Hân oğlu irşâd sahibi Sultan Osman Hân, görkemli makam ve halifeliğinde vakfetmiştir. Allah şerefli edipleri, marifetler ve akıl sahiplerini iyilik ve ihsanıyla koruyucu eylesin ve ben Harameyn müfettişi duâcı el-hace İbrahim Hanif affoluna yazmaktadır. Alttaki mühürde ise "İbrahim Hanif bende-i Latif" yazmaktadır.

[4] Nurosmaniye Kütüphanesi şiir mecmuaları daha evvel Nihat Öztoprak, Sebahat Deniz, Bünyamin Ayçiçeği ve Arzu Polat'tan oluşan bir ekip tarafından Marmara Üniversitesi'nde proje olarak hazırlanmış ve daha sonra mecmuaların içeriğindeki şiir ve şairler dizini Bünyamin Ayçiçeği tarafından yayınlanmıştır. Mecmuadaki Nazım Şekilleri ve Şairler tablosu ilgili makaleden alıntılanmıştır. Bkz. AYÇİÇEĞİ, Bünyamin, "Nuruosmaniye Kütüphanesi Türkçe Şiir Mecmû'aları: İnceleme-Dizin", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S.16, İstanbul 2016, s.227-367.

Nuruosmaniye 4957 no'lu mecmua oldukça zengin içeriğe sahip ve hacimli bir eserdir. İçinde pek çok farklı şaire ait değişik nazım şekillerinden şiir bulunmaktadır. Bu mecmua üzerinde yapılan ve devam eden çalışmalar şunlardır:

2^{b}-33^{b} Onur Şahin (devam ediyor), 33^{b}-53^{a} Şahinalp Şahin (tamamlandı), 72^{b}-92^{b} Asım Çakmak (tamamlandı), 93^{a}-108^{a} Çiğdem Haberdar Külünk (devam ediyor), 108^{b}-123^{a} Hamdi İlhan (tamamlandı), 93^{a}-123^{b} Merve Nur Emiroğlu (devam ediyor), 123^{b}-153^{a} Şerife Sarı (devam ediyor), 153^{b}-169^{b} Hatice Er (tamamlandı), 170^{a}-184^{b} Meryem Olcay (tamamlandı), 185^{a}-199^{b} İffetnur Gülhan (devam ediyor), 199^{b}-220^{a} Ayşenur Özbölük (tamamlandı), 220^{b}-240^{a} Ahmet Ertürkmen (devam ediyor).

Mecmuada şu şairlerin türlü nazım şekillerinden şiirleri bulunmaktadır: 'Âlî (Gelibolulu), Âzerî, Çelebi Ahmed Efendi, Cinânî, Cüdâyî, Fehmî, Fevrî, Garîbî, Hâfız Ahmed Paşa, Hâletî, Lem'î, Nef'î, Nev'î, Nusretî, Rûhî, Sâ'î, Tîgî, 'Ulvî, Usûlî, Veysî, Vezîr Muharrem Hafız Paşa ve Yahyâ.

Baş: Şol dem ki oldum bahr musaffâ

Zâtum göründi mir'ât-ı Mevlâ

Son: Her ḳaçan kim yanuma ol gözleri câdû gelür

Fi'l-mesel mecnûne mûnis olmaga âhû gelür

2.1 MECMUADAKİ NAZIM ŞEKİLLERİ VE ŞAİRLER

Mecmuadaki nazım şekilleri ve şairler tablosunda mecmuada yer alan şairlerin önce mahlası, ardından yer aldığı varak numarası, sonra belirtilen varaklardaki şiirin/şiirlerin nazım şekli verilmiştir.

Şâir	Varak Numarası	Nazım Şekli
'Ālī [el-Merḥūm Gelibolulu]	1^{b}-4^{b}	Terkīb-bend
'Ālī [el-Merḥūm Gelibolulu]	112^{b}	Ġazel
'Ālī [el-Merḥūm Gelibolulu]	113^{a}	Ġazel
'Ālī [el-Merḥūm Gelibolulu]	113^{b}	Ġazel
'Ālī [el-Merḥūm Gelibolulu]	113^{b}-113^{a}	Ġazel
'Ālī [el-Merḥūm Gelibolulu]	114^{a}	Ġazel
'Ālī [el-Merḥūm Gelibolulu]	114^{b}	Ġazel
'Ālī [el-Merḥūm Gelibolulu]	114^{a}-114^{b}	Ġazel
'Ālī [el-Merḥūm Gelibolulu]	114^{b}-115^{a}	Ġazel
'Ālī [el-Merḥūm Gelibolulu]	115^{a}-115^{b}	Ġazel

ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	115a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	115b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	116a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	116a-116b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	117a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	117b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	117b-118a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	118a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	118b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	118b-119a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	119b-120a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	119a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	119b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	120b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	120a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	120a-120b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	121a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	121b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	121b-122a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	122a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	122b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	122a-122b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	122b-123a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	123a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	123a-123b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	123b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	123b-124a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	124a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	124b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	124a-124b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	124b-125a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	125a-125b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	125a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	125b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	126a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	126b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	126a-126b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	126b-127a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	127a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	127b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	127a-127b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	127b-128a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	128a-128b	Meşnevī
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	129b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	129b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	129a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	129a-129b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	129b-130a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	130a-130b	Ġazel

ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	130a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	130b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	130b-131a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	131a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	131a-131b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	131b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	132a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	132a-132b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	132b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	132b-133a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	133a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	133a-133b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	133b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	134a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	133b-134a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	134a-134b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	134b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	134b-135a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	135a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	135a-135b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	135b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	136a	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	136a-136b	Ġazel
ʿĀlī [el-Merḥūm Gelibolulu]	136b	Ġazel
Āzerī	17a-17b	Müseddes
Çelebi Aḥmed Efendi [Faẓīletli]	242b	Ġazel
Çelebi Aḥmed Efendi [Faẓīletli]	244a	Ġazel
Çelebi Aḥmed Efendi [Faẓīletli]	246b-247a	Ġazel
Çelebi Aḥmed Efendi [Faẓīletli]	247a-247b	Ġazel
Çelebi Aḥmed Efendi [Faẓīletli]	247b-248a	Ġazel
Çelebi Aḥmed Efendi [Faẓīletli]	248a	Ġazel
Çelebi Aḥmed Efendi [Faẓīletli]	248a-248b	Ġazel
Çelebi Aḥmed Efendi [Faẓīletli]	249a	Ġazel
Cinānī	20b-21a	Müseddes
Cinānī	21a	Müseddes
Cinānī	21b-22a	Taḫmīs
Cüdāyī	241b-242a	Ġazel
Fehmī-i Baġdādī	242a	Ġazel
Fevrī	25a-25b	Taḫmīs
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	242a	Ḳaṣīde
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	242a-242b	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	242b-243a	Taḫmīs
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	243a-243b	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	243b	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	243b-244a	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	245a	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	245a-245b	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	245b	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	245b-246a	Ġazel

Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	246a	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	246a-246b	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	246b	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	247a	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	247b	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	248b	Ġazel
Ḥāfıẓ Aḥmed Paşa [sellemallāh]	249a	Ġazel
Ḥāletī	6a-7a	Ḳaṣīde
Ḥāletī	241b	Ġazel
Ġarībī	20a-20b	Müseddes
Lemʿī	20a	Müseddes
Nefʿī	10b-14a	Terkīb-bend
Nefʿī	25b	Ḳaṣīde
Nefʿī	29b-30a	Ḳaṣīde
Nefʿī	30a-30b	Ḳaṣīde
Nefʿī	30b-31b	Ḳaṣīde
Nefʿī	31b-32a	Ḳaṣīde
Nefʿī	32a-33b	Ḳaṣīde
Nefʿī	33b-35a	Ḳaṣīde
Nefʿī	35a-35b	Ḳaṣīde
Nefʿī	35b-37a	Ḳaṣīde
Nefʿī	37a-38a	Ḳaṣīde
Nefʿī	38a-40a	Ḳaṣīde
Nefʿī	40a-41b	Ḳaṣīde
Nefʿī	41b-42b	Ḳaṣīde
Nefʿī	43a-44a	Ḳaṣīde
Nefʿī	44a-45a	Ḳaṣīde
Nefʿī	45a-46b	Ḳaṣīde
Nefʿī	46b-48a	Ḳaṣīde
Nefʿī	48a-50a	Ḳaṣīde
Nefʿī	50a-51b	Ḳaṣīde
Nefʿī	51b-53a	Ḳaṣīde
Nefʿī	53a-54b	Ḳaṣīde
Nefʿī	54b-56a	Ḳaṣīde
Nefʿī	56a-57a	Ḳaṣīde
Nefʿī	57b-58b	Ḳaṣīde
Nefʿī	58b-59b	Ḳaṣīde
Nefʿī	59b-61a	Ḳaṣīde
Nefʿī	61a-62a	Ḳaṣīde
Nefʿī	62a-63b	Ḳaṣīde
Nefʿī	63b-65a	Ḳaṣīde
Nefʿī	65a-66b	Ḳaṣīde
Nefʿī	66b-68a	Ḳaṣīde
Nefʿī	68a-69a	Ḳaṣīde
Nefʿī	69a-70b	Ḳaṣīde
Nefʿī	70b-71b	Ḳaṣīde
Nefʿī	71b-72b	Ḳaṣīde
Nefʿī	72b-74a	Ḳaṣīde
Nefʿī	74a-75a	Ḳaṣīde

Nefʿī	75ᵃ-76ᵃ	Ḳaṣīde
Nefʿī	76ᵃ-77ᵃ	Ḳaṣīde
Nefʿī	77ᵇ-78ᵃ	Ġazel
Nefʿī	78ᵃ	Ġazel
Nefʿī	78ᵇ	Ġazel
Nefʿī	78ᵇ-79ᵃ	Ġazel
Nefʿī	79ᵃ	Ġazel
Nefʿī	79ᵃ-79ᵇ	Ġazel
Nefʿī	79ᵇ-80ᵃ	Ġazel
Nefʿī	79ᵇ	Ġazel
Nefʿī	80ᵃ	Ġazel
Nefʿī	80ᵇ	Ġazel
Nefʿī	80ᵇ-81ᵃ	Ġazel
Nefʿī	81ᵇ	Ġazel
Nefʿī	81ᵃ	Ġazel
Nefʿī	81ᵃ-81ᵇ	Ġazel
Nefʿī	81ᵇ-82ᵃ	Ġazel
Nefʿī	82ᵃ	Ġazel
Nefʿī	82ᵃ-82ᵇ	Ġazel
Nefʿī	82ᵇ	Ġazel
Nefʿī	82ᵇ-83ᵃ	Ġazel
Nefʿī	83ᵃ	Ġazel
Nefʿī	83ᵇ	Ġazel
Nefʿī	83ᵇ-84ᵃ	Ġazel
Nefʿī	84ᵃ	Ġazel
Nefʿī	84ᵃ-84ᵇ	Ġazel
Nefʿī	84ᵇ	Ġazel
Nefʿī	84ᵇ-85ᵃ	Ġazel
Nefʿī	85ᵃ	Ġazel
Nefʿī	85ᵇ	Beyit
Nefʿī	85ᵃ	Ḳıṭʿa
Nefʿī	77ᵃ-77ᵇ	Ḳıṭʿa
Nefʿī	77ᵇ	Ḳıṭʿa
Nefʿī	77ᵇ	Ḳıṭʿa
Nefʿī	85ᵃ	Rubāʿī
Nefʿī	85ᵃ-85ᵇ	Rubāʿī
Nefʿī	85ᵇ	Rubāʿī
Nevʿī [Efendi]	4ᵇ-6ᵃ	Ḳaṣīde
Nevʿī [Efendi]	6ᵃ	Ḳaṣīde
Nevʿī [Efendi]	27ᵃ	Ḳaṣīde
Nevʿī [Efendi]	27ᵃ-27ᵇ	Ḳaṣīde
Nevʿī [Efendi]	27ᵇ	Rubāʿī
Nevʿī [Efendi]	27ᵇ-28ᵇ	Ḳaṣīde
Nevʿī [Efendi]	28ᵇ-29ᵇ	Ḳaṣīde
Nevʿī [Efendi]	201ᵃ	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	201ᵇ	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	201ᵇ-202ᵃ	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	202ᵃ	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	202ᵇ	Ġazel

Nevʿī [Efendi]	202a-202b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	203a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	203a-203b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	203b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	204a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	204b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	204b-205a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	205a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	205a-205b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	205b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	205b-206a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	206a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	206a-206b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	206b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	206b-207a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	207a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	207a-207b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	207b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	207b-208a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	208a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	208b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	209a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	209b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	210a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	210b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	210b-211a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	211a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	211a-211b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	211b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	211b-212a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	212a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	212a-212b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	212b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	212b-213a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	213a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	213a-213b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	213b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	213b-214a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	214a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	214a-214b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	214b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	214b-215a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	215a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	215a-215b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	215b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	215b-216a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	216a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	216b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	217a	Ġazel

Nevʿī [Efendi]	217b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	217b-218a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	218a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	218b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	219a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	219b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	220a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	220a-220b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	220b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	221a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	221a-221b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	221b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	221b-222a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	222a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	222b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	222b-223a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	223a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	223a-223b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	223b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	223b-224a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	224a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	224b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	225a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	225a-225b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	225b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	225b-226a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	226a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	226b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	227a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	227b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	227b-228a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	228a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	228a-228b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	228b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	228b-229a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	229a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	229a-229b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	229b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	229b-230a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	230a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	230a-230b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	230b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	230b-231a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	231a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	231a-231b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	231b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	231b-232a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	232a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	232a-232b	Ġazel

Nevʿī [Efendi]	232b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	233a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	232b-233b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	233b-234a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	233b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	234a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	234a-234b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	234b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	234b-235a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	235a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	235b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	236a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	236b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	237a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	237b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	237b-238a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	238a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	238a-238b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	238b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	238b-239a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	239a	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	239b	Ġazel
Nevʿī [Efendi]	240a	Ḳıṭʿa
Nevʿī [Efendi]	240b	Ḳıṭʿa
Nevʿī [Efendi]	240a-240b	Ḳıṭʿa
Nevʿī [Efendi]	240a	Rubāʿī
Nevʿī [Efendi]	240b	Rubāʿī
Nevʿī [Efendi]	240b-241a	Rubāʿī
Nevʿī [Efendi]	241a	Rubāʿī
Nevʿī [Efendi]	241a	Ḳıṭʿa
Nuṣretī [İbrāhīm Beg]	14a	Terkīb-bend
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	14a-17a	Terkīb-bend
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	19a-20a	Müseddes
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	23a-23b	Tesdīs
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	23b-24a	Taḫmīs
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	24a-24b	Taḫmīs
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	24b-25a	Taḫmīs
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	25b-27a	Ḳaṣīde
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	136b-137b	Ḳaṣīde
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	138a-138b	Ḳaṣīde
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	138b-139b	Ḳaṣīde
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	139b-140b	Ḳaṣīde
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	140b	Ḳaṣīde
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	141a	Terciʿ-bend
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	141a-142a	Terciʿ-bend
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	142a-142b	Muhammes
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	143a	Beyit
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	143a-143b	Beyit
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi’r-raḥmeti]	144a	Beyit

Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	144a	Rubāʿī
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	144a	Taḫmīs
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	142b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	142b-143a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	143a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	144b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	144b-145a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	145a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	145a-145b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	145b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	145b-146a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	146a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	146a-146b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	146b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	147a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	147b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	147b-148a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	148a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	148a-148b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	148b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	148b-149a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	149a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	149a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	149a-149b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	149b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	149b-150a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	150a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	150a-150b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	150b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	150b-151a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	151a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	151a-151b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	151b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	151b-152a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	152a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	152b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	152b-153a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	153a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	153b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	153b-154a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	154a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	154a-154b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	154b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	154b-155a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	155a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	155a-155b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	155b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	155b-156a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	156a	Ġazel

Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	156a-156b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	156b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	156b-157a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	157a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	157a-157b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	157b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	157b-158a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	158a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	158b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	158b-159a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	159a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	159a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	159a-159b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	159b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	159b-160a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	160a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	160a-160b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	160b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	160b-161a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	161a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	161a-161b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	161b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	161b-162a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	162a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	162a-162b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	162b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	162b-163a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	163a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	163a-163b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	163b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	163b-164a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	164a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	164a-164b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	164b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	164b-165a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	165a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	165b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	165b-166a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	166a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	166a-166b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	166b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	167a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	167a-167b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	167b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	167b-168a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	168a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	168a-168b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	168b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	168b-169a	Ġazel

Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	169a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	169a-169b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	169b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	169b-170a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	170a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	170a-170b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	170b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	171a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	171b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	171b-172a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	172a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	172a-172b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	172b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	173a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	173a-173b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	173b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	173b-174a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	174a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	174a-174b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	174b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	174b-175a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	175a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	175a-175b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	175b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	175b-176a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	176a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	176a-176b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	176b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	176b-177a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	177a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	177a-177b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	177b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	177b-178a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	178a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	178a-178b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	178b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	178b-179a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	179a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	179a-179b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	179b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	179b-180a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	180a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	180a-180b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	180b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	181a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	181a-181b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	181b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	181b-182a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	182a	Ġazel

Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	182a-182b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	182b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	182b-183a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	183a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	183a-183b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	183b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	183b-184a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	184a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	184b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	184b-185a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	185a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	185a-185b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	185b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	185b-186a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	186a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	186a-186b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	186b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	186b-187a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	187a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	187a-187b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	187b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	187b-188a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	188a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	188b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	188b-189a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	189a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	189a-190b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	190b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	190b-191a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	191a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	191a-191b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	191b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	191b-192a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	192a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	192a-192b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	192b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	192b-193a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	193a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	193a-193b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	193b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	193b-194a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	194a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	194a-194b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	194b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	194b-195a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	195a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	195a-195b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	195b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	195b-196a	Ġazel

Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	196a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	196a-196b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	196b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	196b-197a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	197a-197b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	197b-198a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	197a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	197b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	198a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	198a-198b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	198b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	198b-199a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	199a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	199a-199b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	199b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	199b-200a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	200a	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	200b	Ġazel
Rūḥī[-i Baġdādī ʿaleyhi'r-raḥmeti]	201a	Ġazel
Sāʿī	18b-19a	Terkīb-bend
Sāʿī	22b-23a	Müseddes
Tīġī	21b	Müseddes
ʿUlvī	7b-8b	Ḳaṣīde
ʿUlvī	17b-18b	Terkīb-bend
ʿUlvī	22b	Muḫammes
ʿUlvī	249a	Ġazel
ʿUlvī	249a-249b	Ġazel
ʿUlvī	249b	Ġazel
ʿUlvī	250a	Ġazel
ʿUlvī	250a-250b	Ġazel
ʿUlvī	250b	Ġazel
ʿUlvī	250b-251a	Ġazel
ʿUlvī	251a	Ġazel
ʿUlvī	251a-251b	Ġazel
ʿUlvī	251b	Ġazel
ʿUlvī	251b-252a	Ġazel
ʿUlvī	252a	Ġazel
ʿUlvī	252a-252b	Ġazel
ʿUlvī	252b	Ġazel
ʿUlvī	252b	Beyit
Uṣūlī	7a-7b	Ḳaṣīde
Veysī [Efendi]	9a-10b	Terkīb-bend
Veysī [Efendi]	22a	Muḫammes
Vezīr Muḥarrem Ḥāfıẓ Paşa	244a-244b	Ġazel
Vezīr Muḥarrem Ḥāfıẓ Paşa	244b	Ġazel
Vezīr Muḥarrem Ḥāfıẓ Paşa	248b	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	86a	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	86a-86b	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	86b	Ġazel

Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	86^{b}-87^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	87^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	87^{a}-87^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	87^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	87^{b}-88^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	88^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	88^{a}-88^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	88^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	88^{b}-89^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	89^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	89^{a}-89^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	89^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	89^{b}-90^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	90^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	90^{a}-90^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	90^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	91^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	91^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	91^{b}-92^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	92^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	92^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	93^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	93^{a}-93^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	93^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	93^{b}-94^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	94^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	94^{a}-94^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	94^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	94^{b}-95^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	95^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	95^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	95^{b}-96^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	96^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	96^{a}-96^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	96^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	96^{b}-97^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	97^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	97^{a}-97^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	97^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	97^{b}-98^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	98^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	98^{a}-98^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	98^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	98^{b}-99^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	99^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	99^{a}-99^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	99^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	100^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	100^{a}-100^{b}	Ġazel

Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	100^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	101^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	101^{a}-101^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	101^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	101^{b}-102^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	102^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	102^{a}-102^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	102^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	102^{b}-103^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	103^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	103^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	104^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	104^{a}-104^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	104^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	105^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	105^{a}-105^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	105^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	105^{b}-106^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	106^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	106^{a}-106^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	106^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	106^{b}-107^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	107^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	107^{a}-107^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	107^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	107^{b}-108^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	108^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	108^{a}-108^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	108^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	108^{b}-109^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	109^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	109^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	109^{b}-110^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	110^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	110^{a}-110^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	110^{b}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	110^{b}-111^{a}	Ġazel
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	111^{a}	Ḳıṭʿā
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	111^{b}-112^{a}	Meṣnevī
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	111^{b}	Rubāʿī
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	111^{a}	Rubāʿī
Yaḥyā [Şeyhülislām efendi]	111^{a}-111^{b}	Rubāʿī
Mahlassız	18^{b}	Ḳıṭʿā

2.2. MECMUANIN (33^b – 53^a) VARAKLARI HAKKINDA

Bu bölümde mecmuanın çalıştığımız kısmındaki şairler, şiirlerin türleri, şiirlerin vezinleri, beyit sayıları ve kafiye-redifleri bir tablo ile gösterildikten sonra MESTAP tabosuna yer verilmiştir. Ayrıca Nef'î hakkında ve kaside sunduğu devlet adamları hakkında bilgi verilmiştir. Bölüm sonunda metinde karşılaşılan bazı problemlere değinilmiştir.

2.2.1. Mecmuanın (33^b – 53^a) Varaklarındaki Şiirler

Mecmuanın (33^b-53^a) varaklarındaki şiirler tablosunda mecmuada yer alan şiirlerin sırasıyla numarası, şairi, nazım şekli, beyit sayısı, vezni ve bahri, sonra da kafiye ve redifi verilmiştir. Mecmuanın incelediğimiz bu kısmında Nef'î'ye ait 14 kaside bulunmaktadır. En kısa kaside 35 beyit, en uzun kaside ise 73 beyittir. Nef'î, 4 kasidede "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" veznini, 4 kasidede de "mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün" veznini kullanırken 6 defa hezec bahrini, 5 defa da remel bahrini tercih etmiştir. Nef'î, redif olarak da Türkçe kelime ve ekleri seçmiştir.

No.	Şair	Nazım Şekli	Beyit Sayısı	Vezni ve Bahri	Kafiye	Redif
1	Nef'î	Kaside	52	Hezec-i müşemmen-i sālim Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün + – – – / + – – – / + – – – / + – – –	-ān	üzre
2	Nef'î	Kaside	35	Remel-i müşemmen-i maḫẕūf Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün – + – – / – + – – / – + – – / – + –	-ā	mıdur
3	Nef'î	Kaside	61	Remel-i müşemmen-i maḫbūn-ı maḫẕūf Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün + + – – / + + – – / + + – – / + + –	-īm	-
4	Nef'î	Kaside	44	Remel-i müşemmen-i maḫẕūf Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün – + – – / – + – – / – + – – / – + –	-ān	bulur
5	Nef'î	Kaside	72	Hezec-i müşemmen-i aḫreb-i mekfūf-ı maḫẕūf Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün – – + / + – – + / + – – + / + – –	-ān	-dur
6	Nef'î	Kaside	63	Hezec-i müşemmen-i aḫreb-i mekfūf-ı maḫẕūf Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün – – + / + – – + / + – – + / + – –	-er/ -ar	eyler
7	Nef'î	Kaside	52	Hezec-i müşemmen-i sālim Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün + – – – / + – – – / + – – – / + – – –	-ānī	-

8	Nef'î	Kaside	43	Remel-i müṣemmen-i maḥẕūf Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün – + – – / – + – – / – + – – / – + –	-ān	-umdur benüm
9	Nef'î	Kaside	55	Hezec-i müṣemmen-i sālim Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün + – – – / + – – – / + – – – / + – – –	-yı	-ā
10	Nef'î	Kaside	60	Hezec-i müṣemmen-i sālim Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün + – – – / + – – – / + – – – / + – – –	-ārı	-
11	Nef'î	Kaside	64	Remel-i müṣemmen-i maḥẕūf Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün – + – – / – + – – / – + – – / – + –	-eri	-
12	Nef'î	Kaside	73	Mużāriʿ-i müṣemmen-i aḫreb-i maḥẕūf Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün – – + / – + – + / + – – + / – + –	-ān	olur
13	Nef'î	Kaside	67	Mücteṣ-i müṣemmen-i maḫbūn-ı maḥẕūf Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün + – + – / + + – – / + – + – / + + –	-ād	-
14	Nef'î	Kaside	67	Mücteṣ-i müṣemmen-i maḫbūn-ı maḥẕūf Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün + – + – / + + – – / + – + – / + + –	-ānı	-

2.2.2. Nef'înin Hayatı, Eserleri ve Sanatı[5]

Hayatı

Divan şiirinin en büyük kaside şairi olarak bilinen Nefi'i on yedinci yüzyıl Osmanlı şairlerindendir. 1572 yılında Erzurum'un Hasankale kazasında doğduğu bilinmektedir. Kaynaklarda verilen asıl adının Ömer olduğu bilgisi mührüne de kazınmıştır. Babası Mehmed Bey, dedesi Mirza Ali Bey'dir. Nef'i, Kırım Hanlarının

[5] Bu bölüm yazılırken yararlanılan eserler: AKKUŞ, Metin, *Nef'î Sanatı ve Türkçe Dîvânı, (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin),* Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, [Yayımlanmamış] Doktora Tezi, Erzurum 1991; İPEKTEN, Haluk, *Nef'î Hayatı-Eserleri-Sanatı Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, hzl. Yaşar Aydemir, Akçağ Yayınları, Ankara 2012; KARAHAN, Abdülkadir, *Nef'i, Hayatı-Sanatı-Şiirleri*, Varlık Yayınevi, İstanbul 1954; ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, Tulga OCAK, İsmail ÜNVER, *Ölümünün 350. Yılında Nef'î*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1991; ZEHR-İ MÂR-ZÂDE SEYYİD MEHMED RIZÂ, hzl. Gencay ZAVOTÇU, *Rızâ Tezkiresi*, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2017, s.117; RİYÂZÎ MUHAMMED EFENDİ, hzl. Namık AÇIKGÖZ, *Riyâzü'ş-Şuara*, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2017, s.319.

hizmetinde bulunmuş olan babasını, ailesini terk ettiği için *Sihâm-ı Kazâ* adlı eserinde hicvetmiştir.

İlköğrenimini Hasankale ve Erzurum'da yapmış olan Nef'i Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Arap ve Fars edebiyatlarını iyi bilen Nef'î gençlik yıllarında Arap ve Fars şairleri örnek aldığını şiirlerinde belirtmiştir.

Daha önce zararlı anlamına gelen "Darrî" mahlasını kullanan Erzurumlu Ömer'e yararlı anlamına gelen "Nef'î" mahlasını Gelibolulu Âli vermiştir. Nef'î tarafından Gelibolulu Âli'ye sunulan "suhan" redifli kasidedeki bu beyit Nef'i mahlasının verilişini anlatmaktadır:

Eyledün mahlâs-ı Nef'î ile kadrüm a'lâ

Zihn-i pâkümde görüp kuvvet-i iz'ân-ı suhan

Nef'î Kırım Hanı Canıbek Giray Han'ın takdirini kazanmış Giray Han vesilesiyle tanıtıldığı Kuyucu Murad Paşa'ya kasideler sunmuştur. Yeteneği fark edilen Nef'î 17. yüzyılın başında İstanbul'a gönderilmiştir. Kısa süreliğine Edirne'ye gidişi dışında İstanbul'da yaşayan Nef'î farklı memurluklarda bulunmuştur. Dört padişahın saltanatında da korunup iltifat görmüştür. Asıl şöhretini İstanbul'a geldikten sonra kazanan Nef'î üç padişaha ve devrin birçok din ve devlet adamına kasideler sunmuştur.

Nef'î IV. Murad'a 12 kaside, I. Ahmed'e 8 kaside, II. Osman'a 4 kaside sunmuştur. Kaside sunduğu diğer kişiler: Vezir-i Azam Murad Paşa, Nasuh Paşa, Mehmed Paşa, Halil Paşa, Ali Paşa, Hüseyin Paşa, Hüsrev Paşa, Hafız Ahmed Paşa, Bayram Paşa, Mustafa Paşa, İlyas Paşa, İbrahim Paşa, Şeyhülislam Mehmed Efendi, Şeyhülislam Esad Efendi, Şeyhülislam Aziz Efendi, Kaymakam Mehmed Paşa, Darüssaade Ağası ve Gelibolulu Ali. Ayrıca divanında bir na't, bir Mevlana medhiyesi ve bir de memduhu belirtilmemiş kaside bulunmaktadır. Sert bir mizaca sahip olan Nef'î, hem yergisinde hem övgüsünde mübalağa etmeyi seven bir üsluba sahiptir. Bunu siyasi olarak fazla başarısı bulunmayan padişah ve paşalara sunduğu yersiz övgülerle dolu kasidelerinde görmek mümkündür. Örnek olarak II. Osman'a başarı sayılamayacak Lehistan seferi dönüşü sunduğu kaside ve Nasuh Paşa'ya sunduğu kasideler verilebilir. Fakat IV. Murad ve Kuyucu Murad Paşa'ya sunduğu kasideler gibi bazı kasidelerindeki övgüler memduhlarının şahsiyetleri ve başarılarıyla örtüşmektedir.

Nef'î yazdığı hicivler sebebiyle ara ara cezalandırılırdı. Bayram Paşa'yı yahud padişahı hicvettiği için boğdurulup denize atıldığı farklı rivayetlerle anlatılmıştır.

Kaynaklarda verilen ölüm tarihi birbirini tutmasa da Haluk İpekten, ölümü için düşürülen tarihlere dayanarak 1635 yılının doğru olduğunu söylemiştir.

Eserleri

Türkçe Divan: Türkçe Divân'ın birçok yazma nüshası günümüze ulaşmıştır. Ayrıca Kahire'de[6] ve İstanbul'da[7] olmak üzere iki kere eski harflerle basılmıştır. Tenkidli metni Metin Akkuş tarafından doktora tezi olarak hazırlanmış Akçağ Yayınları tarafından basılmıştır.[8]

Nef'î'nin Türkçe Divânında 62 kasîde bulunmaktadır, bu sayı onu Divan şiirinin en çok kasîdesi bulunan şairlerinden biri yapmaktadır.

Farsça Divan: İstanbul'da dört nüshası bulunan Farsça Divan ilk olarak Ali Nihad Tarlan tarafından yayımlanmış, sonrasında Mehmet Atalay tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır[9] Farsça Divan'ında tasavvuf düşüncesi öne çıkmaktadır. Bu düşünceleri daha çok Farsça yazdığı rubailerde işlemiştir.

Nef'î'nin Türkçe ve Farsça Divanı ile hicivlerinin bulunduğu *Sihâm-ı Kazâ* adlı eseri vardır. Himaye ve saygı gören şairin tüm eserleri ölümünden evvel toplanmıştır.

Sihâm-ı Kazâ: Nef'î'nin hicivlerinin toplandğı eser Sihâm-ı Kazâ'dır. Bu eserde bazı şiirlerinde laf dokundurmakla, ima ile kalmayıp ağır küfürler etmiştir. Hicvettikleri arasında babası, paşalar, şairler, sanatkarlar bulunmaktadır. Birkaç nüshası bulunan eser ilk olarak Saffet Sıdkı, ikinci olarak Metin Akkuş, son olarak da Cahit Başdaş tarafından yayımlanmıştır.[10]

Sanatı

Edebiyat tarihçilerinin ortak düşüncesi Nef'i'nin en büyük kaside şairi olduğudur. Kendi devrindekiler ve kendisinden sonrakiler onu kaside ve hiciv üstadı olarak kabul edip ona nazireler yazmış, onu taklit etmişlerdir. Nef'î azımsanamayacak sayıda da gazel yazmış fakat gazelleri, kaside ve hicivlerinin gölgesinde kalmıştır.

---

[6] Ömer Erzurumi Nef'î, *Divan-ı Nef'î*, Dârü't-tıbbâati'l-âmire, Bulak 1252/1836.
[7] *Divan-ı Nef'î*, Ceride-i Havadis Matbaası, İstanbul 1269.
[8] AKKUŞ, Metin, *Nef'î Sanatı ve Türkçe Dîvânı, (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, [Yayımlanmamış] Doktora Tezi, Erzurum, 1991; Metin Akkuş, *Nef'î Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1993.
[9] TARLAN, Ali Nihad, *Nef'î'nin Farsça Divanı Tercümesi*, Numune Matbaası, İstanbul [tarihsiz]; ATALAY, Mehmet, *Şair Nef'î Farsça Divanının Edisyon Kritiği ve Üslubu*, [Yayımlanmamış] Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1988.
[10] SIDKI, Saffet, *Nef'î ve Siham-ı Kaza*, Aydınlık Basımevi, İstanbul 1943; AKKUŞ, Metin, *Nef'î ve Sihâm-ı Kazâ (İnceleme-Karşılaştırmalı Seçme Metinler*, Akçağ Yayınları, Ankara 1998; BAŞDAŞ, Cahit, *Nef'î, Sihâm-ı Kazâ (Dil Özellikleri-Metin-Dizin)*, Kriter Yayınları, İstanbul 2018.

Yüzyıllar sonra ve edebiyatımız hızlı bir kültürel değişim içerisinde iken bile Nef'î'nin etkileri görülmektedir:

Nef'î :
Uyandı gerçi bahtı rûzgârun h^{v}âb-ı gafletten

Veli ârâyiş-i dünyânun oldı deng ü hayrânı [(K.7/4)(K.11/4)][11]

Namık Kemal :
Ne efsunkâr imişsin âh ey dîdâr-ı hürriyet

Esîr-i aşkın olduk gerçi kurtulduk esâretten (Vatan Kasidesi 1/27)

Nef'î'nin en büyük özelliği güzel ve düzgün söz söylemesidir. Nef'î'nin, Arap edebiyatının bu belirleyici özelliğini göstermesi onun Mütenebbî'den etkilenmiş olmasıyla ilişkilendirilmiştir. Onun şiirinde kapalı anlamlar, mazmunlar, mecâzî anlamlar çok tercih edilmemiştir. Kendine güveni ve sert mizacı ile söyleyeceğini bir şeylerin arkasına gizleme ihtiyacı duymamış, her defasında dil kılıcını çekip hiç çekinmeden meydanın ortasında rakiplerine meydan okumuştur. Nedim, onun kasidede başarılı olduğunu, ancak gazelde Bâkî ve Yahyâ'nın seviyesine erişemediğini şöyle belirtir:

Nedîm :
Nef'î vâdî-i kasâ'idde suhen-perdâzdur

Olamaz amma gazelde Bâkî vü Yahyâ gibi (K.16/38)

Nef'î, Arap şair Mütenebbî'nin yanında özellikle kasidede İran şairleri Urfî ve Enverî'den de etkilenmiş onlara nazireler yazmıştır. Şiirlerinde de sık sık isimlerini geçirir, onların büyük şairler olduğunu söyler fakat sonunda onları geçtiğini iddia eder.

Mübalağa divan şairlerinin en fazla kullandığı sanatlardandır. Nef'î'nin de en büyük silahıdır. Yerinde kullanılmazsa, aşırıya kaçılırsa okuyanı sıkar, şiirin yadırganmasına ve manasının kaybolmasına sebep olur. Nef'î, gulûv derecesinde kullandığı mübalağa sanatını beyitte bir şekilde hafifletmeyi başarır. Bazen şarta bağlar bazen rücû sanatını kullanır ama illa bir son çıkış bırakır. Örneğin devrinde cennete gidip dönen birisinin olmadığını bildiği için rahatlıkla böyle bir mübalağa yapmaktadır:

[11] *Sanatı* başlığı altında yer alan beyitlerin yanında bulunan köşeli parantez içerisinde ilgili beytin kaside ve beyit numaraları verilmiştir. Bu numaralardan ilki çalıştığımız mecmuadaki, ikincisi ise Divan neşrindeki kaside ve beyit numaralarını göstermektedir.

Cenneti görmiş bir âdem var ise gelsün desün

Tarhı anun dahi böyle dil-keş ü ra'nâ mıdur [(K.2/6)(K.6/6)]

Nef'î ahenkte de diğerlerinden farklı olmuştur. Şiirlerini hep gür bir sesle yazmıştır. Manayı ahenge kurban da etmeden ahengi bozacak, kulağa hoş gelmeyecek kelimeleri kullanmamaya gayret etmiştir.

Düstûr-ı kâmkâr ki yek-rûze bahşişi

Dahl-i hezâr-sâle-i deryâ vü kân olur [(K.12/22)(K.28/22)]

Nef'î kendisine kimseyi rakip olarak görmez. Padişahlar tarafından da himaye görür. Onun özgüveni öyle yüksektir ki divanına kendisini överek başlar, na't olan ilk kasidesinin nesib bölümü fahriyedir. Şiirlerinde Türk, Arap ve Acem diyarının büyük şairlerinden sıkça bahseder ama onları da geride bıraktığını söyler.

Enverî-yi sihr-sâzam nokta-i pergâr-ı gayb

Gûy-ı hûrşîd-i zamîr-i gayb-dânumdur benüm [(K.8/9)(K.12/9)]

2.2.3. Kasidelerin Sunulduğu Devlet Adamları[12]

Birinci Ahmed (1603 - 1617)

1590'da Manisa'da doğmuştur. Babası III.Mehmed'in ölümü ile 1603'te 14 yaşında tahta çıkan I.Ahmed 1617'de henüz 28 yaşında iken ölmüştür. Döneminde devlet işlerine müdahil olanlar, Celalî isyanları ile Avusturya ve İranla olan savaş durumu vardı. Yaşı ve mizacı sebebiyle devlet işlerinde çoğu zaman kararlarını etki altında kalarak vermiştir. Sürekli farklı kişilerin etkisinde kalan padişah bir gün ödüllendirdiğini diğer gün cezalandırabilirdi. *"Vefasızlığına misal olarak ömrünü hudutlarda geçirerek Macaristan'ın fena durumunu düzeltmiş olan Estergon fâtihi Vezir-i âzam Lala Mehmed Paşa hakkındaki muamelesi kâfi bir misal teşkil eder."*[13]

[12] Bu başlık altında yer alan devlet adamları hakkındaki bilgiler, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın *Osmanlı Tarihi* adlı eserinden ve Türkiye Diyanet Vakfı *İslam Ansiklopedisi*'nin ilgili maddelerinden derlenmiştir. Bkz. UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi,* TTK Basımevi, III.Cilt I.Kısım, Ankara 1983; UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, III.Cilt II.Kısım, Ankara 1982; İLGÜREL, Mücteba, "Ahmed I", *DİA*, C.2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s.30-33; İŞBİLİR, Ömer, "Kuyucu Murad Paşa", *DİA*, C.26, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s.508.

[13] UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, III.Cilt I.Kısım, Ankara 1983, s.116.

I.Ahmed döneminde Tavil Ahmed, Canbulatoğlu Ali Paşa, Dürzî Şeyhi Fahreddin, Kalenderoğlu gibi asilere karşı Nasuh Paşa, Ali Paşa ve Derviş Paşa gibi isimler başarısız olmuşlardır. Derviş Paşa'dan sonra veziriazam olan Kuyucu Murad Paşa sert bir şekilde ve kararlılıkla isyanları bastırmıştır. Sonrasında İran seferine çıkmış karşılaşma olmayınca Diyarbakır'a gelmiş ve burada vefat etmiştir.

Hayır sahibi, eğlenceden uzak dindar bir padişahtır. Şair olan ve şiirlerini Bahtî mahlasıyla yazan I. Ahmed'in divanı bulunmaktadır.[14] Sultan Ahmed, şiirlerini beğenir, şairliğini ünlü İran şairleri ile karşılaştırır. Çalışmamızdaki ilk 6 kaside I. Ahmed'e sunulmuş kasidelerdir.

İkinci Osman (1618 – 1622)

1618'de henüz on dört yaşında bir çocuk iken amcası I.Mustafa'nın yerine padişah oldu. Hırçın ve aceleciydi, samimî olarak ıslahat yapmak istiyordu; fakat bu hususta yaşı, kafası ve muhiti müsait değildi. Ocaklarda tebdil gezmek suretiyle edepsizlerin bir kısmını temizledi. *Hacca gitmek isteyip bu vesile ile dönüşte Mısır ve Suriye'deki askeri kuvvetlerle İstanbul'a gelerek yeniçeri ocağını kaldıracağı hakkındaki rivayetlerle ocakların ayaklanması neticesinde 18 yaşında Yedikule'de boğuldu(1031 H.-1622 M.).*[15]

II. Osman'ın daha uzun ömürlü bir padişahlığı olsaydı büyük başarılar kazanabilirdi. Para sarfına taraftar değildi; bu sebeple Lehistan seferinde ocaklının nefretini kazanmıştı ayrıca devlet adamlarından da kendisini sevenler pek azdı. II. Osman'ın, hocası Ömer Efendi ve kızlarağası Süleyman Ağa gibi isimlerin tesiri altında kalması da yeniçerilerin kendisine kin bağlamalarına sebep olmuştu.

II. Osman, 2 Eylül 1621'de Hotin kalesi yakınlarında Leh ordusu ile tabur muharebesi otuz dört gün süren bir savaşa girmiştir; fakat Osmanlı ordusu düşmanı yerinden oynatamamıştır. Leh elçileri Sultan Süleyman zamanındaki esas üzerine sulh isteyince sulh yapılmış ve ordu 8 Ekim 1621'de geri dönmüştür. II. Osman zafer kazanmış gibi etrafa fetihnâmeler yollamış, büyük bir zafer alayı ile İstanbul'a girmiştir(1622 Ocak).

---

[14] Bahtî üzerine İsa Kayaalp çalışmıştır: KAYAALP, İsa, *Sultan Ahmed Divanı'nın Tahlili*, Kitabevi, İstanbul 1999.

[15] UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, III.Cilt II.Kısım, Ankara 1982, s.585-586.

Babası I. Ahmed'in cülûsundan sonra kardeş katli terk edilmiş olduğu halde Lehistan seferine çıkarken saltanatına göz diker korkusuyla kendisinden sonra yaşça en büyük olan kardeşi Şehzâde Mehmed'i öldürtmüştür. Sultan Ahmet Camii yanında babasının türbesinde medfundur.

II. Osman Şeyhulislâm Esad Efendi'nin kızı Akile Hanımla evlenmekle saray geleneğine aykırı davranmıştır. Silah kullanmakta ve binicilikte ustaydı. II. Osman şair bir padişahtır, sade şiirler yazmıştır. Topkapı Sarayı Revan 741 numarada Farisî mahlasıyla Türkçe divanı bulunmaktadır.[16] Çalışmamızdaki 7,8,10 ve 11 numaralı kasideler II. Osman'a sunulmuş kasidelerdir.

(Kuyucu) Murad Paşa

Enderun harici saray hizmetinde bulunmuş ve sonra hükümet işlerinde vazife almış Hırvat bir devşirmedir.

Osmanlı hanedanına sadık, devlet düzenine bağlı, dindar, azimli, tecrübeli ve amansızdı. Soğuk kanlı davranır zamanı gelene kadar bekler ve harekete geçip amacına ulaşırdı. Murad Paşa'ya Koca lakabı verilmiştir, Celâlî isyanlarını bastırdığı sırada yaşça doksanı bulmuştu. Yaşından dolayı at üzerinde uzun müddet duramadığı için kendisini bağlattırdığı, 60-70.000 Celâlî öldürdüğü ve onları kazdırdığı kuyulara attırdığı söylenir. I. Ahmed kendisine babacığım diye hitap etmiş ve Murad Paşa'nın öldürmek istediği adamları kendisinden ricâ ederek kurtarmıştır.

İngiltere elçisi Lello, Murad Paşa'nın memlekete iyiliği dokunduğunu, basiret ve işgüzarlığı ile memlekete yeni hayat verdiğini ve gerçekten hâkim ve asker bir vezir olduğunu söylemiştir.

Aynî Ali Efendi, *Kavanin-i Âl-i Osman Der Mezamin-i Defter-i Divan* isimli meşhur eserini devlet hazinesinin gelir ve giderini öğrenmek isteyen Murad Paşa'nın isteği ile yazmıştır.

Hacca gittiği ve seferlerde yanında Yemen'de iken elde ettiği Hâlid b. Velîd'e ait olduğu söylenen kılıcı taşıdığı belirtilir. Kuyucu lakabının verilme sebebi bir rivayete göre âsileri kuyuya doldurtması, diğer bir rivayete göre de 1585 Tebriz seferinde atıyla birlikte kuyuya düşüp İranlılar'a esir düşmesidir. Vezneciler semtinde

[16] II. Osman üzerine Esra Keskinkılıç çalışmıştır: KESKİNKILIÇ, Esra, *Sultan II. Osman*, Şule Yayınları, İstanbul 1999.

medresesiyle birlikte türbe, sebil ve çarşısı sağlığında inşa edilmiştir. Çalışmamızdaki 9 ve 12 numaralı kasideler Murad Paşa'ya sunulmuş kasidelerdir.

Nasuh Paşa

Zülüflü Baltacılar ocağından yetişmiş Drama köylerinden bir devşirmedir.

Kuyucu Murad Paşa'nın şüpheli vefatı üzerine 1611 yılında Nasuh Paşa vezir-i âzam oldu ve İran'la sulh yaparak İstanbul'a geldi.

Nasuh Paşa, müşekkel, ilim ve fazilet sahibi, iyi görüşlü, zeki, natuk ve aynı zamanda cesur ve cömert idiyse de hiddetli ve kalp kırıcı ve garezkâr olması ve değerli ve tecrübeli devlet adamlarını tahkir ederek işten uzaklaştırıp yerlerine kendi adamlarını yerleştirmesi aleyhinde bir cereyan uyandırdı[17] ve şeyhülislâm Hocazade Mehmed Efendi ile arasının iyi olmaması da kendisi için iyi olmadı; bu halleri sebebiyle hükûmet erkânı kendisinden yüz çevirip nefret eder oldular.

I. Ahmed türlü tesirler altında hareket ederdi. Bu sebepledir ki I. Ahmed'e karşı kafa tutarcasına işlerinde kendi başına hareket etmek istemesi ve bazı şeyleri padişahtan saklayarak yalan söylemesi I. Ahmed'i kendisinden soğutturdu. Üç senelik sadaretten sonra, sonraları vezir-i âzam olan Bostancıbaşı Ohrılı Hüseyin Ağa eliyle katledilmiştir (1614). Çalışmamızdaki 13 ve 14 numaralı kasideler Nasuh Paşa'ya sunulmuş kasidelerdir.

2.2.4. MESTAP Tablosu

MESTAP (Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi)[18] olarak anılan bu projenin amacı dört veya beş yıl içerisinde Türkiye kitaplıklarında bulunan bütün şiir mecmualarının, on yıl içinde de bütün edebiyatla ilgili mecmuaların ve cönklerin dökümünü aynı veri tabanında toplamaktır.

MESTAP tablosunun ilk satırında mecmuanın, bulunduğu kütüphanede kayıtlı adı ile yer ve numarası yer alır. Diğer satırlarda her şiir bir satırda olacak şekilde şu bilgilerin verildiği sütunlar bulunacaktır:

1. sütunda safya/varak numarası
2. sütunda şairin mahlası
3. sütunda matla beyti
4. sütunda makta beyti ve mahlas beyti

[17] UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, III.Cilt II.Kısım, Ankara 1982, s.366.
[18] MESTAP projesi ile ilgili verilen bilgiler www.mestap.gen.tr adresinden alınmıştır.

5. sütunda şiirin nazım şekli ve birimi
6. sütunda nazım türü
7. sütunda vezni
8. sütunda açıklamalar

Yer Nu		Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957					
Yp. Nu	Mahlas	Matla Beyti	Mahlas/Makta Beyti	Nazım Şekli/Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
33b	Nefʿî	Bahār ėrdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre	50. Ko lāfı ṣıdḳile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre/ Bula ẕāt-ı şerīfünle serīr-i salṭanat revnaḳ Ola devrüñde ḫalḳ āsūde dehr emn [ü] emān üzre	Kaside/52	Bahariyye	.--- /.--- /.--- /.---	Sultan Ahmed'e yazılmıştır.
35a	Nefʿî	Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur Anda ḳaṣr-ı pādişāhī cennet-i aʿlā mıdur	Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı "Ev ednā" mıdur	Kaside/35		-.-- /-.-- /-.-- /-.-	Mecmuada beyitler eksiktir.
35b	Nefʿî	Süḫan oldur ki bilā-vāsıṭa-i ṭabʿ-ı selīm Ola maḳbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm	57. Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿī Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi edersin tefhīm/ Midḥat-i ẕātını fikr etmeyen ehl-i medḥüñ Ola endīşesi nāhīd-i felek gibi ʿaḳīm	Kaside/61		..-- /..-- /..-- /..-	Sultan Ahmed'e yazılmıştır.
37a	Nefʿî	Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḥaṭ-ı fettān bulur	42. Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur/ Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār	Kaside/44	Medhiyye	-.-- /-.-- /-.-- /-.-	Sultan Ahmed'e yazılmıştır.
38a	Nefʿî	Ġam gitse ʿaceb mi yine ʿıyd-ı ramażāndur ʿIyd-ı ramażān revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur	53. Ammā yine ḫaşm-efgen-i meydān-ı taḫayyül Her maʿrekede Nefʿī-i şemşīr-zebāndur/ Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur	Kaside/72	Iydiyye	--. /.--. /.--. /.--	Sultan Ahmed'e yazılmıştır.
40a	Nefʿî	Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler Her vāḳıʿanuñ āḳıbetinden ḫaber eyler	59. Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarār eyler/ Manṣūr ede her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler	Kaside/63		--. /.--. /.--. /.--	Sultan Ahmed'e yazılmıştır.
41b	Nefʿî	Ne ṣūret baġladı seyreyle ḥüsn-i ṣunʿ-ı Rabbānī Ki maʿnāsını fikr etdükce alur ʿaḳl-ı insānı	48. Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf etdüñ ey Nefʿī Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı/ Fürūġ-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtı eylesün her dem Cihānı āfitāb-ı ʿālem-ārā gibi nūrānī	Kaside/52	Cülûsiyye	.--- /.--- /.--- /.---	Sultan Osman'a yazılmıştır.
43a	Nefʿî	Ṣafder-i maʿnā dil-i ṣāḥib-ḳırānumdur benüm Tīġı şemşīr-i cihāngīr-i zebānumdur benüm	39. Nuṭḳa gelsem Nefʿī-i muʿciz-demem ʿİsā gibi Beyt-i Maʿmūr-ı maʿānī ḫānümānumdur benüm/ Ṣādkām olsun serīr-i salṭanatda rūz [u] şeb Bu duʿā şām u seḥer vird-i zebānumdur benüm	Kaside/43	Fahriyye	-.-- /-.-- /-.-- /-.-	Sultan Osman'a yazılmıştır.

44a	Nefʿî	Ne mümkin eylemek ḥaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı Ki destūr eyledi şāh-ı cihāna böyle pāşāyı	52. Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā et bu temennāyı/ Murād-ı pādişāhī üzre aʿdādan alup kīni Yine devletle teşrīf eyleye ṣadr-ı muʿallāyı	Kaside/55		.--- /.--- /.--- /.---	Murad Paşa'ya yazılmıştır.
45a	Nefʿî	Teʿālā'l-lāh zihī ḳaṣr-ı bülend-eyvān-ı ḥalkārī Yed-i beyżā-yı ḳudretdür meger kim dest-i miʿmārı	58. Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı Ki bu daʿvāya ḥaşmuñ daḫi vardur belki iḳrārı/ Ṣafālar eyleye dā'im o ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı	Kaside/60		.--- /.--- /.--- /.---	Sultan Osman'a yazılmıştır.
46b	Nefʿî	Āferīn ey rūzigāruñ şeh-süvār-ı ṣaf-deri ʿArşa aṣ şimden girü tīġ-ı şüreyyā-cevherī	61. Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete Bir duʿā ėt kim ola ḫüsn-i ḳabūlüñ maẓharı/ Eyledükce ʿazm-i meydān-ı ġazā evvel-ḳadem Pāy-māl olsun yolunda düşmen-i dīnüñ seri	Kaside/64	[Fethiyye]	-.-- /-.-- / -.--/-.-	Sultan Osman'a yazılmış tır.
48a	Nefʿî	Ġamzeñ ne dem ki tīġ çeküb ḫūn-feşān olur ʿUşşāḳ-ı dil-figāra ecel mihribān olur	71. Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur/ Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur	Kaside/73	Medhiyye	--. /-.-. /.--. /-.-	Murad Paşa övgüsüdür.
50a	Nefʿî	Zihī netīce-i ḫayr-ı muḳaddemāt-ı murād Ki ḳıldı luṭf-ı ẓuhūrı cihānı ḫurrem [ü] şād	64. Söz āḫır oldı duʿā demleridür ey Nefʿī El aç duʿāya ėdüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād/ Ola ṣenāsına meşġūl ahālī-i eşrāf Süre eşigine yüzler ekābir-i emcād	Kaside/67		.-.- /..-- /.-.- /..-	Nasuh Paşa'ya yazılmıştır.
51b	Nefʿî	Ne nāmedür bu ki ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı Ėder güşāde dil ü ṭabʿ-ı müstmendānı	62. Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānī/ Cihānı her seher ėtdükce pür-żiyā ḫūrşīd Müşerref eyleye devletle ṣadr-ı dīvānı	Kaside/67		.-.- /..-- /.-.- /..-	Nasuh Paşa'ya yazılmıştır.

2.2.5. Metinde (33^b – 53^a) Karşılaşılan Bazı Problemler

Yazmanın (33^b – 53^a) transkripsiyonlu metni oluşturulurken müstensihten kaynaklanan birtakım hatalarla karşılaşılmıştır. Genel olarak karşılaşılan hatalar şöyledir:

1. Kelimelerin eksik ve yanlış yazımı.

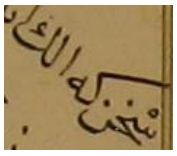 sühan-gedālik : ? M (K.14/61)

2. Bazı mısralarda kelimelerin yerlerinin değiştirilmiş olması.

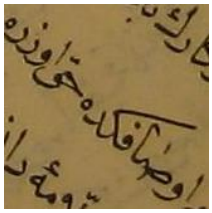 ḥaḳ üzre evṣāfuñda : evṣāfuñda ḥaḳ üzre M (K.11/41)

3. Müstensihin sistematik bir hatası da ‘ى’ yazımıdır. Gereksiz yere kullanılan bu harf kelimede belirtme eki gibi dururken aslında bunun tamlama ‘ى’si olduğu genelde anlamdan çıkarılmıştır. İmlaya göre yazımı gereksiz olan bu harf çoğunlukla yazılmıştır.

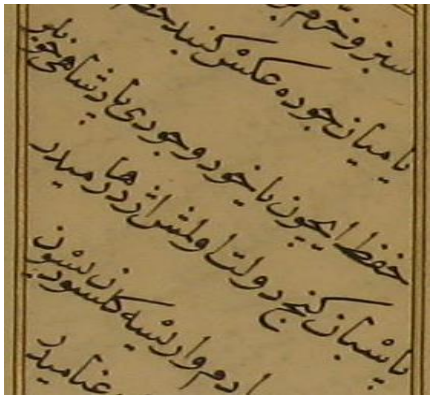 Ḥıfẓ için yāḫūd vücūd-*ı* pādişāhı cüylar (K.2/5)

4. Müstensih bazen atıf vavlarını göstermemiştir. Bu atıf vavları köşeli parantez içerisinde metne eklenmiştir.

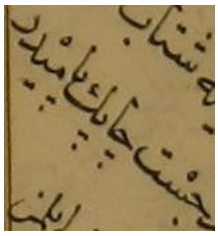 cüst *[ü]* çāpük-pā mıdur (K.2/27)

5. Müstensih ‘nice’ kelimesini sıklıkla ‘niçe’ şeklinde yazmıştır.

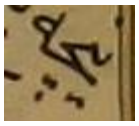 (K.1/45)

6. Nokta eksikliği veya fazlalığı.

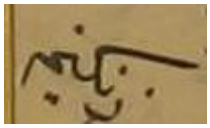 (K.1/47) reng̱īnüm

7. Müstensihin yazımla ilgili yaptığı hatalar vezin bozukluklarına da yol açmıştır. Bu şekildeki hatalı yazımlar dipnotlarda belirtilmiştir.

2.2.6. Nef'î Dîvânı ile 4957 No'lu Şiir Mecmuası'nın (33^b-53^a) Varaklarının Karşılaştırılması

Nef'î dîvânı ile mecmua arasında başlık, beyit ve kelime farklılıkları bulunmaktadır. Başlık ve beyit farklılıklarının tamamı bu bölümde gösterilmiştir. Kelime farklılıklarına ise birinci kaside örnek olarak verilmiştir. Mecmuanın çalıştığımız varaklarındaki kaside başlıklarıyla divandaki başlıkların tamamı farklıdır. Ayrıca mecmuada bazı beyitler eksiktir. Bu farklılıklar aşağıda gösterilmiştir.

Başlık Farklılıkları

1. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nef'ī Berāy-ı Sulṭān Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer alırken divanda K.5 "Bahariyye Der-Medḥ-i Merḥūm Sulṭān Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer almaktadır.

2. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nef'ī Berāy-ı Sulṭān Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer alırken divanda K.6 "Der-Medḥ-i Sulṭan Aḥmed Ḫān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'l-Ġufrān" başlığıyla yer almaktadır.

3. kasidenin başlık bölümü mecmuada boş bırakılmıştır. Divanda ise K.7 "Der-Medḥ-i Sulṭān Aḥmed Ḫān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'l-Ġufrān" başlığıyla yer almaktadır.

4. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nef'ī Berāy-ı Sulṭān Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer alırken divanda K.8 "Der-Medḥ-i Sulṭān Aḥmed Ḫān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'l-Ġufrān" başlığıyla yer almaktadır.

5. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nef'ī Berāy-ı Sulṭān Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer alırken divanda K.9 "Ḳaṣīde-i ʿIydiyye Der-Medḥ-i Sulṭan Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer almaktadır.

6. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nef'ī Berāy-ı Sulṭān Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer alırken divanda K.10 "Der-Medḥ-i Sulṭan Aḥmed Ḫān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'l-Ġufrān" başlığıyla yer almaktadır.

7. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Sulṭān Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer alırken divanda K.11 "Ḳaṣīde-i Ġarrā Berāy-ı Cülūs-ı Sulṭān ʿOṯmān Ḫān" başlığıyla yer almaktadır.

8. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nefʾī Sulṭān Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer alırken divanda K.12 "Faḫriyye Der-Medḥ-i Sulṭān ʿOṯmān Ḫān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'r-Rıḍvān" başlığıyla yer almaktadır.

9. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nefʾī Berāy-ı Pāşā" başlığıyla yer alırken divanda K.27 "Der-Medḥ-i Vezīr-i Aʿẓam Murād Pāşā" başlığıyla yer almaktadır.

10. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nefʾī Sulṭān ʿOṯmān Ḫān" başlığıyla yer alırken divanda K.13 "Der-Sitāyiş-i Ḳaṣr-ı Sulṭān ʿOṯmān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'l-Ġufrān" başlığıyla yer almaktadır.

11. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nefʿī Berāy-ı Sulṭān ʿOṯmān Ḫān Sefer-i Ḫotūn" başlığıyla yer alırken divanda K.14 "Ḳaṣīde-i ʿĀlüʾl-āl Der-taʿrīf-i Cihād-ı Ṣulṭān ʿOṯmān" başlığıyla yer almaktadır.

12. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nefʾī Berāy-ı Pāşā" başlığıyla yer alırken divanda K.28 "Der-Medḥ-i Vezīr-i Aʿẓām Murād Pāşā" başlığıyla yer almaktadır.

13. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nefʾī Berāy-ı Naṣūḥ Pāşā" başlığıyla yer alırken divanda K.29 "Der-Medḥ-i Vezīr-i Aʿẓam Naṣūḥ Pāşā" başlığıyla yer almaktadır.

14. kaside mecmuada "Ḳaṣīde-i Nefʾī Berāy-ı Naṣūḥ Pāşā" başlığıyla yer alırken divanda K.30 "Der-Cevāb-ı Vezīr-i Aʿẓam Naṣūḥ Pāşā" başlığıyla yer almaktadır.

Beyit Farklılıkları

1. kaside

Divandaki 43.beyit mecmuada bulunmamaktadır:

Ḫuṣūṣa ol süḫen-perdāz-ı üstādım ki eşʿārum
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

2. kaside

Divandaki 16.beyit mecmuada bulunmamaktadır:

Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur

Divandaki 21.beyit mecmuada bulunmamaktadır:

Dest ü tabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā maẕmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur

Divandaki 32, 33, 34 ve 35. beyitler mecmuada bulunmamaktadır:

Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur

Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libās-ı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur

Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫūd
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur

Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āfitāb u zühre-i zehrā mıdur

7. kaside

Mecmuadaki 15.beyit divanda 17.beyittir.

Ne şāhenşeh serīr-ārā-yı dīvānḫāne-i ʿālem
Ne şāhenşeh bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī

Mecmuadaki 16.beyit divanda 15.beyittir.

Şeref-baḫş-ı serīr-i salṭanat sermāye-i devlet
Mühim-sāz-ı ʿadālet revnaḳ-efzā-yı müselmānī

Mecmuadaki 17.beyit divanda 16.beyittir.

Şehenşāh-ı ʿadālet-pīşe ʿOṯmān Ḫān-ı ṯānī kim
Vücūdiyle ḥayāt-ı tāze buldı mülk-i ʿOṯmānī

10. kaside

Divandaki 32. beyit mecmuada bulunmamaktadır.

O Sulṭān-ı süḫan-perver ki devr-i dil-sitānıdur
Metāʿ-ı dāniş ü idrāk ü fehmüñ rūz-ı bāzārı

Kelime Farklılıkları

1.kasidedeki kelime farklılıkları:

1.beyit üzre : vėrür M

2.beyit būstān : āftāb M

5.beyit ḫıred : ? M ; bahār u : bahar-ı D

7.beyit bir : her D // baḥt [u] imtiḥān : baḥş ü imtinān D

8.beyit gülistān ile : gülistān M

9.beyit baḥtla : baḥişle D

10.beyit pür-ḫam : ? M

13.beyit bülbüldür : ? M

14.beyit nevā : hevā D

16.beyit şāhenşeh : şehenşeh D

18.beyit sengi : seng-i D

22.beyit ebri : ebr-i M

25.beyit şīrān : şīrīn D

26.beyit ḥükmüni : ḥükmi M

33.beyit hem : kim M ; hem : - M

38.beyit kūh-peykerle : kūh peykerle // döymez : ṭuymaz D

39.beyit ʿadlüñde : ʿadlünde D

42. beyit deñlü: - M ; eylesem : eyle M

44. beyit ger dūda : gerdūna D // naẓmum : naẓm D ; rīsmān : ? M

45. beyit vāridāt : vāridat M

46. beyit fikr-i bikrüm : bikri fikrüm D

47. beyit ebkār-mażmūnı : ebkār-ı mażmūnı D ; iḥāṭa : iḥāṭā D ; rengīnüm : zengīnüm M

48. beyit kemān alsa ḫadeng-endāz: ḫadeng alsa kemān-endāz M ; -endāz endīşem: -endāz-ı endīşem D

49. beyit şīrīnüm : şīrinüm M

51. beyit çetr : çüster M

52. beyit dehr : her M

3. METİN

3.1. METİN KURULURKEN TAKİP EDİLEN YOL

1. Yazmada(33^b – 53^a) eksik ve yanlış kısımlarla karşılaşıldığında Metin Akkuş'un basılmamış doktora tezi olan 'Nef'î Sanatı ve Türkçe Dîvânı[19]' esas alınmakla birlikte Akçağ[20] baskısıyla da karşılaştırılmıştır.

2. İmlası yanlış olan yahut bir anlamı olmayan kelimeler için dipnota soru işareti konularak yerine divandaki karşılıkları tercih edilmiştir. (bir : ? M)

3. Divanla karşılaştırılan şiirlerin nüsha farkları dipnotta gösterilmiş ardından da beytin nesre çevirisi verilmiştir. Mecmuada yer alıp divanda yer almayan kelime/ibarelerden sonra '-D'; divanda yer alıp mecmuada yer almayan kelime/ibarelerden sonra '-M' ifadesi kullanılmıştır. (bir : - M, yeşil : - D)

4. Çalışma içerisinde mecmuadaki başlıklar kullanılmış divandaki başlıklar ise dipnotta gösterilmiştir. Ayrıca şiirlerin divandaki numaraları da dipnotta belirtilmiştir.

5. Şiir başlığının altında vezin verilmiş olup veznin ait olduğu bahir de belirtilmiştir.

6. Dipnotta gösterilen nüsha farklılıkları, farklı mısralarda bulunuyorsa kelimeler arasında '//' işareti kullanılmıştır. (vėrürdi : vėrdi M / / ḫākpāy : ḫāk-i pāk M)

7. Nesre çeviriler '[ ]' içinde verilmiştir.

8. Fiile ve isme getirilen birinci teklik şahıs ekinin vokali düz-geniş olarak yazılmıştır. (Ḫusrev-i genc̄ine-perdāz*am* dükenmez gevherüm)(K.8/5)

9. Birinci tekil ve birinci çoğul şahıs iyelik ekleri her zaman yuvarlak vokalle yazılmıştır. (Dil*üm* kān-ı maʿārifdür ḫayāl*üm* baḥr-ı maʿnādur)(K.10/50)

10. Üçüncü teklik ve çokluk şahıs iyelik eki daima düz-dar vokalli şekilde yazılmıştır. (Ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle göz*in* kör eyle aʿdānuñ)(K.9/39)

11. Birinci tekil şahıs eki yardımcı ünlüsü yuvarlak yazılmıştır. (Niçün ḥadd*üm* bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre)(K.1/41)

---

[19] AKKUŞ, Metin, *Nef'î Sanatı ve Türkçe Dîvânı, (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, [Yayımlanmamış] Doktora Tezi, Erzurum 1991.
[20] AKKUŞ, Metin, *Nef'î Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1993.

12. Bildirme eki yuvarlak yazılmıştır. (Dilüm kān-ı maʿārif*dür* ḫayālüm baḥr-ı maʿnā*dur*)(K.10/50)

13. -ıp[4] gerindium ekinin yalnızca '-up, -üp' şekli kullanılmıştır. (El aç duʿāya ėd*üp* luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād)(K.13/64)

14. Partisip eki olan dık[4] daima yuvarlak vokalli şekilde kullanılmıştır. (Senüñ düşmenle peygār ėt*düg*iñ sāʿat ḳıyāmetdür)(K.9/32)

15. Vav-ı ma'dûle 'ᵛ' şeklinde gösterilmiştir. (Ṣaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıḳduḳca olur/ Cebraʾīl "innā fetaḥnā'-*ḫᵛā*n-ı tīġ u miġferi)(K.11/25)

16. Farsçada tekrarlanan kelimeler arasına getirilen ek/edatlardan oluşan ibarelerde kelimeler arasındaki ek/edatlar kısa çizgi ile ayrılmıştır. (O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla/ *Pey-ā-pey* mevcidür gāhī o baḥr ėtdükce ṭuġyānı)(K.7/26)

17. Farsça ön ekler kelimeden kısa çizgi ile ayrılarak yazılmıştır. (Yā *nā*-şüküfte yeşil berk içinde zanbaḳdur)(K.14/13)

18. Farsça çokluk eki olan 'ān' kelimeye bitişik yazılmıştır. (Çeker selāsil-i zülf-i bütān gibi saṭrı/ Nigāh-ı çeşm-i temāşāçıy*ān*-ı ḥayrānı)(K.14/8)

19. Bir isim veya sıfat ile fiil kökünden gelen kelimenin oluşturduğu birleşik isimler tireli (-) yazılmıştır. (Ġamzeñ ne dem ki tīġ çeküb *ḫūn-feşān* olur)(K.12/1)

20. İsimlerin sonuna gelen ve yapım eki işlevinde kullanılan Farsça (son) ekler kelimeye bitişik yazılmıştır. (Yā naẓm-ı dilāvīz ile bir cūy-ı müselsel/ Yā maʿnī-i rengīn ile bir lāles*itān*dur)(K.5/67)

21. Metinde geçen özel isimlerin ilk harfleri büyük yazılmış bu isimlere gelen ekler ise kesme işaretiyle ayrılmamıştır.

22. Ses düşmelerinde kesme işareti (') kullanılmamıştır.

23. Alıntılar italik yazılmıştır.

24. Metne eklenen kısımlar köşeli parantez [ ] ile gösterilmiştir.

25. Düzeltilemeyen vezin bozuklukları için dipnota "Vezin aksamaktadır." ifadesi eklenmiştir.

3.2. TRANSKRİPSİYONLU METİN VE NESRE ÇEVİRİ

1.

ḲAṢĪDE-İ NEF'Ī BERĀY-I SULṬĀN AḤMED ḪĀN*

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Hezec + - - - /+ - - - /+ - - - /+ - - -

1. Bahār ėrdi yine düşdi leṭāfet gülsitān üzre
   Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

2. Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdı dūdından
   Seḥāb-ı ʿānber-efşān oldı peydā būstān üzre

3. Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gül-endāmuñ
   Ṣarıldı yāsemen şāḫ-ı nihāl-i erġavān üzre

4. Çekilse nola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
   Ṣalāya başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

5. Ḫıred meftūn olur naḳş-ı bahār u revnāḳ-ı bāġa
   Naẓar ḫayrān ḳalur āṯār-ı ṣunʿ-ı müsteʿān üzre

1.

*Divanda K.5 "Bahariyye Der-Medḥ-i Merḥūm Sulṭān Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer almaktadır.

1 üzre : vėrür M
[Bahar geldi, yine gül bahçesine güzellik indi. Yeryüzünün güzelliği yine gökyüzünü aştı.]

2 būstān : āftāb M
[Yine her lale hoş kokulu bir mum yaktı ve (onların) dumanından bahçenin üstünde hoş koku saçan bulut oluştu.]

3 [Her gül endamlı servinin çemen kağıdına yazılması gibi erguvan fidanının dalları da yasemin çiçeğiyle sarıldı.]

4 [Çimenlik kuşu, çimenlik servisinin üstünde salaya başladığı için dostların çimenlikte gezmeye çıkmasına şaşılır mı?]

5 ḫıred : ? M ; bahār u : bahar-ı D
[Akıl, baharın nakışlarına ve bahçenin canlılığına aşık olur. Bakış, Allah'ın eserlerine hayran kalır.]

6. Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzende
Zemīn feyz-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

7. Nesīm ol deñlü cān-baḫş [u] ḥayāt-efzā ki bir demde
Dem-i ʿĪsā ile daʿvā-yı baḫt [u] imtiḥān üzre

8. Ṣabā gerd-i gülistān [ile] varsa bāġ-ı Rıḍvāna
ʿAbīr-efşān olur pīrāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

9. Yā Rıḍvān baḫtla gelse temāşā-ı gülistana
Görüp tercih ėder bāġ-[ı] bihişt-i cāvidān üzre

10. Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim vėrmez
O ḥüsni zülf-i pür-ḫam sīne-i sīmīn-berān üzre

11. Ėder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

12. Dizildi ḳaṭre-i şebnem ser-ā-pā berk-i sūsende
Ḳaṭar-ı cevher-i maʿnā gibi tīġ-ı zebān üzre

---

6 [Âlem, gül bahçesindeki çiçeklerin süsüyle nazlı (bir sevgili) oldu. Yeryüzü de güzelliğinin artmasına vesile olduğu için gökyüzüne minnettar kaldı.]

7 bir : her D // baḫt [u] imtiḥān : baḫş ü imtinān D
[Bahar rüzgarı tek bir nefesiyle o kadar can bağışlayıcı ve hayat verici ki Hz. İsa'nın nefesiyle talih yarışına girmiş.]

8 gülistān ile : gülistān M
[Eğer tan yeli, gül bahçesinin tozu ile cennet bahçesine gitse, cennet hurilerinin gömlekleri üzerine güzel kokular saçar.]

9 baḫtla : baḫişle D
[Rıdvan da mutlulukla gül bahçesini seyre gelip görse, (orayı) ebedi cennet bahçesine tercih eder.]

10 pür-ḫam : ? M
[Suya, art arda dalgalar o kadar yakıştı ki bu güzelliği, dalga dalga olmuş zülüf bile gümüş göğüslülerin sinesine vermez.]

11 [Tan yeli, badem çiçeklerini akarsu üstüne dökerek bahar şahının gümüş parasını geçerli kılar.]

12 [Çiy damlaları baştan ayağa susam yaprağında dil kılıcı üstüne mana cevheri dizisi gibi dizildi.]

13. Degül şebnem şerār-ı āh-ı bülbüldür ki çıḳduḳça
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülsitān üzre

14. Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i naġme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā ėtdükçe bülbül āşiyān üzre

15. Firāz-ı gülbün-i pür-jāleden gül gösterür rūyın
Şeh-i ʿālem gibi taḫt-ı muraṣṣaʿ nerdübān üzre

16. O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbe-i nāmı
Ḫāṭīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

17. O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḫūrşīd-i ʿālem-tāb u sīm-i aḫterān üzre

18. O şāhenşeh ki ḫāk-i rāhı efser seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālem-gīr ü tāc-ı ḫusrevān üzre

19. Hümāyūn-pāye Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki düşmüşdür
Ẓılāl-ı sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

---

13 bülbüldür : ? M
[Gül bahçesine düşen şebnem değil, havaya yükseldikçe nemlenerek düşen bülbülün ahının kıvılcımıdır.]

14 nevā : hevā D
[Bülbül, yuvasında şakımaya başlayınca mahfilde oturmuş nağme yapan hafıza benzer.]

15 [Merdivenin üstünde (duran) mücevherli tahtta oturan âlem şahı gibi gül de çiy dolu gül bahçesinde yükselerek yüzünü gösterir.]

16 şāhenşeh : şehenşeh D
[Meleklerin saf tuttuğu namazın minberinde hatip olan o şahlar şahının adına hutbe okunması vaciptir.]

17 [O şahlar şahının sikkesi, âlemi aydınlatan güneşin altını ve yıldızların gümüşü üstünde mutluluk mührünün nakşı gibidir.]

18 sengi : seng-i D
[Cihanın sahibi Cemşid'in başı ve hükümdarların tacı üstünde o şahlar şahının yolunun toprağı taç, taşı da mücevherdir.]

19 [Makamı yüce, adaletli Sultan Ahmed'in devletinin çadırının gölgeleri kainatın üstüne düşmüştür.]

20. Cihānbān-ı ḳader-ḳudret ki ḫūrşīde olur ṣānī
Nişān-ı dāġ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

21. Ḫudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḫār u ḥasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

22. Degül bārān [u] mevc ifrāṭ-ı iḥsān-ı dil ü desti
Ėder lerzān [u] giryān ebri baḥr u baḥri kān üzre

23. Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ėder ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān [üzre]

24. Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı hevāsından duḫān üzre

25. Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u ṣaḥrāya
Uyur āhū-bere zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre

26. Nola derya gibi ʿasker çeküp dünyāyı feṭḥ ėtse
Yürütse ḥükmü[ni] başdan başa mülk-i cihān üzre

---

20 [O, kudret sahibi ve dünyanın koruyucusu olduğu için fermanının mumunun izi gökyüzünün alnı üstüne ikinci bir güneş olur.]

21 [O himmet dağıtan hükümdarın cömertlik elinde dünya, uçsuz bucaksız bir deniz üstündeki bir avuç çer çöptür.]

22 ebri : ebr-i M
[Bulutu ağlatarak denize, denizi de titreterek madenlere dönüştüren yağmurlar ve dalgalar değildir (o padişahın) gönlünün ve elinin cömertliğinin bolluğudur.]

23 [Nasıl bir derya ki gayret rüzgarıyla suları coşturur, dalgaları Ferkadan üstünden mücevherler saçar.]

24 [Nasıl bir ülkedir ki, toprak, (onun) devletinin baharından feyiz alır, havasının güzelliğinden de dumanın (ateşinin) üstünde bile kıvılcım tohumları biter.]

25 şīrān : şīrīn D
[Eğer onun adalet fermanı dağlara ve ovalara yayılmış olsa kızgın arslanların dizinde yavru ceylanlar uyur.]

26 ḥükmüni : ḥükmi M
[O, denizler kadar asker çekerek dünyayı feth edip hükmünü baştan başa dünya mülkünde yürütse şaşılır mı?]

27. Sikenderdür ki heft-iḳlīme bir seylāb ėder cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

28. O Ḫusrevdür ki Şebdīz-i cihān-gerd-i celāline
Celācildür kevākib sīne-bend-i kehkeşān üzre

29. Şeh-i vālā-mekāndur kim bu nīlī ḳubbe-i ʿālī
Otāġ-ı sebzīdür ṣaḥn-ı feżā-yı lā-mekān üzre

30. Felek bir sāyebāndur pīşgāh-ı çetr-i cāhında
Güneş bir fülke-i zerdür sütūn-ı sāyebān üzre

31. Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dėrdüm luṭf-ı devrinde
Girihler görmesem ger zülf-i pür-çīn-i bütān üzre

32. Göreydi cevher-i şemşīrini ger ġamze-i dilber
Ġamından daḫi tīġ aṣmazdı ṭāḳ-ı ebruvān üzre

33. Eger hem ḳan döküb şemşīri hem pāk ėtmese dehri
Ḳalurdı ḫūn-ı fitne dāmen-i āḫır zamān üzre

---

27 [O, yedi iklime seller akıtan İskender'dir. İnsanlar ve cinler üzerinde fermanı yürüyen Süleyman'dır.]

28 [O, Husrev'dir ki onun dünyayı dolaşan haşmetli atı Şebdiz'in samanyolu gibi parlak örtüsü üzerindeki çanlar, yıldızlar gibidir.]

29 [O, mekânı yüce olan padişahtır ki, bu yüksek gökkubbe (onun) ucu bucağı olmayan kainat sahnesindeki yeşil otağıdır.]

30 [Felek, onun çadırının önünde bir gölgelik, güneş de bu gölgeliğin sütununun altın ağırşağıdır.]

31 dėrdüm : vėrdüm M ; luṭf-ı devrinde : devr-i luṭfında D
[Eğer put gibi olan güzellerin saçlarının kıvrımlarında düğümler görmesem, cihanda (onun) lütfunun zamanında tek düğüm kalmadı derim.]

32 [Eğer dilberin yan bakışı onun kılıcının cevherini görseydi, üzülse (bile) kaşlarının kemerine kılıç asmazdı.]

33 hem : kim M ; hem : - M
[Eğer onun kılıcı dünyayı kana bulayıp temizlemeseydi kan fitnesi ahir zamanın eteğinde kalırdı.]

34. Olurdı reh-güzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i kūh-ı vaḳārı bādbān üzre

35. Ṣanurlar ṣubḥa çıḳmış āfitāb-ı ʿālem-ārādur
Görenler tāc-ı zerle Eşheb-i çāpük-ʿinān üzre

36. O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler
Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre

37. Cihān pür-gerd olurken cünbüşinden sürʿat-i seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pirāmen-i bergüstvān üzre

38. O deñlü cüst [ü] çāpükdür o cism-i kūh-peykerle
Ki cevlān ėtse döymez çeşm-i mūr-ı nā-tüvān üzre

39. Eyā Ḫāḳān-ı dīn-perver ki dehr eyyām-ı ʿadlüñde
Ėder ḫande zamān-ı devlet-i Nūşirevān üzre

40. Sözüm her dem budur ʿacz [u] niyāz ile cenābunda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āsitān üzre

---

34 [Dağ gibi vakarlı yüzü denizin üstünde yelken gibi çekilse rüzgarın estiği yöne set olurdu.]

35 [Onun, dolu dizgin kır atını altın taçla görenler, âlemi süsleyen güneşin doğduğunu sanırlar.]

36 [O bütün âlemi dolaşan bir gezgindir ki kalem "nun" harfinin merkezine noktayı koyduğunda O sonsuz bir devre başlar.]

37 [Dünya (onun atının) hareketinden toz toprak olurken, atın seyrinin hızı eyerin altındaki örtüye toz kondurmaz.]

38 kūh-peykerle : kūh peykerle // döymez : ṭuymaz D
[Dağ görünüşlü bedeni ile (o at), o denli hareketli ve hızlıdır ki dolaşmaya başlasa güçsüz karıncanın gözü bunu görmeye dayanmaz.]

39 ʿadlüñde : ʿadlünde D
[Ey dini koruyan hakan, dünya adaletinin devrinde Nuşirevan'ın devletinin zamanındaki gibi güler.]

40 [Acziyet ve yakarış ile eşiğinin toprağına yüzümü sürdükten sonra huzurunda sözüm her zaman budur.]

41. Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i Sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

42. Ne [deñlü] daʿvī-i naẓm eyle[sem] zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ iṯbāt ėdem medh ile şāh-ı nüktedān üzre

43. Benem ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile gāhī
Maʿānī yerine dürler dizer silk-i beyān üzre

44. Çekerdüm tār-ı zülf-i zühre-i zehrā-yı ger dūda
Eger dizsem dür-i şehvār-ı naẓmum rīsmān üzre

45. Niçe biñ vāridāt āmāde-i taḥrīr olur dilde
Olunca sāye-güster kilk-i çālākim benān üzre

46. Yazarken naḳş-ı rūy-ı fikr-i bikrüm farṭ-ı ʿiṣmetden
Çeker bir perde ḫayret-dīde-i ṣūretgerān üzre

---

41 [Ben neredeyim, cihan sultanının övgüsünü yapmak nerede! Neden haddimi bilip sükut mührüyle ağzımı kapatmam ki!]

42 deñlü: - M ; eylesem : eyle M
[Her ne kadar şairlik iddiasında bulunsam da o nükte bilen padişahı övmenin hakkını verememem.]

Divanda 42.beyitten sonra şu beyit yer almaktadır:
Ḫuṣūṣa ol süḫen-perdāz-ı üstādım ki eşʿārum
Yazar müşkil-pesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre
(Ayrıca ben öyle düzgün söz söyleyen üstadım ki cihanın zor beğenenleri (bile) şiirlerimi can evrakı üstüne yazarlar.)

43 [Ben o büyücü şairim ki yaratılışımdaki sihir ile kimi zaman anlamlar yerine beyan ipine inciler dizerim.]

44 ger dūda : gerdūna D // naẓmum : naẓm D ; rīsmān : ? M
[Şiirimin en iri incisini ipe dizsem bakire zührenin zülfünün telini ateşe atardım.]

45 vāridāt : vāridat M
[Parmaklarımın ucundaki kıvrak kalemim kağıda gölge salınca gönüle, yazılmaya hazır binlerce ilham gelir.]

46 fikr-i bikrüm : bikri fikrüm D
[El değmemiş fikirlerimin yüzünün süsü (onun) masumluğunun çokluğundan (temizliğinden) bahsederken ressamların hayretle bakan gözlerine (korumak için) bir perde indirir.]

47. Ėder ebkār-mażmūnı ıḥāṭa şiʿr-i rengīnüm
Ḳızıl vālā tutuḳ gibi ʿarūs-ı dilsitān üzre

48. Ele tīr ü kemān alsa ḫadeng-endāz endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

49. İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-ı naẓm-ı şīrīnüm
Ėder ḫākinde ġavġāyı hümālar üstüḫᵛān üzre

50. Ḳo lāfı ṣıdḳile ṭurma duʿāya başla ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫırında farż olur naẓm-āverān üzre

51. Nitekim her dıraḫt-ı pür-şükūfe şāh-ı nevrūzun
Ḳura çetr-i sefīdin ṣaḥn-ı bāġ [u] būstān üzre

52. Bula ẕāt-ı şerīfünle serīr-i salṭanat revnaḳ
Ola devrüñde ḫalḳ āsūde dehr emn [ü] emān üzre

---

47 ebkār-mażmūnı : ebkār-ı mażmūnı D ; ıḥāṭa : ıḥāṭā D ; rengīnüm : zengīnüm M
[Nasıl kızıl ipekli kumaşlar gönül alan gelini süslerse benim de renkli söyleyişim el değmemiş mazmunları öyle kuşatır.]

48 kemān alsa ḫadeng-endāz: ḫadeng alsa kemān-endāz M ; -endāz endīşem: -endāz-ı endīşem D
[Ok atan düşüncem yayı ve oku eline alsa büyük meleklerin gönlündeki ilahi tecellinin odağına hedef tahtası diker.]

49 şīrīnüm : şīrinüm M
[Şirin şiirimin kılıcının suyunu düşmana içirsem, hümalar, toprağındaki kemik için kavga ederler.]

50 [Ey Nefʿî! Lafı bırak, durma, samimiyetle duaya başla. Zira şiirin sonunda dua etmek şairlerin üstüne farz olur.] (Ey Nefʿî! Lafı bırak, durma doğrulukla duaya başla. Zira şiirin sonunda dua etmek şairlerin üstüne farzdır.)

51 çetr : çüster M
[Nitekim her çiçek dolu ağaç nevruz padişahının beyaz çadırını bağ ve bostan üstüne kursun.]

52 dehr : her M
[Saltanat tahtı, şerefli zatınla süslensin. Devrinde halk huzurlu, dünya güvenli ve korkusuz olsun.]

2.

ḲAṢĪDE-İ NEF'Ī BERĀY-I SULṬĀN AḤMED ḪĀN*

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Edrine şehri mi bu yā gülşen-i meʾvā mıdur
   Anda ḳaṣr-ı pādişāhī̄ cennet-i aʿlā mıdur

2. Beyt-i maʿmūr-ı felek mi ol feżāda ol sarāy
   Yā zemī̄ni cennet olmış Kaʿbe-yi ʿulyā mıdur

3. Cūylar mı devr ėden ṭarf-ı çemenzārın yāḫūd
   Mā'ī̄ pervāz ile naṭʿ olmış yeşil ḫārā mıdur

4. Sebz ü ḫurrem bir feżā mı her kenār-ı cūybār
   Yā miyān-ı cūda ʿaks-i künbed-i ḫaḍrā mıdur

5. Ḥıfẓ içün yāḫūd vücūd-ı pādişāhı cūylar
   Pāsbān-ı genc-i devlet olmış ejderhā mıdur

2.

*Divanda K.6 "Der-Medḥ-i Sulṭan Aḥmed Ḫān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'l-Ġufrān" başlığıyla yer almaktadır.

1 pādişāhī̄ : pādişāh M
[Bu Edirne şehri mi yoksa 'cennet-i Me'vâ' mıdır? Oradaki padişah köşkü 'cennet-i A'lâ' midir?]

2 [O saray, o uçsuz bucaksız gökyüzünde feleğin Kâbesi mi, yoksa yeri cennet olmuş yüce Kâbe midir?]

3 ėden : ėder M ; çemenzārın: çemenzāruñ D
[Nehirler çimenliğin etrafını mı dolaşmaktadır, yoksa (görünen) mavi hatlarla çevrelenmiş yeşil ipekli kumaş mıdır?]

4 [Her nehrin kenarı yeşil ve taze bir alan mı yoksa suyun ortasında yeşil gökyüzü mü aksediyor?]

5 cūylar : ḫūylar M
[Yoksa nehirler padişahın varlığını korumak için devlet hazinesinin bekçisi olmuş ejderhalar mıdır?]

6. Cenneti görmiş bir ādem var ise gelsün dėsün
Ṭarḥı anuñ daḫi böyle dil-keş [ü] raʿnā mıdur

7. Güllerinde var mı böyle reng [ü] būy-ı dil-firīb
Yā nesīm-i ṣubḥı böyle būstān-pīrā mıdur

8. Bir dıraḫt-ı ser-firāzı var mı bāġ-ı cennetüñ
Yoḳsa ancaḳ vāʿizüñ medḥ ėtdügi Ṭūbā mıdur

9. Bunda Ṭūbādan ḳalur mı müşk-i bīd-i ser-nigūn
Yā ġubār-ı berk-i Ṭūbā anda miskāsā mıdur

10. Ḥabbeẕā cāy-ı neşāṭ-efzā ki Rıḍvān görse ger
Ḥayretinden dėrdi bu cennet midür dünyā mıdur

11. Ṣunʿ-ı Ḥaḳḳ yā gülşen-i cennetden ifrāz eylemiş
Başḳa bir cāy-ı ṭarab-engīz ü ġam-fersā mıdur

12. Dāʾimā böyle müferriḥ mi bu cāy-ı dil-güşā
Her zaman āb u hevāsı böyle rūḥ-efzā mıdur

---

6 [Cenneti görmüş bir insan varsa gelsin söylesin, onun çiçekleri de böyle gönül alıcı ve güzel midir?]

7 būy-ı : - D
[(Cennetin) güllerinde böyle gönül aldatan renk ve koku var mıdır? Peki, sabah rüzgarı böyle bahçe süsleyici midir?]

8 yoḳsa : yoḫsa D
[Cennet bahçesinin de uzun boylu bir fidanı var mıdır? Yoksa sadece vaizin övdüğü Tuba fidanı mı vardır?]

9 miskāsā : müşk-āsā D
[Buradaki baş aşağı (duran) salkım söğüt Tuba'dan geri kalır mı? Yoksa oradaki Tuba yapraklarının tozu misk kokulu mudur?]

10 ḥabbeẕā : ḫudā M
[Öyle sevimli, neşe artıran bir yer ki eğer cennetin kapıcısı Rıdvan görseydi hayretinden, 'bu cennet mi, dünya mı?' derdi.]

11 ifrāz : aʿlā M
[O neşe artıran ve gam gideren bambaşka bir yerdir ki ya Allah'ın sanatından yahut cennetin gül bahçesinden kopmuştur.]

12 [Bu gönül açıcı yer daima böyle ferahlık verici midir? Suyu ve havası her zaman böyle cana can katıcı mıdır?]

13. Yoḫsa şimdi eyleyen āb u hevāsın terbiyet
Āfitāb-ı devlet-i şāh-ı cihān-ārā mıdur

14. Yaʿnī Sulṭān Aḥmed-i ʿādil ki ferş-i dergehi
ʿArşdan aʿlā degülse çarḫdan ednā mıdur

15. Şāh-ı dīn-perver ki teşrīf-i ḳudūmiyle zemīn
ʿArşa nāz eylerse istiġnāsı istiġnā mıdur

16. Çarḫ aña taʿẓīm ėdüp İskender-i şānī dėmek
Şānına nisbet meger bir medḥ-i müsteşnā mıdur

17. Belki dārāt-ı Sikender felek bir bendesin
Görse farḳ ėtmezdi İskender midür Dārā mıdur

18. Aṭlas-ı gerdūn mu peyveste nihāl-i Sidreye
Yā firāz-ı rāyetinde şuḳḳa-yı vālā mıdur

19. Ṣubḥ-ı rūşen mi şuʿāʿ-i mihr-i ʿālem-tāb ile
Yā sarāy-ı devletinde perde-yi dībā mıdur

---

13 [Yoksa şimdi iklimini güzelleştiren, cihanı süsleyen padişahın devlet güneşi midir?]

14 [Yani adil Sultan Ahmed'in sarayının zemini arştan daha yüksek değilse bile felekten de aşağı mıdır?]

15 zemīn : zemān D
[O dine hizmet eden padişahın ayak basarak şereflendirdiği zemin, arşa naz eylese bu nazlanması da nazlanmadan mı sayılır?]

Divanda 15.beyitten sonra şu beyit yer almaktadır:
Māh-ı mülk-ārā-yı devlet kim fürūġından felek
Mihrini farḳ eylemez pinhān mıdur peydā mıdur
(O, devlet mülkünü süsleyen ay ki (onun) ışığı yüzünden felek, güneş doğmuş mudur batmış mıdır fark edemez.)

16 [Feleğin onu ululayarak (ona) ikinci İskender demesi (onun) şanına nisbeten acaba üstün bir övgü müdür?]

17 dārāt : dārat M
[Belki de felek, İskender ihtişamı ile (padişahın) bir kölesini görseydi onun İskender mi Dara mı olduğunu ayırt edemezdi.]

18 [Sidre ağacına bağlanmış olan dönen felek atlası mı, yoksa (onun) sancağının başındaki ipek kumaş mıdır?]

19 [Âlemi aydınlatan güneşin ışığıyla parlak bir sabah mı yoksa devletinin sarayında diba kumaşından perde midir?]

20. Kehkeşān mıdur felekde Nesr-i Ṭāʾirle yaḫud
Ṭāḳ-ı eyvānında resm-i ejder ü ʿanḳā mıdur

21. Baḥr ėder mi kāʾinatı ġarḳ-ı emvāc-ı kerem
Ebr ise dāʾim cevāhir-pāş u gevher-zā mıdur

22. Hem güher hem sīm ü zerdür ʿāleme beẕl ėtdügi
Kimse bilmez keff-i desti kān mıdur deryā mıdur

23. Tīġa minnet çekmese rāy-ı cihāngīri nola
Mihri gör dünyāyı ṭutmış tīġ-ı ḫūn-pālā mıdur

24. Midḥat-ı rāy-ı münīrin şebt ėden farḳ eylemez
Kendü keff-i desti mi yoḫsa yed-i beyżā mıdur

25. Vaṣf-ı būy-ı ḫulḳı mı saṭr-ı ḫaṭ-ı şāʿirde yā
Mevc-i deryā-yı süḫandeʿanber-i sārā mıdur

---

20 ṭāʾirle : ? M ; vezin aksamaktadır.
[Gökyüzündeki Kartal Takım Yıldızıyla Samanyolu mudur, yoksa eyvanının kubbesinde ejderha ve anka resmi midir?]

Divanda 20.beyitten sonra şu beyit yer almaktadır:
Dest ü tabʿın ebr ü deryādur diyen ġāfillerüñ
Dāʾimā mażmūn-ı fikri böyle bī-maʿnā mıdur
((Cömertlikle açılan) elini ve yaradılışını bulut ve denize benzeten gafillerin mazmunları daima böyle anlamsız mıdır?)

21 [Bahar, daima kainatı lütuf dalgalarına mı boğar? Bulut ise mücevher saçıp inciler mi doğurur?]

22 [(Padişahın) âleme saçtığı hem inci hem de gümüş ve altındır, kimse bilmez avucu maden midir derya mıdır?]

23 rāy : reʾy D // mihri : mihr M ; tīġ-ı : tīġı D
[(Onun) dünyayı tutan görüşü, kılıca minnet etmese buna şaşılır mı? Onun güneşini gör ki dünyayı tutmuş kan süzülen bir kılıçtır.]

24 rāy : reʾy D
[(Onun) nurlu fikrinin övgüsünü yazan, onu kendi elinin mi yoksa 'yed-i beyza'nın mı yazdığını fark etmez.]

25 [Şair yazısının satırında yaratılış kokusunun özellikleri mi vardır yoksa (onlar) söz denizinin dalgalarında saf anber midir?]

26. Mülk-i pür-ʿadlinde ḫod ėtmez taḳayyüd kārbān
Ḥāris-i kālā mıdur yā düzd-i bī-pervā mıdur

27. Āsumān mı āfitāb ile şitāb ėtmekde yā
Zīr-i rānında semend-i cüst [ü] çāpük-pā mıdur

28. Ol cihān-gerd-i sebük-rev kim tefāvüt eylemez
Zīr-i pāyında zemīn deryā mıdur ḥaḍrā mıdur

29. Berḳ-ı maḥż iken direng ėtse bilinmez peykeri
Raḫş-ı çāpük-pā mıdur yā kūh-ı pā-ber-cā mıdur

30. Ḫusrevā bu fende ger ġarrālanursam gör sözüm
Lāf-ı bī-maʿnā mıdur yā bir ḳavī daʿvā mıdur

---

26 [Senin adalet dolu ülkende kervan kendine yaklaşana, muhafız mıdır yoksa korkusuz hırsız mıdır (diye) dikkat etmez.]

27 [(Acaba) böyle aceleyle giden gökyüzünde güneş midir yoksa senin ayağının altındaki çevik atın mıdır?]

28 ḥaḍrā : saḥrā D
[O hızlıca dünyayı dolaşan (padişah için) ayağının altındaki yer deniz midir, ova mıdır farkı yoktur.]

29 [(O at), bir şimşek kadar hızlı giderken yavaşlasa sureti çok hızlı giden at mıdır yoksa yerinde duran dağ mıdır anlaşılmaz.]

30 [Ey padişah, eğer bu fende gösteriş yaparsam, sözüm münasebetsiz laf mıdır yoksa sağlam bir iddia mıdır, gör.]

31. Bunca demdür daʿvī-i sāḥib-ḳırānī eylerin
Bir mübāriz yoḳ mu meydān-ı süḫan tenhā mıdur

32. Fikr-i pür-mażmūn mıdur āyīne-i ṭabʿumda yā
ʿAks-ı naḳş-ı kārgāh-ı ʿālem-i bālā mıdur

33. Söz dükendi nice bir daʿvā-yı şiʿr ü şaʿirī
Lāf-ı daʿvā ber-ṭaraf şimdi duʿā hengāmıdur

34. Tā felek ḳadr ü merātib añlaya hem bildüre
Herkesiñ miḳdārını aʿlā mıdur ednā mıdur

35. Ol ḳadar ḳadri bülend olsun ki gerdūn bilmeye
ʿArş-ı aʿlā mı yeri yā ḳurb-ı *ev ednā* mıdur

---

31 [Bunca zamandır hükümdarlık iddiasında bulunurum, bu söz meydanında benimle dövüşecek bir savaşçı yok mudur?]

Divanda 31.beyitten sonra şu beyitler yer almaktadır:
Dürr-i naẓmum çarḫa mengūş olsa bilmez rūzgār
Şiʿr-i Nefʿī midür ol yā kevkeb-i şiʿrā mıdur
(Nazım incilerim feleğe küpe olsa, zaman, onlar Nefî şiirleri midir yoksa Şira yıldızı mıdır ayırt edemez.)
Nūr-ı mevvāc-ı maʿānī mi sözümde berḳ uran
Yā libās-ı naẓmımuñ bir āteşī ḫārā mıdur
(Sözümde parlayan, mana dalgalarının ışığı mıdır yoksa nazmımın elbisesi ateşten bir kumaş mıdır?)
Maʿnī-i rengīn mi lafẓ-ı ābdārumda yaḫūd
Sāġar-ı mīnāya ḳonmış lāle-gūn ṣahbā mıdur
(Güzel sözlerimin içindekiler renkli manalar mıdır yoksa cam kadehe konulmuş lale renkli şarap mıdır?)
Bikr-i maʿnā mı dilümde pertev-i ilhām ile
Yā felekde āfitāb u zühre-i zehrā mıdur
(İlham ışığı ile gönlümde görülenler yeni manalar mıdır yoksa gökyüzündeki güneş ve parlak yüzlü zühre midir?)

32 [(Bu söylediklerim) yaratılış aynamda mazmunla dolu fikirler midir yoksa yüce âlemin şeklinin yansımaları mıdır?]

33 [Şiir ve şairlik davası daha ne kadar sürer? Söz tükendi, iddia sözleri yok olsun, şimdi dua vaktidir.]

Mecmuadaki 34. ve 35. beyitler basılmamış tezde bulunmadığından Akçağ yayınları basımıyla karşılaştırılmıştır.

34 aʿlā mıdur ednā mıdur : ednā mıdur aʿlā mıdur D
[Ki felek herkesin kıymetini ve rütbesini anlasın, derecesi yüksek midir, alçak mıdır, bildirsin.]

35 (*ev ednā* - Necm Suresi 9. Ayetten)
[Değeri o kadar yüce olsun ki; felek (onun) yerinin, göğün en üstü mü yoksa "Ev edna" makamının yakını mıdır bilmesin.]

3.*

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Remel + + - - /+ + - - /+ + - - /+ + -

1. Süḫan oldur ki bilā-vāsıṭa-i ṭabʿ-ı selīm
   Ola maḳbūl-ı dil-i nādire-sencān-ı fehīm

2. Yaʿnī yā vaḥy ola mażmūnı anuñ yā ilhām
   Bunı faṣl ėtmede aḥbāb ėdeler baḫş-i ʿaẓīm

3. ʿAḳd-i gevher gibi manẓūm ola ṭabʿa vārid
   Çekmeye nāẓım olan zaḥmet-i ḳayd-ı tanẓīm

4. Silk-i tesbīḥ-i dil-i ʿārif-i billāh gibi
   Ola pür-gevher-i esrār-ı ḫudāvend-i ʿAlīm

5. Kim oḳursa ėde feyż-i nefesi dünyāda
   Neşr-i āṯār-ı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥā vü Kelīm

3.

*Mecmuada başlıksız olan bu kaside, divanda K.7 "Der-Medḥ-i Sulṭān Aḥmed Ḫān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'l-Ġufrān" başlığıyla yer almaktadır.

1 maḳbūl-ı : maḳbūl D ; fehīm : ʿaẓīm M
[Söz odur ki kusursuz yaratılışla vasıtasız ortaya çıksın ve nükteli söz söyleyen anlayış sahiplerinin gönüllerinin kabulü olunsun.]

2 [Yani onun (sözün), mazmunu ya vahiy olsun ya ilham. Dostlar bunu ayırt etmede büyük iddialara girsinler.]

3 [(Söz), şaire dizilmiş bir mücevher gibi gelsin ve şair onu düzenleme endişesinin zahmetini çekmesin.]

4 ʿalīm : ʿaẓīm M
[(Söz), velilerin gönül tespihinin ipi gibi bilgisi ezeli ve ebedi olan Allah'ın sırlarının cevherleri ile dolu olsun.]

5 dünyāda : dünyāya D
[(O sözü) kim okursa nefesinin bolluğu, İsa ve Musa'nın sözlerinin tesiri gibi dünyaya yayılsın.]

6. Āferīn ol süḫan-ārā-yı Niẓāmī-ṭabʿa
Ki ola fikri bu güne dür-i iʿcāzı naẓīm

7. Böyle bir muʿcize-perdāz-ı maḥal-güya sezā
Olsa ger meclis-i ʿirfān-ı İlāhīde nedīm

8. Söz midür ol ki çep ü rāst düşe taʿbīri
Nice maʿnā-yı dürüstin boza bir lafẓ-ı saḳīm

9. Düşe bir semt-i ġarībe reh-i fikr-i naẓmı
Ne ṭarīḳ-ı reviş-i tāze ne vādī-i ḳadīm

10. Çeke mażmūnını fehm ėtmede bir nükte-şinās
Ne ḳadar diḳḳat ėderse o ḳadar renc-i elīm

11. Kendi fehm ėtse de biñ fikr ile bir nüktesini
Nuṭḳı ʿāciz ḳala yārāne ėdince tefhīm

12. Böyle ṣāḥib-suḫanüñ bundadur aʿlālıġı kim
Sözi pest iken olur kendüsi maġrūr u ʿaẓīm

---

6 Niẓāmī : Niẓām : M
[O, Nizâmî yaratılışlı ve sözü süsleyen şaire aferin olsun ki onun fikri şaşırtan mucizevi incidir.]

7 [Eğer böyle mucizeler söyleyip yerinde konuşan bir şaire, ilahi irfan meclisinden bir nedim olsa yeridir.]

8 taʿbīri : mażmūnı D
[Tabiri sağa sola düşen o söz, söz değildir; hastalıklı bir söz nice sağlam manalı sözü bozar.]

9 [Nazmın fikrinin yolu bambaşka bir semte düşsün ki ne yeni usul bir yol ne de eski usul bir yol olsun.]

10 [Bir nükteden anlayan mazmununu anlamada ne kadar dikkat ederse o kadar çok keder çeksin.]

11 [Bin fikr ile bir nüktesini anlasa da dostlara anlatınca sözü çaresiz kalsın.]

12 pest : ? M ; ʿaẓīm : zaʿīm D
[Böyle söz sahibinin yüceliği bundadır ki sözü bayağı olsa bile kendisi gururlu ve azametli olur.]

13. ʿÖẕri maḳbūle geçer yine ġarābet bunda
Gūş-ı inṣāf ile ger diñlese her fehm-i selīm

14. Vāḳıʿā böyle ḳavī ʿöẕr ile ḫaṣm olsa cihān
Yine olmaz birinüñ reddi ḳabūle taḳdīm

15. Bu ḳadar naẓma da muʿciz dėnilür böyle iken
Ṣınıf-ı ehl-i dil [ü] ṭabʿa kerem çarḫ-ı leʾīm

16. Böyle ḳalursa eger rāh-ı telāfī mesdūd
Bu ḫuṣūṣa felek ėtmezse mükāfāt-ı ʿaẓīm

17. Bikr-i maʿnā daḫi bir ṭabʿa görünmez ne ḳadar
Ėtse eşk ü ruḫ-ı endīşesi ʿarż-ı zer ü sīm

18. Ṭutalum eylememiş ol daḫi dīdārı ʿazīz
Eylemiş seyr-i cemāline ṣalā-yı taʿmīm

19. Meyl-i ebkār-ı maʿānī kim ėder bu demde
Olsa ger her biri bir ḥūr-ı melek-ḫūy-ı besīm

---

13 ʿöẕri : sözi M // her : bir D
[Gariplik bundadır ki her doğru anlayışlı, insaf kulağıyla onu dinlese özrü makbule geçer.]

14 [Gerçi cihan böyle sağlam özür sahibine düşman olsa da özürlerinden bir tanesinin bile reddi huzura sunulmaz.]

15 naẓma da : naẓmda M // ṣınıf : ? M ; dil ü : dil M
[Cimri felek gönül ve şiir ehli zümresine cömertliğini bu kadar az gösterirken (bu zümrenin) nazmına ancak mucize denilir.]

16 ʿaẓīm : ʿamīm D
[Bu konuya felek eğer büyük bir mükafat vermezse ve telafi yolu kapalı kalırsa;]

17 [Mana kızı (kendine) ne kadar altın ve gümüş sunulsa gözyaşını ve yanağını görme fikrinde olan kimseye (onları) göstermez.]

18 [Diyelim ki bir başkası da o yüzü aziz bilmemiş ve onu seyretmeye herkesi davet etmiş.]

19 ebkār : ebkārı D // ger : ? M
[Eğer her biri bir güleç yüzlü melek hūri olsa bu zamanda el değmemiş mana kızına meylederler.]

20. Çehre-perdāz-ıʿarūsān-ı süḫan ola meger
Ḳalem-i māşıṭa-i luṭf-ı şehenşāh-ı kerīm

21. Ol ki kilk-i kef-i iḥsān-ı gedā-perveridür
Eyleyen şāhlara mülk-i cihānı taḳsīm

22. Ol ki ėtmiş yed-i iḳbāline teʾyīd-i ezel
Ḳabża-i tīġ-ı cihāngīr-i ḳażāyı teslīm

23. O ḫudāvend-i muʿaẓẓam ki yazar elḳābın
Levḥ-i taʿẓīme bu taʿbīr ile kilk-i tekrīm

24. Dest-gīr-i ʿaẓamet dāver-i dīn ü devlet
Revnaḳ-ı salṭanat-ārāyiş-i tāc u dīhīm

25. Ṣūret-i cevher-i āyīne-i ṣunʿ-ı taḳdīr
Maʿnī-i raḥmet ü lutf u kerem-i Rabb-i Raḥīm

26. Şemʿ-i ḫūrşīd-eşer encümen-i çār-erkān
Serv-i ṭāvūs-ḫırām-ı çemen-i heft-iḳlīm

---

20 [Cömert padişahın lütfunun süsleyen kalemi ancak söz gelinlerinin ressamı olabilir.]

21 ol ki : ol M ; gedā : fedā D
[O (kalem) ki dünya memleketlerini padişahlara bölüştüren, fakirleri besleyen lütuf elinin kalemidir.]

22 [Cihanı kuşatan kılıcının kabzasını tutan saadet eline ezel bütün kaza ve kaderi teslim etmiş.]

23 [O yüce Allah ki yüceltilmiş kalem, yüceltilmiş levhaya (Onun) ünvanlarını bu tabir ile yazar.]

24 [Azameti elinde tutan (o padişah) din ve devletin hakimi, saltanatın güzelliği, tac ve tahtın süsüdür.]

25 [Allah'ın aynasının cevherinin özü, lütuf ve rahmetinin manası ve Rahîm olan Rabb'in cömertliğidir.]

26 [(O), güneş tesirli mum, dört unsurun meclisi, tavus salınışlı selvi ve yedi iklimin bahçesidir.]

27. Şāh-ı Cem-cāh u felek-mertebe Sulṭān Aḥmed
Ki ėder kevkebe-i cāhına dünyā taʿẓīm

28. Ḳahramān-ı felek evreng-i ʿadālet ki olur
Bīm-i ḳahrıyla vücūd-ı sitem ü fitne ʿadīm

29. Rūy-ı baḫtıyla cihān manẓara-i ḥūr-nişīn
Būy-ı ḫulḳıyla felek micmere-i nāfe-şemīm

30. Āfitāb efser-i iḳbāline yektā gevher
Āsumān eblaḳ-ı cāhına zer-endūde geçīm

31. Kaʿbe-i ʿişmetine nūr-ı Hudā şemʿ-i ḥarem
Ḥarem-i devletine perr-i hümā ferş-i ḥarīm

32. Rūzigār eylese ger kişver-i cūdında sefer
Āfitāb olsa eger sāye-i cāhında muḳīm

33. Biri ṭurduḳca bulur kevkebe-i rūz-efzūn
Biri gitdükce olur muġtenem-i nāz u naʿīm

---

27 Cem-cāh u felek-mertebe : Cem ü cāh felek-kevkebe M
[Cem makamlı şah, felek mertebeli Sultan Ahmed ki makamının gösterişine dünya saygı gösterir.]

28 Ḳahramān-ı felek evreng-i ʿadālet : Ḳahramān-ı felek-evreng-i ʿadālet M
[O padişah ki adalet tahtının konulduğu feleğin Kahramân'ıdır ve kahrının korkusu ile zulüm ve belanın varlığı yok olur.]

29 [Talihinin yüzü, dünyayı, hurilerin oturduğu bir mesire yerine; yaradılışının kokusu ise gökyüzünü nafe kokulu bir buhurdanlığa çevirir.]

30 zer-endūde : ? M
[Güneş, talih tacına benzersiz inci; gökyüzü, makamının renkliliğine yaldızlı zırh olur.]

31 [İffet kabesine haremin mumu Hüda nurudur, devlet haremine de hüma kanadı harem halısı olur.]

32 ger : - M
[Eğer rüzgar (onun) cömertlik ülkesinde sefer eylese ve güneş (onun) makamının gölgesinde otursa;]

33 rūz-efzūn : rūzgār D
[Biri durdukça ömür uzatan yıldızı bulur. Birinin gittikçe refah ve bolluğu artar.]

34. Ebr-i kilki ṣadef-i keffini pür-gevher ėder
Vaṣf-ı baḥr-i keremin her kim ėderse terḳīm

35. Keştī-i ʿāleme endīşesi bir lenger olur
Ėtse bir şāʿir eger medḥ-i vaḳārın taṣmīm

36. Çeşm-i düşmenden eger geçse ḫayāl-i tīġı
Merdüm-i dīdesi cevzā gibi olurdı dü-nīm

37. Luṭfı bir mertebe kim ėtse kef-i desti eger
Resm-i cūd u keremi ebr-i bahāra taʿlīm

38. Kīse-i ġonca nice pür-zer ise feyżinden
Kāse-i lālede bī-şebnem olurdı pür-sīm

39. Ḳahrı bir mertebe kim olsa ger ednā şereri
Meşʿal-efrūz-ı reh-i ḳāfile-i bād-ı nesīm

40. Ne gülistāne güzār eylese bir demde ėder
Ġonca vü lālesini aḫker-i sūzān-ı caḥīm

---

34 [Her kim (onun) cömertlik denizinin vasıflarını yazarsa kalem bulutu avuç sedefini inci ile doldurur.]

35 [Eğer bir şair (onun) vakarını övmeye niyetlense düşüncesi âlem gemisine çapa olur.]

36 [Eğer düşmanın gözünden kılıcının hayali geçse göz bebeği ikizler burcu gibi ikiye ayrılmış olurdu.]

37 cūd u keremi : cūda kerem M
[(Onun) lütfu öyle bir mertebe ki eğer el ayası cömertlik ve iyilikle bahar bulutuna ders verse;]

38 [(Onun) feyzinden gonca kesesi nasıl altınla dolarsa lale çanağında da çiy yerine gümüş dolu olurdu.]

39 [(Onun) kahrı öyle bir derecede ki kıvılcımlarının en küçüğü bile bahar rüzgarı kafilesinin yolunun meşalesini parlatır.]

40 [(Kahrı), hangi gülistandan geçse o anda goncasını ve lalesini cehennemi yakan kora çevirir.]

41. Āsumān dāʾire-i mülkini olurdı muḥīṭ
ʿĀlemi ėtse iḥāṭā girih-i ḫalḳa-i mīm

42. Ṭabʿı bir āyīne-i rāst-nümādur ki girer
Anda bir ṣūrete ʿaks-i elif ü peyker-i cīm

43. Kevkeb-i ṭāliʿi ol mertebeden ʿālīdür
Ki yazup bildüre aḥvālini ehl-i tencīm

44. ʿAdli kim memleket-ārā-yı cihāndur ėtse
Emn [ü] āsāyiş içün ʿāleme fermān-ı ʿamīm

45. Defʿ-i bīm-i dil-i ʿuşşāḳ içün eyler eşeri
Ḳahramān-ı nigeh-i ġamze-i ḫūbānı ḥalīm

46. Şāh-ı encüm-sipehā māh-ı zemīn cilvegehā
Ey şehenşāh-ı süreyyā-ʿalem-i heft-iḳlīm

47. Devletüñde benem ol ḫusrev-i maʿnā kim ėder
Ḳuvvet-i ṭabʿuma Ḫallāḳ-ı Maʿānī teslīm

---

41 mülkini : cāhını D // ḫalḳa-i mīm : ḫalḳa vü mīm M
[Mimin halkasının düğümü âlemi kuşatsa gökyüzü (onun) mülkünün sınırını çevrelerdi.]

42 girer : gider M // sūrete : sūret M
[(Onun) yaratılışı doğruyu gösteren bir aynadır ki elifin aksi ve cim bir surette görünür.]

43 aḥvālini : aḥkāmını D
[(Onun) talih yıldızı o kadar yücedir ki müneccimler hallerini yazıp bildiremezler.]

44 cihāndur : mehābetdür M // emn ü : emn M
[Âleme emniyet için ferman çıkarsa (onun) adaleti cihan memleketlerini süsler.]

45 [Aşıkların gönül korkusunu def etmek için güzellerin yan bakış Kahraman'ının etkisini yumuşatır.]

46 [Ey yıldızlar ordusunun şahı, ey ayın gezindiği yer, ey Süreyya yıldızının şahı, ey yedi iklimin sancağı!]

47 kim : ki D
[Ben o mana padişahıyım ki şairliğimin kuvvetine Hallâk-ı Maânî'yi teslim alırım.]

48. Ḳalemüm nāṭıḳa-bend-i dehen-i siḥr ü füsūn
Süḫanüm ʿuḳde-güşā-yı girih-i fikr-i ḥakīm

49. Ḳayd-ı taḥrīrum ile pāy-ı süḫan der-zincīr
Dāġ-ı fermānum ile cebhe-i endīşe vesīm

50. Eşer-i luṭf-ı kelāmumla aḥibbā ḫoş-dil
Yād-ı şemşīr-i zebānumla ʿadū pür-ġam ü bīm

51. Feyż-i endīşe-i rengīnüm ile bād-ı ṣabā
Ėtse ger geşt ü güẕār çemen-i bāġ-ı naʿīm

52. Ḥükm-i feyżin ėder ol mertebe cārī ki döner
Şīşe-yi bāde-i gül-renge ḥabāb-ı tesnīm

53. Ṭabʿum ol baḥr-ı süḫandur ki kefi mevci ṭutar
Penbeler içre nihān sübḥa-i lüʾlüʾ-i naẓīm

54. Ḫıżr-ı ser-çeşme-i naẓmum ki bulur tāze ḥayāt
Reşḥa-i feyż-i nem-i ḫāmem ile ʿaẓm-i remīm

---

48 [Kalemim, sihir ve büyüler yapan ağızları kapatır; sözüm de hikmetli fikirlerin düğümlerinin açıcısıdır.]

49 cebhe-i endīşe : cebhe ü endīşe D
[Yazım ile sözün ayağı zincire vurulur. Fermanımın damgası ile düşüncemin yüzü güzelleşir.]

50 [Sözümün lütfunun etkisiyle sevgililerin gönlü hoş, dil kılıcımın hatırasıyla da düşman gam ve korku dolu olur.]

51 rengīnüm : zengīnüm M
[Renkli düşüncemin feyziyle tan yeli eğer cennet bahçesinin çimeninde dolaşsa;]

52 [Bereketinin hükmünü öyle geçerli kılar ki tesnim (cennetinin) ırmağının kabarcıkları gül renkli şarap şişesine döner.]

53 kefi : kef-i D
[Yaradılışım öyle bir söz denizidir ki onun avucunda dalgalar durur, nazım incimin tesbihi de pamuklar içinde gizlidir.]

54 ser-çeşme-i : ser-çeşm-i D
[Hızır, öylesine pınarımın kaynağı ki kalemimin neminin bereketli damlası ile çürümüş kemik taze hayat bulur.]

55. Büt-nigār-ı ḥarem-i deyr-i ḫayālüm ki ḳomış
Bende bir sırr-ı eṣer ṣunʿ-ı ḫudāvend-i ḳadīm

56. Reşk-i kilk-i kef-i Mānī olur alsam elüme
Deste çūb-ı teber-i büt-şiken-i İbrāhīm

57. Söz tamām oldı temeddüḥ nice bir ey Nefʿ ī
Ḳadrüñ erbāb-ı dile sen mi ėdersin tefhīm

58. Ṭurma şimdengirü ṣıdḳ ile duʿāya el açup
Eyle deryūze-i dergāh-ı ḫudāvend-i kerīm

59. Feyż-i ilhām ile tā kim ola ehl-i naẓmuñ
Raḥm-i Meryem gibi ṭabʿı ṣadef-i dürr-i yetīm

60. Dürr-i medḥiyle müzeyyen ola silk-i eyyām
Gevher-i ẕātı ile faḫr ėde tāc u dīhīm

61. Midḥat-i ẕātını fikr ėtmeyen ehl-i medḥüñ
Ola endīşesi nāhīd-i felek gibi ʿaḳīm

---

55 [Ben hayal kilisesinin haremindeki put gibi güzelim, ezelî olan Allah (o güzelliği) bende sanatının izinden bir alamet olarak bırakmış.]

56 teber : ter M ; deste : dest M
[İbrahim'in put kıran baltasının sapını elime alsam Mânî'nin avucundaki kalem kıskanır.]

57 oldı : ? M ; temeddüḥ : daḫī M
[Söz bitti ey Nef'î, hâlâ bu övünmek niye? Kıymetini gönül ustalarına sen mi anlatırsın?]

58 [Durma, şimdiden tezi yok duaya samimiyetle el açıp cömert Allah'ın dergahının dilenciliğini yap.]

59 [(Senin şiirinin) ilhamının bereketiyle nazım ehlinin yaradılışı Hz. Meryem'in rahmi gibi ʻdürr-i yetim'e sadef olsun.]

60 u dīhīm : ? M
[Günlerin (birbirine bağlayan) ipi (onun) övgü incisi ile süslenmiş olsun. Tac ve taht onun zatının mücevherleri ile övünsün.]

61 medḥüñ : ṭabʿun D
[(Onun) zatının övgüsünü düşünmeyen övgü ehlinin düşüncesi gökteki zühre gibi neticesiz olsun.]

4.

ḲAṢĪDE-İ NEF'Ī BERĀY-I SULṬĀN AḤMED ḪĀN*

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her ne fitne kim ẓuhūra ḥayyiz-i imkān bulur
   Vech-i imkān-ı ẓuhūrın ol ḫaṭ-ı fettān bulur

2. Ḫaṭ degül āyāt-ı ḫūbīdür ki anuñla ruḫı
   Ziynet-i taḥrīr-i saṭr-ı Muṣḥaf-ı ʿOṯmān bulur

3. Yā sevād-ı nüsḫa-i ṣunʿ-ı İlāhīdür ki dil
   Dikḳat ėtse anda sırr-ı āyet-i Ḳurʾān bulur

4. Nola olmazsa gül-āba iḥtiyācı ol ḫaṭuñ
   Her ser-i mūyında şāne bir dil-i giryān bulur

5. Şāne sūzān olmadan ḳorḳar dolaşmaz zülfine
   Neylesün her bir ḫamında biñ dil-i sūzān bulur

4.

*Divanda K.8 "Der-Medḥ-i Sulṭān Aḥmed Ḫān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'l-Ġufrān" başlığıyla yer almaktadır.

1 ne : - M
[Hangi fitne baş göstermeye imkan bulursa, baş gösterme imkanının sebebini fitne çıkaran ayva tüyü bulur.]

2 [Onun yanağındaki ayva tüyü değil güzellik ayetleridir. (O yanak) Hz. Osman'ın kitabının satırlarındaki yazı ile güzellik bulur.]

3 [Yahut Allâh'ın sanat kudretinden bir yazıdır ki gönül dikkat etse onda Kur'ân ayetlerinin sırrını bulur.]

4 [Senin o ayva tüylerinin gül suyuna ihtiyacı olmasa şaşılır mı? Tarak, saçının her bir ucunda ağlayan bir gönül bulur.]

5 dolaşmaz : ṭolaşmaz D
[Tarak yanmaktan korkar, (onun) saçına dolaşmaz. Ne yapsın (saçının) her bir kıvrımında yanan binlerce gönül bulur.]

6. Böyle sāḥib-ḥüsn olan ėtmez ṣafā āyīneden
ʿAḳsini gördükçe zīrā kendüyi ḫayrān bulur

7. Kendüyi ḥayrān da bulmazsa eger āyīnede
Ḫavf-ı tīġ-ı ġamzesiyle ʿaksini lerzān bulur

8. Ġamzesi bir mest-i ḫᵛāb-ālūde-i pür-fitne kim
Düşde ger el ṣunsa tīġa dāmeninde ḳan bulur

9. Düşde böyle ḫūn-feşān u kīne-cū ẓāhirde ḫod
Ṣunmadın el ḳabżaya şemşīrini ʿuryān bulur

10. Çeşm-i mażmūn-gūyı kim gāhī dil-i ʿuşşāḳ ile
Güft ü gūy-ı nāz içün bir kūşe-i pinhān bulur

11. Her nigāh-ı nükte-āmīzinde rind-i ʿaşḳ olan
Hem ʿitāb-ı renciş ü hem müjde-i iḥsān bulur

12. Luṭf ile geh bir güler yüz gösterür kim mürdeler
Nūş-dārū-yı şeker-ḫand-i lebinden cān bulur

---

6 [Böyle güzellik sahibi olan, aynaya bakmaktan neşelenmez; zira aksini gördükçe kendini şaşkın (hayret makamında) bulur.]

7 [Eğer kendini aynada hayret içinde bulmazsa, yan bakışının kılıcının korkusuyla aksini titrek bulur.]

8 [Baygın bakışı fitneyle dolu uykulu bir sarhoştur ki eğer düşte kılıca el sunsa eteğinde kan bulur.]

9 [O, düşte böylesine kan saçıcı ve öc alıcı, gerçekte ise daha kılıcının kabzasına el sunmadan (hızla) kılıcı çekendir.]

10 mażmūn-gūyı : mażmūn-gūy M
[(Onun) mazmun söyleyen gözü bazen aşıkların gönülleri ile naz sohbeti için gizli bir köşe bulur.]

11 rind : ? M // renciş : ? M
[Aşk rindi olanlar (sevgilinin) her nükteli bakışında hem keder verici azarlanma hem de ihsan müjdesi bulur.]

12 mürdeler : mürde M
[Lütuf ile bazen bir güler yüz gösterir ki ölüler dudağının şeker gülüşünün tatlı ilacından can bulur.]

13. Ḫışmile geh bir nigāh eyler ki teʾsīrinde cān
Nīş-i zehr-ālūd-ı zaḫm-ı ḫançer ü peykān bulur

14. Gerçi kim her göz yumup açınca yüz biñ ʿāşıḳın
Küşte-i şemşīr-i nāz u nāvek-i müjgān bulur

15. Yine her gün āsitānı keşret-i ʿuşşāḳ ile
Revnaḳ-ı dīvān-ı şāhenşāh-ı ins ü cān bulur

16. Şāh-ı vālā-rütbe Ḫān Aḥmed ki ḫāk-i pāyine
Ser-fürū ėtdükçe gerdūn irtifāʿ-ı şān bulur

17. Baḫt-ı yāver pādişāh-ı āsumān-mesned ki dīn
İstinād u devletiyle ḳuvvet-i erkān bulur

18. ʿĀlem-ārā şehriyār-ı dād-güster kim cihān
Devr-i ʿadlinde niẓām-ı ʿahd-i Nūşirvān bulur

19. Dāver-i devrān ki Dārā gelse ger dergāhına
Ancaḳ istiḥḳāḳ-ı cāy-ı manṣıb-ı derbān bulur

---

13 [(O) bazen öfke ile öyle bir bakar ki can (o bakışın) etkisiyle hançerin ve temrenin yarasının zehirlenmiş ucunu bulur.]

14 yumup açınca : yumunca M
[Sevgili gözünü her kapatıp açtığında naz kılıcıyla ve kirpik oklarıyla öldürdüğü yüz bin aşığını ve (üstlerindeki) oklarını görür.]

15 [Yine her gün eşiği aşıkların bolluğu ile insanların ve cinlerin şahlar şahının divanının güzelliğini bulur.]

16 [Yüce dereceli Şah Ahmed Han ki felek, (onun) ayağının toprağına baş eğdikçe şânı yükselir.]

17 istinād u : istinād-ı D
[O, makamı gökyüzü olan talihli padişah ki dinin esasları onun güvencesi ve yüceliği ile sağlamlaşır.]

18 [O âlemi süsleyen adaletli padişah ki cihan onun adaletli devrinde Nuşirevan devrinin düzenini bulur.]

19 [Devrin öyle insaflı hükümdarı ki eğer dergahına Dârâ gelse ancak kapıcı makamının yerini hak eder.]

20. Memleket meşşāṭa-i ʿadliyle ziynet-yāb olur
Salṭanat pirāye-i ḫulḳıyla ḥüsn ü ān bulur

21. Meşreb-i luṭfı riyāż-ı ʿālemi sīrāb ėder
Kevkeb-i baḫtıyla çarḫ ārāyiş-i eyvān bulur

22. Düşse bir meclisde ger yād-ı ṣafā-yı meşrebi
Āteş-i mey feyż-i āb-ı çeşme-i ḥayvān bulur

23. Ėtse bir iḳlīme ger beẕl-i saʿādet-kevkebi
Her gedā-yı bī-nevāsı şevket-i sulṭān bulur

24. Hep mühimmātın müheyyā görse iḳbāli nola
Her ne emr ėtse ḳażāyı tābiʿ-i fermān bulur

25. ʿAdli bir ġāyetde kim devrinde kebg ü şāhbāz
Birbirini āşiyānında gelür mihmān bulur

26. Ger vezān olsa tef-i ḳahrıyla gülzāra nesīm
Ġonca-i pür-jāle tāb-ı meşʿal-i tābān bulur

---

20 bulur : olur M
[Memleket, adaletinin süsleyicisiyle süslenir, saltanat ise yaradılışının ziynetiyle güzelleşir.]

21 [Lütfunun mizacı âlem bahçelerini suya kandırır, (onun) talih yıldızıyla felek çardağın süsü olur.]

22 [Eğer bir meclise mizacının saflığının yadı düşse şarabın ateşi ölümsüzlük çeşmesinin feyzini bulur.]

23 [Eğer bir diyara saadet yıldızlarını saçsa (o diyarın) her kimsesiz fakiri sultan heybetli olur.]

24 [(Onun) ikbalinde ihtiyaç duyulan her şey hazır olsa bunda şaşılacak ne var? Her ne emretse (o) hükmü boyun eğilen ferman olur.]

25 [Adaleti öyle fazladır ki (onun) devrinde keklik ve doğan gelip yuvalarında birbirlerini misafir bulur.]

26 pür-jāle tāb-ı : pür-jāle-tāb-ı D ; bulur : olur M
[Eğer rüzgar (onun) kahrının hararetiyle gül bahçesine esecek olsa çiy dolu gonca, parlak meşale gücünü bulur.]

27. Fāʾiż olsa dehre ger bārān-ı ebr-i himmeti
Ḳaṭre istiʿdād-ı kesb-i māye-i ṭūfān bulur

28. Şāmil olsa ḳuvvet-i bāzū-yı rāyı ʿāleme
Ẕerre zūr-ı pençe-i ḫūrşīd-i nūr-efşān bulur

29. Vėrse ger ḫūrşīd-i istiʿdād-ı ḫāke terbiyet
Ḫāk ḳadr-i gevher-i māhiyyet-i insān bulur

30. Ey şeh-i ṣāḥib-hüner kim devletüñde ehl-i dil
Dāʾimā düşvār olan maḳṣūdını āsān bulur

31. Ne vücūd-ı bī-naẓīrüñ gibi bir memdūḥ olur
Ne benim gibi ṣenā-kāra felek aḳrān bulur

32. Ben o Ḫāḳānī-i ʿahdem kim benüm memdūḥumuñ
Āsitān-rūb-ı sarāy-ı devlet-i Ḫāḳān bulur

33. Enverī-i rūzgārem kim şebistān-ı süḫan
Şemʿ-i fikrümle żiyā-yı neyyir-i raḫşān bulur

---

27 bārān : yārān M // bulur : olur M
[Eğer (onun) himmet bulutunun yağmuru dünya bollukla taşsa, damla tufan özünü kazanma kabiliyeti bulur.]

28 rāyı : reʾyi D // bulur : olur M
[Âlem (onun) görüş gücünün kuvvetiyle kaplansa zerre, ışık saçan güneş ışınlarının gücünü bulur.]

29 bulur : olur M
[Eğer (onun) kabiliyet güneşi toprağı beslese toprak, insanın yaradılış özünün kıymetini bulur.]

30 [Ey hüner sahibi şah (senin) devletinde gönül ehli, daima zor olan isteğini kolayca ele geçirir.]

31 [Ne senin eşsiz varlığın gibi övülen vardır ne de felek benim kadar iyi öven bulur.]

32 Ḫāḳānī : Ḫāḳān M // sarāy-ı : sarāyı D
[Ben asrın Hakanî'siyim, öyle ki benim övdüğüm kişinin sarayının eşiğinin süpürgecisi bile hakanlık saadetine erişir.]

33 [Ben bu devrin Enverî'siyim, öyle ki sözün karanlığı düşüncemin mumu ile parlak ve gösterişli hale gelir.]

34. Ḫusrev-i dīvān-ı naẓmam kim berāt-ı şāʿirī
Naḳş-ı elḳābumla zīb ü zīver-i ʿunvān bulur

35. Raḫş-ı çāpük-seyr-i endīşem ṭutulmaz her ḳaçan
Vādī-i maʿnāda cevlān ėtmege meydān bulur

36. Beyt-i maʿmūr-ı felek reşk ėtmede ebyātuma
Seyr ėden gerçi dilüm bir ḫāne-i vīrān bulur

37. Ḫāne-i vīrāndur ammā tīşe urduḳca ḫayāl
Her tehī küncünde bir gencīne-i pinhān bulur

38. Gāh olur naḳḳāb çapük-dest-i fikri tabʿumuñ
Genc-i pür-gevher ararken bir dükenmez kān bulur

39. Pāy-māl eyler yürür aʿdā kelām-ı pākümi
Her sözüm ammā yine ḳadr-i dür-i ġalṭān bulur

40. Başlasam endīşeye ervāḥ-ı maʿnā cemʿ olur
Nuṭḳa gelsem ṣūret-i deyr-i maʿānī cān bulur

---

34 [Şiir meclisinin Hüsrev'i benim, öyle ki şairlik beratı, lakaplarımın nakşıyla süslü bir ünvanla yazılır.]

35 çāpük-seyr : ? M // Vezin aksamaktadır.
[Benim çabuk giden fikir atım her zaman mana vadisinde dolaşmaya meydan bulduğu için yakalanmaz.]

36 [Her ne kadar gönlümü seyredenler yıkıntı bir ev görseler de felek kabesi benim evlerimi (beyitlerimi) kıskanır.]

37 küncünde : gencīnede D
[(Gönlüm) yıkıntı bir evdir ama hayal gücü (orayı) baltaladıkça her ıssız köşesinde gizli hazine bulur.]

38 naḳḳāb : naḳḳāb-ı D
[Bazen yaradılışımın fikri, eli çabuk delici olur; mücevher dolu hazine ararken tükenmeyen bir maden bulur.]

39 [Düşmanlar, halis sözlerimi ayaklar altına alarak yürür ama her sözüm yine yuvarlanan inci kıymeti bulur.]

40 [Düşünmeye başlasam mana ruhları toplanır; konuşsam manalar kilisesinin resimleri, tasvirleri canlanır.]

41. Şāhid-i mażmūnuma endīşe varın beẕl ėder
Naḳd-i şiʿrümle süḫan sermāye-i dükkān bulur

42. Söz dükendi başla ey Nefʿī duʿāya ṣıdḳ ile
Çünkü ʿādetdür duʿā ol dem ki söz pāyān bulur

43. Tā ḫaṭ-ı nev-ḫīz ile gülzār-ı ḥüsn-i dilberān
Revnaḳ-ı faṣl-ı bahār-ı ravża-i Rıḍvān bulur

44. Gülşen-i iḳbāli ser-sebz ola tā kim rūzgār
Gül gibi bāġ-ı cihānı ḫurrem ü ḫandān bulur

5.

ḲAṢĪDE-İ NEF'Ī BERĀY-I SULṬĀN AḤMED ḪĀN*

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Hezec - - + /+ - - + /+ - - + /+ - -

1. Ġam gitse ʿaceb mi yine ʿıyd-ı ramażāndur
ʿIyd-ı ramażān revnaḳ-ı bāzār-ı cihāndur

---

41 endīşe varın : deyr endīşesin M
[Düşünce, mazmunumun güzellikleri için varını yoğunu verir; söz de şiirimin akçasıyla dükkan sermayesi olur.]

42 [Ey Nef'i! Söz tükendi, doğrulukla duaya başla çünkü söz bittiğinde dua etmek adettendir.]

43 [Taze ayva tüyleri ne zaman çıksa dilberlerin güzelliğinin gül bahçesi, bahar gelmiş cennet bahçesi parlaklığında olur.]

44 tā kim : dāʾim
[(Padişahın) talihinin gül bahçesi yeşerdiği zaman devir, dünya bahçesini gül gibi şen ve güler bulur.]

5.

*Divanda K.9 "Ḳaṣīde-i ʿIydiyye Der-Medḥ-i Sulṭan Aḥmed Ḫān" başlığıyla yer almaktadır.

1 [Gam gitse buna şaşılır mı? Yine ramazan bayramıdır, Ramazan bayramı dünya pazarlarının güzelliğidir.]

2. Mestān-ı ḫarābāta ṣalādur ne ṭururlar
Zühhāde taḳallüb ėdicek dem bu zamāndur

3. Zīrā ne dėmekdür bu ki rindān ile vāʿiẓ
Bir yerde ṭurub cām-ı hilāle nigerāndur

4. Şimdengirü yārān-ı sebük-rūḥa düşer iş
Tertīb-i bisāṭ-ı ṭarab-ı rıṭl-ı girāndur

5. Şimdengirü bī-çāre-i derd ü ġama çāre
Feyż-i eṯer-i ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur

6. Ol rind-i tehī-deste ḥased kim bu zamānda
Ġamḫānesi ʿişretkede-i sīm-berāndur

7. Bu demde nedür biñ yaşamaḳ ādeme dėrsem
Bu nükteyi selb eylemek idrāke ziyāndur

8. Yā biñ yaşamaz mı o kişi kim aña hem-dem
Bir şīşe mey-i köhne vü bir tāze civāndur

9. Bir dem mey [ü] maḥbūb ile cemʿ eylese kendin
Bir dil ki esīr-i ġam-ı cāngāh-ı bütāndur

---

2 taḳallüb : taġallüb D
[Bu zaman, meyhane sarhoşlarına çağrı vakti ve zahidlerin yapmacık hareket edecekleri zamandır, ne dururlar?]

3 [Zira bu (ramazanın gelişi) şu demektir ki; rindler ile vaiz beraber durup hilal kadehe heyecanla bakarlar.]

4 bisāṭ : bişāt D
[Bundan sonra hoş sohbet dostlara büyük kadehlerin neşe sofrasını hazırlamak düşer.]

5 [Bundan sonra dertli çaresizlere çare, içki içenlerin sohbetinin tesirinin feyzidir.]

6 [Bu zamanda eli boş rindlerin gam evi, gümüş göğüslülerin eğlence yeri olduğu için kıskanılır.]

7 nükteyi : nükte-i M
[Bu zamanda insana bin yaşamak nedir dersem bu nükteyi inkar etmek akla zarardır:]

8 [Bir şişe eski şarap ve bir genç ona arkadaş olsa o kişi bin yaşamış olmaz mı?]

9 [Güzellerin can evinde gamın esiri olan gönül, bir an kendini içki ve sevgililerle buluştursa:]

10. Tā ḥaşre dek ol demde olan feyż-i ṣafānuñ
Endīşesi ol ḫasteye sermāye-i cāndur

11. Dilbersüz olan bezm-i meyüñ ʿāşıḳ-ı zāra
Her sāġarı bir dīde-i ḫūn-ābe-çekāndur

12. Ḫūn-ābe degül bādesi zehr-i ġam-ı hicrān
Her naġme-i çeng ü neyi feryād u fiġāndur

13. Yār olmayıcaḳ āb-ı ḥayāt olsa eger mey
Teh şīşesi laḫt-ı ciger ü ḳaṭresi ḳandur

14. Taḥḳīḳ-i ṣafā gerçi budur līk bu taḥḳīḳ
Ber-vefḳ-i hevā vü heves-i nev-hevesāndur

15. Güş ėt ne dėr ol rind-i Mesīḥā-dem-i maʿnā
Kim reşḥa-i kilki süḫana rūḥ-ı revāndur

16. Ben neyleyeyin dilberi kim ḥacle-i ṭabʿum
Ḥavrā-i maʿāniyle ṭarabgāh-ı cināndur

---

10 [O hastaya, o andaki neşesinin bolluğunun düşüncesi ta haşre kadar can sermayesi olur.]

11 ḫūn-ābe(akçağ baskısında) : ḫūbāne M
[İnleyen aşığa, sevgilisiz olan içki meclisinin her kadehi kanlı gözyaşı damlayan bir göz olur.]

12 zehr : zaḫm M // her (akçağ baskısında) : hem M ; neyi : ney M
[Şarabı, kanlı gözyaşı değil ayrılık gamının zehridir. Her ney ve saz nağmesi, feryat ve haykırıştır.]

13 āb-ı ḥayāt : āb u ḥayāt M // laḫt-ı ciger : laḫt u ciger M
[Yar olmayınca, şarap ab-ı hayat bile olsa tek şişesi ciğer parçası ve tek damlası kan olur.]

14 heves-i : hevesin M
[Gönül şenliğinin ortaya çıkmasına sebep, yeni heveslilerin arzu ve heveslerine uygunluğu sebebiyledir.]

15 reşḥa : reşk M
[Kulak ver, o, mananın İsa nefesli rindi ne der. Çünkü bu, söz kaleminin damlasından akan bir ruhtur.]

16 ḥacle : ḥacel D
[Ben dilberi neyleyeyim? Tabiatımın gelin odası anlamın ahu gözlüsüyle cennetlerin köşküdür.]

17. Tenhā mey-i nāb olsa bu demlerde baña kim
Mey hem-dem-i dīrīne-i şūrīde-dilāndur

18. Bir böyle dem-i ḫurrem ü ferḫunde ḫuṣūṣā
Kim mā-ḥaṣal-ı müddet-i ʿömr-i güẕerāndur

19. Hem rūz-ı mübārek dem-i ʿıyd-ı ṭarab-engīz
Hem devr-i cihān dāver-i Cem şevket ü şāndur

20. Ol şāh-ı mükerrem ki kef-i desti keremde
Ḫūrşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

21. Ol şāh-ı kevākib ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
Devrān-ı hümāyūn-ı şeref-baḫş-ı zamāndur

22. Ol şāh-ı cihāngīr ki aḥkām-ı ḳażāya
Ṭamġā-i yed-i ḳudret-i fermānı nişāndur

23. Ḫān Aḥmed o Ḫāḳān-ı muẓaffer ki hücūmı
İḳbāl-i Sikender gibi iḳlīmsitāndur

---

17 demlerde : demler D
[Bu zamanlarda bana yalnızca saf şarap olsa. Çünkü şarap aşık gönüllerin kadim dostudur.]

18 [Bir böyle sevinçli ve mutlu an bilhassa geçici ömürden geriye kalandır.]

19 [Hem mübarek gün, neşelendiren bayram vaktidir. Hem de heybetli ve şanlı Cem'in hükümdar olduğu zamanıdır.]

20 [O öyle saygıdeğer padişah ki (onun) el ayası cömertlikte altın saçan güneş gibi dünyaya ün salmıştır.]

21 kevākib ḥaşem : kevākib-ḥaşem D
[O yıldızların şahı ve yeryüzünün hizmetkarı ki (onun) saltanat devri zamanı şereflendirir.]

22 yed-i ḳudret : ? M
[O, cihana hükmeden padişahın fermanının kudret elinin damgası, kaza hükümlerine işarettir.]

23 [İskender talihli, o zaferler kazanan hükümdar Ahmed Han, fetihleriyle ülkeler açar.]

24. Şāhenşeh-i Cem-kevkebe-i devr-i zamān kim
Derbān-ı der-i bārgehi ḳayṣer ü ḫāndur

25. ʿAhdinde zemīn mezraʿ-i toḫm-ı ʿadālet
Devrinde felek dāʾire-i emn ü emāndur

26. Tāb-ı tef-i ḳahrıyla hevā sāʿiḳa-engīz
Ḍarb-ı ser-i tīġıyla ḳażā fitne-nişāndur

27. Bir fitne bulunmaz arasañ memleketinde
Var ise yine ġamze-i fettān-ı bütāndur

28. Bir kişvere kim ḥıfẓı nigehbān ola anda
Āhū-bere zincīr-keş-i şīr-i jiyāndur

29. ʿĀlem aña muḥtāc u o müstaġnī-i ʿālem
Bu mesʾele maʿlūm-ı dil-i ʿālemiyāndur

30. Ol mihr-i cihān-perver-i evc-i ʿaẓametdür
Mihrüñ kerem ü kevkebi ḫod dehre ʿayāndur

---

24 [O, devrin Cem şöhretli padişahı ki sarayının kapı bekçileri (bile) kayserler ve hanlardır.]

25 [(Onun) devrinde yeryüzü adalet tohumunun tarlası, felek ise emniyet ve güven dairesidir.]

26 ḍarb : ? M
[(Onun) kahrının hararetinin gücüyle hava yıldırım koparır, kılıcının ucunun darbesiyle kaza fitneler gösterir.]

27 [Put gibi güzellerin fettan bakışı dışında (onun) memleketinde arasan bir fitne bulamazsın.]

28 ḥıfẓı : ḥıfẓ M
[Onun ülkesi öyle bir ülkedir ki orada yavru ceylan; zincirlenmiş, kükreyen aslanların bekçisidir.]

29 [Âlem ona muhtaç iken onun âleme ihtiyacı yoktur. Bu mesele insanların gönlünün bildiği bir gerçektir.]

30 [O, dünyayı besleyen bir güneş ve yücelik burcudur, güneşin de cömertliği ve parlaklığı bütün dünya tarafından bilinir.]

31. Çarḫ oldı cenābında kemer-beste ġulāmı
Ṣanmañ ki felekde görinen kāhkeşāndur

32. Bir āyīnedür māşiṭa-i raʾyine ḫūrşīd
Kim aña nemed-pāre-i ṣubḥ āyīnedāndur

33. Ne kān ėder ol ėtdügi itlāfı ne deryā
Gerçi ki kef-i desti ne deryā vü ne kāndur

34. Vaṣf-ı kef-i pür-cūdı ki ṭabʿ-ı şuʿarāya
Hemvāre ṭaleb-güster ü hem feyż-resāndur

35. Endīşesi miftāḥ-ı der-i genc-i maʿānī
Naẓmı sebeb-i ṣervet-i erbāb-ı beyāndur

36. Dil-teşne cihān meşreb-i pākindeki luṭfa
Gūyā çemen-i ʿāleme bir āb-ı revāndur

37. Şemşīri ki ebr-i çemen-ārā-yı ẓaferdür
Seng-i yede-i nuṣret aña seng-i fesāndur

---

31 [Gökyüzünde görüneni samanyolu zannetmeyin; (aslında) onlar, huzurunda emir bekleyen (art arda dizilmiş) kölelerdir.]

32 [Güneş (onun) fikir süsleyicisine bir aynadır, sabah keçesi de o aynanın muhafazasıdır.]

33 ne deryā : o deryā M
[Gerçi elinin ayası derya ve maden değildir ama onun saçtıklarını ne denizler ne de madenler saçar.]

34 [(O), çok cömert elinin özelliği, şairlere daima isteklerini vermesi ve bolluğa ulaştırmasıdır.]

35 [(Onun) fikirleri manalar hazinesinin kapı anahtarı, nazmı ise şairlerin servetinin sebebidir.]

36 [Cihanın gönlü (onun) temiz ahlakındaki lutfa susamıştır, (onun lütfu) sanki âlem bahçesine akan bir sudur.]

37 seng : ? M
[(Onun) kılıcı zafer bahçesini süsleyen buluttur. O kılıcın bileği taşı da ona zaferler kazandıran yada taşıdır.]

38. Raḫşı ki tek ü pūda bulunmaz aña hempā
Bir raḫş-ı mübārek-pey-i ferḫunde-ʿināndur

39. Her ḳande ki ʿaẓm eylese iḳbāl ü saʿādet
Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur

40. Çāpüklügi ol mertebe kim farṭ-ı şitābı
Ḥayret-dih-i endīşe-i taḥḳīḳ ü gümāndur

41. Zīrā ki kimi ṣāʿiḳa dėr kimisi ṣarṣar
Olmaz yine rāżī kimi dėr berḳ-ı cihāndur

42. Bir yerde direng ėtse şitāb üzre giderken
Nisbetle aña kūh-ı girān bād-ı vezāndur

43. Reftārını tünd ėtse yine ḳopsa yerinden
Yanında o dem bād-ı vezān kūh-ı girāndur

44. Gördükce ġubārın tek ü tāz içre ṣanurlar
Kim bād-ı cihān-gerd ile pīçīde-duḫāndur

---

38 hempā : hemtā D
[(Onun) atına koşuda emsal bulunmaz. O, dizgini uğurlu ve izi mübarek bir attır.]

39 [(Onun atı) her nereye yönelse (atın) üzengisinin her iki yanında, talih ve mutluluk iki haberci gibi dolaşır.]

40 [(Onun atı) o derece hızlı koşar ki aşırı sürati (görenleri) gerçek mi hayal mi olduğu hususunda hayrete düşürür.]

41 [Bu yüzden buna kimisi yıldırım kimisi de deprem der. Kimisi de (yine) razı olmaz, şimşekdir der.]

42 [(Atının) hızlı giderken bir yerde yavaşlaması, dağın rüzgar ile olan münasebeti gibidir.]

43 [(Onun atı) koşusunu hızlandırıp yerinden kopsa, rüzgar hareketsizlikte yanında dağ gibi kalır.]

44 tāz : tāze M
[(O at) koştuğunda çıkan tozu gördükçe cihanı dolaşan rüzgar ve halka halka yükselen duman sanırlar.]

45. Pertāb-ı bülend ėtdügi dem ejder-i perrān
Āheste ḫırām eylese tāvūs-ı cinān dur

46. Endīşe taḫayyül ėdemez sürʿat-i seyrin
Taʿrīfe anı çāre hemān ṭayy-ı lisān dur

47. Ey şāh-ı kerem-pīşe ki fikr-i nem-i luṭfuñ
Baḥr-ı süḫana māye-i feyż-i cereyān dur

48. Ol feyż ile bir baḥr-ı revān dur ki ḫayālüm
Emvācı güher yerine seyyāre-feşān dur

49. Seyyāre degül her biri bir cevher-i ʿulvī
Kim aña bahā mā-ḥaṣal-i kevn ü mekān dur

50. Devrān ne bilür ḳadr-i dür-i naẓmumı zīrā
Ol devr ėdeli münkir-i erbāb-ı beyān dur

51. Sen bilseñ olur kim dür ü gevherle ḥazīneñ
Deryā-yı maʿānī gibi bī-ḥadd ü kerān dur

---

45 [(O at) yükseğe sıçradığında uçan bir ejderhaya, yavaş yavaş yürüse cennet tavusuna benzer.]

46 hemān : hemīn M
[(Onun) seyir hızını düşünce (gücü) hayal edemez. O anda onu tarif etmenin çaresi lisan üstü konuşmaktır.]

47 luṭfuñ : ? M
[Ey cömertliği adet edinmiş olan padişah, senin lütfunun suyunun fikri söz denizine akan bir bereket suyudur.]

48 güher : süḫan M
[Hayalim, onun feyzi ile öyle bir denize akar ki o denizin dalgaları mücevher yerine yıldızlar saçar.]

49 [Hayır, her biri ulu bir cevher olan sözlerim yıldız da değildir; (onların) kıymeti kainatta olanlar kadardır.]

50 [Felek, benim inci değerindeki şiirlerimin kıymetini ne bilir? Çünkü felek dönmeye başladığından beri şairleri inkar eder.]

51 gevherle : gevher M
[Sen, (benim sözümün) değerini bilsen yeridir. Çünkü senin hazinen tıpkı manalar denizi gibi uçsuz bucaksızdır.]

52. Çoḳ gerçi dilīrāne süḫan-güster-i bī-bāk
Kim her biri zuʿmunca falān ibn-i falāndur

53. Ammā yine ḫaṣm-efgen-i meydān-ı taḫayyül
Her maʿrekede Nefʿī-i şemşīr-zebāndur

54. Şimdi benem ol ṣafder-i yektā ki hücūmum
Berhem-zen-i ḫayl ü ḫaşem-i ḫaṣm-ı cebāndur

55. Yoḳ ʿaczi yine ṭabʿumuñ endīşeden aṣlā
Gerçi sitem-i çarḫ ile bī-tāb u tüvāndur

56. Şāhīn-i ḫayālümdür o şehbāz şikārı
Kim ʿavn-ı İlāhī aña bāl-i ṭayarāndur

57. Ṭabʿum ḳafes ü endīşe bir ṭūṭī-i gūyā
Ḫāmem çemen-i maʿnīye bir serv-i çemāndur

58. Berḳ urduġı dem cevher-i endīşe ucından
Gūyā ki kef-i Rüstem-i ṭabʿumda sināndur

---

52 [Gerçi korkusuzca ve yiğitçe söz söyleyenler çoksa da onların her biri kendince filan oğlu falandır.]

53 [Ama yine de her (söz) savaşında hayal meydanında düşmanları deviren Nef'i'nin dil kılıcıdır.]

54 [Şimdi tek saf yıkan yiğit benim ki hücumum ürkek düşmanın maiyyetinin altını üstüne getirir.]

55 [Her ne kadar feleğe sitem etmede güçsüzsem de yine de yaratılışım fikirden yana asla aciz değildir.]

56 ṭayarāndur : ? M
[Allah'ın yardımının ona kanat olduğu hayal şahinim o doğanı avlayandır.]

57 ḳafes ü endīşe : ḳafes-i dānişe
[Şairlik kudretim sanki bir kafes ve fikrim o kafeste bir papağandır. Kalemim ise mana bahçesinde bir servidir.]

58 cevher : ? M
[Düşünce cevherimin ucundan şimşek çaktığı zaman sanki yaratılışımın Rüstem'inin avucunda bir mızrak gibi görünür.]

59. Ol dem ki ḳalem ṣebt içün āṣār-ı ḫayālüm
Destümde ser-ender-ḫam-ı āġūş-ı benāndur

60. Ol rāst bu kec düşdügi bī-hūde degüldür
Zaḫm-ı ciger-i düşmen içün tīr ü kemāñdur

61. Aʿdāya midād-ı ḳalemüm reşḥa-i semmdür
Aḥbāba şemīm-i süḫanüm nükhet-i cāndur

62. Ol Ḫıżr-ı Mesīhā-dem-i naẓmem ki sözümde
Feyż-i ezelī cevher-i cān gibi nihāndur

63. Ol şebrev-i miʿrāc-ı ḫayālem ki cihāna
Ṣıdḳ-ı nefesüm bād-ı seḥer gibi ʿayāndur

64. Ol nādire-perdāz-ı belīġam ki kelāmum
Ḍarbü'l-meṣel-i nükte-şināsān-ı cihāndur

65. Bir kimseden ėrmezse nola gūşuma taḥsīn
Efsūn-ı kelāmumla cihān beste-dehāndur

---

59 ḳalem : ? M
[Hayal eserlerimi yazmak için kalemi elime aldığımda, kalem, parmaklarımın kucağında baş aşağı durur.]

60 [O doğru kalemin böyle eğilmesi beyhude değildir, düşmanın ciğerini yaralamak için ok ve yaydır.]

61 [Kalemimin mürekkebi düşmanlara zehir damlasıdır. Sözümün hoş kokusu da dostlara can rayihasıdır.]

62 [Ben şiirin İsa nefesli Hızır'ıyım ki ezeli feyz, can özü gibi bende saklıdır.]

63 [Ben, o hayal miracının gece yolcusuyum ki nefesimin doğruluğu cihana seher rüzgarı gibi aşikardır.]

64 kelāmum : ḫayālüm M
[Ben, o belagat sahibi güzel söz söyleyiciyim ki sözlerim cihanın nükte anlayanlarının dilinde atasözü gibidir.]

65 [Kimseden övgü duymazsam buna şaşılır mı? Sözümün büyüsüyle bütün cihanın dili bağlanmıştır.]

66. Gūyā ki gülistān-ı süḫandur bu ḳaṣīdem
Her nüktesi bir ġonca-i bī-ḫār u ḫazāndur

67. Yā naẓm-ı dilāvīz ile bir cūy-ı müselsel
Yā maʿnī-i rengīn ile bir lālesitāndur

68. Her mıṣraʿı yā bir ṣanem-i nev-ḫaṭ-ı mevzūn
Endīşe-i bārīküm aña mūy-ı miyāndur

69. Lāfı ḳoyalum ḳāfiye teng oldı duʿāya
Şimdengirü söz gevher olursa heẕeyāndur

70. Tā ġayet-i şeb Fātiḥa-i vaḳt-i seḥerdür
Tā evvel-i ʿıyd āḫir-i māh-ı Ramażāndur

71. Ḥaḳ rūzıñı nevrūz [u] şebiñ Ḳadr ėde her sāl
Ol pāyede kim ḳıble-i iḳbāl-i şehāndur

72. Göstermeye bir ferde Ḫudā ʿālemi sensüz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

---

66 [Sanki bu kasidem, sözün gül bahçesidir, her nüktesi dikensiz ve solmayan bir goncadır.]

67 [(Bu kasidem) ya gönülleri çeken nazmıyla devamlı akan bir ırmak ya da renkli anlamlarıyla bir laleliktir.]

68 her mıṣraʿı yā bir ṣanem : her bir mıṣraʿı yā ṣanem M
[(Bu kasidenin) her mısrası mevzun ayva tüyleri yeni bitmiş put gibi sevgilidir ki ince düşüncem (ona) kıl kadar ince bel olmuştur.]

69 [Sözü bırakalım, kafiye duaya dar geldi. Bundan sonra söz cevher olsa da boş konuşmadır.]

70 [Öyle ki gecenin sonu seher vaktinin Fatiha'sıdır, Ramazan ayının sonu bayramın da başıdır.]

71 [O, şahların ikbal kıblesi gibi yüce mertebesi olan şahın, Allah her yılının her gecesini Kadir gecesine, her gününü nevruza çevirsin.]

72 [Allah, senin olmadığın âlemi kimseye göstermesin çünkü senin varlığın emniyet sebebidir]

6.

ḲAṢĪDE-İ NEF'Ī BERĀY-I SULṬĀN AḤMED ḪĀN*

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Hezec - - + /+ - - + /+ - - + /+ - -

1. Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
   Her vāḳıʿanuñ āḳıbetinden ḫaber eyler

2. Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnāda bu ʿālem
   Kim göz yumup açınca zamānı güẕer eyler

3. Bir yerde ki ārāma bu miḳdār ola mühlet
   Erbāb nice kesb-i kemāl [ü] hüner eyler

4. Olmış ṭutalum müddet-i ārāmīde mümtedd
   Ġāfil nice temyīz-i reh-i ḫayr u şer eyler

5. Teşḫīṣ-i reh-i ḫayr u şer olur mı o dilde
   Kim leşker-i ġam birbirini bī-siper eyler

6.

*Divanda K.10 "Der-Medḥ-i Sulṭan Aḥmed Ḫān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'l-Ġufrān" başlığıyla yer almaktadır.

1 [Felek, sanmayın ki sadece dönmekle akşamı seher eyler. Her işin, her olayın sonundan haber verir.]

2 ḥaḳ bu : - M
[Doğrusu şu ki bu âlem gerçek manada bir düş gibidir, göz yumup açıncaya kadar gelip geçer.]

3 erbāb : erbābı D ; kesb-i kemāl : kesb ü kemāl M
[Dünyada huzur için bu kadar az vakit olursa (oradaki) ehil kişiler nasıl sanat ve marifette olgunluk kazanırlar.]

4 ġāfil : ʿāḳil D
[Tutalım bu dinlenme süresi uzamış olsun, gafil kişi (bu sürede bile) hayır ve şer yollarının ayrımını nasıl yapar?]

5 [Gam ordusunun sipersiz, göğüs göğüse mücadele ettiği gönülde hayır ve şer yollarının ayrımı nasıl yapılabilir?]

6. Bulmaz reh-i ḥaḳḳı meger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-i ezel rāh-ber eyler

7. Tevfīḳ refīḳ olmayıcaḳ fāʾide yoḳdur
Her kim burada ʿaḳla uyarsa żarar eyler

8. ʿAḳluñ hüneri vādī-i ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yer eyler

9. Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-i ʿaḳl-ı beşeri bā-ḫaber eyler

10. Düşmez dil ü ṭabʿ ehli bu endīşeye zīrā
Teşvīş-i dil ü ṭabʿı bu daḫi beter eyler

11. Zuʿmunca olur her kişinüñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

12. Rindān-ı Ḫudā-perver-i maʿnā bu maḥalde
Ne çarḫa ne ḳavl-i ḥükemāya naẕar eyler

---

6 [Doğru yolu gösteren Allah'ın, yardımını rehber ettiği kimseden başkası doğru yolu bulamaz.]

7 [Allah'ın yardımı yoldaş olmayınca fayda yoktur. Her kim bu konuda aklına uyarsa zarar eder.]

8 [Aklın hüneri ancak hikmet vadisindedir. Hakikati aramakla hikmet bir gönülde nasıl yer eder?]

9 felekden : felekde M
[Eğer hikmet, feleğin hükümlerinden bir ilim ise insan aklını bu hikmetten haberdar eder.]

10 [Gönül ve hal ehli bu düşünceye düşmez çünkü bu bile gönül ve halin karışıklığını daha da beter eder.]

11 [Her kişinin kendince reddi ve kabulü (bir fikri) olur. Doğru söyleyenin felekten çekineceğini sanma.]

12 [Mananın hakkı gözeten erenleri bu yerde ne feleğe ne de hikmet sahiplerinin sözüne bakar.]

13. Vėrmez felegüñ devr-i çep-endāzına ḥükmi
Ḳor ḥikmeti teslīm-i ḳażā vü ḳader eyler

14. Devrān meger āsūde midür kendi kederden
Gerdūn aña da mihrini pür-nīşter eyler

15. Gün başına bir ḫilʿat-i dībā vėrür ammā
Dāmānını ālūde-i ḫūn-ı ciger eyler

16. Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Güy-ı ḫam-ı çevgān gibi bī-pā vü ser eyler

17. Yā ol kişi kim tīr-i ciger-dūz-ı ḳażāya
Ḫaṣmāne çeküp tīg-ı zebānın siper eyler

18. Yā ol kişi kim ḫırz içün aḳsām-ı belādan
Endīşe-i evṣāf-ı kef-i dādger eyler

19. Ol şeh ki cihān mevsim-i ʿadlinde ṣafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-i Ceme ḫandeler eyler

---

13 [(Onlar) hükmü feleğin hilekar dönüşüne vermez. Hikmeti bırakır kaza ve kadere teslim olur.]

14 devrān : gerdūn D //gerdūn : devrān D
[Devrin kendisi sanki kederden yana rahat mıdır? Felek, ona da güneşin bütün ışınlarını neşter eder.]

15 [Güneşin başına bir ipek kumaştan hilat verir ama eteğine ciğer kanı bulaştırır.]

16 ḫam : ḫışm M ; bī-pā vü ser : bād-ser M
[O, kederden kurtulmuş kişi, varlığını çevganın eğri topu gibi avare eyler.]

17 tīr-i : tīr ü M
[Yahut o kişi, kaderin ciğeri parçalayan oklarına dil kılıcını düşmancasına çekerek siper eyler.]

18 ol : o M // kef : şeh D
[Yahut o kişi çeşitli belalardan korunmak için adalet elinin vasıflarını düşünür.]

19 [Cihan, o padişahın adaletli devrinde, safadan Cem'in neşeli zamanlarına tebessüm eder.]

20. Ol şeh ki ġubār-ı süm-i yek-rān-ı sipāhı
Deryā-yı muḥīṭ-i felegi pür-keder eyler

21. Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānı tehī baḥri ber eyler

22. Ḫān Aḥmed-i ʿādil ki ḳażā naʿl-i semendin
Māh-ı ʿalem-i rāyet-i fetḥ ü ẓafer eyler

23. Cemşīd-i kerem-pīşe ki seyrāna çıḳınca
Ḫūrşīd gibi ḫāk-i rehin ferş-i zer eyler

24. Ḫūrşīd-i kevākib-ḥaşem-i rūy-ı zemīn kim
ʿAskerle cihānı ḥaşr-ender-ḥaşr eyler

25. Māh-ı felek-ārā-yı saʿādet ki zamāne
Eyyāmını ārāyiş-i devr-i ḳamer eyler

26. Bir himmete ḳādir ki nice bī-ser ü pāyı
Bir demde murād ėtse şeh-i tācver eyler

---

20 [O öyle bir padişah ki ordusunun atının ayağının tozu feleği çevreleyen deryayı kederle dalgalandırır.]

21 [O öyle bir padişah ki lütfettiğinde himmet eli dünyayı zengin, madeni boş ve denizi de kara eyler.]

22 ʿalem-i rāyet : ʿālem-i rüʾyet D
[Kader, adaletli Ahmed Han'ın atının nalını fetih ve zafer bayrağının aleminin hilali yapar.]

23 [Cömertliği huy edinmiş Cemşid, seyrana çıkınca yolunun toprağını güneş gibi altından bir halıya çevirir.]

24 Vezin aksamaktadır.
[Yeryüzü yıldızlarını maiyyetinde bulunduran o güneş, cihanı askerleriyle mahşer yerine çevirir.]

25 devr : ? M
[Mutluluk göklerini süsleyen ay, bu zamanın günlerini ahir zamanın süsü eyler.]

26 tācver : ? M
[O öyle himmet sahibi ki istese bir anda bir çok avareyi padişah yapar.]

27. Bir ḳudrete mālik ki nice taḫt-nişīnüñ
Alur küleh ü efserini derbeder eyler

28. İḳbālini vā-beste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

29. Bir mihr-i celī-şaʿşaʿadur rāyı ki dāʾim
Evc-i felek-i salṭanatı müstaḳar eyler

30. Şāmil yine hep dāʾire-i ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

31. Ger luṭfı mühim-sāz-ı bahār olsa dıraḫtan
Her şāḫını bir şūḫ muraṣṣaʿ-kemer eyler

32. Ger tāb-ı temūz-ı ġażabı ėtse sirāyet
Her ḳaṭre-i bārānı hevā bir şerer eyler

33. Āb üzre vezān olsa eger ṣarṣar-ı ḥıfẓı
Emvācını zencīre-i naḳş-ı ḥacer eyler

---

27 taḫt-nişīnüñ : taḫt-nişīnān D
[O öyle bir güce sahip ki bir çok padişahın kavuğunu ve tacını alır da derbeder eder.]

28 [Felek, o kadar (onun) arzularına bağlı ki (o şahın) tedbirleri ile devrini altüst eder.]

29 rāyı : reʾyi D
[(Onun) düşüncesi, öyle şaşalı ve büyük bir güneştir ki gösterişli saltanat feleğinin zirvesini mekan edinir.]

30 [(Onun) nuru, yine hep âlemi kaplar. (Onun) ne doğusu ne batısı vardır, sefer de eylemez.]

31 [Eğer (onun) lütfu, önemli işler yapan bahar olsa, o baharın ağacının her dalını bir şuh güzel mücevherle bezenmiş kemer eyler.]

32 bir şerer : pür-şerer D
[(Onun) gazabı, temmuz güneşi gibi havaya sirayet etse her yağmur damlasını bir kıvılcıma çevirir.]

33 [(Onun) şiddetli muhafaza rüzgarı su üzerinde esecek olsa (suyun) dalgalarını taşın nakışlarının zinciri yapar.]

34. Māhiyyeti ger olsa cemādāta mürebbī
Taṣvīr-i ḥacer kesb-i kemāl-i beşer eyler

35. ʿAdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārük
Gör ḥükmini her yerde nice kārger eyler

36. Olsa meşelā rābıṭa-perdāz-ı mükāfāt
Pervāneye gülbergi telāfī-i per eyler

37. Taʿbīr ėdemem ṭıynet-i pākindeki luṭfı
Gör ḥāṣiyet-i feyżi ne miḳdār eşer eyler

38. Gāhī ki ḫayāl-i şiken-i ṭurra-i ḫulḳı
Eşnā-yı tefekkürde dilümden güẕer eyler

39. Endīşem olur būy-ı laṭīfiyle muʿaṭṭar
Andan ḳalemüm ʿālemi pür-müşg ü ter eyler

40. Ey ḫusrev-i Cem-kevkebe-i memleket-ārā
Kim salṭanatuñ ʿālemi pür-zīb ü fer eyler

---

34 [(Onun) mahiyeti cansızlara terbiye edici olsa taş resimleri olgun bir insan gibi görünür.]

35 [(Onun) adaletinin güzel bir hazırlıkla meydana geldiği muhakkaktır. Onun hükmünün her yerde ne kadar çok işlediğini gör.]

36 [Eğer o, birlik bağlarını kuran olsa mükafat olarak pervaneye kanadının yerine gül yaprağını verir.]

37 gör : göz M ; ḥāṣiyet : ḥāṣiyyet M
[(Onun) temiz yaradılışındaki güzelliği anlatamam. Bereketinin kuvveti ne kadar etki eder, gör!]

38 [Bazen yaradılışının hayalleri yıkan zülfü, tefekkür sırasında gönlümden geçer.]

39 pür-müşg ü : pür-müşg-i D
[Düşüncem, (onun) hoş kokusuyla güzel kokulu olur, bu yüzden kalemim âlemi miskli ve taze eder.]

40 [Ey memleketler süsleyen, Cem şöhretli hükümdar, senin saltanatın âlemi zinete boğar.]

41. Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥrile ṭabʿum
Biñ maʿnīyi bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

42. Ḳaṣd ėtse ḫuṣūṣā ki güher-senc-i ḫayālüm
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler

43. Ṭabʿumdur o deryā-yı güher-pāş-ı maʿānī
Kim sāḥilini maʿden-i lüʾlüʾ-i ter eyler

44. Endīşem o ṣūretger-i iʿcāz-nümādur
Kim cevher-i ferd üstine ṭarḥ-ı ṣuver eyler

45. Ḫāmemdür ol ebr-i çemen-ārā-yı süḫan kim
Her ḳaṭresi bir gülşeni şādāb-ter eyler

46. Rengīn ü leẕīẕ oldı kelāmum o ḳadar kim
Kām u leb-i endīşemi pür-gülşeker eyler

47. Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Daḫli aña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

---

41 maʿnīyi : maʿnī M ; muḫtaṣar : muḥtażır M
[Diyelim ki şairliğim sihir ile bin manayı bir şekle koyup kısaltır, yine de vasıflarının sınırı yoktur.]

42 [Ayrıca inciler dizen hayalim istese (onun vasıflarının) bir nüktesini Dürer kitabının şerhi eder.]

43 [O mana incileri saçan deniz benim şairliğimdir ki sahilini parlak inci madeni yapar.]

44 [Düşüncelerim, mucizeler gösteren o ressamdır ki sevgilinin zerre kadar dudağının üstüne suretleri nakşeder.]

45 ol : o M ; ebr : pür M // her : bir D
[Kalemim, o söz bahçesini süsleyen buluttur ki her damlası bir gül bahçesini suya kandırır.]

46 endīşemi : endīşeyi D
[Sözüm o kadar hoş ve tatlı oldu ki düşüncemin dudağını ve damağını gül tatlısı ile doldurur.]

47 [Ama yine bir söz ne kadar zarif olursa da haset edenler ona o derece karışır.]

48. Üstād olıcaḳ sözde ḥasedden ḳaçılur mı
Zīrā hüneri reşk [ü] ḥased muʿteber eyler

49. Yetmez mi bu devlet ki baña reşk ėde dāʾim
Bir ṭāʾife kim daʾvī-i faż̈l u hüner eyler

50. Zuʿmı o ḳadar her birinüñ sözde ki gūyā
Endīşesi taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler

51. Ammā giricek maʿreke-i maʿnīye evvel
Şemşīri ḳor endīşe-i zırh u siper eyler

52. Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

53. Ġavġā-yı süḫandur bu faż̈īletde nemüz var
Faż̈l ehli bizüm başumuz üstünde yer eyler

54. Söz ben dėdügüm cevher-i ʿulvī ise anı
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

---

48 hüneri : hüner D
[Sözün üstadı haset edenlerden kaçmaz. Çünkü hüneri itibarlı eden hasettir.]

49 [Fazilet ve hüner iddiasında bulunan bir güruh sürekli beni kıskanmaktadır, bu saadet de bana yeter.]

50 [Her birinin zannı o kadar sözde ki düşünceleriyle kaza ve kaderi değiştirebileceklerini zannederler.]

51 [Ama mananın savaş meydanına girdikleri zaman önce kılıcı bırakır (sonra) zırh ve kalkana girmeyi düşünürler.]

52 nuṭḳ : luṭf M
[Her biri lakırdı ile Mesih geçinir, ama sohbetlerinin etkisi insanı eşek eder.]

53 başumuz : - M
[Bu, güzel söz söyleme kavgasıdır. (Yoksa) fazilet konusunda neyimiz var? Fazilet sahiplerinin bizim başımız üzerinde yerleri vardır.]

54 [Söz, benim dediğim o yüce cevherse felek onu kabul kulağının sedefine mücevher eyler.]

55. Söz midür o kim nüsẖasını nükte-şināsān
Ḥaşv-i şikem-i raẖne-i dīvār [u] der eyler

56. Ḥaḳḳumda ne dėrlerse o güne süfehānuñ
Āṯār-ı ṭabīʿatlerine kim naẓar eyler

57. Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede neyledi daẖi neler eyler

58. Ol ṣafder-i düşmen-küş-i naẓmum ki ẖuṣūṣā
Şemşīr-i zebānumdan aḥibbā ḥaẕer eyler

59. Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿī żarār eyler

60. Zīrā ki dem-i küşte-i endīşesin ekṯer
Şerʿ-i kerem-i ḥikmet-i Bārī heder eyler

61. Hem ẖaṣma ẓafer bulmaġiçün medḥ [ü] ṯenāñı
Taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler

---

55 [O söz söz müdür ki, nükteden anlayanlar (onun) nüshasını duvar ve kapı yarıklarının içine dolgu yapar.]

56 [O günahkarlar hakkımda ne derlerse desinler şahsiyetlerinin eserleri olan o sözlere kim bakar?]

57 [Şairliğim, gerektiğinde savaş meydanında o şairlik taslayanlara neler etti, daha da neler edecek.]

58 zebānumdan : zebānumda M
[Ben şiirin, düşmanları öldüren o yiğidiyim ki özellikle kılıç gibi dilimden dostlarım (bile) çekinir.]

59 [Adaletli padişahlar padişahı eğer yardım ederse Nefʿī bu fikir sebebiyle asla zarar görmez.]

60 Bārī : bādī M
[Çünkü Allah, hikmeti ve lütfu ile onların ekserisinin fikirlerinin ölü nefesini boşa çıkarır.]

61 vird-i : vird ü M
[Hem de düşmana karşı zafer kazanmak için gece dua ile sabah da zikir ile senin övgünü söyler.]

62. Tā cilvegeh-i rāyetini Ḫusrev-i encüm
Geh memleket-i ḫāver ü geh bāḫter eyler

63. Manṣūr ėde her yerde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā Ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

7.

ḲAṢĪDE-İ SULṬĀN AḤMED ḪĀN*

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ne ṣūret baġladı seyreyle ḥüsn-i ṣunʿ-ı Rabbānī
Ki maʿnāsını fikr ėtdükce alur ʿaḳl-ı insānı

2. Cihān bir tāze revnaḳ buldı bir rūḥ-ı muṣavverle
ʿAceb mi tāzelense dāstān-ı māh-ı Kenʿānī

3. Cihān oldı müsellem bir cihān-ārā şehenşāha
Pür ėtdi nüh-revāḳı ġulġul-ı kūs-ı cihānbānī

---

62 rāyetini : rüʾyet D
[(Öyle ki) O yıldızlar hükümdarının (güneş gibi padişahımızın) sancağının yürüdüğü yer bazen doğu ülkesi bazen de batı ülkesi olsun.]

63 [Yıldızların hükümdarı felekte sefere çıkıncaya kadar Allah, her yerde (onun) talih bayrağına zafer kazandırsın.]

7.

*Divanda K.11 "Ḳaṣīde-i Ġarrā Berāy-ı Cülūs-ı Sulṭān ʿOṣmān Ḫān" başlığıyla yer almaktadır.

1 Rabbānī : Yezdānī D
[Allah'ın sanatının güzelliklerinin neler meydana getirdiğini seyreyle ki manalarını düşündükçe insanın aklını başından alır.]

2 [Cihan, hayal edilen bir canla (padişahla) taze güzellik buldu. Hz. Yusuf'un destanı tazelense buna şaşılır mı?]

3 şehenşāha : müsellemle M
[Cihan, cihanı süsleyen bir padişahlar padişahına teslim edildi, hükümdarın davulunun sesi dokuz feleği doldurdu.]

4. Uyandı gerçi baḫtı rūzgāruñ ḫᵛāb-ı ġafletden
Velī ārāyiş-i dünyānuñ oldı deng ü ḥayrānı

5. Ḳażā bu şevḳile ḫiẕmetde dāmen-der-miyān oldı
Müheyyā eyledi fevrī aña esbāb-ı sultānī

6. Felek fīrūzeden bir taḫt-ıʿālī ḳurdı şāhāne
Aña bir aḳ dībā perde çekdi ṣubḥ-ı nūrānī

7. Çıḳardı māverā-yı perdeden taʿzīm ile devrān
Ṭutup el üzre bir tāc-ı zer-endūd u dırahşānī

8. Tenezzül eylemez ammā o tāc u taḫta iḳbāli
Buña ḳāʾil degül zīrā ʿulüvv-i şevket ü şānı

9. Nice mīrāṯa girmişdür o tāc u taḫtı neyler ol
Anuñçün taḫt u tāc ėtmiş müheyyā luṭf-ı Rabbānī

10. Aña taḫt āsmān-ı ʿadl ü efser mihr-i devletdür
Bu tāc u taḫtile dünyāya ḥükm eylerse erzānī

11. Teʿālaʾl-lāh zihī sulṭan-ı ʿālīşān-ı mülk-ārā
Ki derbān eylemez bāb-ı humāyūnunda keyvānı

---

4 [Gerçi senin devrinin talihi gaflet uykusundan uyandı. Fakat bu sefer de senin dünyanın hayranı oldu.]

5 [Kader, bu şevkle hizmete hazır oldu. Birden bire ona sultanlığın sebeplerini hazırladı.]

6 [Felek, (ona) mavi renkli, yüce bir taht kurdu. Nurlu sabah da ona, bir beyaz ipekten şahane bir perde çekdi.]

7 endūd : ? M
[Felek, altın yaldızlı ve parlak bir tacı elinin üstünde tutarak perdenin arkasından çıkardı.]

8 [Ama onun yüceliğinin şanı buna razı olmadığından taca ve tahta tenezzül etmez.]

9 Rabbāni : Yezdānī D
[Allah'ın lütfu ona öyle bir taç ve taht hazırlamıştır ki (o padişah) böyle bir mirasa sahipken (dünya) tahtını ve tacını ne yapsın?]

10 [Ona; taht, adaletli gökyüzü ve taç ise devlet güneşidir. Dünyaya bu taç ve taht ile hükmederse yeridir.]

11 [O, ülkeler süsleyen şanı yüce sultanın makamı ne hoş, Allah yüceltsin!]

12. Cihānbān-ı muʿallā-pāye kim gerdūn-ı gerden-keş
Zemīn-būs-ı cenābından olur fersūde pīşānī

13. Cihān-ı şevket ü şānuñ serīr-ārā şehenşāhı
Serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i Cem-cāh-ı devrānı

14. Ḫudāvend-i muʿaẓẓam pādişāh-ı maşrıḳ u maġrib
Yegāne vāriṯ-i mülk-i cihān İskender-i ṯānī

15. Ne şāhenşeh serīr-ārā-yı dīvānḫāne-i ʿālem
Ne şāhenşeh bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī

16. Şeref-baḫş-ı serīr-i salṭanat sermāye-i devlet
Mühim-sāz-ı ʿadālet revnaḳ-efzā-yı müselmānī

17. Şehenşāh-ı ʿadālet-pīşe ʿOṯmān Ḫān-ı ṯānī kim
Vücūdiyle ḥayāt-ı tāze buldı mülk-i ʿOṯmānī

18. Şükūh-ı baḫt u iḳbāl ile nāzende şehenşāhī
Kemāl-i ʿadl ü inṣāf ile pāyende cihānbānī

---

12 [(Öyle) yüce dereceli padişah ki (onun) huzurunda, dik başlı feleğin yeri öpmekten alnı aşınır.]

13 [O, heybet ve şan cihanının tahtını süsleyen padişahlar padişahı; devrinin adalet ve ihsan tahtının Cem itibarlı hükümdarıdır.]

14 [(O) muazzam hükümdar, doğunun ve batının padişahı, cihan ülkelerinin tek varisi, ikinci İskender'dir.]

15 (Divanda 17.beyittir.)
[Sen öyle bir şahlar şahısın ki âlem divanının tahtını süslersin, sen öyle bir şahlar şahısın ki süslü sofralar açan Süleyman'sın.]

16 (Divanda 15.beyittir.)
[Sen, saltanat tahtını şereflendiren, devlet sermayesi (olan) adalette önemli işler gören ve müslümanlığın güzelliğini artıransın.]

17 (Divanda 16.beyittir.) ; şehenşāh : ? M
[Padişahlar padişahı adaletli İkinci Osman Han'ın varlığı ile Osmanlı ülkesi yeniden hayat buldu.]

18 şehenşāhī : ? M // ʿadl ü : ʿadl ile M
[Şahlar şahı, ikbalinin ve bahtının yüceliği ile nazendedir, sultanlık da onun insafı ve adaletinin olgunluğu ile sağlamca yerinde durmaktadır.]

19. Sikender gibi ṭālib feṯḥ-i heft-iḳlīme iḳbāli
Süleymān gibi ġālib rūzgāra ḥükm ü fermānı

20. Hele tesḫīr-i mülke başlasun iḳbāli seyr eyle
Ne Türkistānı ḳor feṯḥ ėtmedük ne kāfiristānı

21. Görüñ bir gün vėrür Mıṣr u Yemen gibi vezāretle
Bir ednā bendesine kişver-i İrān u Tūrānı

22. Degül deryāda keştī āsumānda māh-ı nev olmış
Cenāb-ı luṭfınuñ aʿlā vü ednā kāse-gerdānı

23. Düşerdi sāyebān-ı āsumānuñ sāyesi ʿarşa
Ger olsa pertev-endāz āfitāb-ı rāy-ı pinhānı

24. Fürūġ-ı rāyı çarḫ-ı devletüñ hem mihri hem māhı
Kef-i cūdı cihān-ı himmetüñ hem baḥri hem kānı

25. Dil-i pür-feyżi kim deryā-yı himmetdür miyānında
O baḥrüñ pür-güher bir mevcidür şemşīr-i bürrānı

---

19 [(Onun) talihi, İskender gibi yedi iklimi fethetmeye taliptir. Hükümleri ve fermanı da Süleyman gibi rüzgara galip gelir.]

20 eyle : eyleñ D
[(Onun) talihi, ülkeleri ele geçirmeye hele bir başlasın da seyret. Fethetmedik ne Türk ülkelerini kor ne kafir ülkelerini.]

21 Mıṣr u : Mıṣr-ı D
[Bir gün İran ve Turan ülkelerini Mısır ve Yemen gibi en bayağı bir kölesine paşalıkla nasıl verir, bir görün.]

22 [Senin lütfunun yüceliği ile sadece denizde gemiler değil gökyüzündeki yeni ay da dahil küçük büyük dönen kaselerin olmuş. (Senin lutfuna sadece yerdekiler değil göktekiler de muhtaçtır.)]

23 rāy : reʾy D
[Gizli düşüncelerinin güneşi, etrafına nurlar saçacak olsa senin gökyüzü çadırının gölgesi arşa düşerdi.]

24 rāyı : reʾyi
[Düşüncenin ışığı, senin devlet feleğinin hem güneşi hem ayıdır. Cömertlik avucu ise senin himmet cihanının hem denizi hem madenidir.]

25 himmetdür : hikmetdür M
[(Onun) feyizli gönlü öyle bir himmet denizidir ki keskin kılıcı mücevher dolu bir dalgadır.]

26. O şemşīr-i mücevher ol kemer-bend-i muraṣṣaʿla
Pey-ā-pey mevcidür gāhī o baḥr ėtdükce ṭuġyānı

27. Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavverler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bih-zād eger Mānī

28. ʿAceb ṣunʿ-ı İlāhī büʾl-ʿaceb terkībidür zīrā
Muṣavver şuʿle dīdārı mücessem bād-ı yekrānı

29. Ne raʿnā raḫş olur elḥaḳ ol ejderhā-yı ʿankā-per
Ki eyler cilvesi şermende ṭāvūs-ı ḫırāmānı

30. Gören ol pür-ḫam-ı müşgīn ile reftārını añmaz
Temāşā-yı ḫırām-ı dil-ber-i kākül perīşānı

31. O cism-i kūh-ı peykerle o deñlü tīz-revdür kim
Geçer yel gibi bir āheste pertāb ėtse ʿummānı

32. Güẕār eylerdi ʿaḳsi düşmedin āyīne-i çarḫa
Buraḳ-āsā zemīnden ʿarşa dek ger ėtse cevlānı

---

26 [Mücevher kılıcı ve kıymetli taşlarla bezeli kemeri, o deniz coştukça bazen birbiri ardınca gelen dalgalardır.]

27 [İster Bihzâd olsun ister Mânî, ressamlar onun ata binişini ne kadar dikkatle çizmek isteseler de aciz kalırlar.]

28 yekrānı : kerbānı M
[Padişahın rüzgar gibi atının şekli ile ateş saçan yüzünün tasviri nasıl acayip ilahi bir sanat, nasıl acayip bir terkiptir.]

29 [Doğrusu o anka kanatlı ejderhaya benzeyen atı ne hoş attır ki cilvesi salınan tavus kuşunu bile utandırır.]

30 pür-ḫam : perçem D
[O atın misk kokulu bukleleri ile edalı yürüyüşünü görenler dağınık kaküllü güzelin nazlı seyrini bile anmaz.]

31 [O dağ gibi heybetli olan at o kadar hızlıdır ki yavaşça sıçrasa bile okyanusu yel gibi geçer.]

32 ʿaḳsi : ? M
[Burak gibi yerden arşa kadar dolaşacak olsa aksi güneşe düşmeden geçerdi.]

33. Ḳulaġın dik ṭutup pertāb ėdince farṭ-ı sürʿatden
Döner ol nāvek-i perrāna kim çift ola peykānı

34. Cihān-ārā şehenşāhā cihān-dāver Ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i mülk-i Cem ü mühr-i Süleymānī

35. Saʿādetle sen ol ḫāḳān-ı ʿālīşān-ı devrānsın
Ki var devrinde Ḫāḳānīden aʿlā bir şenā-ḫᵛānī

36. Ben ol Vaṣṣāf-ı ʿahdem kim gelince medḥ ü evṣāfa
Benümle hem-zebān olmaz ne Firdevsī ne Ḫāḳānī

37. Ne Vaṣṣāfım ne Firdevsī o muʿcīz-gūy-ı maʿnāyam
Ki taʿbīrümle ṣūret kesb ėder aḥvāl-i vicdānī

38. Ḫayālüm kārbān-sālār-ı iḳlīm-i maʿānīdür
Dilüm gencīne-i pür-cevher-i esrār-ı rūḥānī

39. Temevvüc ėtmeyince ḳulzüm-i ṭabʿ-ı dür-efşānum
Pür olmaz rūzgāruñ gevher-i kān ile dāmānı

---

33 pertāb : ? M
[Kulağını dikleştirip sıçrayınca hızının aşırılığından çift temrenli uçan oka döner.]

34 [Ey cihanı süsleyen padişahlar padişahı, ey cihanın hakimi olan hükümdar, ey Cem'in ülkesine ve Süleymanlık mührüne yaraşır olan.]

35 var : - M
[Sen, mutlulukla o devrin şanı yüce hakanısın ki devrinde Hakanî'den daha yüce bir övenin var.]

36 [Ben o, zamanın Vassâf'ıyım ki vasfetmeye ve övmeye gelince benimle ne Firdevsî'nin ne de Hâkânî'nin dili yarışabilir.]

37 taʿbīrümle : taʿbīr ile M
[Ben ne Vassâf'ım ne Firdevsî, o manaların mucize söyleyeniyim ki sözümle vicdana ait haller görünür.]

38 kārbān : kesb ėder M // cevher : gevher D
[Hayalim, mana ülkesinin kervanbaşıdır. Gönlüm de ruha ait sırların mücevheriyle dolu hazinedir.]

39 temevvüc : teveccüh M // kān ile : kām ile D
[İnci saçan şairlik denizim dalgalanmayınca senin devrinin eteği maden cevherleri ile dolmaz.]

40. Ne mümkin dürr-i naẓmum gibi ẕī-ḳıymet güher bulmaḳ
Ḳazanlar tīşe-i endīşesiyle kān-ı imkānı

41. Ṣanurlar ḳaṭre-i ḫūn ṣaçılur tīġ-ı zebānumdan
Sözüm olduḳca rengīn-fikr ile yāḳūt-ı rümmānī

42. Benem ol Ḥayder-i Kerrār-ı maʿnā kim hücūmumdan
Dilīrān-ı ḫayāle teng olur endīşe meydānı

43. Fażīlet maʿrifetdür baña ʿilm endīşe-i maʿnā
Mübārek olsun eşrāf-ı zamāne ʿilm ü ʿirfānı

44. Sözüm şāhid yeter iṯbāt-ı istiʿdād içün baña
Ne lāzım dām-ı tezvīr eylemek tefsīr-i Ḳurʾānı

45. Hüner luṭf-ı kelām-ı ḥaḳḳı bilmekdür maḥallinde
Ḥaḳīḳatde budur ehl-i dilüñ miʿyār-ı izʿānı

46. Bu feyż ehl-i dile dād-ı Ḫudādur cehd ile olmaz
Yine bir ehl-i dil naẓmından añlar añlayan anı

---

40 [Fikir kazmasıyla imkan madenini kazanların benim şiir incim gibi kıymetli cevher bulması mümkün değildir.]

41 [Sözüm renkli fikirlerle kırmızı, kıymetli yakuta döndükçe dil kılıcımdan kan damlaları saçılır, sanırlar.]

42 [O, mananın döne döne savaşan aslanı benim ki hücumumdan fikir meydanı hayal savaşçılarına dar gelir.]

43 [(O yüce padişah sayesinde) fazilet bana has bir hususiyet, ilim ise manayı yorumlayan fikirlerimdir. Zamanın ileri gelenlerine o sultanın ilim ve irfanı mübarek olsun.]

44 baña : - M
[Kur'ân tefsirine yalan dolanla tuzak kurmaya gerek olmadığı gibi bana da kabiliyetimin isbatı için (hakikati anlatan) sözüm şahid olarak yeter.]

45 [Hüner, hak sözün güzelliğini yerinde bilmektir. Gönül ehlinin anlayış ölçüsü hakikatte budur.]

46 cehd : ? M // naẓmından : naẓmında D
[Bu feyiz gönül ehline Allah vergisidir, çalışarak elde edilmez. Onu anlayan yine bir gönül ehlinin şiirinden anlar.]

47. Muhaṣṣal ādeme maʿnā gerekdür yoḫsa neylerler
Esīr-i ḳayd-ı ṣūret bir alay bī-hūde ḥayvānı

48. Kemāl ehlinde lāf olmaz yeter lāf ėtdüñ ey Nefʿī
Duʿāya başla kim buldı ḳaṣīde ḥadd ü pāyānı

49. Yüzüñ sür āsitān-ı bārgāh-ı ʿarş-ı aʿlāya
Elüñ ḳaldur duʿāya iste Mevlādan bu iḥsānı

50. Ki ṭurduḳca cihān ol salṭanatda ber-ḳarār olsun
Ḥayāt-ı tāze bulsun sāyesinde ʿālem-i fānī

51. Süleymān gibi çıḳsun taḫta her gün ʿadl [ü] dād ėtsün
Pür olsun ʿarṣa-i maḥşer gibi meydān-ı dīvānı

52. Fürūġ-ı kevkeb-i iḳbāl ü baḫtı eylesün her dem
Cihānı āfitāb-ı ʿālem-ārā gibi nūrānī

47 [Sözün kısası, insana mana gerektir yoksa şekil denen zincirin esiri olmuş bir alay boş hayvanı neylerler.]
48 [Ey Nefî! Yeteri kadar laf ettin, kemal ehli boş söz söylemez. Duaya başla çünkü kaside son buldu.]
49 [Yüce arşın eşiğine yüzünü sür, elini kaldır, bu iyiliği Mevla'dan iste.]
50 [Cihan, yerinde durdukça o saltanatta karar kılsın, fani âlem onun gölgesinde taze hayat bulsun.]
51 [O, Süleyman gibi tahta çıksın, her gün adalet ve doğrulukla hükmetsin. Onun, divan meydanı mahşer gibi kalabalık olsun.]
52 [Onun talih yıldızının ışığı, her zaman cihanı, âlemi süsleyen güneş gibi nurlandırsın.]

8.

ḲAṢĪDE-İ NEF'Ī SULṬĀN AḤMED ḪĀN*

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ṣafder-i maʿnā dil-i ṣāḥib-ḳırānumdur benüm
   Tīġı şemşīr-i cihāngīr-i zebānumdur benüm

2. Sīnesin çāk eyledüm çarḫuñ degüldür kehkeşān
   Zaḫm-ı şemşīr-i zebān-ı kīnsitānumdur benüm

3. Ḳahramānam nīze vü şemşīre çekmem iḥtiyāc
   Ḫāme-i cādū-zebān tīġ u sinānumdur benüm

4. Sāḥir-i vaḥy-āzmāyam muʿcīz-i dest-i Kelīm
   İstesem mevḳūf-ı taḥrīk-i benānumdur benüm

5. Ḫusrev-i gencīne-perdāzam dükenmez gevherüm
   Vāridāt-ı ġayb Genc-i Şāygānumdur benüm

8.

*Divanda K.12 "Faḫriyye Der-Medḥ-i Sulṭān ʿOṯmān Ḫān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'r-Rıḍvān" başlığıyla yer almaktadır.

1 [Mana meydanının saflar yaran yiğidi, hükümdar gibi gönlüm; onun kılıcı ise cihanı tutan dilimdir.]

2 [(O gökyüzünde görünen) samanyolu değil, yaraladığım feleğin sinesinin parçalarıdır. Dil kılıcımın yaraları da kin ülkemdir.]

3 [Ben, mızrak ve kılıca ihtiyacı olmayan bir kahramanım. Cadı dilli kalemim hem mızrağım hem de kılıcımdır.]

4 istesem : istemem M
[Ben vahiy söyleyen sihirbazım ki Mûsa'nın elindeki mucize, istesem, parmaklarımın hareketine bağlıdır.]

5 perdāzam : pervāzam M // Genc-i Şāygānumdur : ? M
[Ben, mücevheri tükenmeyen hazine sahibi Hüsrev'im. Gayb âleminin geliri, benim Genc-i Şayganımdır.]

6. Tā ezelden feyż-i Ḥaḳ mevḳūfdur endīşeme
Mülk-i maʿnā vaḳf-ı ṭabʿ-ı kāmrānumdur benüm

7. Mülk-i Rūmı ol ḳadar ṭutdı sevādı şiʿrimüñ
Feyżīyem gūyā ben ol Hindūstānumdur benüm

8. Şimdi feyż-i sırr-ı Ḫallāḳ-ı Maʿānī bendedür
Ser-te-ser ʿālem sevād-ı Iṣfāhānumdur benüm

9. Enverī-i siḥr-sāzam noḳṭa-i pergār-ı ġayb
Gūy-ı ḫūrşīd-i żamīr-i ġayb-dānumdur benüm

10. Lāmekān-seyr āfitābam ḫāke düşmez pertevüm
ʿArş-ı istiġnā-yı himmet āsumānumdur benüm

11. Ben o ḫūrşīdem ki pinhānam derūn-ı ẕerrede
Hem cihān pür-şuʿle-i kevkeb-feşānumdur benüm

12. Bī-vücūdum ol ḳadar āyīne-i idrākde
Kim ġubār-ı dil cihān-ı lā-mekānumdur benüm

---

6 [Hakkın feyzi, ezelden beri benim düşünceme vakfedilmiştir. Mana mülkü, benim mesut yaradılışımın vakfıdır.]

7 [Şiirimin müsveddesiyle, tıpkı Feyzî'nin Hindistan'da meşhur olduğu gibi ben de Anadolu'da meşhur oldum.]

8 feyż-i sırr-ı : sırr-ı feyż-i D
[Şimdi manalar yaratıcısının sırlarının feyzi bendedir. Âlem benim için baştan başa Isfahan sürmesidir.]

9 siḥr-sāzam : rūzgāram D // Vezin aksamaktadır.
[Sihirler söyleyen Enverî'yim ki gaybın pergelinin noktası, benim gaybı bilen gönlümün güneşinin yuvarlağıdır.]

10 [Ben, mekansızlıkta gezen güneşim, ışığım toprağa düşmez. Benim gökyüzüm (başkalarının) himmetine ihtiyacı olmayan arştır.]

11 [Ben, o zerrenin içinde gizli olan güneşim ve cihan, benim yıldız saçan ışıltımdır.]

12 [Anlayış aynasında o kadar görünmezim ki gönül tozu, benim uçsuz bucaksız cihanımdır.]

13. Cevher-i ferdem heyūlā-yı taṣavvurdan beri
Şeş cihāt-ı maʿrifet kevn ü mekānumdur benüm

14. Köhne üstād-ı muʿallimḫāne-i endīşeyem
Nāṭıḳa şākird-i ders-i imtihānumdur benüm

15. Ol nedīm-i beẕle-gūyam bezm-i şāh-ı ʿaşḳda
Güft ü gū-yı cān u dil sehv-i lisānumdur benüm

16. Āfitāb-ı ṣubh-ı maʿnā bezm-i endīşemde cām
Bāde feyż-i lāyezāl-i cāvidānumdur benüm

17. Nāz-perver ʿāşıḳam ser-mest olursam ġam degül
Ġamze-i ḫūnrīz-i sākī pāsbānumdur benüm

18. Maḥrem-i esrār-ı ʿaşḳam baña düşmez söylemek
Ḫançer-i müjgan-ı cānān tercemānumdur benüm

19. Söylesem ol nükte-perdāz-ı maʿānī-perverem
ʿAḳl-ı küll dīvāne-i ḥüsn-i beyānumdur benüm

---

13 heyūlā : ? M
[Ruhlar yaratıldığından beri tek cevherim. Marifetin altı yönü, benim kainatımdır.]

14 [Düşünce okulunun yaşlı üstadıyım, güzel söz, benim imtihan yaptığım dersimin öğrencisidir.]

15 [Aşk padişahının meclisinde o latifeci sohbet arkadaşıyım, ruh ve gönül dedikodusu benim dilimin kusurudur.]

16 [Mana sabahının güneşi, düşüncemin meclisinde kadehtir. Benim sonsuzluk feyzim de o kadehte şaraptır.]

17 [Nazlı aşığım, sarhoş olursam dert değil. Sakinin kan döken yan bakışı, gece bekçimdir.]

18 [Aşkın sırdaşıyım, söylemek bana düşmez. Tercümanım, sevgilinin hançer gibi kirpikleridir.]

19 söylesem : söylersem D
[Ben o manaları nüktelerle söyleyen şairim ki 'akl-ı küll' benim güzel üslubuma deli divane olur.]

20. Mest-i cām-ı ʿaşḳam ilhām olmayınca söylemem
Gerçi kim fevvāre-i maʿnā dehānumdur benüm

21. Şimdi ammā böyle deryālar gibi pür-cūş ėden
İltifāt-ı pādişāh-ı nükte-dānumdur benüm

22. Ol şehenşāh-ı cihān-perver ki lāyıḳdur dėse
Ḳıble-i şāhān-ı ʿālem āsitānumdur benüm

23. Dādger ḫāḳān-ı ʿālī-rütbe ʿOṯmān Ḫān ki çarḫ
Yüz sürüp pāyine dėr şāh-ı cihānumdur benüm

24. Devr-i ʿadlinde mübāhāt eyleyüp dėr rūzgār
Kim bu günler ʿıyd u nevrūz-ı zamānumdur benüm

25. Böyle şāhenşāh-ı ʿādil gelmemişdür ʿāleme
Cümle tārīḫ-i selef ḫāṭır-nişānumdur benüm

26. Benden aʿlā mı bilür ḳadrin felek yā rūzgār
Kim ḫayāl-i medḥi her dem yār-ı cānumdur benüm

---

20 fevvāre : ḫavvāre
[Her ne kadar ağzım mana fıskiyesi olsa da aşk kadehinin sarhoşuyum, ilham olmayınca söylemem.]

21 [Ama şimdi böyle denizler gibi coşan, (aslında) benim nükteden anlayan padişaha iltifatımdır.]

22 [O, cihana hükmeden padişahlar padişahı ki âlemin şahlarının kıblesi eşiğimdir dese yeridir.]

23 [Felek, insaflı ve yüce rütbeli Hakan Osman Han'ın ayağına yüz sürüp, 'o benim cihan padişahımdır,' der.]

24 [Onun, adalet devrinde âlem övünerek der ki 'bu günler benim ilkbaharım ve bayramımdır.']

25 [Tarihte ondan önce gelenlerin hepsi aklımdadır. Âleme böyle adaletli bir padişahlar padişahı daha gelmemiştir.]

26 [O (yüce padişahın) kadrini felek veya zaman benden daha mı iyi bilir? Onun övgüsünün hayali her an ruhumun sevgilisidir.]

27. Faḫr ėderse ger zemīn-būs-ı cenābıyla felek
Ḫāk-pāyı rūzgāra armaġānumdur benüm

28. Kīmyā buldum sürünce ḫāk-pāyine yüzüm
Genc-i devlet naḳd-i vaḳt-i rāygānumdur benüm

29. Olalı Vaṣṣāf-ı dest-i zer-feşān-ı āfitāb
Cild-i dīvān-ı muḫayyel dāstānumdur benüm

30. Feyż-i evṣāfıyla ben gūyā cihān-ı maʿnīyem
Genc-i ṭabʿ u çeşme-i dil baḥr u kānumdur benüm

31. Meşreb-i pākīdür ol ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Kim ḫayāl-i reşḥası rūḥ-ı revānumdur benüm

32. Meclis-i iḳbāline geldüm güher-pāş olmaġa
Cevherīyem bu ġazel zīb-i dükānumdur benüm

33. ʿĀşıḳam şūrīdelik ārām-ı cānumdur benüm
Ġamze-i dil-ber belā-yı nā-gehānumdur benüm

---

27 [Felek, eğer onun huzurunda yeri öpmekle övünürse ayağının toprağı zamana armağanım olsun.]

28 [(Onun) ayağının toprağına yüzümü sürünce kimya buldum. Değersiz vaktimin nakdi devlet hazinesidir.]

29 [O güneşin altın saçan elinin övücüsü olalı, hayaliyle yazdığım şiirler destanlar cildi olur.]

30 [(Onun) vasıflarının feyziyle sanki manalar âlemiyim, şairlik hazinem ve gönül pınarım benim denizim ve madenimdir.]

31 rūḥ : āb M
[O temiz yaradılış, öyle bir ölümsüzlük pınarıdır ki bir damlasının hayali hayatımdır.]

32 [(Onun) saadet meclisine inciler saçmaya geldim. Kuyumcuyum, bu gazel de dükkanımın süsüdür.]

33 [Aşığım, meftunluk ruhumun huzurudur. Sevgilinin yan bakışı ise ansızın gelen belamdır.]

34. Ġamzeden kim ḫavf ėder zülfi hevādār olmasa
Ġamze zīrā hemdem-i rāz-ı nihānumdur benüm

35. Ben girībān-çāk mest-i cām-ı istiġnā-yı ʿaşḳ
Fitne ḫiẕmetkār-ı dāmen-der-meyānumdur benüm

36. Bülbül-i gülzār-ı ʿaşḳam sīne-i pür-dāġ ile
Nev-şüküfte ġonca-i dil āşiyānumdur benüm

37. Ḫānümān-ṣūz-ı dilem girdāba düşmiş āteşem
Ḫalḳa ḫalḳa ṭurra-i dilber duḫānumdur benüm

38. Āteş-i ʿaşḳam ki deryālar söyündürmez beni
Noḳṭa-i dāġ-ı süveydā dūdmānumdur benüm

39. Nuṭḳa gelsem Nefʿī-i muʿciz-demem ʿİsā gibi
Beyt-i Maʿmūr-ı maʿānī ḫānümānumdur benüm

40. Hem ḳaṣīde hem ġazel bir tāze vādīdür bu kim
İḫtirāʿ-ı ḫāme-i muʿciz-beyānumdur benüm

---

34 nihānumdur : nihānīdür M
[(Onun) dağınık saçları olmasa yan bakışından kim korkar? Çünkü yan bakış gizli sırdaşımdır.]

35 girībān-çāk mest-i : girībān çāk-ı mest-i D
[Ben yakası yırtık, aşkın istiğna kadehinin sarhoşuyum. Fitne, benim emrime amade hizmetkarımdır.]

36 [Yara dolu bağrım ile aşk bahçesinin bülbülüyüm. Yeni açılmış gönül goncası da yuvamdır.]

37 [Ocağı yanmış bir gönülüm, girdaba düşmüş ateşim. Sevgilinin halka halka olan saçı dumanımdır.]

38 [Denizlerin söndüremeyeceği aşk ateşiyim. Benim ocağım gönül yarasının ortasıdır.]

39 nuṭḳa : noḳṭa M
[Konuşsam, Hz. İsa gibi nefesinde mucizeler olan Nef'î'yim. Manalar kâbesi benim evimdir.]

40 ḳaṣīde : ḳaṣīdem M
[Hem kaside hem de gazel yeni bir vadidir ki mucizeler anlatan kalemimin icadıdır.]

41. Söz tamām oldı duʿā ėtsem nola şimdengirü
Ḳudsiyān müştāḳ-ı naẓm-ı dilsitānumdur benüm

42. Ḥaşr olunca tā ki şevḳ-engīz-i bezm-i ehl-i dil
Keyf-i ṣahbā-yı ḫayāl şādmānumdur benüm

43. Şādkām olsun serīr-i salṭanatda rūz [u] şeb
Bu duʿā şām u seḥer vird-i zebānumdur benüm

9.

ḲAṢĪDE-İ NEF'Ī BERĀY-I PĀŞĀ*

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Hezec + - - - /+ - - - /+ - - - /+ - - -

1. Ne mümkin eylemek ḫaḳ üzre şükr-i luṭf-ı Mevlāyı
Ki destūr eyledi şāh-ı cihāna böyle pāşāyı

2. Ne pāşā Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān-ı ʿarṣa-i ʿālem
Ki ḍarbı teng ėder aʿdāya bu meydān-ı pehnāyı

3. Ne pāşā ʿālem-ārā āfitāb-ı maṭlaʿ-ı nuṣret
Ki bir şemşīr ile başdan başa feṭḥ ėtdi dünyāyı

---

41 [Söz tamamlandı, bundan sonra dua etsem ne olur? Melekler gönül ülkemin şiirine can atarlar.]

42 Vezin aksamaktadır.
[Gönül ehlinin mutluluk veren meclisi toplanıncaya kadar hayal şarabının keyfi benim sevincimdir.]

43 şādkām : şād u kām M
[Bu dua sabah akşam dilimde zikrimdir; (o), saltanat tahtında gece gündüz çok sevinçli olsun.]

9.
*Divanda K.27 "Der-Medḥ-i Vezīr-i Aʿẓam Murād Pāşā" başlığıyla yer almaktadır.

1 [Mevla'nın lutfuna hakkıyla şükredebilmek mümkün değildir, zira cihan padişahına böyle bir paşa verdi.]

2 [O, öyle bir paşadır ki dünya meydanının hükümdarı Rüstem gibidir. (Onun) darbeleri, bu geniş meydanı düşmanlara dar eder.]

3 [O, zaferler kazanan, âlemi süsleyen bir güneş gibidir ki dünyayı bir kılıç ile baştan başa fethetti.]

4. Cihān-sālār-ı ceng-āver cihān-gīr-i ẓafer-yāver
Dilīr-i nāmver şīr-i neyistān-ı ṣaf-ārāyī

5. Penāh-ı salṭanat ehl-i vilāyet ḥāris-i devlet
Medār-ı memleket mesned-fürūz-ı kār-fermāyī

6. Vezīr-i aʿẓam u ekrem Murād-ı ʿālem ü ādem
Müşīr-i muḥterem revnaḳ-fezā-yı ṣadr-ı dānāyī

7. O serdār-ı ẓafer-kīş-i ʿadū-fersā ki lāyıḳdur
Olursa ḫaymegāhında felek bir çetr-i fersāyī

8. O ṣāḥib-ṣadr-ı himmet kim kemāl-i ḳahr u luṭfından
Olur şermende rūḥ-ı Ḳahramān [u] Ḥātem-i Ṭāyī

9. Zihī düstūr-ı Āṣaf-menḳabet pāşā-yı Ḥayder-dil
Ki hem ḳānūn-ı dīvānı bilür hem resm-i hiycāyı

10. Bahār-ı gülbün-efrāz-ı ʿadālet devr-i iclāli
Çerāġ-ı meclis-efrūz-ı saʿādet pertev-i rāyı

---

4 [(O), cihanın kumandanı, savaşçı, cihangir, zaferlere yardımcı, ünlü bir yiğit, sazların aslanı ve safları süsleyendir.]

5 [(O), saltanatın sığınağı, vilayet sahibi, devleti koruyan, ülkenin varlığının sebebi, makamları aydınlatan kumandandır.]

6 [(O); yüce ve pek cömert vezir, âlemin ve insanların muradı, saygıdeğer mareşal, bilginliğiyle sadrazamlığı parlatandır.]

7 [O, düşmanı bozguna uğratan, zaferler kazanan komutan ki felek onun çadırında yüce bir gölgelik olursa yakışır.]

8 [O himmetli sadrazam ki onun kahrının ve lütfunun büyüklüğünden Kahramân'ın ve Hatem Tayyî'nin ruhları utanır.]

9 menḳabet : ? M
[O, Asaf gibi menkıbeleri söylenen vezir, aslan yürekli paşa ki hem devlet kaidelerini bilir hem savaş şekillerini bilir.]

10 rāy : reʾy D
[(Onun) kudretli devri, adalet güllerinin büyüdüğü bir bahar ve fikrinin saadet veren ışığı, meclisi aydınlatan bir mumdur.]

11. Çerāġ-ı rāyıdur ol şemʿ-i bezm-efrūz-ı ḳudsī kim
Aña ėtmiş ḳader fānūs-ı mīnā çarḫ-ı vālāyı

12. Güneş pervānedür ol şemʿa pertāb ėtmege kendin
Ṭolanur şevḳile ṭurmayub ol fānūs-ı mīnāyı

13. Felek müştāḳ-ı dīdārı zemīn memnūn-ı pā-būsı
Muḥaṣṣal baḫtı meftūn eylemiş aʿlā vü ednāyı

14. Yaḳar ḳahrı dil-i imsāke yer yer lāleveş dāġı
Ėder gül gibi pür-zer luṭfı dāmān-ı temennāyı

15. ʿAlevlendi dilinde āteş-i reşk-i kef-i desti
Pür oldı şāḫ-ı mercān ile ṣanmañ ḳaʿr-ı deryāyı

16. Ḳosun şimdengirü tīġın niyāma ḫusrev-i ḫāver
Ki āb u tāb-ı şemşīri vėrür dehre tesellāyı

17. Gidermez ḥaşre dek ferş-i zemīnden dökdügi ḳanı
Aña naṣb ėtse çarḫ ebr-i bahārī gibi saḳḳāyı

---

11 rāyıdur : reʾyidür D ; bezm-efrūz-ı : bezm-ārā-yı M
[O kutsal meclisi aydınlatan mum, (Onun) görüş ışığıdır ki kader, yüce feleği ona billur fanus yapmıştır.]

12 şevḳile ṭurmayub : ṭurmayub şevḳile D
[Güneş, kendini o muma atmağa pervānedir. (Bu yüzden) o billur fanusu şevkle durmadan dolanır.]

13 meftūn : memnūn D
[Felek, (onun) yüzünü görmeye can atan; yer yüzü ise (onun) ayağını öpmekten memnun olandır. Sözün kısası (onun) talihi, büyük küçük herkesi kendine tutkun etmiştir.]

14 ḳahrı dil-i : ḳahr-ı dile M // luṭfı : luṭf M
[(Onun) kahrı, korkak gönülleri yer yer lale gibi dağlar. Lütfu ise muhtaçların eteğini gül gibi altınlarla doldurur.]

15 oldı : olubdı M
[Denizin dibini mercan parçalarıyla doldu sanmayın, (onun) el ayasının damlasının ateşi gönlünde alevlendi.]

16 tāb-ı : tāb u M
[Bundan sonra doğunun padişahı kılıcını kınına koysun. (Onun) kılıcının suyu ve gücü dünyaya teselli verir.]

17 [Felek, ona bahar bulutu gibi bir sakayı memur tayin etse bile, (onun) döktüğü kanı kıyamete kadar yer yüzünden gideremez.]

18. Ḳaçar durmaz öñünce ḫār u ḫas güyā ki ṣarṣardur
Ṣaf-ı aʿdāya sürdükce semend-i bād-peymāyı

19. Teʿālāʾl-lāh ne çāpük raḫş olur ol raḫş-ı bī-hemtā
Ki berḳ [ü] bād anuñla ėdemez sürʿatde daʿvāyı

20. Olurdı peykeri evvel ḳademde dīdeden ġāʾib
Vėrüb ruḫṣat ʿināna rāyiżi gösterse irḫāyı

21. Ėrişmez gerdine peyk-i serīʿü'ṣ-seyr-i endīşem
Meger tīr-i nigāhından taḳaddüm eyleye pāyı

22. Cihān-ı sürʿate gūyā felekdür kāse-i sümmi
Ser-i mīḫı ṣevābit naʿl-i zerrīndür yeñi ayı

23. Şikest ėtmez ḥabābın ėtse cevlān rū-yı deryāda
Ṭoḳunsa berḳ-ı naʿli nerm ėderken seng-i ḫārāyı

24. Dem-i cevlānda kim naʿli yer eyler cā-be-cā yerde
Ṣaçar ḫāk üstine gūyā ṣabā gülberg-i raʿnāyı

---

18 durmaz : ṭurmaz D // bād-peymāyı : ? M
[Çok hızlı olan çevik atını, düşman saflarına doğru sürdükçe sanki fırtınadaki çer çöp gibi önünce durmaz kaçarlar.]

19 ol : dil M // bād : - M
[Allah yüceltsin, o, hızda öyle benzersiz bir attır ki şimşek ve rüzgar onunla iddialaşamaz.]

20 rāyiżi : rāʾiżi D
[Seyisi, dizgine izin verip gevşetse ilk adımda cismi gözden kaybolurdu.]

21 peyk : biñ D ; endīşem : endīşe D
[(O atın) ayağı, bakış oklarından önce davranırsa düşüncenin hızlı giden habercisi (o atın) tozuna bile yetişemez]

22 sürʿate : ? M ; felekdür : felekde M
[Sanki yarış zamanında felek, toynağının kasesi; yıldızlar, mıhlarının başı; yeni ay ise altından nalıdır.]

23 ḥabābın : ? M
[(Onun) şimşek gibi nalı, mermer taşı yumuşatırken denizin yüzünde dolaşsa (nazikliğiyle) hava kabarcıklarını bile patlatmaz.]

24 [Nalı dolaştığında ara ara yerde yer eder. Bahar rüzgarı sanki toprak üstüne renkli gül yapraklarını saçar.]

25. Ṣanurlar Eşheb-i rūz-ı hümāyūn-fāl-i nuṣretdür
Görenler gāhī üstinde çul-ı dībā-yı zībāyı

26. Dönerdi Edhem-i şām-ı muʿallā ḳadr-i miʿrāca
Eger kim aña zīn-pūş ėtseler bir miski kemhāyı

27. Vezīrā ṣāḥibā ṣadrā cihān-dāver ḫudāvendā
Eyā şāyeste-i taḫt-ı Cem [ü] evreng-i Dārāyī

28. Sen ol Mehdī-i ṣāḥib-seyf-i devrānsuñ ki devriñde
Mesīḥā gelse icrā ėdemez āyīn-i aḥyāyı

29. Yaḳar bir berḳ-ı ʿālem-sūz-ı tīġuñ ser-te-ser anı
Miṣāl-i ḫār u ḫas ṭutsa ʿadū ger rūy-ı ġabrāyı

30. Sikender defʿ-i yeʾcūc ėtmege sed yapdı ammā sen
Bozup bir nice seddi memleketten sürdüñ aʿdāyı

31. Yapar bir laḥẓada ʿadlüñ ḫarāb olmış nice mülki
Bozar bir ḥamlede tīġuñ düzülmiş nice alayı

---

25 [Bazen (o atın) üstünde süslü ipek dokumayı görenler Eşheb isimli kıratı zaferin devlet bahtlı gündüzü sanırlar.]

26 [Eğer ona misk gibi siyah ipeği eyer örtüsü yapsalar, mirac kadar kıymetli, mübarek akşamın, karayağız Edhem atına dönerdi.]

27 [Ey vezir, ey koruyucu, ey sadrazam, cihanın veziri, ey hâkim, ey Cem'in ve Dârâ'nın tahtına yaraşır olan!]

28 devrānsuñ : devrānsın M ; devriñde : devrinde D
[Sen, devrin kılıcını tutan o Mehdi'sin ki devrinde Mesih gelse ölülere can veremez.]

29 [Eğer düşman yer yüzünü saracak olsa (onun) kılıcının âlemi yakan bir şimşeği, onları çer çöp gibi baştan başa yakar.]

30 [İskender, Yecüc'ü def etmek için set yaptı. Ama sen bir çok seddi bozup düşmanı ülkeden sürdün.]

31 [Adaletin, yıkılmış nice memleketleri bir anda onarır; kılıcın ise bir alay orduyu bir hamlede bozar.]

32. Senüñ düşmenle peygār ėtdügiñ sāʿat ḳıyāmetdür
Güni māh-ı ʿalemdür kim pür ėtmiş nūrı dünyāyı

33. Livāñı şemʿa teşbīh eyleyenler bezm-i rezm içre
Ṣanurlar şuʿledür farḳında ol nārencī vālāyı

34. ʿAceb defʿ ėtdüñ elḥaḳ āb-ı tīġ-ı tābdāruñla
Sevād-ı düşmen ėtmişken dimāġ-ı mülki sevdāyī

35. Kim oldı gūşe gūşe fitne devrüñde meger ḫūbān
Külāhı gūşesinden göstere zülf-i semensāyı

36. Çıḳarduñ eşḳıyāyı mülk-i Rūma vėrdüñ āsāyiş
Düşürdüñ kişver-i İrān-zemīne şūr u ġavġāyı

37. O mülküñ ṣāḥibinde ḫavf-ı tīġuñ ḳıldı āvāze
Gezer geh semt-i Hindi gāh serḥadd-i Buḫārāyı

38. Tehī bir memleketdür ḳıl teveccüh anı tesḫīre
Bulur ol kendi pinhān olmaġa bir künc-i tenhāyı

---

32 nūrı : nūr-ı M
[Senin, düşmanla savaştığın saat kıyamet, (0 kıyametin) güneşi ise nuru dünyayı doldurmuş sancağın ayıdır.]

33 [Senin, savaş meclisinde sancağını muma benzetenler tepesindeki kırmızı ipekli kumaşı kıvılcım zannederler.]

34 mülki : mülk-i M
[Düşmanların karalığı, ülkenin idrakini karartmışken parlak kılıcının suyuyla doğrusu (onları) nasıl da def ettin, şaşılacak şey!]

35 [Güzeller, başlıklarının köşesinden yasemin zülüflerini gösterdiklerinden senin devrinde köşe bucak fitne oldu.]

36 [Eşkıyayı çıkarıp Anadolu'ya huzur verdin. Kavgayı, gürültüyü ise İran'a düşürdün.]

37 āvāze : āvāre D // semt : ? M
[O düşman ülkesinin hakimine senin kılıcının korkusunun namı yayıldı. O kılıcın namı bazen Hint semtinde bazen Buhara sınırlarında dolaşır.]

38 olmaġa : - M
[(Senin) kuşatma niyetini haber aldıklarında senden gizlenmek için ıssız köşeler ararlar ve oralar boş bir memleket haline döner.]

39. Ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle gözin kör eyle aʿdānuñ
Düşünde görsün aʿyān-ı Ṣıfāhān nūr-ı bīnāyı

40. Ḳırup al dādını Ṣıddīḳ u Fārūḳuñ revāfıżdan
ʿAlīlik ėt ḳoma mülk-i ʿAcemde bir teberrāyı

41. Ne ʿālem mihrisin sen kim ḫılāf-ı gerdiş-i devrān
Çekersin şarḳa maġribden çıḳup tīġ-ı mücellāyı

42. Ėrişmez himmet-i ṭabʿ-ı bülendim medḥ-i vālāña
Ne güç memdūḥ ėdinmek böyle bir aʿlādan aʿlāyı

43. Ḫuṣūṣā ol ḫadeng-endāz-ı fikrem ben ki bu fennüñ
Daḫi bir pehlivānı çekmemişdür çekdügüm yāyı

44. Ḫudāvendā ben ol üstād-ı mażmūn-perver-i naẓmam
Ki pest ėtdi kelāmum ḳıymet-i lüʾlüʾ-i lālāyı

45. Şikest ėtdüm kilidin ḍarb-ı muşt-ı dest-i fikrümle
Bulup der-beste genc-i gevher-i mażmūn u maʿnāyı

---

39 [Askerlerin ayağının tozuyla düşmanlarının gözünü kör eyle ki Isfahan'ın ileri gelenleri göz nurunu düşünde görsün.]

40 [Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer'in adaletini Râfızileri kırıp al. Hz. Alilik edip Acem ülkesinde bir tane bile sünnetten yüz çeviren bırakma.]

41 [Sen öyle bir âlem güneşisin ki feleğin dönüşüne terssin, parlak kılıcı batıdan çıkarıp doğuya çekersin.]

42 [Senin yüce övgüne kudretli şairliğimin gayreti erişmez. Böyle yücelerden yüce övülecek bir kişi bulmak ne zordur.]

43 [Mahsûsen ben, o düşüncenin okçusuyum ki bu zümrenin bir yiğidi bile benim çektiğim yayı çekememiştir.]

44 [Ey hüküm sahibi! Ben, şiirin mazmunlar yetiştiren o üstadıyım ki sözüm parlak incilerin değerini düşürdü.]

45 [Mazmun ve mana mücevherlerinin hazinesinin kapısını kapalı bulunca düşünce elimin yumruğunun darbesiyle kilidini kırdım.]

46. Añarlar seyr ėdenler siḥr-i kilk ü muʿciz-i naẓmum
ʿAṣā-yı dest-i Mūsāyı dem-i nuṭḳ-ı Mesīḥāyı

47. Ne ḳand-ı naẓm-ı şīrīnüm gibi sükker olur ḥāṣıl
Ne ḫāmem gibi gördi kimse ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

48. Vėrür ṭabʿ-ı ṣafā-baḫşum keder āyīne-i āba
Ėder kilk-i dür-efşānum ḫacīl ebr-i güher-zāyı

49. Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zaman dehre
Nice yılda ėder ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı

50. Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı ṯüreyyāyı

51. Bi-ḥamdi'l-lāh hüner ḳadrin bilür bir ẕāt-ı kāmilsün
Ne lāzım ben ögüp medḥ eylemek bu naẓm-ı ġarrāyı

52. Duʿāya başla şimden ṣoñra ḳo daʿvāyı ey Nefʿī
Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan recā ėt bu temennāyı

---

46 muʿcīz-i : muʿcīz ü M
[Kalemimin sihrini ve şiirimin mucizesini görenler, Hz. Musa'nın elindeki asayı ve Hz. İsa'nın sözündeki nefesi anarlar.]

47 [Ne tatlı şiirimin şekeri gibi şeker meydana gelir ne de bir kimse kalemim gibi tatlı sözlü bir papağan görmüştür.]

48 ḫacīl : ? M ; ebr : ? M
[Neşelendiren şairliğim, suyun parlak yüzüne keder verir ve inciler saçan kalemim de inci doğuran bulutu utandırır.]

49 [Felek, her zaman dünyaya benim şair yaratılışım gibi mücevheri getirmez. Sadef, benzersiz bir inciyi kaç yılda oluşturur?]

50 [Felek, bu parlak inci dizisini görüp utancından Ülker Yıldız Kümesini toprağa salmazsa şaşılır.]

51 [Allah'a şükürler olsun, sanatın kıymetini bilen bilgin bir kişisin, (bu yüzden) bu gösterişli nazmı övmeme lüzum yok.]

52 [Ey Nef'î, şimdiden sonra iddiayı bırakıp duaya başla ve Allah'tan bu dileği rica et;]

53. Ola ẕāt-ı şerīfi Ḥaḳ Teʿālānuñ emānında
Müsaḫḫar eyleye hem aña her pinhān u peydāyı

54. Ne yaña ʿaẓm ėderse himmet-i merdān ola hem-reh
Öñünce fetḥ ü iḳbāl [ü] ẓafer peyk-i sebük-pāyı

55. Murād-ı pādişāhī üzre aʿdādan alup kīni
Yine devletle teşrīf eyleye ṣadr-ı muʿallāyı

10.

ḲAṢĪDE-İ NEF'Ī SULṬĀN ʿOṠMĀN ḪĀN*

Mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Hezec + - - - /+ - - - /+ - - - /+ - - -

1. Teʿālā'l-lāh zihī ḳaṣr-ı bülend-eyvān-ı ḥalkārī
Yed-i beyżā-yı ḳudretdür meger kim dest-i miʿmārı

2. Nedür ol ʿişret-ābād-ı bülend ol ḳaṣr-ı ʿālī kim
Felek bir çeng olurdı bezmine ger olsa evtārı

3. Muʿallā Beyt-i Maʿmūr-ı felekden ferş-i eyvānı
Mücellā sīne-i āyīneden kāşī-i dīvārı

---

53 [Şerefli kişiliği, Hak Teala'nın emanetinde olsun. Hem de her gizli ve ortada olanı onun emrine versin.]

54 peyk : biñ M
[Hangi yana yönelse yiğitlerin yardımı yoldaş olsun. Fetih, talih ve zafer önünce hızlı giden bir haberci olsun.]

55 [Padişahın isteğiyle düşmandan intikamı alıp yine saadetle sadrazamlığı şereflendirsin.]

10.
*Divanda K.13 "Der-Sitāyiş-i Ḳaṣr-ı Sulṭān ʿOṯmān ʿAleyhi'r-Raḥmeti ve'l-Ġufrān" başlığıyla yer almaktadır.

1 [Maşaallah, ne hoş ki altın işlemeli, yüksek kemerli sarayın mimarının eli meğer yed-i beyza gibi kudretli bir eldir.]

2 [O öyle güzel, yüce bir saraydır ki eğer feleğin telleri olsa onun meclisinde çalgı olurdu.]

3 [Salonun döşemesi, gökyüzü kabesinden daha yüce; duvarlarının çinisi ise aynadan daha parlaktır.]

4. Sevād-ı şām-ı ʿişret dūde-i şemʿ-i şebistānı
Beyāż-ı ṣubḥ-ı devlet perde-i dībā-yı zer-tārı

5. O deñlü tāb-nāk ėtmiş o zerrīn-şemse eṭrāfın
Görünmez sāyesinde āfitāb-ı ṣubḥuñ āşārı

6. Degül mihr ü beyāż-ı ṣubḥ ufuḳda seyr içün saḳfın
Felek baş ḳaldurınca ḫāke düşdi tāc [u] destārı

7. ʿAceb mi ferşine āyīne-i ʿālem-nümā dėrsem
Nümāyān ḳudsiyān-ı āsumānuñ naḳş-ı esrārı

8. Ruḫāmında degül emvāc-ı gūn-ā-gūn [u] pey-der-pey
Görinür cā-be-cā bāġ-ı behiştüñ ʿaks-i enhārı

9. Ṣanurlar bir gül-i zer-dūzdur bir naṭʿ-ı ḫārāda
Ruḫāmında görenler ʿaks-i ḫūrşīd-i pür-envārı

10. Muḥīṭ-i feyż-i maʿnādur meger ol ḥavż-ı şādırvān
Ki her bir lūlesinden çeşmesār-ı Ḫızır olur cārī

---

4 [(Onun) yatak odasının mumunun isi, eğlence gecesinin karanlığı; altın sırmalı ipek perdesi ise saadet sabahının aydınlığıdır.]

5 [O, altın gibi parlayan güneş çevresini o kadar aydınlatmış ki sabah güneşinin alameti sarayın gölgesinde görünmez.]

6 [Ufukta görünen, güneş ve sabahın aydınlığı değildir; felek, sarayın çatısını seyretmek için başını kaldırınca tacı ve sarığı toprağa düştü.]

7 [(Sarayın) döşemelerine dünyayı gösteren ayna dersem buna şaşılır mı? Onda görünen, senin gökyüzünün meleklerinin esrarlı işlemeleridir.]

8 [Mermerlerindeki şekiller ardı sıra renk renk dalgalar değildir, senin cennet bahçenin nehirlerinin yer yer görünen akisleridir.]

9 aks : ? M ; ḫūrşīd : ḫurşīd M ; Vezin aksamaktadır.
[Mermerlerinde ışıl ışıl güneşin yansımasını görenler hâreli bir örtüde altın sırmalı gül sanırlar.]

10 bir : çeşme M ; çeşmesār : nişār M
[O şadırvan havuzu meğer mana bolluğunun çevresidir ki her bir musluğundan akan Hızır'ın pınarı olur.]

11. Olaydı ger bu revnaḳ bu ṣafā ḳaṣr-ı Züleyḫāda
Dil ü cāndan olurdı seyr içün Yūsuf ḫarīdārı

12. Neşāṭ-engīz ü ġam-fersādur ol deñlü temāşāsı
Ki yād ėtmez gören ʿāşıḳ ġam-ı cāngāh-ı dil-dārı

13. Felek üftāde-i ḳadd-i bülend-i serv-i būstānı
Melek murġ-ı giriftār-ı gül-i raʿnā-yı gülzārı

14. Ne būstān reşk-i feyż-ābād-ı Firdevs-i maʿānī kim
Leb-i dil-berden aʿlā meyve-i şīrīn-i eşcārı

15. Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende
Ki nevrūz-ı ṣabādur hep nevā-yı bülbül-i zārı

16. Nedür ol ravża-i ʿanber-sirişt-i dilkeş [ü] ḫurrem
Ki mest eyler dimāġ-ı rūzgārı būy-ı ezhārı

17. Nesīmi ġāret ėtmiş nükhet-i gīsū-yı ḫūbānı
ʿAceb mi açsa her bir ġonca bir dükkān-ı ʿaṭṭārı

---

11 [Eğer Züleyha'nın sarayında bu parlaklık, bu safa olsaydı, Yusuf onu seyretmek için can u gönülden müşteri olurdu.]

12 [(O sarayı) seyretmesi o kadar sevinç verir ve üzüntüyü dağıtır ki (orayı) gören aşık, sevgilinin can alıcı gamını hatırlamaz.]

13 būstānı : bustānı M ; Vezin aksamaktadır.
[Felek, (o sarayın, çiçek) bahçesinin servisinin uzun boyunun düşkünüdür. Meleklerse gülbahçesinin gül-i ranasına tutkun olan kuşlardır.]

14 būstān : bustān M ; Vezin aksamaktadır
[O, öyle bir bahçe ki feyiz dolu mana cenneti onu kıskanır. (Onun) ağaçlarının tatlı meyveleri sevgilinin dudağından daha tatlıdır.]

15 [Gönül, böyle bir gülbahçesinde nasıl gül gibi açılmasın ki bülbülünün inleyen nağmesi hep bahar rüzgarının ahengidir.]

16 [O gönül çeken ve gönül açan anber kokulu bahçe nasıl bir bahçedir ki (onun) çiçeklerinin kokusu devrin (insanlarının) dimağını mest eder.]

17 gīsū-yı : gīsūyı M
[(Bahçesinin) rüzgarı, güzellerin saçlarının kokusunu yağmalamış, her bir gonca bir attar dükkanı açsa buna şaşılır mı?]

18. Ṣabā dellāl-i bendergāh-ı Çīn olmış mezād eyler
Meyān-ı çārsū-yı gülşeninde misk-i Tātārı

19. Şemīm-i sünbül ü nesrīnini yād ėtse bir şāʿir
Buḫūr-ı ʿanber ü kāfūr olur ṭūmār-ı eşʿārı

20. Ġubārı ol ḳadar ḫoş-bū ki añdurmaz dem-i ṣubḥa
ʿAbīr-i ceyb-i gīsū-yı bütān-ı Çīn ü Ferḫārı

21. Fezāsı ḫalvet-i dil gibi pür-envār-ı rūhānī
Hevāsı ʿālem-i cān gibi gerd-i tīreden ārī

22. Degül deryā seḥāb-ı nevbahārīdür hevāsından
Ruṭūbet kesb ėdüp düşmiş zemīne āsumānvārı

23. Hevāsında ruṭūbet ol ḳadar kim her dem urduḳca
Olur āb-ı ḥayāt-āsā vücūd-ı ādeme sārī

24. Hevāsı böyle cān-baḫş [u] neşāṭ-efżā gerek elḥaḳḳ
Ki tā ḫurrem ṭuta dāʾim dil-i şāh-ı cihāndārı

---

18 misk : müşk D
[Bahar rüzgarı, Çin şehrinin tellalı(tüccarı) olmuş gül bahçesinin çarşısının ortasında Tatar kokusunu açık artırmaya çıkarır.]

19 [Bir şair, (sarayın bahçesinin) sünbül ve nesrininin kokusunu yad etse şiirlerinin tomarı anber ve kafur buhuru ile dolar.]

20 ü : ya M
[O bahçenin tozu o kadar güzel kokar ki sabah vaktine, Çin ve Ferhar'ın put gibi güzellerinin abir kesesi gibi saçlarının kokusunu aratmaz.]

21 ārī : ʿālī M
[(Onun) fezası tenha bir gönül gibi ruhani nurla doludur. (Onun) havası, ruhlar âlemi gibi kara topraktan temizlenmiştir.]

22 [(Bu gördüğümüz) deniz değil ilkbahar bulutudur ki (o bahçenin) havasından nemlenip gökyüzü gibi yere düşmüştür.]

23 Āb-ı : Āb u M
[(O bahçenin) havası o kadar nemli ki insan vücuduna her vurduğunda âb-ı hayât gibi tesir eder.]

24 gerek : ? M
[Doğrusu (onun) havası, cana can katıp neşe saçmalıdır ki dünyaya hükmeden padişahın gönlünü daima şen tutsun.]

25. Ne şeh İskender-i devrān ki Eflāṭun eger görse
Olur biñ cān ile meftūn-ı ḥüsn-i ḫulḳ [u] eṭvārı

26. Ne şeh şāhenşeh-i ṣāḥib-ḳırān-ı maşrıḳ u maġrib
Ki ṭutdı ʿālemi gün gibi berḳ-i tīġ-ı peykārı

27. Yegāne şehsüvār-ı eblaḳ-ı devrān ki hemvāre
Olur ne semte gitse feṭḥ ü nuṣret peyk-i rehvārı

28. Cihānbān-ı yegāne āfitāb-ı āsumān-sāye
Ḫudāvend-i zamāne mesned-ārā-yı nikūkārı

29. Bisāṭ-ı heft-iḳlīmüñ çerāġ-ı ʿālem-efrūzı
Serīr-i nüh-revāḳuñ pādişāh-ı māh-dīdārı

30. Ḫıdīv-i nāmver-i ārāyiş-i taḫt-ı Süleymānī
Cihān-gīr-i muẓaffer ṣaf-şikāf-ı rezm-i kerrārı

31. ʿAlī-rezm [ü] Süleymān-kevkebe Sulṭān ʿOṯmān kim
Revādur ṭāḳ-ı ʿarşa aṣılursa tīġ-ı ḫūnbārı

---

25 [Öyle bir padişah ki devrin İskenderidir, onu Eflâtun görse tavırlarının ve yaradılışının güzelliğine bin can ile meftun olur.]

26 [O öyle bir şah ki doğunun ve batının hükümdarı padişahtır. (Onun) savaş kılıcının şimşeği, âlemi gün gibi tuttu.]

27 [(O) devrin yegane alaca at binicisi ki rahvan atının haberi hangi semte gitse daima fetih olur, zafer kazanılır.]

28 [(O) devrin yegane hükümdarı, gökyüzünü gölgeleyen bir güneş, devrin hakimi ve işleri doğru olan, o makamın süsleyicisidir.]

29 [(O) yedi ikliminin âlemi aydınlatan ışığı ve felek tahtının ay yüzlü padişahıdır.]

30 rezm-i kerrārı : ? M
[(O), Süleyman'ın tahtını süsleyen namlı vali, zaferler kazanmış hükümdar ve savaşta yenilmeden dövüşüp düşman saflarını bozandır.]

31 rezm : ? M
[Hz. Ali gibi savaşan ve Hz. Süleyman gibi ihtişamlı olan Sultan Osman ki kanlar saçan kılıcı arşın takına asılsa yaraşır.]

Divanda 31.beyitten sonra şu beyit yer almaktadır:
O Sulṭān-ı süḫan-perver ki devr-i dil-sitānıdur
Metāʿ-ı dāniş ü idrāk ü fehmüñ rūz-ı bāzārı
(O söz söylemeyi bilen sultan ki devrinin gönüller alanıdır. Bilgi ve anlayışın kaynağıdır.)

32. O şāhenşāh-ı mülk-ārā-yı bī-pervā-yı ẓālim-küş
Ki yād olmaz zamānında sitemkārī vü cebbārī

33. Degüldür kehkeşān cellād-ı ḳahr-ı tīġ-ı ʿadliyle
Çalup çāk eyledi farḳ-ı ser-i çarḫ-ı sitemkārı

34. Seḥāb-ı nevbahār-ı feth u nuṣret tīġ-ı sīrābı
Çerāġ-ı dūdmān-ı dīn ü devlet baḫt-ı bīdārı

35. Dil-i ervāḥ-ı ḳudsī gibi ṣāf [u] pāk vicdānı
Nihād-ı ʿaḳl-ı küll gibi dürüst [ü] rāst miʿyārı

36. Semend-i rāʾiż-i iclālīnüñ gerdūn çerāgāhı
Kemend-i Rüstem-i iḳbālinüñ ʿālem giriftārı

37. Ṣabā ger būy-ı ḫulḳıyla ṭolaşsa rubʿ-ı meskūnı
Felek farḳ eylemezdi Çīn ü Rūm u Hind ü Bulġārı

38. Esince bād-ı ḳahrı baḥr u berr yeksān olur zīrā
Urur birbirine emvāc-ı deryā gibi kūhsārı

---

32 [O, memleketleri donatıp zalimi korkusuzca yok eden şahlar şahı ki onun zamanında haksızlık ve zorbalık eden bulunmaz.]

33 [(Bu görünen) Samanyolu değildir. (Onun) adalet kılıcının kahreden celladıyla vurup zalim feleğin başını parça parça ettiğidir.]

34 [(Onun) suya kanmış kılıcı fetih ve zaferin ilkbahar bulutudur. Açık talihi ise din ve devletin ocağının ateşidir.]

35 vicdānı : vicdān D
[(Onun) vicdanı kutsal ruhların gönlü gibi saf ve temizdir. Yaratılışı ise "akl-ı küll"ün yaratılışı gibi doğru ve dürüsttür.]

36 [Felek, (onun) kudretinin kızgın atının otlağıdır. Âlem ise (onun) talihinin Rüstem kemendine tutulmuştur.]

37 [Bahar rüzgarı eğer dünya karalarını (onun) yaradılış kokusuyla dolaşsa, felek Çin'i, Anadolu'yu, Hindistan'ı, Bulgaristan'ı fark etmezdi.]

38 kūhsārı : ? M
[(Onun) kahır rüzgarı esince denizler ve karalar yerle bir olur çünkü dağları, denizin dalgaları gibi birbirine vurur.]

39. Neşāṭ-ı ʿahd-i ʿadliyle cihān ol deñlü ḫurrem-dil
Ki teşḫīṣ eylemek güç birbirinden mest ü huşyārı

40. Ger olsa şāmil-i aḥvāl-i murġān-ı hevā ʿadli
Ėderdi kebg-i raʿnā çeşm-i şāhīn üzre reftārı

41. Zamānında bulunmaz fitne pinhān olmaġa bir yer
Meger ḫūbān-ı fettānuñ şikenc-i zülf-i ṭarrārı

42. Kerem-güster Ḫudāvendā hüner-perver Şehenşāhā
Eyā pīrāye-i ṣunʿ-ı kemāl-i ḳudret-i Bārī

43. Ṣalādur nükte-sencān-ı zamāne hīç lāf ėtmem
Ben ögretdüm cihāna ṭarz-ı şūḫ [u] şiʿr-i hemvārı

44. Nice yıl istese siḥr ögredür Hārūta endīşem
Açınca çārsū-yı fitnede dükkān-ı saḥḥārı

45. Ḫıred ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı

---

39 [(Onun) adaletli devrinin neşesiyle cihanın gönlü o kadar şendir ki sarhoşu ve aklı başında olanı birbirinden ayırmak güçtür.]

40 [Eğer (onun) adaleti havadaki kuşların huylarını tesir altına alsa keklik, şahinin gözü önünde salınarak yürürdü.]

41 [(Onun) devrinde fettan güzellerin yan kesici zülüflerinin kıvrımı dışında fitne saklanmaya bir yer bulamaz.]

42 [Ey cömert hükümdar, ey hüneri koruyan şahlar şahı, ey Allah'ın kudretinin mükemmellik sanatının süsü olan.]

43 [(Şiirim), devrin nükte tartıcılarına meydan okumadır, boş söz söylemem. Cihana şuh tarzı ve vezinli şiiri ben öğrettim.]

44 Hārūta : ? M
[Fikirlerim, fitne çarşısında sihirbazlık dükkanı açınca istese Harut'a yıllarca sihir öğretir.]

45 Ḫıred : ? M
[Akıl, idrak bilginimin eski bir öğrencisidir. Felek ise fikirlerimin şehnâmesinin altın işlemeli bir cildidir.]

46. Süḫan bir ṭūṭī-i muʿcīz-beyāndur ḫāmem üstādı
Ḳalem bir Ḳahramān-ı tīġ-zendür dil silaḥdārı

47. Cem-i endīşemüñ ḫūrşīd bir cām-ı zer-endūdı
ʿArūs-ı ṭabʿumuñ nāhīd bir çengi perestārı

48. Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında
Sevād-ı her dü-ʿālem bir ḫafī naḳş-ı ḳalemkārī

49. Cihān-ı mücmelem ben münteḫab eczā-yı ʿālemden
Tefāvüt yoḳ yine mābeynimüzde ẕerre miḳdārı

50. Dilüm kān-ı maʿārifdür ḫayālüm baḥr-ı maʿnādur
ʿAceb mi ḥaşre dek eylerse ger ḫāmem güherbārī

51. O kānuñ her sözüm bir kıtʿa elmās-ı cihāntābı
O baḥrüñ her ḳaṣīdem bir dizi lüʾlū-yı şehvārı

52. Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış
Felek tedvīr-i girdābından anuñ ʿilm-i edvārı

---

46 [Söz, mucizeler söyleyen bir papağandır; kalemim de (o sözün) üstadıdır. Kalem, iyi kılıç kullanan bir Kahramandır; gönül de (o kalemin) silahdarıdır.]

47 endūdı : ? M
[Güneş, düşüncemin Cemşîd'inin yaldızlı bir kadehidir. Zühre ise şairlik gelinimin çengisi ve hizmetçisidir.]

48 [Benim temiz cismim aşikar bir levhadır ki (onun) kenarında iki cihanın yazısı Kalemkâr'ın elinden çıkmış ince, gizli nakıştır.]

49 [Ben, ālemin parçalarından seçilmiş cihanın özüyüm yine de aramızda zerre mikdarı fark yok.]

50 ḥaşre : ḥaşr M
[Gönlüm marifet kaynağı, hayalim ise manalar denizidir. Eğer kalemim haşre dek cevher yağdırsa buna şaşılır mı?]

51 cihāntābı : cihānbānı D
[Her sözüm o madenin parıltısıyla cihanı aydınlatan büyük bir şah elması, her kasidem ise o denizin bir dizi büyük incisidir.]

52 ḫurūşān : ḫusrevşān M
[Hayalim öyle çağlayan bir denizdir ki felek, "ilm-i edvâr" dersini onun dönüşünden öğrenmiş.]

53. Ṣanur girdāb-ı pīç-ā-pīç-i deryā-yı maʿānīdür
Gören mirʿāt-ı endīşemde ʿaks-i çarḫ-ı devvārı

54. Gülistān-ı cinān ṭabʿ-ı ṣafā-baḫş [u] latīfümdür
Ki zīb-i tīrkeş-i müjgān-ı ḥūrīdür ḫas [u] ḫᵛārı

55. Çeh-i Kenʿān şebistān-ı devātumdur ki Yūsufdan
Alur kīn-i zenān-ı Mıṣrı seyr-i ḥüsn-i ebkārı

56. Kelīm-i Mıṣr hem kilk-i şeker-ḫā-yı revānumdur
Ki cüllāb-ı maʿānīdür cihāna Nīl-i güftārı

57. Gelince sīneden kām u dehāna cān bulur maʿnā
Dilüñ enfās-ı Rūḥuʾl-lāhdur gūyā ki efkārı

58. Duʿāya başla şimden ṣoñra Nefʿī ḳo bu daʿvāyı
Ki bu daʿvāya ḫaṣmuñ daḫi vardur belki iḳrārı

59. Ṭura tā kim bu ṭāḳ-ı lāciverdī böyle pā-ber-cā
Ola tā kim cihān maʿmūr [u] ʿādil şāh miʿmārı

---

53 [Dünyanın aksini düşüncemin aynasında görenler manalar denizinin kıvrım kıvrım girdabı sanır.]

54 cinān : cinān-ı D ; ṣafā-baḫş [u] : ṣafā-baḫş-ı D // ḫas [u] ḫᵛārı : ? M
[Safa veren ve latif olan yaratılışım cennetin gülbahçesidir. Onun çalı çırpısı ise hurilerin kirpik okluğunun nakşıdır.]

55 Kenʿān : Kenʿān-ı D
[Kenan kuyusu, divitimin mürekkebidir. Onun yeni mazmunlarının güzelliğini seyreden Mısırlı kadınlar Hz. Yusuf'a olan düşmanlıklarını unuturlar.]

56 [Mısır'ın Kelîm'i dahi tatlı sözler akıtan kalemimdir ki laciverd sözleri cihana manaların gülsuyu gibi (saçılmaktadır) dir.]

57 [Manalar, gönülden damak ve ağıza gelince can bulur. Sanki gönlün fikirleri Hz. İsa'nın nefesidir.]

58 [Ey Nef'i, şimdiden sonra bu iddiayı bırakıp duaya başla. Bu iddiaya belki muhaliflerinin bile kabûlü vardır.]

59 ʿādil : ʿadl M
[Bu cihanın mimarı padişah sayesinde dünya mamur olsun ve laciverd kubbe yerinde dursun,]

60. Ṣafālar eyleye dāʾim o ḳaṣr-ı ʿālem-ārāda
Kederden pāk ola her dem dil-i āyīne-girdārı

11.

ḲAṢĪDE-İ NEFʿĪ BERĀY-I SULṬĀN ʿOṠMĀN ḪĀN SEFER-İ ḪOTŪN*

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āferīn ey rūzigāruñ şeh-süvār-ı ṣaf-deri
ʿArşa aṣ şimden girü tīġ-ı ṣüreyyā-cevherī

2. Pāre-i elmāsdur seng-i fesānı neyler ol
Çarḫa çekme bir daḫı şemşīr-i vālā-gevheri

3. Ser-firāz ėtdüñ livāʾü'l-ḥamd-i dīn-i Aḥmedi
Kāfire gösterdüñ el-ḥaḳ dest-bürd-i Ḥayderi

4. Tīġuña nola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā
Bir ġazā ėtdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri

5. Eyledüñ bir ḥamlede ber-bād mülk-i düşmeni
Gerd-i raḫşuñ gerçi kim sedd ėtdi rāh-ı ṣarṣarı

---

60 [O, âlemi süsleyen sarayda daima neşe içinde olsun, ayna gibi gönlü her an kederden temiz olsun.]

11.

*Divanda K.14 "Ḳaṣīde-i ʿĀlüʾl-āl Der-taʿrīf-i Cihād-ı Ṣulṭān ʿOṠmān" başlığıyla yer almaktadır.

1 [Aferin ey devrin saf yaran yiğit süvarisi bundan sonra süreyya cevherli olan kılıcını arşa as.]

2 fesānı : ? M
[Cevheri yüksek kılıcını bir daha çarka çekme, bileği taşını ne yapsın (o bir) elmas parçasıdır.]

3 [İslam peygamberinin "livâ'ül-hamd" bayrağını yücelttin, doğrusu hz. Ali'nin gücünü kafirlere gösterdin.]

4 [Senin kılıcına Murtaza'nın ruhu yemin etse ne olur? Öyle bir gaza etdin ki peygamberi memnun etdin.]

5 [(Gerçi) senin atının (kaldırdığı) toz fırtınanın yolunu kapattı ama sen bir hamlede düşman ülkesini perişan ettin.]

6. Māh-ı nev ṣanma felekde göricek peygāruñı
Ditredi Behrām elinden düşdi zerrīn-ḫançeri

7. Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīrüñ ki ʿaksiyle anuñ
Kāse-i yāḳūta döndi künbed-i nīlūferī

8. Ġamze-i ḫūbān gibi cārī ucından yine ḳan
Böyle ḳalursa eger yek-reng ėder baḥr u beri

9. Belki ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı fülk-i dil gibi
Ėtdügiñce tīġ-ı ḫūn-efşān ile cevlāngerī

10. Şuḳḳa-i rāyāt-ı baḫtuñla rikābuñ olmasa
Keştī-i nüh-āsmānuñ bādbān [u] lengeri

11. Berḳ uran destüñde tīġ-ı pür-güher midür yāḫud
Eyledi deryāya ġavṭa āfitāb-ı ḫāveri

12. Bir avuç gevher ṣaçardı ʿāleme gūyā kefüñ
Ṣalduġıñca düşmana gāhī muraṣṣaʿ şeş-peri

---

6 [Gökyüzündekini hilal sanma, Behram senin savaşını görünce titredi ve elinden altın hançeri düştü.]

7 ʿaksiyle : ʿaksile D
[Kılıcın o kadar kan döktü ki kanlı kılıcının yansımasıyla nilüfer renkli gök, yakut kasesine döndü.]

8 ḳan : ḫūn D
[Güzellerin yan bakışı gibi (kılıcının) ucundan yine kan akıyor. Eğer böyle giderse deniz ve kara tek renk olur.]

9 fülk-i dil : felek dil D // efşān ile : efşāngeh M
(Bu beytin nesre çevrisi bir sonraki beyitle birlikte verilmiştir.)

10 baḫtuñla : baḫruñla M
[Senin talih sancağının kumaşı ve üzengin dokuz göğün gemisinin yelkeni ve çapası olmasa, senin kan saçan kılıcın dolaştıkça gönül gemisi gibi kan deryasına batardı.]

11 [Elinde şimşekler çakan mücevher dolu kılıç mıdır yoksa doğunun güneşi denize mi daldı?]

12 [Bazen düşmana mücevher süslemeli topuzu savurduğunda sanki elin âleme bir avuç cevher saçardı.]

13. Bir ʿaceb deryādur ordu-yı hümāyūnuñ senüñ
Kim ḥabāb-ı ber-ḳarār olmış aña her çāderi

14. Mevc-i pey-der-peydür ol baḥre sipāh-ı ṣaf-be-ṣaf
Bir neheng olsa nola her ṭop-ı ejder-peykeri

15. Her alay bir mevc-i ṭūfān-ḫīzidür anuñ nola
Ḫār u ḫas gibi öñince ḳaçsa kāfir ʿaskeri

16. Gün gibi tenhāda çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārger düşmez sipāh-ı düşmanuñ şūr u şeri

17. Şeb-çirāġ-ı genc-i devletdür vücūduñ ḥıfẓ içün
Ḳat ḳat olmış ejdehādur heft-çarḫuñ çenberi

18. Ḳarşu durmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile
Düşmanuñ ger Ḳahramān olsa ser-ā-ser leşkeri

19. Böyle āġāz eylesün şimden girü elḳābuña
Cāmiʿ-i nüh-ḳubbe-i kevnüñ ḫaṭīb-i minberi

---

13 [Ordu-yı Hümayun'un öyle acayib bir denizdir ki her çadırı o denize kalıcı kabarcıklar olmuş.]

14 [Saf saf askerler, o denizin art arda dalgalarıdır. Onun her ejderha şekilli topu bir timsah olsa buna şaşılır mı?]

15 [Her alay (o denizin) tufan coşkunluğunda bir dalgasıdır. Kafir askeri, onun önünce çerçöp gibi kaçsa buna şaşılır mı?]

16 Kārger : kār u ger M
[Kılıcınla güneş gibi tek başına meydana çıksan düşman askerlerinin fitne ve fesadı sana tesir etmez.]

17 genc-i : dīn ü D // ḳat ḳat : - ḳat M ; heft-çarḫuñ : heft-çarḫ M
[Senin varlığın devlet hazinesinin şebçerağ yakutudur. Onu korumak için yedi göğün çenberi kat kat olmuş ejderhadır.]

18 durmaz : ṭurmaz D
[Öyle bir talihin var ki düşmanın askeri baştan başa "Kahramân" bile olsa sana karşı duramaz.]

19 [Kainatın dokuz kubbeli camiinin minber hatibi bundan sonra senin ünvanlarına böyle başlasın:]

20. Āfitāb-ı baḥr u ber ṣāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Şeh-süvār-ı nāmver-i rāyet-güşā-yı ṣaf-deri

21. Āsumān-ı devletüñ ḫūrşīd-i ḳudsī-pertevi
Bezmgāh-ı şevketüñ Cemşīd-i ḫūrşīd-efseri

22. Naḳd-i vaḳt-i salṭanat ser-māye-i emn [ü] emān
Dest-gīr-i dīn [ü] devlet kām-baḫş-ı serveri

23. Şāh-ı vālā-rütbe ʿOṯmān Ḫān-ı Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i ceng-āveri

24. Şeh-süvār-ı ʿālem-ārā kim revādur olsa ger
Naʿl u mīḫ-ı raḫşı çarḫuñ āfitāb u aḫteri

25. Ṣaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıḳduḳca olur
Cebraʾīl "innā fetaḥnā"-ḫᵛān-ı tīġ u miġferi

26. Pādişāh-ı ʿādil ü ʿālī-neseb kim yaraşur
Ėtse ger serheng [ü] derbān Keyḳubād [u] Ḫusrevi

27. Şehriyār-ı āsumān-mesned ki olmış tā ezel
Secdegāh-ı tācdārān-ı cihān ḫāk-i deri

---

20 [Denizin ve karanın güneşi, doğunun ve batının hükümdarı, namlı süvari, yiğitliğin bayrağını açan;]
21 [Devlet göğünün nurlu güneşi, ululuk meclisinin güneş taclı Cemşîdi;]
22 [Saltanat devrinin serveti, güvenlik sermayesi, dinin ve devletin yardımcısı, büyüklüğün gereğini yapan.]
23 [Yüce rütbeli padişah Gazi Osman Han ki felek böyle cengaver bir padişahı daha görmemiştir.]
24 [O, âlemi süsleyen usta binici ki feleğin güneşi ve yıldızı atının nalı ve mıhı olsa yaraşır.]
25 [O, ülkeler fetheden öyle bir yiğit ki cenge çıktıkça Cebrâil kılıcına, miğferine "innâ fetahnâ" okuyucusu olur.]
26 Ḫusrevi : Ḳayṣeri D
[O öyle adaletli ve soyu yüce olan bir padişahtır ki Keykubâdı ve Hüsrevi, çavuşu ve kapıcısı yapsa yaraşır.]
27 [Makamı gökyüzü olan bir padişah ki ezelden beri onun kapısının toprağı cihan hükümdarlarının secdegâhı olmuştur.]

28. Şeh-nişīn-i nüh-revāḳ-ı āsmāndur mesnedi
ʿIydgāh-ı heft iḳlīm-i cihāndur kişveri

29. Mesned-i iclālinüñ rifʿat bir ednā pāyesi
Dergeh-i iḳbālinüñ devlet ḳadīmī çākeri

30. Her ne işlerse zamāne tābiʿ-i endīşesi
Her ne emr eylerse devrān bende-i fermān-beri

31. Vėrse ṭabʿ-ı āteşe ger berḳ-ı tīġı terbiyet
Maʿden-i elmās ėderdi tūde-i ḫākisteri

32. ʿAdli ger ārāyiş-i bezm-i cihān ėtse olur
Şemʿa şeh-perrüñ ile pervānenüñ bāl ü peri

33. Ol ḳadar āsūde ʿālem sāye-i ʿadlüñde kim
Ḫᵛābgāh eyler ġazāle pehlū-yı şīr-i neri

34. Ėtse ger ḫāṣıyyet-i ḥıfẓı sirāyet ʿāleme
Ṭarḥ olurdı ṣafḥa-i āb üzre naḳş-ı āzerī

28 [Onun makamı, gökyüzünün dokuz revaklı balkonu, ülkesi ise cihanın yedi ikliminin bayram yeridir.]
29 pāyesi : pāresi M
[Yücelik, senin kudret makamının en aşağı bir derecesi, mutluluk ise senin talih kapının eski kölesidir.]
30 [O her ne iş yaparsa yapsın zamane, fikrine tabi; her ne emrederse devran, fermanını yerine getiren kölesidir.]
31 [Onun kılıcının yıldırımı eğer ateşin yaratılışına terbiye verse, kül yığınını elmas madeni yapardı.]
32 şeh-perrüñ ile : ? M
[Onun adaleti, cihan meclisini süslese adalet kanadının gölgesi altında pervanenin tüyü ve kanatları o meclisin mumuna fitil olur.]
33 [Âlem, senin adaletinin gölgesinde o kadar huzurlu ki ceylana, erkek arslanın koynunu uyku yeri yapar.]
34 [Eğer onun koruma kuvveti âleme tesir etse su üstüne ateş resmi çizilirdi.]

35. ʿAksidür anuñ felekde ḫırmen-i encüm degül
Ṣaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm [ü] zeri

36. Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳın vėrürdi ʿāleme
Gerd-i ḫākpāy-ı ḫāme būy-ı müşk-i ezferi

37. Ḳadr-i ḫāk-i kūy-ı aḫlāḳın bilürdi rūzgār
Birbirine eylese āġışte müşk ü ʿanberi

38. Kāmkārā ṣaf-derā ṣāḥib-ḳırān Şāhenşehī
Ey serīr-i ʿadl ü dāduñ dāver-i dīn-perveri

39. Siḥr ėderdüm medḥüñe geldükce ammā neyleyüm
Eylemiş Ḥaḳ vaṣfuñı ḳayd-ı taṣavvurdan berī

40. ʿAczüme bir ḫüccet alurdım eger ehl olsalar
Rūzgāruñ yāve-sencān-ı faẓīlet-güsteri

41. ʿĀcizem ḥaḳḳ üzre evṣāfuñda ḫālā kim benem
ʿĀlem-i endīşenüñ ʿallāme-i dānişveri

---

35 [Onun lütuf eli toprağa o kadar gümüş ve altın saçmıştır ki felekte görünen yıldız harmanı değil, onların aksidir.]

36 vėrürdi : vėrdi M // ḫākpāy : ḫāk-i pāk M
[Kalemin ayağının tozu onun yaratılışının vasıflarını yazsa âleme güzel misk kokuları verirdi.]

37 [Zaman, rüzgar misk ve anberi birbirine karıştırsa da yaratıldığın yerin toprağının kıymetini bilirdi.]

38 şāhenşehī : şāhenşāha M
[Ey saadetli, ey saflar yaran, ey hüküm sahibi olan padişahlar padişahı, ey adalet ve ihsan tahtının dini koruyan hükümdarı!]

39 neyleyim : neyleyin D
[Seni övmeye niyetlendikçe sihir gösterebilirdim ama ne yapayım, Allah senin vasıflarını tasavvurdan bizi mahrum kılmıştır.]

40 yāve : bāde M
[Zamanın boş söz tartıcıları eğer gerçekten ehil olsalardı onlardan acizliğime bir belge alırdım.]

41 ḥaḳ üzre evṣāfuñda : evṣāfuñda ḥaḳ üzre M
[Fikir âleminde bilginler bilgini benim ama hala vasıflarını hakkıyla övmede acizim.]

42. Belki ḳānūn-ı süḫanda ḥall ü ʿaḳd-i nüktede
Ḥikmet-i fikr ü ḫayālüñ feylesūf-ı ekberi

43. Ḥasb-i ḥālümdür ḫuṣūṣā lāf [u] daʿvā ber-ṭarāf
Gerçi ṣāḥib-lāf olur erbāb-ı tābʿuñ ekṣeri

44. Ben öginmem ḳadrüm erbāb-ı dil ü dāniş bilür
ʿĀrifem düşmez baña lāf [u] güzāf-ı serserī

45. Ḫāmem ol muʿcīz-ṭırāz-ı ṣad-hezārān pīşedür
Kim naẓīr olmaz aña illā Kelīmüñ ejderi

46. Ḥarfidür mecmūʿa-i esrār-ı dīvān-ı Kemāl
Noḳṭasıdur mühre-i dāġ-ı derūn-ı Enverī

47. Ṭabʿum ol büt-ḫānedür kim ṣūret-i dīvārınuñ
Ṭaşa kār eyler ḫadeng-i ġamze-i nāzükteri

48. Nice ṣūret feyż-i enfāsumla cān bulsa olur
Her biri şehr-i dilüñ bir ʿālem-ārā dil-beri

---

42 [Belki şiir kanununda nükteleri bağlayıp çözmede fikir ve hayal hikmetinin en büyük filozofuyum.]

43 [Gerçi şair yaratılışlıların çoğu söz ustası olur ama benim sözüm, sohbetim boş laf ve tartışmaları bertaraf eder, yok eder.]

44 [Ben övünmem, benim kıymetimi gönül ve ilim ehli bilir. Ben arifim, bana boş söz söylemek düşmez.]

45 [Kalemim, öyle yüzbinlerce sanat mucizeleri gösterir ki ona hz. Musâ'nın yılanından başkası denk olamaz.]

46 esrār : erbāb M
[Kemâl'in divanının sırlarının mecmuası (kalemimin) harfidir, Enverî'nin gönül yarasının mühresi ise noktasıdır.]

47 [Şair yaratılışım öyle bir puthanedir ki duvarındaki resimin nazik gamzesinin okları taşa tesir eder.]

48 [Nice resim, nefesimin feyziyle canlansa her biri gönül şehrinin âlemi süsleyen bir dilberi olur.]

49. Her ḫayālüm bir ʿarūs-ı nāz-perverdür benüm
Kim bu ʿālemden degül esbāb-ı zīb ü zīveri

50. Müy-ı gīsū-yı melekdür tār [u] pūd-ı cāmesi
Pāre-i pīrāhen-i ḥūr-ı cināndur miʿceri

51. Bāde-i idrākimüñ tevḥīd ser-cūş-ı ḫumı
Sāḳī-i endīşemüñ taḥḳīḳ dürd-i sāġarı

52. Ḫāmemüñ rāh-ı sülūk-ı fitne ḫaṭṭ-ı sāyesi
Şiʿrimüñ ḥabl-i metīn-i feyż tār-ı mısṭarı

53. Ḳande ben ḳande yine taʿrīf-i şāh-ı nükte-dān
Neyleyin żabṭ ėdemem endīşe-i zūr-āveri

54. Fikr-i evṣāfuñ ġıdā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur ger olursam o sevdādan berī

55. Cevher-i iksīr-i medḥüñ ṭarḥ ėdince reşkden
Eylerin her laḥẓā endīşemle ceng-i zergeri

---

49 [Her hayalim, süslü elbiseleri bu âlemden olmayan nazlı bir gelindir.]

50 miʿceri : muʿceri D
[(O gelinin) elbisesinin dokuması meleklerin saçının teli, baş örtüsü ise cennet hurilerinin gömleklerinin parçasıdır.]

51 bāde : pāre M
[Tevhid, idrak şarabımın taşan küpü, tahkik ise fikir sâkimin kadehinin tortusudur.]

52 [Fitne ehlinin yolu, kalemimin gölgesinin çizgisi, feyizin dayanıklı ipi ise şiirimin mıstarının ipidir.]

53 [Ben nerede, nükteden anlayan padişahı anlatmak nerede? Neyleyeyim, beni (yazmaya) zorlayan düşüncemi zaptedemem.]

54 evṣāfuñ : evṣāf M // ger : eger M
[(Vasıflarını anlatma fikri) düşünceme ruh gıdasıdır. Eğer o sevdadan uzak olursam gönül helak olur.]

55 [Senin övgünün iksirinin cevherine şekil verince onu düşüncemle bile paylaşmamak için bir kuyumcu kıskançlığıyla kavga ederim.]

56. Ḳorḳarın hem āfitāb-ı kīmyāger ṭuymasun
Yoḫsa biñ şevḳ ile olur ol daḫi bir müşterī

57. Ẕerresin mihre ġubārın rūzgāra kim vėrür
Cevherīyem ben cihāna vėrmem öyle gevheri

58. Böyle cevher var elümde neyleyin dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-i İskenderi

59. ʿĀlemi tesḫīr içün ḫātem ne lāzım tabʿuma
Ben Süleymān-ı ḫayālem neyleyin engüşteri

60. Her ne dėrsem ism-i aʿẓam gibi olur kārger
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

61. Başla şimden ṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā ėt kim ola ḥüsn-i ḳabūlüñ maẓharı

62. Eyleye tā ḫusrev-i sāḥib-ḳırān-ı şarḳ u ġarb
Eşheb-i zer-pālheng-i ṣubḥ ile cevlāngeri

63. Ḥaḳ ser-efrāz eylesün rāyāt-ı dīn [ü] devletüñ
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret reh-beri

---

56 [Kimyager güneşin de duymasından korkarım zira o bile bin şevk ile bir müşteri olur.]
57 [(O cevherin) zerresini güneşe, tozunu zamana kim değişir? Ben cevherden anlayan kuyumcuyum, öyle cevheri cihana değişmem.]
58 [Felek, İskender'in aynasını başına çalsın. Elimde böyle bir cevher var, ben dünyayı neyleyeyim.]
59 [Şair yaradılışıma, âlemi elde etmek için mühür gerekmez. Ben hayal Süleymân'ıyım, yüzüğü neyleyeyim.]
60 [Her ne söylesem "İsm-i A'zâm" gibi etkili olur, insanlar ve periler, sözümü öyle saygıyla, hürmetle dinler.]
61 [Ey Nef'î! Şimdiden sonra devlete dua etmeye başla, öyle bir dua et ki Allah katında güzel kabul görsün.]
62 [Öyle bir dua et ki talihli hükümdar altın dizginli kır atıyla doğu ve batıyı sabah gezintisi yeri yapsın.]
63 [Hak, dininin ve devletinin bayraklarını yüceltsin. Nereye niyetlenirse fetih ve zaferin rehberi olsun.]

64. Eyledükce ʿazm-i meydān-ı ġazā evvel-ḳadem
Pāy-māl olsun yolunda düşmen-i dīnüñ seri

12.

ḲAṢĪDE-İ NEF'Ī BERĀY-I PĀŞĀ*

Mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Muzari - - + /- + - + /+ - - + /- + -

1. Ġamzeñ ne dem ki tīġ çeküb ḫūn-feşān olur
ʿUşşāḳ-ı dil-figāra ecel mihribān olur

2. Çeşmüñ o Ḳahramān-ı ġażabnākdür senüñ
Kim ḫışmı zāʾil olsa daḫi bī-emān olur

3. Kim gördi böyle hindū-yı mest-i kemīn-güşā
Kim bir ḫadengi āfet-i cān u cihān olur

4. Müjgānlaruñla seyr ėden ol ebruvānı dėr
Birden bu deñlü tīr nice der-kemān olur

5. Ġamzeñ suʿāle başlasa ʿuşşāḳa her müjeñ
Gūyā lisān-ı ḥāl ile bir tercemān olur

---

64 [Gazâ meydanına çıkmak için niyetlenip ayak bastıkça kafirlerin başı senin yolunda ayaklar altında kalsın.]

12.

*Divanda K.28 "Der-Medḥ-i Vezīr-i Aʿẓām Murād Pāşā" başlığıyla yer almaktadır.

1 [Yan bakışın, kılıç çekip kan saçtığı zaman ecel bile gönlü yaralı aşıklara merhamet eder.]

2 [Gözün o kadar öfkeli bir Kahramandır ki kızgınlığı geçse dahi acımasızdır.]

3 cān u : cān-ı
[Bir oku cana ve cihana afet olan, böyle baygın bakışlarıyla (aşıklarına) pusu kuran hintliyi kim görmüştür.]

4 [O kaşları, kirpiklerinle birlikte gören; bu kadar ok yayda aynı anda nasıl (gerilmiş) durmaktadır,der.]

5 [Yan bakışın aşıkları sorguya başlarsa, sanki her kirpiğin hal diliyle (ona) bir tercüman olur.]

6. Ġamzeñ görür ʿitāb ile öldürdügin bizi
Ṭurmaz kirişme daḫi aña hem-zebān olur

7. Bu nāz u bu nigāh-ı teġāfül ki sende var
Ḫıżr olsa ʿāşıḳuñ sebeb-i terk-i cān olur

8. Sen böyle nāz u şīve ṣatınca gedālara
Narḫ-ı metāʿ-ı derd ü belā rāygān olur

9. Yeksān ise yanuñda seven sevmeyen seni
Ḫūbāna bu muʿāmeleden çoḳ ziyān olur

10. Rāżī degülse ger buña nāmūs-ı dil-berī
ʿUşşāḳa dėrse böyle ihānet yamān olur

11. Her nā-maḥalle ruḫṣat-ı neẕẕāre yā neden
Bir gün dėmez misüñ ki maḥalleñde ḳan olur

12. Dil bu hevā ile ḳafes-i teng-i sīnede
Mānend-i murġ-ı bāl-şikeste ṭapān olur

13. Kim gülşen-i ruḫuñda vėre naġmeye ḳarār
Tā ol zamān ki bāġ-ı cihān pür-ḫazān olur

---

6 [Yan bakışın bizi terslemeyle öldürdüğünü görür, işve de durmaz onunla aynı dilden konuşur (ona destek çıkar).]

7 [Sende bu naz ve bu anlamazlıktan gelen bakış varken aşığın Hızır dahi olsa ölümüne sebep olur.]

8 [Sen aşıklarına böyle naz ve işve satınca dert ve bela malı çoğalır ve kıymeti düşer.]

9 [Seni sevenler ve sevmeyenler yanında bir ise güzellere bu muameleden çok zarar gelir.]

10 dėrse : vėrse M
[Eğer güzellik haysiyetin bu muameleye razı değilse ve aşıklara böyle ihanet kötü olur derse;]

11 [(O zaman) her münasebetsize bakma izni neden? Bir gün mahallende, kan çıkar demez misin?]

12 (Bu beytin nesre çevrisi bir sonraki beyitle birlikte verilmiştir.)

13 [Gönül, göğsünün dar kafesinde bu aşk ile kanadı kırık kuş gibi çırpınıp durur ve senin yanağının gül bahçesinde cihan bağında sonbahar olana kadar nağme söyler.]

14. Fikr eyleyince dām-ı girih-gīr-i zülfüñi
Bir ḥālet el vėrür ki ḳafes gülsitān olur

15. Zülfüñ mi yā gezende siyeh mār-ı ḫam-be-ḫam
Kim pāsbān-ı genc-i nihān-ı miyān olur

16. Yāḫūd Hümā şikār ėdici şāhbāzdur
Dāʾim hevā-yı ṣayd ile bī-āşiyān olur

17. Gāhī ki ḫalḳa ḫalḳa ṭurur pīç ü tāb ile
Ṭuġrā-yı ḥükm-i pādişeh-i ḥüsn ü ān olur

18. Gāhī ki deste deste yatur yerde gūyiyā
Cārūb-ı āsitān-ı memāliksitān olur

19. Ol ṣafder-i yegāne ki tāb-ı mehābeti
Cevşen-güdāz-ı Tehmeten ü Ḳahramān olur

20. Ol dāver-i zamāne ki āb-ı ʿadāleti
Gülbün-firāz-ı gülşen-i emn ü emān olur

21. Pāşā-yı bī-ḳarīne-i ʿālem ki ʿāleme
İḥsānı bī-nihāyet ü bī-imtinān olur

---

14 [Saçının düğümlü tuzaklarını düşününce adeta kafesi gül bahçesine döner.]
15 zülfüñ : zülüf M // kim : ki D
[(Beline inen) saçın mıdır yoksa kıvrım kıvrım olmuş ısıran siyah yılan mıdır. Ki belinin gizli hazinesinin bekçisi olmuştur.]
16 [Ya da hüma avlayan doğandır, sürekli av arzusuyla yuvasız dolaşır.]
17 [Bazen parlaklığı ve kıvrımlarıyla, halka halka duruşuyla güzellik padişahının hüküm tuğrasına benzer.]
18 [Bazen yerde deste deste yatar sanki ülkeler alan eşiğinin süpürgesi olur.]
19 [O saflar yaran benzersiz yiğit, gücünün büyüklüğü ile Rüstem'in ve Kahramân'ın zırhlarını mahveder.]
20 [O, zamanın adil veziri ki onun adalet suyu rahatlık ve güvenin gül bahçesinin güllerini yetiştirir.]
21 [Âlemin benzersiz paşası ki âleme ihsanı sonsuz ve karşılıksızdır.]

22. Düstūr-ı kāmkār ki yek-rūze baḫşişi
Daḫl-i hezār-sāle-i deryā vü kān olur

23. Maḳṣūd-ı kāʾināt u murād-ı cihāniyān
Kim āsitānı ḳıblegeh-i ins ü cān olur

24. Şemʿ-i cihān-serāy-ı vezāret ki şuʿlesi
Meşʿal-fürūz-ı encümen-i ḫusrevān olur

25. Māh-ı felek serīr-i saʿādet ki pertevi
Nūr-ı çerāġ-ı baḫt-ı şeh-i aḫterān olur

26. Rāy-ı münīri kim felek-i fehm ü dānişe
Bir mihr-i ẕerre-perver ʿarş-ı āsumān olur

27. Kim ẕerre deñlü nūrı żiyā vėrse ʿāleme
Ḫūrşīd ẕerre gibi naẓardan nihān olur

28. Bād-ı ṣabā ki būy-ı gül ü yāsemīn içün
Cerrār-ı bī-nevā-yı reh-i būstān olur

29. Bir şemmesini bulsa eger būy-ı ḫulḳınuñ
ʿAṭṭār-ı çārsūy-ı zemīn ü zamān olur

---

22 [O mutlu vezir ki bir günlük bahşişi denizin ve madenin bin yıllık getirisi kadar olur.]
23 āsitānı : āsitān M
[O, kainatın isteği ve insanların muradıdır. (Onun) eşiği insanların ve cinlerin kıblesidir.]
24 [O, vezirlik makamının mumu ki alevi, hükümdarlar meclisini aydınlatan meşale olur.]
25 [Onun saadet tahtının parlaklığı felekte ay ve yıldızlar şahının aydınlık talihinin nurudur.]
26 rāy : reʾy D
[(Onun) aydınlatan fikirleri göğün arşında anlayış ve ilim feleğine zerreleri koruyan bir güneştir.]
27 kim : ger D
[Ki (onun) zerre kadar nuru âleme ışık verse, güneş zerre gibi gözle görünmez olur.]
28 [Bahar rüzgarı, gül ve yasemin kokuları için çiçek bahçesinin yolunun zavallı dilencisi olur.]
29 [Eğer (bahar rüzgarı, onun) yaratılış kokusunu bir nefes koklasa, yer yüzünün ve zamanın çarşısının attarı olur.]

30. ʿAdli ki bir diyār-ı pür-āşūba ḥükm ėde
Düzd-i ḥarāmi bedreḳa-i kārbān olur

31. Ger vėrse iḳtidārı żaʿīfāna taḳviyet
Peşşe ḥarīf-i ḥamle-i pīl-i demān olur

32. Ger ʿankebūta himmeti yār olsa perdesi
Keştī-i çāpük-i felege bādbān olur

33. Ṭabʿ-ı ḫazāna olsa mürebbī mürüvveti
Revnaḳ-fürūz-ı reng-i gül ü ergavān olur

34. Dīvāna çıḳsa Āṣaf-ı Cemşīd-kevkebe
Meydāna girse Rüstem-i ṣāḥib-ḳırān olur

35. Tenhā çıḳınca tīġ ile meydāna gün gibi
Ḫūrşīddür ki cilvegehi āsumān olur

36. Şemşīri gül gül ėtdügi dem ḫāki ḫūn ile
Cemşīddür ki bezmgehi gülsitān olur

---

30 ėde : ėder M // düzd : düzde M
[(Onun) adaleti, kargaşa dolu bir diyara hükmetse, yol kesen hırsız, kervana yol gösterici olur.]

31 ḥamle : ḥaml M
[Eğer (onun) iktidarı zayıflara kuvvet verse, sivrisinek, hiddetli filin hamlesine karşılık verebilir.]

32 felege : felek D
[Eğer (onun) himmeti örümceğe yar olsa, ağı, feleğin hızlı gemisine yelken olur.]

33 reng-i : - M
[(Onun) cömertliği sonbaharın yaratılışını terbiye etse, gülün ve erguvanın renginin parlaklığını artırır.]

34 [O, divana çıksa Cemşîd ihtişamlı Âsaf; meydana girse zaferler kazanan Rüstem olur.]

35 [O, elinde kılıçla meydana gün gibi tek başına çıkınca gezinti yeri gökyüzü olan güneş gibi olur.]

36 ḫāki : ḫāk M
[(Onun) kılıcı toprağı kan ile gül gül ettiği zaman, o, meclisi gül bahçesi olan Cemşîd'e benzer.]

37. Diller döyer mi görmege ceng içre nīzesin
Ol dem ki ḫūn-ı düşmen ucından revān olur

38. Gūyā ki çeşm-i şāhid-i raʿnā-yı nuṣrete
Müjgān-ı tīr ü ġamze-i nā-mihribān olur

39. Düşdükce ḫāke gūy-ṣıfat kelle-i ʿadū
Pāy-ı semendi ṭut ki aña ṣavlecān olur

40. Ol āsumān-şitāb ki hengām-ı pūyede
Her naʿli bir hilāl-i kevākib-feşān olur

41. Ol āteş-i cehende ki olduḳca germrev
Pīrāmeninde gerd-i siyāhı duḫān olur

42. Çāpüklügi o mertebe kim ẓıll-ı rākibi
Yere düşünce aña mekān lā-mekān olur

43. Ṣaflar düzüp hücūm ėdicek ḫayl-i düşmene
Dehşetle āsumān u zemīn pür-figān olur

44. Ṣarṣılduġınca zelzele-i ḥamleden zemīn
Āşūb-ı resteḫīz-i ḳıyāmet ʿayān olur

---

37 [Cenkte, ucundan düşman kanı aktığı zaman, gönüller, (onun) mızrağını görmeye dayanır mı?]

38 [Onun mızrağı, zafer sevgilisinin güzel gözüne; ok gibi kirpikler ve vefasız yan bakış olur.]

39 [Düşman kelleleri guy gibi toprağa düştükçe düşün ki atın ayağı ona çevgan sopası olur.]

40 [O gökyüzü koşucusu atı koştuğunda her nalı yıldızlar saçan bir hilal olur.]

41 siyāhı : sipāhı M
[O sıçrayan kıvılcımlar hararetlendikçe etrafındaki siyah toz, duman olur.]

42 rākibi : ? M
[(O at) o kadar hızlıdır ki binicinin gölgesi yere düşünce onun yeri yersizlik olur.]

43 [Saflar dizip düşman ordusuna hücum ettiğinde gökyüzü ve yeryüzü dehşetle, feryatla dolar.]

44 resteḫīz : rūsteḫīz D
[Onun hamlelerinin sarsıntısından yeryüzü sarsıldığında kıyamet günü kargaşası meydana gelir.]

45. Gerd-i siyehde şuʿle-i şemşīr-i tābdār
Gūyā seḥāb-ı tīrede berḳ-ı cehān olur

46. Oḳlar sihām-ı ḳavs-i ḳażādan nişān vėrür
Peykān-ı tīr ise ecel-i nā-gehān olur

47. Evc-i hevāda ṣıyt-ı çek-ā-çāk-i tīġdan
Āvāz-ı raʿd u ṣāʿiḳa reh-gümkünān olur

48. Her ḥamlede hücūm-ı dilīrān-ı nīzedār
Ḫayl-iʿadūya ol ḳadar āfet-resān olur

49. Kim tenlerinde rāh-ı mesāmāt ser-te-ser
Sūrāḫ-ı mār-mühre-rübā-yı sinān olur

50. Gāhī miyān-ı ṣafda ṭurur kendi tīġveş
Gāhī miyān-şikāf-ı ṣaf-ı düşmenān olur

51. Ol demde kim siyāḳat-ı taʿdād-ı küştegān
Bīrūn-ı ḥayṭa-i ser-i kilk-i beyān olur

52. Ger ʿāṣiyān-ı rūz-ı cezādan bir ehl-i şer
Seyr ėtse ol ḳıyāmeti kim ol zamān olur

---

45 siyehte : ? M // cehān : cihān D
[(Onun) siyah tozdaki parlak kılıcının alevi sanki siyah bulutta çakan şimşek olur.]
46 [(Onun) okları, kazâ yayının oklarını andırır. Okların temreni ise ansızın gelen ecel olur.]
47 hevāda : nevāda D // raʿd :? M ; reh : ? M
[Kılıçların şakırtısından göğün tepesinde şimşek ve gökgürültüsünün sesleri yollarını kaybeder.]
48 [Mızraklı yiğitlerin hücumu her hamlede düşman ordusuna o kadar bela getirir ki;]
49 [Onların tenlerinde mızrağının açtığı gözenekler, yılan mührесini çalan deliklere benzer.]
50 miyān : meyān D // miyān : meyān D
[Bazen kendisi safın ortasında kılıç gibi durur bazen ise düşman saflarının ortasını yarar.]
51 [O vakitte senin öldürdüklerinin sayısı siyakatla kayda geçse kalemin serkeşçe çizgileri bile bu durumu beyandan uzak olur.]
52 ʿāṣiyān : āşiyān D ; şer : dil M
[Eğer kıyamet günü âsilerinden bir günahkar o kıyameti (o savaşı) seyretse o zaman;]

53. Birūn ėder dilinden o dem bīm-i dūzeḫi
Meydān-ı maḥşer aña riyāż-ı cinān olur

54. Ey Āṣaf-ı zamāne ki her rāy-i ṣāʾibüñ
Rükn-i esās-ı salṭanat-ı cāvidān olur

55. Sensin o ṣaf-şiken ki yazılsa menāḳıbuñ
Her muḫtaṣar rivāyeti bir dāstān olur

56. Taḥrīr-i medḥ ü fikr-i nikāt-ı sitāyişüñ
Naẓm-ı umūr-ı dest ü dil-i şāʿirān olur

57. Maʿnā ki silk-i gevher-i medḥüñde yaraşur
Endīşe kim şenāñile raṭbüʾl-lisān olur

58. Ol dürr-i gūşvāre-i nāhīde nāz ėder
Bu tercemān-ı rāz-ı dil-i ḳudsiyān olur

59. Kim vaṣf ėderse ẕāt-ı şerīfüñ benüm gibi
Rūḥ-ı kelāmı ḳālıb-ı mażmūna cān olur

---

53 [(O günahkar) anında cehennem korkusunu gönlünden çıkarır ve mahşer meydanı ona cennet bahçeleri gibi olur.]

54 rāy : reʾy D ; ṣāʾibüñ : ṣuyyāb M
[Ey zamanın Âsaf'ı, senin yanlışsız olan her görüşün ebedî saltanatın temel esasları olur.]

55 [O, düşman saflarını yaran yiğit sensin ki menkabelerin kısaltılarak yazılsa bile her biri bir destan olur.]

56 [Senin methin ve nükteli fikirlerin övülerek yazılırsa, şairlerin elinde ve gönlünde (taşıdıkları) nazımlar olur.]

57 yaraşur : yerleşür D
[Mânâ ki seni öven şiirin cevherinin dizisine yaraşır. Düşünce ki senin övgünle yumuşak sözlü olur.]

58 gūşvāre : ? M
[O zührenin küpesinin incisi naz ettikçe bu meleklerin gönül sırrına tercüman olur.]

59 ḳālıb : ḳāleb D
[Kim senin şerefli zatını benim gibi anlatırsa onun sözünün nefesi mazmun kalıbına can olur.]

60. Ḥaḳḳā benem o nādire-perver ki her sözüm
Bir tuḥfe gibi elden ele armaġān olur

61. Ṭabʿum ki bād-ı ceẕbe-i medḥüñle dem-be-dem
Bir baḥr-ı pür-ḫurūş-ı leʾālī-feşān olur

62. Her gevher-i nefīs ki andan ṣudūr ėder
Ārāyiş-i ḫazāʾin-i kevn ü mekān olur

63. Kim cemʿ ėderse gevher-i mażmūn-ı ḫāṣṣumı
Cemʿiyyet-i cevāhir ile kāmrān olur

64. Ṭabʿumla kimse baḫṣ ėdemez Ḳahramān gibi
Endīşe ʿāleminde cihān-pehlevān olur

65. Ṭutdı cihānı debdebe-i kūs-ı şöhretüm
İşitmez anı gūşı ḥasūduñ girān olur

66. Ḥāsid benümle daʿvī-i naẓm eylese ne sūd
Zuʿmınca ḫar süḫanver-i ʿİsā-beyān olur

---

60 [Doğrusu ben, o mazmunlar bulanım ki her sözüm hediye gibi elden ele armağan edilir.]

61 feşān : ? M
[Şairliğim, senin övgünün cezbesinin rüzgarıyla daima inciler saçan coşkun bir deniz olur.]

62 ṣudūr : ẓuhūr D // ḫazāʾin : ? M
[En güzel cevherler ondan meydana gelir ve kainat hazinelerinin süsü olur.]

63 [Kim benim saf mazmunlarımın cevherlerini toplarsa mücevherlerinin çokluğu ile mutlu olur.]

64 [Kimse şairliğimle iddialaşamaz, (şairliğim) düşünce âleminde Kahramân gibi bir cihan pehlivanıdır.]

65 [Şöhretimin kösünün debdebesi cihanı tuttu (ama) çekemeyenlerin kulağı ağır duyduğundan onu işitemez.]

66 ne sūd : nola D // süḫanver-i ʿİsā-beyān : ? M
[Hasetçi benimle şiirde iddialaşsa buna şaşılır mı? O eşek zannınca hz. İsâ gibi düzgün konuşur.]

67. Gör iʿtiḳād-ı fāsidin ėtmez bu fikri kim
Rūbeh nice muḳābil-i şīr-i jiyān olur

68. Bir düzd-i nābe-kār-ı maʿānī-tırāş iken
Yārān sözüyle şāʿir olur nüktedān olur

69. Ḫaşm ittiḫāẕ ėdinmek o terzīḳ-gūyı ben
Nāmūs-ı şāʿiriyyetüme kesr-i şān olur

70. Anda liyāḳat olsa ki ben lāf urup dėsem
Gelsün benümle var ise bir imtihān olur

71. Nefʿī duʿāya başla ḳo daʿvāyı kim duʿā
Naẓm āḫırında ʿādet-i naẓm-āverān olur

72. Tā kim fürūġ-ı cām-ı zer-endūd-ı āfitāb
Revnaḳ-fürūz-ı bezmgeh-i ḫāverān olur

73. Dönsün felekde sāġar-ı iḳbāli gün gibi
Tā aña dek ki āḫır-ı bezm-i cihān olur

---

67 [Fasidlerin düşüncesine bak ki onlar bile tilki ile kükremiş arslanı bir tutmazlar.]
68 [Manalar yontan işe yaramaz bir hırsız iken yârân sözüyle şair olur, nüktedan olur.]
69 terzīḳ[-]gūyı : terzīḳ-gūy M
[Yalan haberler söyleyeni düşman edinmek namusumun şanını azaltır.]
70 [Ben laf atıp hüneri varsa gelsin desem onda liyakat olsa gelir benimle imtihan olur.]
71 [Nef'î iddialaşmayı bırak duaya başla ki dua, şiir sonunda şairlerin adeti olur.]
72 endūd : ? M // [bezmgeh-i] : bezmüñe D
[Güneşin altın yaldızlı kadehinin ışığı hükümdarların meclisine parlaklık verene kadar parlasın.]
73 [Cihan meclisinin sonu gelene kadar (onun) talih kadehi felekte gün gibi dönsün.]

13.

ḲAṢĪDE-İ NEFʿĪ BERĀY-I NAṢŪḤ PĀŞĀ*

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Zihī netīce-i ḫayr-ı muḳaddemāt-ı murād
   Ki ḳıldı luṭf-ı ẓuhūrı cihānı ḫurrem [ü] şād

2. Zihī ṭalīʿa-i feyż-i saʿādet-i ṭāliʿ
   Ki oldı maẓhar-ı āṣārı bende vü āzād

3. Zihī laṭīfe-i ġaybiyye-i İlāhiyye
   Ki buldı ins ü perī andan inşirāḥ-ı fuʾād

4. Açıldı baḫtı yine rūzgār-ı nā-kāmuñ
   Göründi āyīne-i tāliʿinde naḳş-ı murād

5. Zamāne görmedügi devlete ėrişdi nola
   Ėderse farṭ-ı ṣafādan vuḳūʿın istibʿād

6. Eger nücūm-ı felek saʿd-ı ekber olsa tamām
   Vėrilse hem daḫi her rūza revnaḳ-ı aʿyād

13.

*Divanda K.29 " Der-Medḥ-i Vezīr-i Aʿẓam Naṣūḥ Pāşā " başlığıyla yer almaktadır.

1 [Ne hoş, arzuları başlatan hayırlı netice ki lütfunun ortaya çıkışı cihanı şen ve mutlu etti.]

2 [Ne hoş, bahtın saadetli, bereketli öncüsüne ki eserlerine köle ve hür herkesi mazhar kıldı.]

3 [O (paşa), ilahi âlemin ne hoş latifesi ki insanlar ve periler ondan gönül ferahlığı buldu.]

4 āyīne-i ṭāliʿinde : ṭāliʿinde āyīne-i M
[Muradına erememiş zamanın bahtı yine açıldı, talih aynasında muradının çizgileri göründü.]

5 [İnsanlar tahmin etmediği bir mutluluğa erişti, neşelerinin çokluğundan dolayı (etraflarındaki) olayları görmeseler buna şaşılır mı?]

6 [Eğer gökteki yıldızlar Jüpiter olsa ve her güne bayram güzelliği verilse bile;]

7. Olur ne kimse bu deñlü saʿādete fāʾīz
Görür ne kimse metāʿ-ı keselde böyle kesād

8. Sürūd-ı müjde ile āsumān ṭarabḫāne
Ṣalā-yı ʿayş u ṭarabla zemīn neşāṭ-ābād

9. Açıldı genc-i kerem gibi bāb-ı emn ü emān
Dükān-ı müflise döndi derīçe-i bī-bād

10. Görürse şimdi görür intiẓām-ı ḥālī ṣalāḥ
Bulursa şimdi bulur inʿidām-ı ḥükmi fesād

11. Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ʿarşa
Melekler ėtdi sipāsı żamīme-i evrād

12. Uruldı rūy-ı zer-i mihr-i ʿālem-ārāya
Revāc-ı şöhret içün sikke-i mübārek-bād

13. Bu güne mevhibeden nā-ümīd idi dünyā
Ḳażā bu mertebe luṭfa degüldi hem muʿtād

---

7 [Ne kimse bu denli saadete ulaşır, ne kimse tembellik sermayesinde böyle yokluk görür.]

8 [Müjde şarkısıyla gökyüzü bir eğlence meclisi, ziyafet ve eğlence çağrısıyla yeryüzü şenlik yeridir.]

9 dükān : dökülse M ; bī-bād : bī-dād M
[Emniyet ve korkusuzluk kapısı cömertlik hazinesi gibi açıldı, zulüm kapısı ise iflas etmişlerin dükkanına döndü.]

10 intiẓām : intiẓār M
[Düzen, halinde iyileşme görürse şimdi görür. Karışıklık ise idam kararını bulursa şimdi bulur.]

11 sipāsı : sipāhı M
[Felekler bu sevinçle külahını göğe attı. Melekler ise şükrü dualarına kattı.]

12 [(Onun) namının yayılması için âlemi süsleyen güneş gibi altından "mübarek olsun sikkesi" kesildi.]

13 [Dünya bu tarz ihsanlardan ümitsizdi ve kader bu derece lutfa alışık değildi.]

14. Budur buña sebeb-i maʿnevī ki bī-kem ü bīş
Bir iki beyt ile mefḥūmun eyledim īrād

15. Müʾeşşir oldı sitem-dīdegān-ı ehl-i dilüñ
Dem-ā-dem eyledügi āh u nāle vü feryād

16. Kemāl-i merḥametinden o müstmendāne
Bu luṭfı gördi münāsib cenāb-ı Rabb-i ʿibād

17. Vėre zimām-ı umūrı kef-i kifāyetine
Bir ehl-i mekremetüñ kim ėde bu fırḳayı şād

18. Degül zamānede ḫod-māṣadaḳ buña illā
O dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād

19. Muḥīṭ-i cūd u kerem āftāb-ı şān u şükūh
Sipihr-i ḥükm ü taṣarruf cihān-ı rüşd ü sedād

20. Güşāde-baḫt u ḳavī-ṭālīʿ ü bülend-iḳbāl
Ḫuceste-zāt u sütūde-ṣıfāt [u] pāk-nihād

---

14 bīş : bāş M
[Buna manevi sebep budur ki eksik veya fazla bir iki beyitle manasını söyledim:]

15 [Gönül ehlinden zulme uğrayanların durmadan ettiği âhlar, feryatlar ve inleyişler tesir etti.]

16 Rabb : ? M
[Kulların Rabb'i merhametinin eksiksizliğinden dolayı o zavallılara bu lutfu münasip gördü.]

17 fırḳayı şād : fırḳa-i şād M
[O öyle bir cömertlik sahibidir ki bu fırkayı mutlu etsin diye (Allah) işlerin yularını onun her türlü kudreti olan eline versin.]

18 ʿalem : ʿālem D
[Aşağı görülmek bu zamanda ona uygun değildir. O ilim ve adalet ülkesinin bayrak çeken hükümdarıdır.]

19 rüşd : rüşde M
[(Ey) cömertliği ve keremi kuşanan, şanın ve ululuğun güneşi, hükmün ve idarenin göğü, doğruluğun ve haklılığın cihanı!]

20 [Ey bahtı açık ve sağlam talihli ve yüce saadetli, hayır sahibi ve vasıfları övülmüş ve temiz yaratılışlı!]

21. Dilīr-i maʿreke-perdāz-ı Ḳahramān-ṣavlet
Müşīr-i memleket-ārā-yı Āṣaf-istiʿdād

22. Vezīr-i aʿẓam u ekrem Naṣūḥ Pāşā kim
Pür oldı debdebe-i kūs-ı şevketiyle bilād

23. Yegāne ṣafder-i ʿālem ki berḳ-i tīġından
Ṭutuşdı ḫırmen-i ṣabr u ḳarār-ı ehl-i ʿinād

24. Fürūġ-ı tīġ-ı cihān-tābı vaṣf-ı düşmen [-i dīn]
Ṭulūʿ-ı mihr-i żiyā-güster ü vücūd-ı sevād

25. O deñlü himmeti var baḫt u ṭāliʿüñ ki aña
Ėderse her ne zamān devlet ile ʿazm-i cihād

26. Olur şikārı ʿadū vėrmedin daḫi taḳdīr
Kemān-ı saḫt-ı ḳaderden ḫadeng-i fitne güşād

27. Çeker sipāh-ı melāʾik öñünce tīġ-ı ẓafer
Ne dem ki sürse ʿadūya semend-i dīv-nijād

---

21 [Ey Kahramân saldırışıyla savaş meydanını tertipleyen yiğit, Âsaf kabiliyetiyle ülkeler süsleyen mareşal!]

22 [Vezir-i azam ve cömertlik sahibi Nasûh Paşa ki şehirler büyüklük kösünün debdebesi ile doldu.]

23 [O, âlemin saflar yaran tek yiğidi ki kılıcının şimşeğinden isyancıların sabır ve karar harmanı tutuştu.]

24 [Onun cihanı aydınlatan kılıcının parlaklığından, din düşmanları ışıklar saçan güneşin doğuşu ve ilmin varlık (sebebi) diye bahsederler.]

25 var : vėr D
[Her ne zaman saadetle cihada yönelse bahtının ona o kadar yardımı vardır ki;]

26 fitne : fetḥe M
[Kaderin sağlam yayından fitne okunun atılmasına bile izin verilmeden, düşmanlar onun avı olur.]

27 [Ne zaman ki cin soylu atını düşmana doğru sürse melekler ordusu onun önü sıra zafer kılıcını çekerler.]

28. O reh-neverd-i sebükrev ki gelse reftāre
Ne sāʿiḳa ėrişür gerdine ne berḳ u ne bād

29. Ger olsa nāṭıḳa sürʿat deminde kām-şümār
Ėrerdi göz yumup açınca ġayete taʿdād

30. Uçardı taḫt-ı Süleymān gibi havāda eger
Çekeydi resmini bir taḫta pāreye Bih-zād

31. Ṭoḳunsa ʿarṣa-i heycāda naʿli ger senge
ʿAdūya her şereri bir caḥīm ėder īḳād

32. Saʿādet ol şeh-i ʿālī-cenāb-ı Cem-cāha
K'ola vezīri bu gūne güzīde-i efrād

33. Revāc-ı dīn-i mübīne muʿāvin-i muḳdim
Umūr-ı şerʿ-i şerīfe muḳayyed ü münḳād

34. Kemīne baḫşişi naḳd-i ḫazāʾin-i Ḫusrev
Dü-rūze maṣrafı bāc u ḫarāc-ı mülk-i Ḳubād

---

28 [Çabuk giden yolcu gibi olan o atı koşsa, tozuna ne yıldırım ne şimşek ne de rüzgar yetişir.]

29 taʿdād : miḳdad M
[Eğer o atın süratle gittiği vakitte arzularını sayıp dökse göz kapatıp açıncaya kadar o istekleri yerine gelirdi.]

30 resmini : restmi M
[Eğer Bihzâd (o atın) resmini bir tahta parçasına çizseydi Hz. Süleymân'ın tahtı gibi havada uçardı.]

31 bir : ? M
[Eğer savaş meydanında (o atın) nalı bir taşa değse düşmanlara her kıvılcımı bir cehennem eder.]

32 [Ne saadet o Cem itibarlı, haysiyetli şaha ki veziri böyle seçilmiş kimselerdendir.]

33 muʿāvin-i : muʿāvin ü M
[O, İslam dininin itibarı için işine titizlenen bir yardımcıdır. İslam şeriatının (gereğine) önem veren ve kabul edendir.]

34 [(Onun) en az bahşişi (bile) Hüsrev'in hazinelerinin parası, iki günlük masrafı ise Kubâd'ın bütün topraklarından aldığı harç ve vergilerdir.]

35. Serāy-ı devletine şeh-per-i melek cārūb
Ḫıyām-ı rifʿatine encüm-i felek evtād

36. Nesīm-i ḫulḳı güẕār eylese gülistāne
Olurdı nükhet ü būy-ı gül ü semen ber-bād

37. Bulaydı ger meded-i himmetiyle neşv ü nemā
Düşerdi saṭḥ-ı semāvāta sāye-i şimşād

38. Vėrürse ger naẓar-ı ḳahrı terbiyet āba
Nigāh-ı germ-i ḥabābıyla nerm olur fūlād

39. Olursa ger naẓar-ı luṭfına ḳarīn āteş
Vėrür menāfiʿ-i iksīr-i kīmyāyı remād

40. Fürūġ-ı rāyını yād ėtse şebde şuʿle gibi
Görürdi rāz-ı dil-i mūrı kūr-ı māder-zād

41. Ger olsa maẓhar-ı feyż ü ferāset ü fehmi
Olurdı ḳābil-i aḫẕ-ı ḥikem nihād-ı cemād

---

35 [Meleklerin kanadı devletinin sarayına süpürge, gökteki yıldızlar ise yüksek çadırına direklerdir.]

36 [Onun yaratılışının rüzgarı gül bahçesini dolaşsa gülün ve yaseminin kokuları kendinden geçer, perişan olurdu.]

37 [Eğer şimşir onun gayretinin yardımıyla büyüyüp gelişseydi gölgesi gökyüzüne düşerdi.]

38 terbiyet : tertīb M // fūlād : pūlād D
[Eğer onun kahır bakışı suyu terbiye etse, o suyun sıcak damlacıklarıyla çelik bile erir.]

39 [Eğer ateş onun lütuf bakışına yakınlaşırsa, kimya iksirinin etkisini (yakıp) kül eder.]

40 rāyını : reʾyini D ; şebde : şedde M
[Onun görüşünün ışığını geceleyin anadan doğma bir kör yad etse karıncanın gönlündeki sırrı bile alev gibi görürdü.]

41 feyż ü : feyż-i D // ḥikem : ḥikem-i D
[Eğer cansızlar (onun) feyzine, anlayışına ve idrakine mazhar olsalar hikmet kazanmaları mümkün olurdu.]

42. Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke ḳan
Meger ki ṣıḥḥat-i cism-i ʿalīl içün faṣṣād

43. Nefāẕ-ı ḥükmi o ġayetde kim murād ėtse
Kemāl-i ḥüsn-i irādetle ülfet-i ażdād

44. Vėrürdi mā-melekin beẕl içün kerīme leʿīm
Ėderdi ḫiḍmet-i rindānı şevḳ ile zühhād

45. Bülend-mertebe ṣadrā müşīr-i Cem-ḳadrā
Eyā medār-ı niẓām-ı cihān-ı bī-bünyād

46. Be-ḥaḳḳ-ı ṣāniʿ-i yek-tā ki ṣunʿ-ı ḳudretidür
Bu bārgāh-ı muʿallā revāḳ-ı *sebʿ-i şidād*

47. Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḫtār u Müctebā ki odur
Vücūd-ı encüm ü eflāk ʿillet-i īcād

48. Ki naẓma cürʾet ėdelden hemān bu maʿnādur
Bu nükte-senc-i şenā-güstere murād-ı fuʾād

---

42 [Onun zamanında ancak hasta bedenlerin sıhhati için kan döken hacamatçılar dışında kimin ne kuvveti var ki kan dökebilsin.]

43 [Onun hükmünün geçerliliği öyle bir derecededir ki bir şeyi istese iradesinin güzelliğiyle zıtlıklar bile bir olur:]

44 [(Öyle ki) alçaklar sahip oldukları şeyleri saçmaları için büyüklere verirdi. Zahidler ise şevkle rindlere hizmet ederdi.]

45 [Ey yüce mertebeli sadrazam, ey Cem itibarlı mareşal, ey temelsiz cihanın düzeninin merkezi:]

46 ḳudretidür : ḳadretdür D
(*sebʿ-i şidād* - Nebe Suresi 12. Ayetten)
[O benzersiz sanatkarın hakkı için o vezirin yüce huzuru yedi kıtlık yılını (bollukla) örten çadırdır.]

47 eflāk : eflāke D
[Seçilmiş olan hz. Muhammed'in hakkı için ki yıldızların ve göklerin var olma sebebi odur.]

48 [Şiir yazmaya cesaret etme sebebim övgüler söyleyerek nükteden anlayan vezire gönül muradını vermektir.]

49. Ḳarīn ėderse felek bir güzīde memdūḥa
Ki ehl-i ṭabʿa ḳıla ʿarż-ı iltifāt [u] vidād

50. Olunca medḥ ü ṣenāsına ḥaṣr ėdüp naẓmum
Ḳoyam zamānede iʿcāz-ı nuṭḳ ile bir ad

51. Olur mı ẕāt-ı şerīfüñ gibi bi-ḥamdiʾl-lāh
Bu rūzgārda bir ehl-i dāniş ü naḳḳād

52. Ne himmet eyleyeyin ʿahdüm üzre medḥüñe gör
Ne āşinā ḳala reşk ėtmedük cihānda ne yād

53. Revā mıdur bu ṭururken senüñ gibi memdūḥ
Ḳaṣīde ṭarḥ ėde ġayra benüm gibi üstād

54. Eger olursa icāzet bu fende ḳudretümi
Ḥaḳīḳat üzre beyān ėdeyin bilā-isnād

55. Benem o kūhken-i bī-sütūn-ı maʿnā kim
Ne ṣanʿat işledügim seyr ėdeydi ger Ferhād

56. Atardı şerm ile yabana tīşesin elden
Ėderdi hem bu bahāneyle başını āzād

---

49 [Kader, seçkin bir övülmüşe (bizi) yakınlaştırırsa, (o övülmüş kişi) şairlere iltifatlarını ve sevgisini göstersin.]

50 ḥaṣr : ḥażar M ; naẓmum : tanẓīm M
[Şiirimi onun medhine ve övgüsüne hasredince bu zamanede sözümün mucizeleriyle bir ad bırakayım.]

51 [Allaha şükrolsun, bu devirde senin şerefli zatın gibi bir bilgin ve iyi ile kötüyü farkeden birisi var mı?]

52 [Ahdimi tutup şiirimle seni övmek için öyle çabalayayım ki dünyada bu hali kıskanmadık ne dost kalsın ne düşman!]

53 [Benim gibi üstadın, senin gibi memduh dururken başkalarına kaside düzenlemesi reva mıdır?]

54 [Eğer izin verilirse bu ilimdeki kudretimi yalansız, doğrulukla beyan edeyim.]

55 [Ben öyle bir manalar dağının kazıcısıyım ki Ferhad nasıl bir sanat işlediğimi seyretseydi:]

56 [Utançla külüngünü elinden yabana atardı, hem bu bahaneyle başını kurtarırdı.]

57. Vücūda gelmedi naẓmum gibi güzīde ḫalef
ʿArūs-ı maʿnīye endīşe olalı dāmād

58. Aġır bahālara çıḳdı cevāhir-i süḫanim
Çekildi ṭālib olanlar tamām olunca mezād

59. Olurdı bulsa eger feyż-i reşḥa-i ḳalemüm
Ḥayāt-baḫş-ı ḳatīl-i āb-teşne-i cellād

60. Görünmez idi kenārı güherle ʿanberden
Midād-ı ḫāmem eger baḥra eylese imdād

61. Görünce leẕẕet ü keyf-i kelāmumı yaraşur
Dėnilse ṭabʿuma hem mey-fürūş u hem ḳannād

62. Ḫaṭ-ı müselsel-i şiʿrümle ḫāmemi görsün
Ziyāde dil-keş ü tīz olduġın ėdenler yād

63. Kemend-i silsile-i dil-berān-ı Çīn ü Ḫıṭā
Sinān-ı ġamze-i ḫūbān-ı Ḫalluḫ [u] Neşvād

---

57 [Düşünce, anlam gelinine damat olduğundan beri şiirim gibi seçkin bir evlat doğmadı.]

58 mezād : - M
[Sözümün mücevherleri söz mezadına o kadar yüksek fiyattan çıktı ki talipleri onu alamayıp çekildiler.]

59 ḳatīl-i āb-teşne : ḳatīl-āb-ı deşne D
[Celladın suya hasret öldürdüğü kimse kalemimin bir damlasından feyizlense hayat bulurdu.]

60 [Eğer kalemimin mürekkebi denize yardım etse denizin sahili inciyle anberden görünmezdi.]

61 [Şiirimin (şarap gibi) keyif verici ve (şeker gibi) lezzetli olduğunu görenler şairliğime şarap satıcısı ve şekerci deseler yaraşır.]

62 (Bu beytin nesre çevrisi bir sonraki beyitle birlikte verilmiştir.)

63 [Çin ile Hıta güzellerinin zincir gibi (örgülü saçlarının) gönül çekici; Halluh ile Neşvad güzellerinin yan bakış mızrağınınsa çok keskin olduğunu yad edenler (bir de) şiirimin uzayıp giden yazısıyla kalemimin edasını görsün.]

64. Söz āḫır oldı duʿā demleridür ey Nefʿī
El aç duʿāya ėdüp luṭf-ı Ḥaḳdan istimdād

65. Nite ki salṭanat-ı ḫusrevān-ı ʿālem ola
Penāh-ı mülk ü milel ḥāris-i bilād ü ʿibād

66. Vėre vücūd-ı şerīfi vezārete revnaḳ
Ola saʿādeti ḥadden füzūn u ʿömri ziyād

67. Ola ṣenāsına meşġūl ahālī-i eşrāf
Süre eşigine yüzler ekābir-i emcād

14.

ḲAṢĪDE-İ NEF'Ī BERĀY-I NAṢŪḤ PĀŞĀ*

Mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Ne nāmedür bu ki ḥüsn-i beyān-ı ʿunvānı
Ėder güşāde dil ü ṭabʿ-ı müstmendānı

2. Ne nāmedür bu ki keyf-i raḥīḳ-i mażmūnı
Vėrür mülāḥaẓaya bir neşāṭ-ı rūḥānī

---

64 [Ey Nef'î söz bitti, (şimdi) dua zamanıdır. Hakkın lütfundan yardım isteyip duaya el aç.]

65 ki : - M
[Nitekim âlem hükümdarlarının saltanatı, devletlerin ve milletlerin sığınacağı yer, şehirlerin ve kulların ise koruyucusu olsun.]

66 [(Onun) şerefli varlığı vezirlik makamını aydınlatsın, mutluluğu haddinden çok ve ömrü uzun olsun.]

67 [Halkın ileri gelenleri onun övgüsüyle meşgul olsunlar, haysiyetli devlet büyükleri de eşiğine yüz sürsünler.]

14.
*Divanda K.30 " Der-Cevāb-ı Vezīr-i Aʿẓam Naṣūḥ Pāşā " başlığıyla yer almaktadır.

1 [Bu öyle bir mektuptur ki ünvanın beyanındaki güzellik mahzunların gönlünü ve tabiatını neşelendirir.]

2 [Bu öyle bir mektuptur ki mazmununun şarabının keyfi düşünceye ruhani bir sevinç verir.]

3. Ne nāmedür bu ki feyż-i edā-yı pāki ṣunar
Dehān-ı sāmiʿa-i cāna āb-ı ḥayvānı

4. Naẓar rubūde-i naḳş-ṭırāz-ı menşūrı
Ḫıred esīr-i nikāt-ı daḳīḳ [u] pinhānı

5. Yā ebruvān-ı perīdür yā ṭurra-i ḥūrī
Sevād-ı ḫaṭṭ-ı müselsel-nümā-yı pīçānı

6. Gören ʿibārāt-ı şīrīn ü dil-keşini ṣanur
Ki ney-şekerden ola kilk-i ʿanber-efşānı

7. ʿAceb mi ḫāmesine Ḫıżr-ı pey-ḫuceste dėsem
Ki gezdügi yeri ėtmiş riyāż-ı Rıḍvānī

8. Çeker selāsil-i zülf-i bütān gibi saṭrı
Nigāh-ı çeşm-i temāşāçıyān-ı ḥayrānı

9. Vėrür ḥurūf ile terkīb olan maʿānīsi
Dimāġ-ı dānişe būy-ı şarāb-ı reyḥānı

10. Ḫulāṣa-i ḫaber-i bī-tereddüd işʿārı
Netīce-i ḳalem-i bī-tekellüf iḥsānı

---

3 [Bu öyle bir mektuptur ki saf edasının feyzi can kulağının ağzına 'âb-ı hayvânı' sunar.]

4 [Nazar, fermanın süslü işlemelerine kapılmıştır. Akıl ise ince ve gizli nükteleri nin esiridir.]

5 [Kıvrım kıvrım ardı ardına uzanan yazısının siyahlığı ya perilerin kaşlarıdır ya da hurilerin kahkülleridir.]

6 [Tatlı ve gönül çeken ifadelerini gören, anber saçan kalemin şeker kamışından yapıldığını sanır.]

7 [(Onun) kalemine ayağı uğurlu Hızır desem buna şaşılır mı? Ki gezdiği yeri cennet bahçelerine çevirmiş.]

8 selāsil-i : selāsile D // temāşāçıyān : temāşā-beyān D
[Satırları, put gibi güzellerin zincire benzeyen saçları gibi hayran bir şekilde onu seyredenlerin bakışını kendine çeker.]

9 ḥurūf : ḥuruf M ; maʿānīsi : maʿnāsını M
[(Onun) harflerle bir araya gelen manaları, ilmin şuuruna şarabın hoş kokusunu verir.]

10 [(Onun) fermanı doğru haberin özüdür. İhsanı ise kaleminin zahmetsizce bir hareketidir.]

11. Faḳīre müjde-i iḳbāl-i genc-i Bād-āver
Gedāya tehniyet-i manṣıb-ı Süleymānī

12. Ėrince kīse-i sebz ile destüme ṣandum
Ki şemʿ-i sebz sepīde fetīl ola ānı

13. Yā nā-şüküfte yeşil berk içinde zanbaḳdur
Ki ġonca iken ola pīç-pīç ü ṭūlānī

14. Yā bir faṣīḥ-lisān ṭūṭī-i süḫan-gūdur
Ki ẕevḳ-i neşri vėrür dād-ı naẓm-ı Selmānı

15. Başında tācı yā bir hüdhüd-i hidāyetdür
Ki görmiş Āṣaf-ı ṣānī risālet erzānī

16. Ne Āṣaf efser-i Dārāya mālik İskender
Ki ṭutdı ʿālemi dārāt-ı şevket ü şānı

17. Medār-ı kevkebe-i iḥtişām-ı Cemşīdī
Dilīr-i maʿreke-i ʿarṣa-i Nerīmānı

---

11 [Fakire Hüsrev'in hazinelerini getiren talihin müjdesidir. Dilenciye ise hz. Süleyman makamının tebriğidir.]

12 sepīde : pīde M
[Bir yeşil keseyle elime ulaşınca, onun yeşil bir mumun beyaz fitili olduğunu sandım.]

13 yeşil : - D
[Ya da yeşil yaprak içinde gonca iken kıvrım kıvrım uzayan açılmamış bir zambaktır.]

14 neşri : neşr M
[Ya da düzgün söz söyleyen papağandır ki nesrinin zevki Selmān'ın nazmının lezzetini verir.]

15 risālet : risālet-i D
[Ya da başında tacı ile bir hidayet hüdhüdüdür ki elçiliğe layık görülmüş ikinci Âsaf'tır.]

16 [O, öyle bir Âsaf ki Dârâ'nın tacına sahip olan İskender gibidir ki heybetinin ve şanının gösterişi âlemi tuttu.]

17 Cemşīdī : Cemşīd D
[O, Cemşîd'in ihtişamının debdebesinin merkezi, Nerîmân'ın savaş meydanının ise yiğididir.]

18. Sipihr-i maʿdiletüñ māh-ı āftāb-eṣeri
Riyāż-ı mekrümetüñ serv-i Sidre-aġṣānı

19. Ḫudāyegān-ı müşīrān-ı memleket-perver
Ḫıdīv-i bārgeh-i mesned-i cihānbānī

20. Vezīr-i kevkebe-güster Naṣūḥ Pāşā kim
Ėder şükūhı ḫacil ḫusrevān-ı devrānı

21. O Ḳahramān-ı zamān kim hücūm-ı iḳbāli
Ḳul ėtdi pādişeh-i Rūma şāh-ı İrānı

22. O şehsüvār-ı dil-āver ki naʿl-i raḫşından
Çıḳan şerār uyarur şemʿ-i mihr-i raḫşānı

23. O ḳuṭb-ı çarḫ-ı saʿādet ki döndürür baḫtı
Ne yaña istese pergār-ı çarḫ-ı gerdānı

24. Felek ʿimāret-i cāh u celālinüñ ferşi
Züḥal serāçe-i iḳbālinüñ nigehbānı

---

18 Riyāż-ı mekrümetüñ serv-i Sidre-aġṣānı : - M
[O, adalet göğünün güneş tesirli ayı, cömertlik bahçelerinin ise Sidre dallı servisidir.]

19 [O, ülkeyi koruyan mareşallerin büyük komutanı, hükümdarlık makamının huzurundaki valisidir.]

20 kevkebe-güster : kevkebe-i güster M // Eder şükūhı ḫacil ḫusrevān-ı devrānı : - M
[O, ne şanlı Vezir Nasûh Paşa ki onun ululuğu âlemin hükümdarlarını utandırır.]

21 [O, devrin öyle bir Kahraman'ı ki (onun) talihinin hücumu İran şahını Anadolu padişahına kul etti.]

22 [O, öyle yiğit bir süvari ki atının nalından çıkan kıvılcımlar parlak güneşin ışıklarını uyandırır.]

23 [O, saadet göğünün büyüğüdür ki (onun) bahtı, talih pergelini hangi yana istese döndürür.]

24 ferşi : ferşini M
[Felek, itibar ve büyüklük imaretinin halısı, Zühal ise talih sarayının bekçisidir.]

25. Zemīn ḳalem-rev-i taḫt-ı taṣarruf-ı ḥükmi
Zamāne bende-i ḫiḍmet-güẕār-ı fermānı

26. Ṭufeyl-i ʿunṣūr-ı pāki leṭāfet-i mülkī
Rehīn-i cevher-i ẕātı kemāl-i insānī

27. Kemāl-i dāniş ile ʿaḳl-ı rāsiḫ [ü] evvel
Ṣafā-yı bāṭın ile ṣubḥ-ı ṣādıḳ [u] ṯānī

28. Fürūġ-ı pertev-i rāy-i münīri kim oldur
Cihān-ı salṭanatuñ āftāb-ı tābānı

29. O vėrse terbiyet eczā-yı ḫāke bir günde
Olurdı seng-i siyeh şebçirāġ-ı nūrānī

30. Ėderdi dāmen-i deşt ü cibāli pür-gevher
Nesīm-i luṭfı getürse ḫurūşa ʿummānı

31. Kef-i kerīmine beñzerdi ebr eger olsa
Nem-i reşāşe-i āb-ı ḥayāt-ı bārānı

32. O deñlü ḥükmi revāndur ki ėtse ger fermān
Havāda ricʿat-i seyr-i ḫadeng-i perrānı

---

25 [Yeryüzü, onun hükmünün idaresi altında bir ülke, felek ise fermanına hizmet eden kuldur.]

26 [İçindeki pak unsurların beraberliği (uyumu) ülkenin güzelliğidir. İnsanlığının olgunluğu zatının özünde tutulmuştur.]

27 [Bilgisinin tamlığı ile akl-ı evveldir, içinin saflığı ile ikinci bir sadık sabahtır.]

28 rāy : reʾy D
[Onun nurlandıran görüşünün ışığının parlayışı ki o, saltanat cihanının parlak güneşidir.]

29 O vėrse : ? M ; terbiyet-i : terbiyet M
[O, toprak parçasına terbiye verse kara taş bir günde geceyi parlatan yakut gibi ışıklı olurdu.]

30 [Onun lütuf rüzgarı okyanusları coştursa ovaların ve dağların eteğini mücevherle doldururdu.]

31 [Bulut, âb-ı hayat yağdırırsa ancak o zaman (onun) cömert eline benzerdi.]

32 [Hükmü o kadar geçerlidir ki eğer ferman buyursa uçan okun yönünü değiştirir.]

33. Dönerdi ʿaksine sūfārı nıṣf-ı menzilden
Olurdı püşt-ı kemāna ḫalīde peykānı

34. Kerem ki ṣofra-keş-i dūdmān-ı himmetdür
Ėder ʿaṭiyye-i cūdıyla kesb-i sāmānī

35. Sitem ki maʿreke-āşūb-ı ẓulm ü bidʿatdür
Şikenc-i pençe-i ḳahrındadur girībānı

36. Ḫayāl-i tīġını gözden geçürse ger düşmen
Dönerdi rümḥ-ı bürīde-sināna müjgānı

37. Ger olsa nükhet-i aḫlāḳı gülde teʿṯīri
Ėderdi dūd-ı buḫūr āh-ı ʿandelībānı

38. Ger olsa nehyi nesaḳ-sāz-ı ʿālem-i ʿulvī
Ḳomazdı zühre ile iḳtirāna keyvānı

39. Ger olsa ḥıfẓı nigehbān-ı naḳd u cins-i ḥayāt
Çekerdi düzd-i ecel müflisi vü ʿuryānı

---

33 [Okun gezi menzilin yarısından geri dönerdi ve temreni yayın sırtına saplanırdı.]

34 [Keremi, himmet ocağının sofra kurucusudur; cömertliğinin bahşişiyle iktidar kazanır, düzen kurar.]

35 [Zulüm ki eziyetin ve bidatın savaş meydanını karıştırandır. Zulmün yakası (onun) kahır pençesinin kıvrımındadır.]

36 düşmen : ḫūrşīd M // sināna : sine M
[Düşmanlar, (onun) kılıcının keskinliğini gözden geçirse (onların) kirpikleri yontulmuş mızrak sırığına dönerdi.]

37 aḫlāḳı : aḫlāḳ M
[(Onun) ahlakının kokusu gülde olsa o kokunun etkisi bülbüllerin ahını tütsü dumanı ederdi.]

38 [(Onun) yasakları manevi âleme düzen verecek olsa Zühre (Venüs) ile Zuhal'i (Satürn) birbirine yaklaştırmazdı.]

39 ḥıfẓı : ḫafī M
[(Onun) koruyuculuğu hazinelerin ve canlıların muhafızı olsaydı ecel hırsızı iflas edeni ve fakiri ona çekerdi.]

40. Ḳażā selāsil-i devrāna çekdi anuñ içün
Sipihr-i ser-keş-i ẓālim-nihād u fettānı

41. Ki ʿadli her ne irāde ėderse ḥükminden
Tecāvüz ėtmege olmaya hergiz imkānı

42. Felek-şükūh vezīrā melek-şiyem ṣadrā
Eyā ḫulāṣa-i taḳdīr-i ṣunʿ-ı Yezdānī

43. Açıldı ġonce-i ḫāṭır nesīm-i luṭfuñ ile
Nola ėderse zebānum hezār destānı

44. ʿAceb mi ṭabʿum olursa ṣadef gibi pür-dürr
Kefüñden ėrdi aña feyż-i ebr-i nīsānī

45. Bu mekremetle ki bu nükte-senc-i vaṣṣāfı
Bu ʿāṭıfetle ki bu çāker-i ṣenā-ḫᵛānı

46. Nevāziş eyleyüp ifrāṭ-ı cūd ile ḳılduñ
ʿAṭā-yı Ḥātemi gümnām genc-i nisyānı

---

40 anuñ içün : anuñçün D
[Kader, zalim yaratılışlı ve fettan olan dik başlı gökyüzünü onun için feleğin zincirine çekti.]

41 adli : ʿadmi M
[Onun adaleti her ne buyursa hükmünden öteye geçme imkanı asla yoktur.]

42 ṣadrā : ḳadrā M
[Ey felek kadar ulu vezir, ey melek yaratılışlı sadrazam, ey Allah'ın sanatının değerinin özü olan!]

43 a. [Senin lütfunun rüzgarıyla gönül goncası açıldı. Dilim, bülbül gibi destan söylerse buna şaşılır mı?]
b. [Senin lütfunun rüzgarıyla gönül goncası açıldı. Dilim, binlerce destan söylerse buna şaşılır mı?]

44 [Tabiatım, sedef gibi inci dolu olursa buna şaşılır mı? Senin avucundan ona nisan bulutunun bereketi erişti.]

45 [Bu cömertlikle bu övgüler dizen nükte tartıcıyı ve bu iyilik severlikle bu medheden köleyi;]

46 ifrāṭ : ifrād M ; gümnām : gümnām-ı D
[İltifat eyleyip cömertlikte o kadar ileri gittin ki Hatem Tayyi'nin cömertliğini bile unutulmuş bir hazine gibi yok ettin, ortadan kaldırdın.]

47. Ėrince bu deme bir ehl-i naẓma memdūḥı
Bu luṭfı bu keremi görmemişdür erzānī

48. Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī

49. Bu güne himmet ėder ʿandelīb iken ṭūṭī
Beyān-ı nāṭıḳa-i ṭabʿ-ı nükte-sencānı

50. Ola süḫande ḫuṣūṣā benüm gibi kāmil
Ki bir ʿibāretinüñ yoḳ edāda noḳṣānı

51. Benem o şāʿir-i siḥr-āferīn ki ḫāmem ėder
Edā-yı ḫiḍmet-i çūp-ı Kelīm-i ʿumrānı

52. Benem o sāḥir-i vaḥy-āzmāy-ı muʿciz-gūy
Ki vird ėder süḫanüm ḳudsiyān-ı Raḥmānī

53. Benem o Ḫıḍr-ı maʿānī ki lūle-i kilküm
Ėder ifāża-i āb-ı ḥayāt-ı rūḥānī

---

47 [Bu devre gelinceye kadar hiçbir şaire memduhu (övdüğü kişi) böyle bir lütfu ve keremi layık görmemiştir.]

48 Bedaḫşānī : Bedaḫşān D
[(Onun) bu gösterdiği kerem değil kerametdir. Öyleyse inci gibi olan sözümü Bedahşan yakutuna çevirirse buna şaşılır mı?]

49 [O sadrazam öyle himmet eder ki onun himmetiyle bülbülün nükteleri tartan bu tabiatı söz söyleme kudretiyle papağana döner.]

50 noḳṣānı : noḳṣān M
[Söz söylemekte benim gibi olgun olan bir başkası yok ki bir cümlesinin bile ifadesinde noksanı olmasın.]

51 [Ben öyle büyüleyici bir şairim ki kalemim medeniyet Kelîm'inin asâsının görevini yapar.]

52 sāḥir : şāʿir D ; gūy : gū D
[Ben vahiyle sınanmış mucizeler söyleyen öyle bir sihirbazım ki Rahmân'ın melekleri sözlerimi dua gibi durmadan söyler.]

53 [Ben öyle bir manalar Hızır'ıyım ki kalemimin oluğu ruhların ab-ı hayatını doldurup taşırır.]

54. Olur ney-i ḳalem-i ḫuşki naḫl-i bār-āver
Kim ėtse şebt-i kelāmumda ḫāme-cünbānı

55. Ger olsa nāmiyede feyż-i neşve-i naẓmum
Anuñla eylese perverde ṭāḳ-ı bustānı

56. Ne āteş içre ki bir şāḫ-ı ḫuşki düşse vėrür
Dem-i semenderi keyf-i şarāb-ı rummānī

57. Süḫan ki gevher-i vālā-nijād-ı ḳudsīdür
Teh-i kemergeh-i kūh-ı dilümde dür kānı

58. Beyān ki bülbül-i destān-serāy-ı maʿnādur
Feżā-yı vādī-i ṭabʿumdadur gülistānı

59. Ėderdi vıfḳ-ı girībān-ı dırʿ-ı İskender
Bulaydı nüsḫa-i şiʿrüm ḥakīm-i Yūnānī

60. Olurdı kendi ḳuṣūr-ı kemāline şāhid
Göreydi naẓmumı ger şāʿir-i Ṣıfāhānī

---

54 ney : mey M
[Kim sözümü kaydetmede kalem oynatsa kalemimin kurumuş kamışı meyva veren hurma ağacı olur.]

55 ṭāḳ : nāk M
[Yerden bitenlerde (ekinlerde) şiirimin neşesinin feyzi olsa ve onunla üzüm bağını yetiştirse;]

56 [O öyle bir ateş ki içine bir kuru dal düşse semenderin kanı rümmani şarabının keyfini verir.]

57 [Söz kutsal ve yüksek tabiatlı bir cevherdir. Onun madeni gönül dağımın merkezinin dibindedir.]

58 [Beyan, mana destanını söyleyen bir bülbüldür. Onun gül bahçesi ise şairlik tabiatımın vadisinin boşluğundadır.]

59 [Yunan felsefecileri şiirimin nüshasını bulsalardı İskender'in zırhının yakasına muska ederlerdi.]

60 ḳuṣūr-ı kemāline : kemāl-i ḳuṣūrına D
[Isfahan şairi, benim şiirimi görseydi kendi yetkinliğindeki kusurlara şahit olurdu.]

61. Süḫan-gedālık ėderdi cenāb-ı ṭabʿumdan
Geleydi ger bu zamānda vücūda Ḫāḳānī

62. Uzatma daʿvī-i lāf u güzāfı ey Nefʿī
Duʿāya başla ki söz buldı ḥadd ü pāyānī

63. Hemīşe tā ki süḫan-perverān-ı pāk-edā
Medār-ı medḥ ėde bir ṣadr-ı ṣāḥib-iẕʿānı

64. Ola saʿādet ile mesned-i vezāretde
Şükūh-ı tāb-ı şikenc-i külāh-ı sulṭānī

65. Süḫanverān-ı tehī-kīse-i ṣenākāra
Vėre ġınā-yı ebed baḫşiş-i firāvānı

66. Ne kār-ı müşkil[e] düşse umūr-ı devletde
Ola hidāyet-i Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānı

67. Cihānı her seher ėtdükce pür-żiyā ḫūrşīd
Müşerref eyleye devletle ṣadr-ı dīvānı

---

61 gedālik : ? M
[Eğer Hakânî bu devirde yaşasaydı şairliğimin büyüklüğünden söz dilenciliği ederdi.]
62 güẕāfı : güẕārı M
[Ey Nef'î boş konuşmayı uzatmayıp duaya başla ki söz son buldu.]
63 bir : - M
[Temiz edalı söz ustaları daima anlayış sahibi sadrazamı övme sebebi kılsınlar.]
64 [Vezirlik makamında mutlulukla sultan külahının kıvrımının gücünün ululuğu olsun.]
65 süḫanverān : süḫanvārān M ; baḫşiş : baḫşīş D
[(Onu) öven fakir şairlere ebedî zenginlik ve bol bahşiş versin.]
66 müşkil[e] : müşkili D
[O, devlet işlerinde nasıl zor bir işe düşerse düşsün Allah'ın klavuzluğu kolay yolu göstersin.]
67 [Güneş dünyayı her seherde aydınlatdıkça makamını saadetle şereflendirsin.]

NOTLAR

Bedahşan Yakutu (K.14/48) : Afganistan'ın Bedahşan şehrinde işlenen çok değerli yakut.

Kerem degül bu kerāmetdür eylese ne ʿaceb
Kelāmumı dür iken gevher-i Bedaḫşānī (K.14/48)

Kâr-bend-i dihîş ü dâd Ali Pâşâ kim
Harc-ı yek-rûzesi mahsûl-ı Bedahşân u Aden (Nedîm Divanı K.1/23)[1]

Bihzâd ve Mânî (K.7/27) : Bihzâd, XV. Yüzyılda İran'da yaşamış ünlü minyatür sanatçısıdır. Mânî ise Behram Şâpûr zamanında İran'a gelmiş olan meşhur Çinli nakkaştır. Beyitlerde isimleri genelde birlikte anılmıştır.

Süvār olduḳca taṣvīrinde ʿācizdür muṣavverler
Ne deñlü diḳḳat eylerse eger Bih-zād eger Mānī (K.7/27)

Sinimmâr-ı Havernak tarh-ı matbû'ında hayrândur
Gül-i tasvîrinüñ meftûnı rûh-ı Mâni vü Bihzâd (Kâmî Divanı Kıt'âlar 59/5)[2]

Bileği Taşı (Fesân) (K.11/2) : Makas, bıçak gibi nesneleri bileyen alete "bileği" denir. Bileği taşı da bu alete takılan çok sert bir taş, yağ taşı.

Pāre-i elmāsdur seng-i fesānı neyler ol
Çarḫa çekme bir daḫı şemşīr-i vālā-gevheri (K.11/2)

Cilt (K.10/45) : Mukavvadan yapılıp üstüne deri, bez, plastik veya kağıt kaplanan ve yıpranmaması için dikilmek veya yapıştırılmak sûretiyle kitabın üzerine geçirilen kap.

Ḫıred ʿallāme-i idrākimüñ bir köhne şākirdi
Felek şehnāme-i endīşemüñ bir cild-i zerkārı (K.10/45)

[1] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,196897/nedim-divani.html
[2] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,195832/kami-divani.html

Hatt-ı dil-keş birle haddi bir kitâb-ı hüsndür
Aña zülfi cild ü cânum riştesi şîrâzedür (Edirneli Nazmî Divanı G.1883/4)[3]

Çerağı Uyandırmak (K.14/22) : Çerağ, yağ kandili ve genellikle mum, meş'ale gibi ışık veren şeylerdir. Kandili, mumu... yakmak ise çerağı uyandırmaktır.

O şehsüvār-ı dil-āver ki naʿl-i raḫşından
Çıḳan şerār uyarur şemʿ-i mihr-i raḫşānı (K.14/22)

Bir zamân ile söyündürmişdi yine rûzgâr
Nergisün zerrîn çerâgını fürûzân eyledi (Şeyhülislam Yahyâ Divanı Kasîde-i Sultân Murâd Hân/22)[4]

Duvar ve Kapı Yarıklarına Bir Şeyler Sıkıştırma[5] (K.6/55) : Büyü ile alakalı bir durumdur. Büyünün türüne ve yöresine göre değişik maddeler kullanılır. En çok kullanılanlar "*başta muska olmak üzere saç, elbise parçası, tırnak, sabun, iğne, resim, ip, tesbih, çakı, kilit, düğme, at nalı, kazık, demirci örsü, kurşun, demir, bakır vb. maden parçası, toprak, yumurta, koyun işkembesi, horoz kanı, sıpa dili, bal mumudur. Bu tür büyülenmiş nesnelerin saklanıldığı veya konulduğu yerler arasında boyun, koltuk altı, cep, yatak veya yastık altı, kapı eşiği, ocak arkası, merdiven dibi, kör kuyu, mezar gibi yerler sayılabilir.*"

Söz midür o kim nüsḫasını nükte-şināsān
Ḥaşv-i şikem-i raḫne-i dīvār [u] der eyler (K.6/55)

Dürerü'l-Hükkâm[6] (K.6/42) : XV. yüzyıl Osmanlı hukukçusu olan Molla Hüsrev'in fıkıh eseridir. Kendi yazdığı Gurerü'l-ahkâm adlı esere şerhtir. Eser Fatih Sultan Mehmed'e hediye edilmiştir. Medreselerde okutulmuştur.

Ḳaṣd ėtse ḫuṣūṣā ki güher-senc-i ḫayālüm
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı Dürer eyler (K.6/42)

Leb-i hât-âver-i bak dürc-i gevher imiş anın
Dürerde gördügümüz yokdu hiç kitâb-ı ferah (Şeyh Gâlib Divanı G.32/3)[7]

[3] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,206284/edirneli-nazmi-divani.html
[4] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78405/seyhulislam-yahya-divani.html
[5] TANYU, Hikmet, "Büyü", *DİA*, C.6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992, s.501-506.
[6] AKGÜNDÜZ, Ahmet, "Dürerü'l-Hükkâm", *DİA*, C.10, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994, s.27-28.
[7] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78404/seyh-galib-divani.html

Fassâd (K.13/42) : Kan alan kişi, hacamatçı. Ayın konumuna göre belirli günlerde vücûdun belirli merkezlerine yapılan hacamatın bir çok hastalığa çare olduğuna inanılır.

Ne cānı var ki zamānında kimsenüñ döke ḳan
Meger ki ṣıḥḥat-i cism-i ʿalīl içün faṣṣād (K.13/42)

Ferkadân[8] (K.1/23) : Divan şiirinde sıkça kullanılmıştır. Gökyüzünün en yüksek notasında olduğuna inanılan, aynı yerden doğup batan çok parlak iki yıldızdır. İnsanlar bu yıldızlarla yönlerini de bulmuşlardır.

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ėder ābı
Güher-efşān olur emvācı farḳ-ı Ferḳadān [üzre] (K.1/23)

Gubâr-ı na'l-i esbi tâc-ı fark-ı ferkadân üzre
Dilerse akıtır âb-ı revânı hâk-i Tebrîz'e (Bâkî Divanı K.8/14)[9]

Hallâk-ı Maânî (K.3/47) : İranlı Kemâl-i Isfahânî'nin lakabı ve aynı zamanda yeni manaları, ince hayalleri yaratırcasına bulup kolayca söyleyen şairlerin de sıfatıdır.

Devletüñde benem ol ḫusrev-i maʿnā kim ėder
Ḳuvvet-i ṭabʿuma Ḫallāḳ-ı Maʿānī teslīm (K.3/47)

Hâr-ı İsâ[10] (K.6/52 – K.12/66) : *"İncil'e göre Hz.Îsâ, bir eşeğin sırtında olduğu halde Kudüs'e girmiş, halk hurma dalları alarak onu karşılamıştır. (Yuhanna, 12:12-16; Matta, 21:1-11; Markos, 11:2; Luka:19:30). Eşek; klasik şiirde nefs-i emmâreyi, aynı zamanda âşığın sevgiliye ulaşmasına engel olan rakîbi temsil eder."*

Dâ'im tarîk-i Hakda budur akl u nefse kâr
Biri Mesîhi reh-ber eder âharı harı
(Şeyh Gâlib/Kalkışım 1994: 421)

---

[8] ŞENER, H. İbrahim, "Ferkadân", *DİA*, C.12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995, s.399-400.
[9] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78361/baki-divani.html
[10] OKUMUŞ, Ömer, KALKIŞIM M. Muhsin, "Klasik Türk Şiirinde Hazret-i Îsâ Kavramı Concept Of The Jesus In The Classıcal Tukısh Poem", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, Volume 1/5, Fall 2008.

Nuṭḳ ile Mesīḥā geçinür her biri ammā

Ḫāṣıyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler (K.6/52)

Ḥāsid benümle daʿvī-i naẓm eylese ne sūd

Zuʿmınca ḫar süḫanver-i ʿİsā-beyān olur (K.12/66)

Hârâ[11] (K.2/3) : Bir kumaş çeşididir. Bu kumaş, üzerindeki dalgalarla mermeri andırdığı için Farsça pek katı taş, mermer anlamına gelen hârâ adını almıştır.

Cūylar mı devr ėden ṭarf-ı çemenzārın yāḫūd

Mā'ī pervāz ile naṭʿ olmış yeşil ḫārā mıdur (K.2/3)

Şîvesi nâzı edâsı hamdesi pek bî-bedel
Gerdeni püskürme benli gözleri gâyet güzel
Sırma kâkül sîm gerden zülûf tel tel ince bel
Gül yanaklı gülgüli kerrâkeli mor hâreli (Nedîm Divanı Musammat 42/IV)[12]

Hâtem (K.14/46) : "Tayyi" kabilesine mensup ve cömertliğiyle Arap kabileleri arasında tanınıp meşhur olmuş "İbnü Abdillah Bin Sa'd"ın lâkabı.

Nevāziş eyleyüp ifrāṭ-ı cūd ile ḳılduñ

ʿAṭā-yı Ḥātemi gümnām genc-i nisyānı (K.14/46)

Bermekî'ye kerem-i tabʿı güdâzende-i key

Hâtemüñ nâmını cûdıdur iden tayy u 'adîm (Kâmî Divanı Kasîdeler 11/31)[13]

Hatt (K.10/48) : Hattın sözlük anlamı çizgi, yazıdır. Hatt sanatı Arap harflerinin değişim geçirmeleri ve kurallara bağlanmaları ile ortaya çıkmıştır. Hatt türleri: Sülüs, Nesih, Muhakkak, Reyhanî, Siyâkat, Kûfî, Tevkî, Ta'lik, Divanî, Rika' ve Rik'a'dır.

Żamīr-i pāküm ol levḥ-i celīdür kim kenārında

Sevād-ı her dü-ʿālem bir ḫafī naḳş-ı ḳalemkā (K.10/48)

Kâmet ü ruhsâr u hattuñ gibi ey hûr-ı-Behişt
Bûstân-ı Cennetüñ serv ü gül ü reyhânı yok (Âhî Divanı G.47/6)[14]

[11] KOÇU, Reşat Ekrem, Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü, Sümerbank Kültür Yayınları, 1969.
[12] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,196897/nedim-divani.html
[13] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,195832/kami-divani.html
[14] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78356/ahi-divani.html

Hotin Seferi (K.11) : II. Osman'ın Lehistan'a gerçekleştirdiği seferdir. Kırım hanlarının Lehistan'a, Lehistan Kazaklarının da Osmanlı topraklarına saldırmaları üzerine II. Osman, Lehistan'a sefer kararı aldı. Osmanlı ordusu 29 Nisan 1621'de İstanbul'dan yola çıktı. Lehistan ordusu, Dinyester Nehri kıyısındaki Hotin Kalesi çevresinde mevzilenmişti. Osmanlı ordusu 2 Eylül'de Hotin önlerine ulaştı. Savaş Ekim'e kadar sürdü.Osmanlı, düşmanı yerinden söküp atamayınca barış yapılmasına karar verildi.

Hz. Süleymân ve Karınca[15] (K.1/38) : Bu olaydan Neml sûresinde şu şekilde bahsedilmektedir:

Bir zaman cinlerden, insanlardan ve kuşlardan oluşan orduları Süleyman'ın emrinde toplanmış, birlikte sevk ve idare ediliyordu.(17) Nihayet Karınca vadisine geldiklerinde, bir karınca şöyle dedi: "Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; aman, Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesin!"(18) Onun bu sözünden dolayı Süleyman neşeyle gülümsedi ve "Ey Rabbim!" dedi, "Gerek bana gerekse anne babama verdiğin nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya beni muvaffak kıl. Rahmetinle beni iyi kullarının arasına kat!"(19)

O deñlü cüst [ü] çāpükdür o cism-i kūh-peykerle
Ki cevlān ėtse döymez çeşm-i mūr-ı nā-tüvān üzre (K.1/38)

Ne sa'y-ıla irişe mûr-çe Süleyman'a
Meger müfettihü'l-ebvâb ide fethü'l-bâb (Ahmedî Divanı G.70/6)[16]

Isfahan Sürmesi (K.9/39) : Sürme, göze çekilen göz ilacıdır. Isfahan sürmesi meşhurdur.

Ġubār-ı pāy-ı ʿaskerle gözin kör eyle aʿdānuñ
Düşünde görsün aʿyān-ı Ṣıfāhān nūr-ı bīnāyı (K.9/39)

Hâk-i pâyinden varup bâd-ı sabâ tarh eylemiş
Sürmesinden gerd-i kesâd-âsâ Sıfâhân üstüne (Nedîm Divanı K.2/31)[17]

---

[15] diyanet.gov.tr; AKKAYA, Hüseyin, "Süleyman"(Edebiyat), *DİA*, C.38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları 2010, s.60-62.
[16] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78357/ahmedi-divani.html
[17] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,196897/nedim-divani.html

İlm-i Edvâr (K.10/52) : Müzik ilmidir. Müzik makam ve usulleri daire şeklindeki şemalarla gösterildiği için bu isim verilmiştir.

Ḫayālümdür o deryā-yı ḫurūşān kim sebaḳ almış

Felek tedvīr-i girdābından anuñ ʿilm-i edvārı (K.10/52)

Sît-i devri ilm-i edvâr-ı cihâd eyler sürûd

Farzdır bu nagme mânend-i namaz-ı penc-gâh (Şeyh Gâlib Divanı Târihler 23/7)[18]

İnci (K.9/49) : İnci, istiridye gibi bazı deniz kabuklularının içerisinden çıkarılan yuvarlak, değerli, sert tanelerdir. Rivayete göre nisan yağmuru istiridyelerin içerisine girince inci oluşur. Bu canlılar içlerine giren yabancı maddeleri zararsız hale getirmek için bir salgı üretir ve maddeyi kaplar. Katmanlar haline gelince yuvarlak ve sert haliyle inci oluşmuş olur. İncilerde farklı ortam ve koşullara göre renk ve şekil değişikliği oluşur. Beyaz, pembe, mavi ve siyah inci oluşabilir.

Felek ṭabʿum gibi gevher getürmez her zaman dehre

Nice yılda ėder ḥāṣıl ṣadef bir dürr-i yektāyı (K.9/49)

Bu değerli süs eşyası divan şiirinde sıkça kullanılmıştır. En fazla şu kullanımlar görülür:

-Dürr-i yetîm : Tek, büyük inci. Şiirimizde mecazen Hz. Muhammed.

Gâlibim dürr-i yetîm-i sadefim

Ten-i hâki lahid-i kalbimdir (Şeyh Gâlib Divanı G.69/6) [19]

-Dürr-i Aden : Aden incisi.

Dürr-i dendân-ı safâ-bahşun görenler didiler

Böyle pâk u muntazam lü'lü' Adende görmedük (Şeyhülislam Yahyâ Divanı G.201/4)[20]

-Dürr-i yekta : Tek ve eşsiz güzellikteki inci.

Sadef gibi basarsa bagrına ol dürr-i yektâyı

Kayırmaz olsa ey dil sîne-i bî-kîne sad-pâre (Şeyhülislam Yahyâ Divanı G.332/4)

[18] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78404/seyh-galib-divani.html
[19] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78404/seyh-galib-divani.html
[20] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78405/seyhulislam-yahya-divani.html

-Dürr-i nâzım : dizilmiş inci.

Gûşvâr itmezse dürr-i nazmunı Yahyâ o şâh

Kadr u kıymet bulmaya âlemde mânend-i hazef (Şeyhülislam Yahyâ Divanı G.172/5)[21]

"İnnâ fetahnâ" okumak[22] (K.11/25) : Fetih suresi Kur'ân-ı Kerîm'in yirmi dokuz âyetten oluşan kırk sekizinci sûresidir. Bu sure ismini ilk âyetinde geçen "feth" kelimesinden alır. Müslümanlar Hudeybiye Anlaşması'nı yaptıkdan sonra Medine'ye döndükleri sırada nâzil olmuştur. "Feth" açma, açılma anlamındadır. Hudeybiye Anlaşması ile müslümanların siyasi varlığı tanınmış ve 10 yıl boyunca savaş yapılmayacağı için İslamiyet'i daha kolay yayma imkanı doğmuştur. Anlaşmanın önemini kavrayamayan müslümanlar olması üzerine bu sûre nâzil olmuştur.

Gazâya giden müslüman askerlerin, buradaki zafer vaadinin kendileri için de gerçekleşmesini umarak sefer sırasında ve savaş boyunca sûreyi çokça okudukları bilinmektedir. Diğer taraftan kılıç, kalkan, balta gibi savaş aletleri üzerinde ilk âyetinin, bazı hükümdar ve kumandanların giydiği zırhlar üzerinde de bütün sûrenin yazılı olduğu görülmekte, Çanakkale ve İstiklâl Savaşı yıllarında evlerde ve camilerde sürekli olarak Feth sûresi okunduğu nakledilmektedir.

Ali Fikri Yavuz: *(Ey Rasûlüm, Mekke'nin ve diğer memleketlerin fethine sebeb olacak Hudeybiye sulhu ile) biz sana gerçekten açık bir zafer verdik.* (48/1)

Ṣaf-der-i kişver-güşā kim cenge çıḳduḳca olur

Cebraʾīl "innā fetaḥnā"-ḫʷān-ı tīġ u miġferi (K.11/25)

K.3/41 : "Mim" halkadır ve beyitte feleklerin birbirini kuşatması gibi hep oval halka şekilleri kullanılmıştır; âlem, halka, âsuman, muhît, dâire, ihâtâ, girih. Ayrıca "Mim" harfi Allah'ın muhit ilmini anlatır. Âlemin miminin ihata edişi âlemin mâlum oluşu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca "mim" hurûf-ı mukattaadandır.

Āsumān dāʾire-i mülkini olurdı muḥīṭ

ʿĀlemi ėtse iḥāṭā girih-i ḫalḳa-i mīm (K.3/41)

[21] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78405/seyhulislam-yahya-divani.html
[22] IŞIK, Emin, "Feth Sûresi", *DİA*, C.12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995, s.456-457.

K.3/42 : Beyitte suret, peyker gibi kelimeler geçmektedir. Zülüf olarak kabul gören "cim", cim'in yansıması ve ikisinin ortasında burnu temsil eden "elif" ile yüz tasviri yapılmıştır. Bir harf oyunuyla 'cemâl' kelimesine de işaret ediyor olabilir. Padişahın ayna gibi parlak bir yüzü olduğu söyleniyor.

Ṭabʿı bir āyīne-i rāst-nümādur ki girer

Anda bir ṣūrete ʿaks-i elif ü peyker-i cīm (K.3/42)

Kalem Sûresi[23] (K.1/36) : Kur'ân-ı Kerîm'de altmış sekizinci sûredir. Elli iki ayetdir ve (nûn) harfiyle başlar. Mekkede nâzil olmuştur. Sûrede kaleme ve yazıya yemin edilir.

O ʿālem-gerd-i reh-peymā ki devr-i lā-mekān eyler

Ḳalem noḳṭa ḳoyunca merkez-i nūn-ı mekān üzre (K.1/36)

Eyle virdi pes cevâbını anuñ anda kalem
Kim benüm-için didi "nun ve'l-kalem" Perverdigâr (Ahmedî Divanı K.XXV/3)[24]

Kılıca Ayet veya Dua Yazılması[25] (K.1/12) : Kılıç egemenlik sembolüdür, kılıç üzerine yeminler de edilir. Ayet, hadis, dua gibi dini usnsurlar ise insanın sıkıntılarından, korkularından arınmasını sağlar. Kılıç sahibinin inancı için zaferler kazanması, kılıcının keskin olması için ayet, hadis veya dua yazılırdı.

Dizildi ḳaṭre-i şebnem ser-ā-pā berk-i sūsende

Ḳaṭar-ı cevher-i maʿnā gibi tīġ-ı zebān üzre (K.1/12)

İy perî sihr ile çeşmün gamzeni geh tîr ider
Geh duʿâ-yı seyf okur bir hoş güzel şemşîr ider (Zâtî Divanı G.222/1)[26]

Kılıca Yemin (K.11/4) : Silâh üzerine yemin etme Türkler'de eski bir gelenektir.

Tīġuña nola yemīn eylerse rūḥ-ı Murtażā

Bir ġazā ėtdüñ ki ḫoşnūd eyledüñ peyġam-beri (K.11/4)

[23] YAŞAROĞLU, M. Kâmil, "Kalem Sûresi", *DİA*, C.24, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001, s.247-248.
[24] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78357/ahmedi-divani.html
[25] TANRIBUYURDU, Gülçin, Klâsik Türk Şiirinde "Kılıç Duası", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, C.9, İstanbul 2012, s.139-166.
[26] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,195592/zati-divani.html

Yemin edüp kılıcım kabzasına nezr etdim
Bulup nedîmi iki bûse eyleyim îsâr (Nedîm Divanı K.6/27)[27]

Külahı göğe atma (K.13/11) : Külahı göğe atma bir sevinç göstergesidir. Aynı zamanda başlığı yere atma (yere çalma, yere vurma) da bir hüzün göstergesidir.

Felekler atdı külāhın bu şevḳ ile ʿarşa
Melekler ėtdi sipāsı żamīme-i evrād (K.13/11)

Yüzüñe lâle bahdı hayretinden
Tonın yırtup yire saldı külâhı (Ahmedî Divanı G.691/4)[28]

Mahfil (K.1/14) : Câmideki, hükümdara yahut müezzine ayrılmış bölüme mahfil denir. Yerden biraz yüksektir ve etrafı ahşap yahut mermer parmaklıklarla çevrilidir.

Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfil-nişīn-i naġme-perdāza
Ser-āġāz-ı nevā ėtdükçe bülbül āşiyān üzre (K.1/14)

Tutdı gülşende yine bülbül-i hoş-hᵛân menzil
Başlasun devre kadeh oldı müzeyyen mahfil (Bâkî Divanı Matla'lar 11)[29]

Mezad (K.13/58) : Arttırma ile yapılan satıştır. Alıcıların toplandığı bir yerde yapılır.

Degül zamānede ḫod-māṣadaḳ buña illā
O dāver-i ʿalem-efrāz-ı mülk-i dāniş ü dād (K.13/58)

Fihristidir bedâyş-i fazl ü letâyifin
Tâb-ı cenâb-ı Râşîd-i Hâtem-hisâldir
Gencûr-ı dildeki tühafi etseler mezâd
Müzd-i nezâresine yetişmek muhâldir (Şeyh Gâlib Divanı Kıt'a 42)[30]

Mıstar (K.11/52) : İnce bir mukavva üzerine eşit aralıklarla gerilmiş ipliklerden ibaret olan ve yazılacak kağıdın altına kokulup üstüne elle bastırılmak suretiyle kağıda çıkan çizgiler üzerinde düzgün yazı yazılmasını sağlayan alet.

[27] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,196897/nedim-divani.html
[28] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78357/ahmedi-divani.html
[29] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78361/baki-divani.html
[30] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78404/seyh-galib-divani.html

Ḫāmemüñ rāh-ı sülūk-ı fitne ḫaṭṭ-ı sāyesi

Şi'rimüñ ḥabl-i metīn-i feyż tār-ı mısṭarı (K.11/52)

İtdükde bu târ-ı kehkeşânı
Mıstâr-keş-i levh-i âsumâni (Kâmî Divanı Uzun Mesnevîler 1/42)[31]

Müzik Makamları[32] (K.10/15) : Nef'i beyitte aynı zamanda birçok müzik makamına işaret etmiştir. Bunlar nevâ, sabâ, nevrûz, nevrûz-sabâ, nevrûz-nevâ.

Nice açılmasun dil gül gibi bir böyle gülşende

Ki nevrūz-ı ṣabādur hep nevā-yı bülbül-i zārı (K.10/15)

Neşter (nîşter) (K.6/14) : Cerrahların kullandığı ucu sivri, keskin bıçak.

Devrān meger āsūde midür kendi kederden

Gerdūn aña da mihrini pür-nīşter eyler (K.6/14)

Ol kırkdan birisine çaldumıdı neşteri
Kırkından kan akıdup 'ibret gösteren benem (Yunus Emre 185/3)[33]

Para Bastırma-Kestirme (K.1/11 - K.1/16) : Bağımsızlığını ilan eden kişi hutbe okuttuktan sonra hükümdarlığının sembolü olacak parayı bastırırdı. **Hutbe Okutma**[34] : Hakimiyetin en önemli sembolüdür. Cuma ve bayram namazlarında hutbede hükümdarın adı, ünvan ve lakapları anılır ve ona dua edilir.

Ėder şāh-ı bahāruñ dirhem-i bī-sikkesin cārī

Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre (K.1/11)

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbe-i nāmı

Ḫāṭīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre (K.1/16)

Senüñ çünkim ulu aduñ olupdur hutbeye hâtem
Nicesi itmesün hutbe cihâna iftihâr andan

[31] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,195832/kami-divani.html
[32] ÖZKAN, İsmail Hakkı, "Makam", *DİA*, C.27, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003, s.410-412.
[33] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78411/yunus-emre-divani.html
[34] ARSLAN, İhsan, "İlk Türk- İslâm Devletlerinde Hükümdarlık ve Hâkimiyet Sembolleri", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 16, Sayı: 51 (Bahar 2012), s.82.

Çü sikke cânı içinde senüñ vasfuñı nakş itdi

Kamusı cân u dillerde olupdur dost-dâr andan (Ahmedî Divanı K.LXVI/37-38)[35]

Rikâbdâr[36] (K.5/39) : Padişah ata binerken ve inerken atın üzengisini tutmakla görevli kişidir. At ile ilgili eşyalar da bu görevlinin sorumluluğundaydı. Bu görevli birçok İslam devletinde benzer isimlerle yer almıştır. Osmanlı'da padişaha en yakın görevlilerdendir. Saray içerisinde silâhdar, çuhâdar, çavuşbaşı ve çaşnigîr vesair görevler alabilirdi. Saray dışında sancak beyi, beylerbeyi ve vezir rütbesi alırdı.

Her ḳande ki ʿaẓm eylese iḳbāl ü saʿādet

Pehlū-yı rikābında iki peyk-i devāndur (K.5/39)

Dârâ revâ ki gâşiyesin ala dûşuna

Lâyık budur ki ola Sikender rikâbdârı (Bâkî Divanı K.9/10)[37]

"Seb'-i şidâd" (K.13/46) : Kur'ân-ı Kerîm'in kırk âyetten oluşan yetmiş sekizinci sûresinin (Nebe) on ikinci âyetinden iktibastır.

Diyanet : Üstünüzde yedi kat sağlam gök yaptık. (78/12)

Bu ayet bazı farklılıklarla Kur'an'da birkaç defa geçmiştir.

Be-ḥaḳḳ-ı ṣāniʿ-i yek-tā ki ṣunʿ-ı ḳudretidür

Bu bārgāh-ı muʿallā revāḳ-ı *sebʿ-i şidād* (K.13/46)

Siyâkat (K.12/51) : Az yer kaplayan, kolayca taklit edilemeyen, süratle yazılabilen, çoğu zaman kısaltılmış ve genellikle nokta konulmayan okunması ve yazılması zor bir yazı çeşididir. Devlet dairelerinde kullanılmıştır.

Ol demde kim siyāḳat-ı taʿdād-ı küştegān

Bīrūn-ı ḥayṭa-i ser-i kilk-i beyān olur (K.12/51)

Sofra Açma (Süleyman gibi sofra açma)[38] (K.7/15) : Hz. Süleymân'ı dinlemek için dünyanın her yanından insanlar gelir ve Hz. Süleymân'ın bilgeliğinden, sarayından, misafirlerini ağırlayışından etkilenerek hediyeler sunarlardı, Sebe Melikesi

[35] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78357/ahmedi-divani.html
[36] ÖZCAN, Abdülkadir, "Rikâbdar", *DİA*, C.35, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008, s.111-112.
[37] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78361/baki-divani.html
[38] HARMAN, Ömer Faruk, "Süleyman", *DİA*, C.38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010, s.56-60.

de bunlardan biridir. Hz. Süleymân'ın dünyadaki tüm varlıkları doyurmak üzere büyük bir sofra kurdurduğu da rivayetlerdendir.

Ne şāhenşeh serīr-ārā-yı dīvānḫāne-i ʿālem
Ne şāhenşeh bisāṭ-endāz-ı evreng-i Süleymānī (K.7/15)

Süpürge (cârûb) (K.12/18) : Beyitte yerde deste deste yatmasıyla saç, süpürgeye şekil yönüyle benzetilmiştir. Süpürge otu çalı formunda oluşu sebebiyle süpürge ve sepet yapımında, pembe çiçekleri ise şifa bulmak için kullanılır.

Gāhī ki deste deste yatur yerde gūyiyā
Cārūb-ı āsitān-ı memāliksitān olur (K.12/18)

Revâ zülf-i arûsân olsa sahn-ı kasrına cârûb
Sezâ subh-ı bahâr olsa derinde perde-i dîbâ (Nedîm Divanı Kıt'a 42/9)[39]

Süreyyâ[40] (K.9/50) : Parlak bir yıldız kümesidir. Türkçe'de Ülker olarak geçen bu yıldız kümesi edebiyatta sıklıkla mecaz ve teşbih unsuru olarak kullanılır. Süreyyâ yedi yıldızdan oluşur. "*Araplar'ın Câhiliye döneminde kutlu saydıkları yıldızlardan biri de Süreyyâ'dır. Yahudilerce de kutsal kabul edilen bu yıldız kümesi ayrıca "yedi kız kardeş" veya "peren" adıyla da anılmaktadır. Yedi yıldızdan meydana gelmesi sebebiyle "benâtüna'ş" adlı yıldız kümesiyle karıştırıldığı görülmektedir. Yunan mitolojisine göre bu yıldızlar Atlas ve Pleione'un yedi kızı olup sonradan yıldız halini almıştır. Altısı tanrılarla evlenen bu kızlardan sadece Merope bir ölümlü ile evlendiği için utancından parlaklığını kaybetmiş ve bu yüzden bazan görünmez olmuştur."*

Görüp bu silk-i mürvārīd-i pür-tābı ḥicābından
ʿAcebdür ḫāke ṣalmazsa felek ʿıḳd-ı ṣüreyyāyı (K.9/50)

Safha-i gerdûna sebt etdüñ Beyânî şi'rüñi
Cem' edüp ebyâtını şekl-i Süreyyâ eyledüñ (Beyânî Divanı G.446/5)[41]

Yada Taşı (K.5/37) : Türklerin sihirli kabul ettiği yeşil veya beyaz renkte olan taş. Yağmur yağdırdığına inanılırmış.

[39] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,196897/nedim-divani.html
[40] UZUN, Mustafa, "Süreyyâ", *DİA*, C.38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010, s.162-164.
[41] http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78363/beyani-divani.html

Şemşīri ki ebr-i çemen-ārā-yı ẓaferdür

Seng-i yede-i nuṣret aña seng-i fesāndur (K.5/37)

SONUÇ

Şiir mecmuaları yazıldığı dönemin sevilen şiirlerini, hürmet gören şairlerini ve onların sanat anlayışını yansıtır. Ayrıca mecmualar kaydedildikleri dönemdeki edebiyat çevrelerinin beğenileri hakkında ve sosyal hayatla ilgili fikirler de vermektedir. Antoloji niteliği taşırlar. Son dönemde yayınlanmamış divan bulmanın da zorlaşmasıyla mecmua çalışmaları artmıştır. Mecmualarda divanı olan şairlerin divanlarında bulunmayan şiirler ortaya çıkarken divanı olmayan, ismi duyulmamış şairlerin şiirleriyle de karşılaşılmaktadır.

Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numarada kayıtlı olan mecmuamız özenle tertip edilmiştir. Sayfa eksiklikleri bulunsa da güzel korunmuş olan mecmua fizikî açıdan çok iyidir. Sıklıkla hatalarla karşılaşılsa da yazı düzgün ve okunaklıdır. Mecmua üzerine yapılan çalışmaların tamamlanmasıyla birlikte alanımıza değerli bir eser kazandırılmış olacaktır.

Çalışmamız Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 numarada kayıtlı mecmuanın (33^{b}-53^{a}) varaklarındaki Nef'î'ye ait 14 kasidenin transkripsiyonlu metne aktarımı ile bu kasidelerin nesre çevirilerini içermektedir. Nef'î'ye ait kasidelerin nesre çevirisi çalışmaya değer katmaktadır. Nesre çeviriler yapılırken birebir çeviri yapılmamış anlamsal bütünlük ön planda tutulmuştur. Yaptığımız bu çevirilerin şiirlerin daha çok anlaşılmasına katkı sağlar ümidindeyiz. Ayrıca bu çalışmayla Nef'î divanı ile mecmuadaki kasidelerin farklılıkları ortaya konularak edebiyat tarihine ufak da olsa bir katkı sağlanmıştır.

Mecmua çalışmalarının artması ile bir çok şiir, şair, belge, ilaç, gelenek vs. meydana çıkmış olacaktır. Tezimiz, Eski Türk Edebiyatı alanındaki büyük mirası tanıtma ve kazandırma çabalarının bir parçasıdır.

KAYNAKÇA

AKKAYA, Hüseyin, "Süleyman"(Edebiyat), *DİA*, C.38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010, s.60-62.

AKGÜNDÜZ, Ahmet, "Dürerü'l-Hükkâm", *DİA*, C.10, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994, s.27-28.

AKKUŞ, Metin, *Nef'î Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1993.

AKKUŞ, Metin, *Nef'î Sanatı ve Türkçe Dîvânı, (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 1991.

ARSLAN, İhsan, "İlk Türk- İslâm Devletlerinde Hükümdarlık ve Hâkimiyet Sembolleri", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 16, Sayı: 51 (Bahar 2012), s.82.

AYÇİÇEĞİ, Bünyamin, "Nuruosmaniye Kütüphanesi Türkçe Şiir Mecmû'aları: İnceleme-Dizin", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S.16, İstanbul 2016, s.227-367.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, Tulga OCAK, İsmail ÜNVER, *Ölümünün 350. Yılında Nef'î, Atatürk Kültür Merkezi Yayını*, Ankara 1991.

ERGUN, Sadettin Nüzhet, *Namık Kemal'in Hayatı ve Şiirleri*, hzl. Göktürk Ömer Çakır, Historia Yayınları, İstanbul 2018.

HARMAN, Ömer Faruk, "Süleyman", *DİA*, C.38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010, s.56-60.

IŞIK, Emin, "Feth Sûresi", *DİA*, C.12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995, s.456-457.

İLGÜREL, Mücteba, "Ahmed I", *DİA*, C.2, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s.30-33.

İPEKTEN, Haluk, *Nef'î Hayatı-Eserleri-Sanatı Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, hzl. Yaşar Aydemir, Akçağ Yayınları, Ankara 2012.

İŞBİLİR, Ömer, "Kuyucu Murad Paşa", *DİA*, C.26, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s.508.

KARAHAN, Abdülkadir, *Nef'i, Hayatı-Sanatı-Şiirleri*, Varlık Yayınevi, İstanbul 1954.

KAYAALP, İsa, *Sultan Ahmed Divanı'nın Tahlili*, Kitabevi, İstanbul 1999.

KESKİNKILIÇ, Esra, *Sultan II. Osman*, Şule Yayınları, İstanbul 1999.

KOÇU, Reşat Ekrem, *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Sümerbank Kültür Yayınları, 1969.

OKUMUŞ, Ömer, KALKIŞIM, M. Muhsin, "Klasik Türk Şiirinde Hazret-i Îsâ Kavramı Concept Of The Jesus In The Classıcal Tukısh Poem", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, Volume 1/5, Fall 2008.

ÖZCAN, Abdülkadir, "Rikâbdar", *DİA*, C.35, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008, s.111-112.

ÖZKAN, İsmail Hakkı, "Makam", *DİA*, C.27, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003, s.410-412.

RİYÂZÎ MUHAMMED EFENDİ, hzl. Namık AÇIKGÖZ, *Riyâzü'ş-Şuara*, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2017.

ŞENER, H. İbrahim, "Ferkadân", *DİA*, C.12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995, s.399-400.

TANRIBUYURDU, Gülçin, Klâsik Türk Şiirinde "Kılıç Duası", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, C.9, İstanbul 2012, s.139-166.

TANYU, Hikmet, "Büyü", *DİA*, C.6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992, s.501-506.

UZUN, Mustafa, "Süreyyâ", *DİA*, C.38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010, s.162-164.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, III.Cilt I.Kısım, Ankara 1983.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, III.Cilt II.Kısım, Ankara 1982.

YAŞAROĞLU, M. Kâmil, "Kalem Sûresi", *DİA*, C.24, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001, s.247-248.

ZEHR-İ MÂR-ZÂDE SEYYİD MEHMED RIZÂ, hzl. Gencay ZAVOTÇU, *Rızâ Tezkiresi*, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2017.

İnternet Kaynakları:

diyanet.gov.tr

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78356/ahi-divani.html

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78357/ahmedi-divani.html

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78361/baki-divani.html

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78363/beyani-divani.html

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,206284/edirneli-nazmi-divani.html

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,195832/kami-divani.html

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,196897/nedim-divani.html

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78404/seyh-galib-divani.html

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78405/seyhulislam-yahya-divani.html

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78411/yunus-emre-divani.html

http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,195592/zati-divani.html

www.lugatiremzi.com

www.mestap.gen.tr

www.osmanlicayazilisi.com

ÖZGEÇMİŞ

Şahinalp Şahin, Gümüşhane'de doğdum (1990). İlköğretim ve ortaöğretim dönemimi Çorlu'da tamamladım. Marmara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyâtı (2014) ve Anadolu Üniversitesi Tarih bölümlerini bitirdim (2017). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda yüksek lisansa başladım (2014).

EKLER

Nuruosmaniye Kütüphanesi 4957 No'lu Şiir Mecmuası

(33^{b}-53^{a}) Varaklarının Tıpkıbasımı



قصیده نفعی برای
سلطان احمد خان

33b

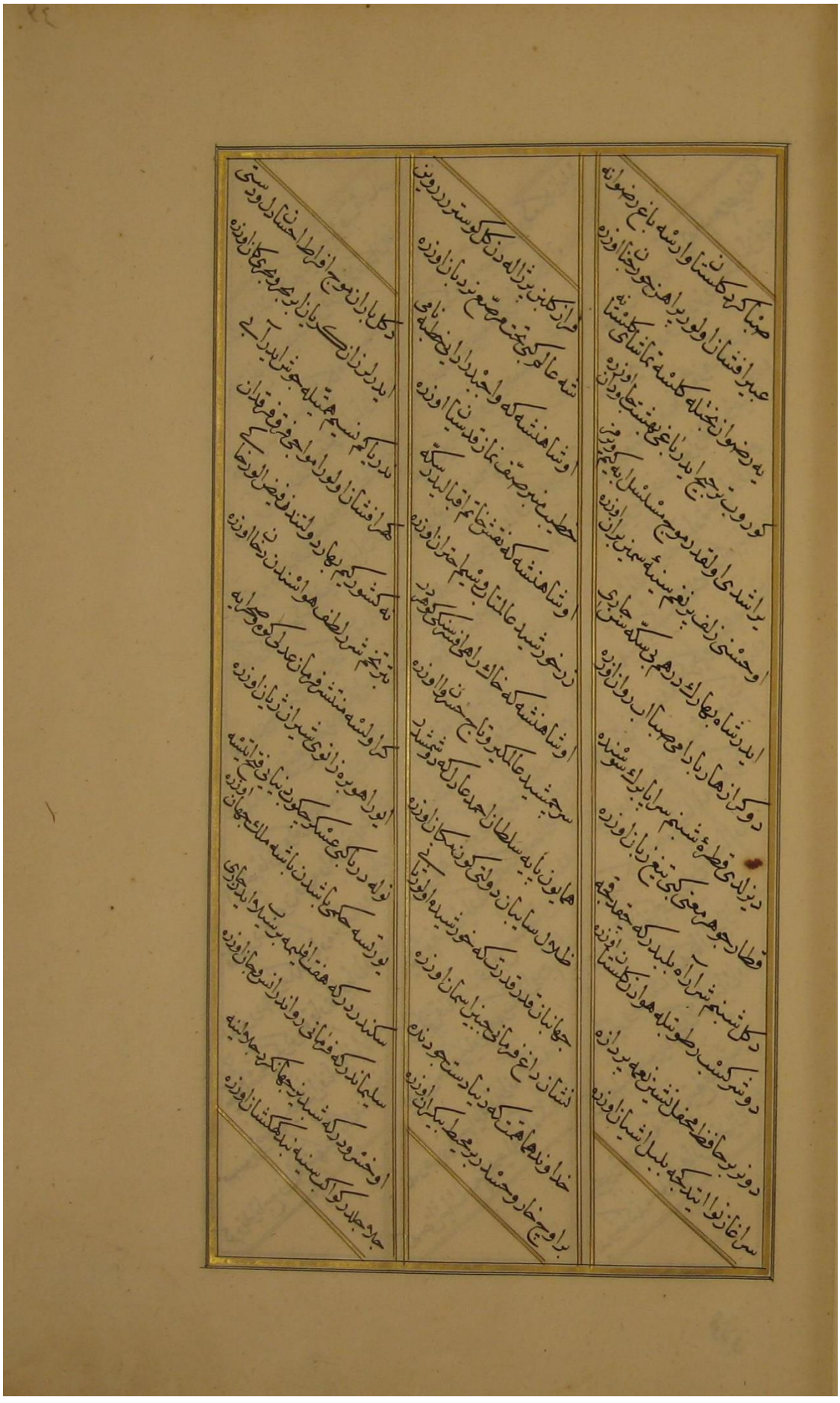

34[a]

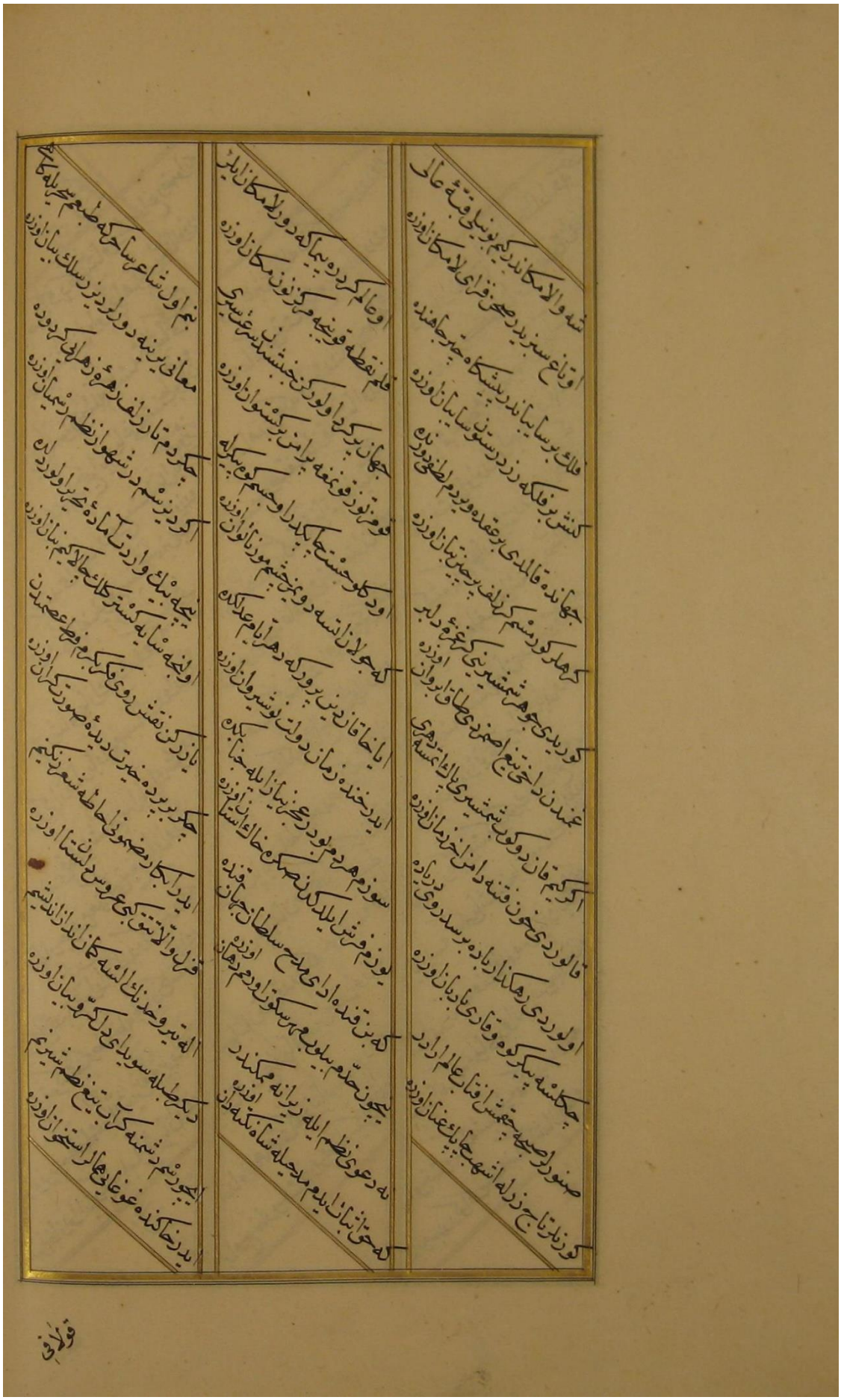

34b

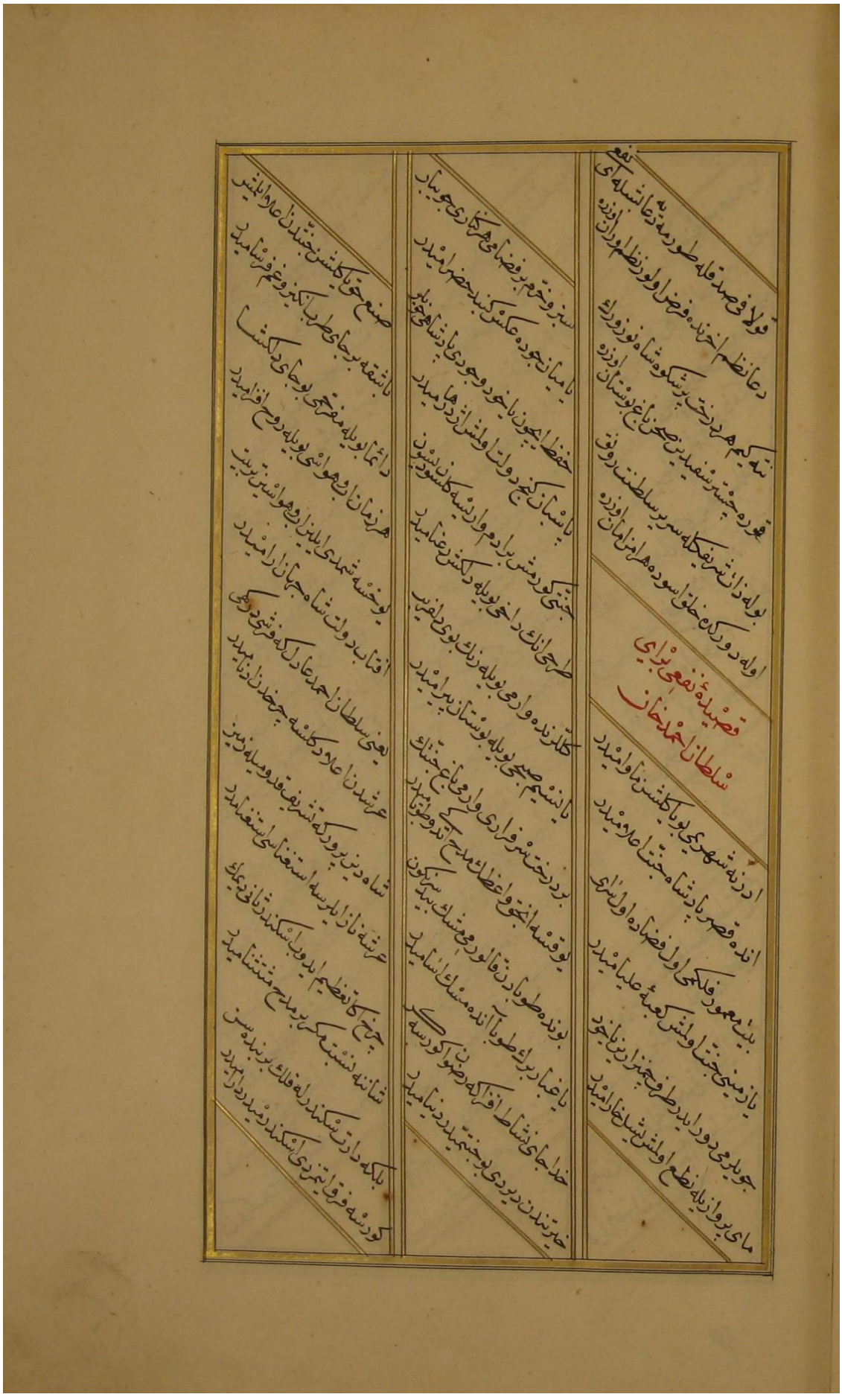

قولا فی صدقه طوره مه دعا نشله ای نفع
دعا نظم اخنانه فرض اولور نظم اورلان اوزره
نته کیم هر درخت پرشکوه شاه نوروزدر
بوره چشمه شفه بن صحن باغ بوستان اوزره
بوله ذات تمر نفیکله سر بر سلطنت رونق
اوله دورکان خلق اسوده هر امن امان اوزره

قصیدهٔ نفعی برای سلطان احمد خان

اودر نه شهریچی بوباکلشن ناوا ایدر
انده قصر پادشاه جنتا علا ایدر
بنیه معمور فلکی اول فضاده اولدی
یازمینی جنتا اولش کعبهٔ علیا ایدر
جویلری دور ایدر طرفه چمنزارین باجود
مای پروازیله نطع اولش بساط خارا ایدر

سبز و خرم بر فضای هر کناری جویبار
یا میان جوده عکسن کنده حضر ایدر
حفظ ایچون باغ و دولتا اولش اژدها مثال
پاسبان گنج دولتا اولش اژدها ایدر
جنتی کورمش برادم وار ایشه کلسون دیون
صرحی انانک داخی بویله دکلش عنا ایدر
کلارنده واردی بویله بوستان پیرایدر
باغبان صبح بویله زنان بوی دلفریب
بردرخت سرو فراری وار و باغ جنانک
بوقمشه انجو و اعطان مدیح آندو طوبا ایدر
بوزده طوبا دن فالور مشک بیاض سنبلون
باغبار برای طوبا آنده مشک اسا ایدر
خدا جای نشاط افزا که رضوان اکور سه کر
خیر تبدن دیرلر ی بو جنتمیدر دنیا ایدر

صنع حق باکلشن جنتدن اعلا ایلیش
باشقه بر جای صفا بنکیز و غم فرسا ایدر
دائما بویله مفرح بوجای دلکشش
هر زمان زاید هوانی بویله روح افزا ایدر
بوبخشه شهدی ایلیز اوهوانی بویله تر بیت
آفتاب دولت شاه جهان آرا ایدر
یعنی سلطان احمد عادل کاه فتح و نصرتی
عرشدن اعلا دکلشه چرخدن زیبا ایدر
شاه دین پرور کاشف رفت قدر و میله زین
عرشته ناز ایلر سه استغنا سی ایستغنا ایدر
چرخ اکا تعظیم ایدر ایلیسکندر ثانی بیمثل
شانه نشته مکن بر مدیح مشتشنا ایدر
بلکه دارت یسکندر ایله فلاک بر بنده سن
کورشه فرقا تیمزی آیسکندر دیدر دا ایدر

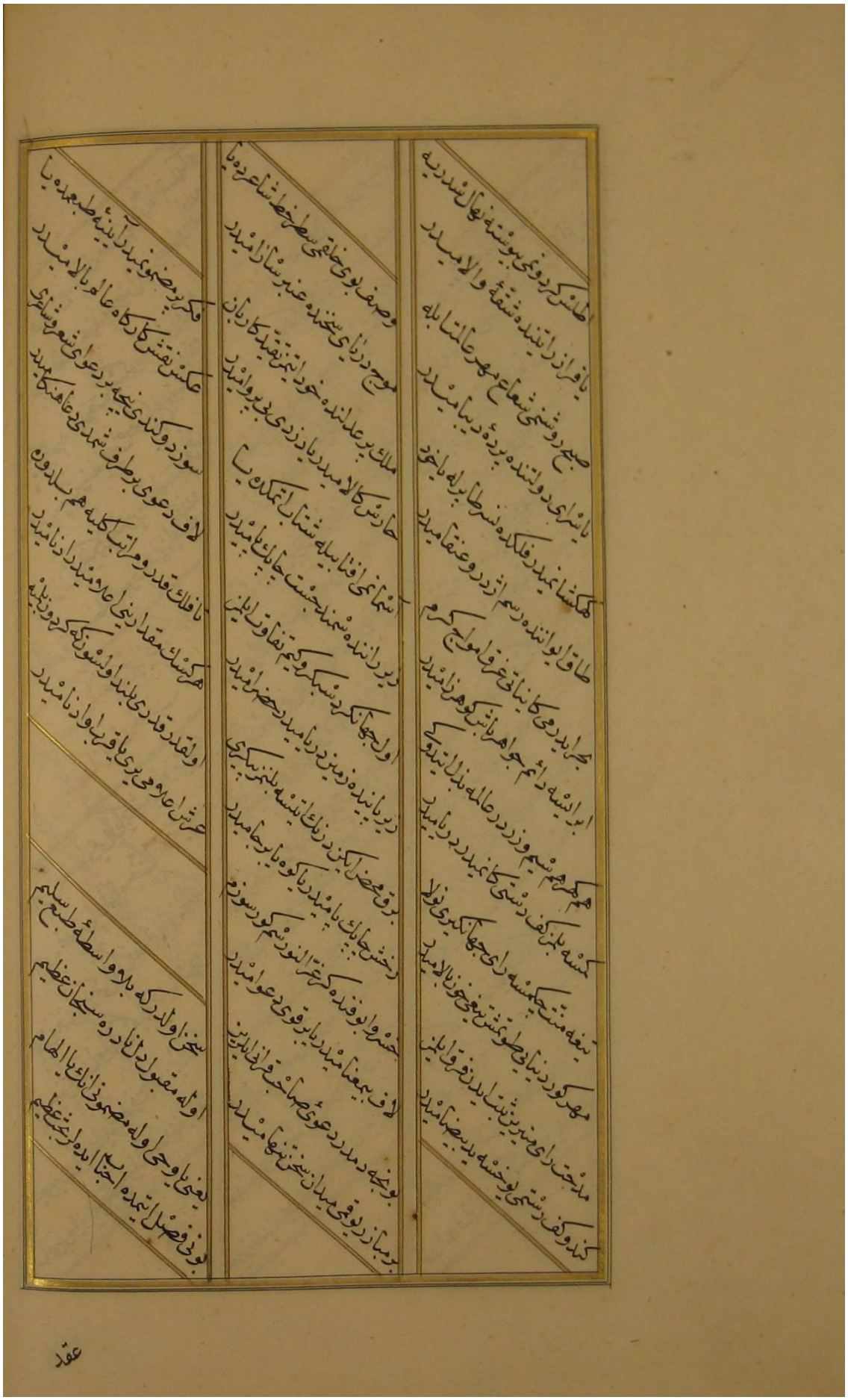

35b





36b

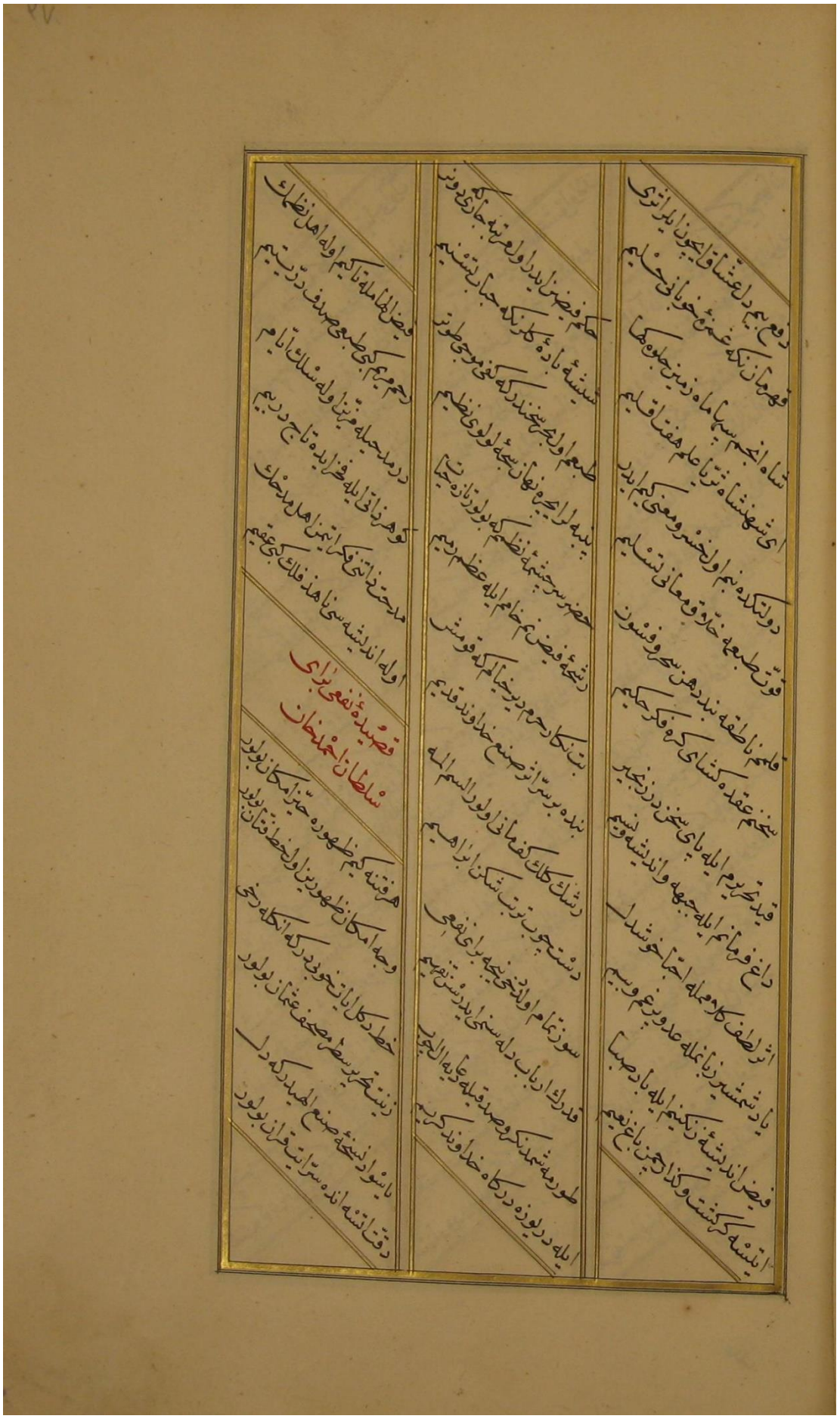

قصیدهٔ نفعی برای سلطان احمدخان

37a

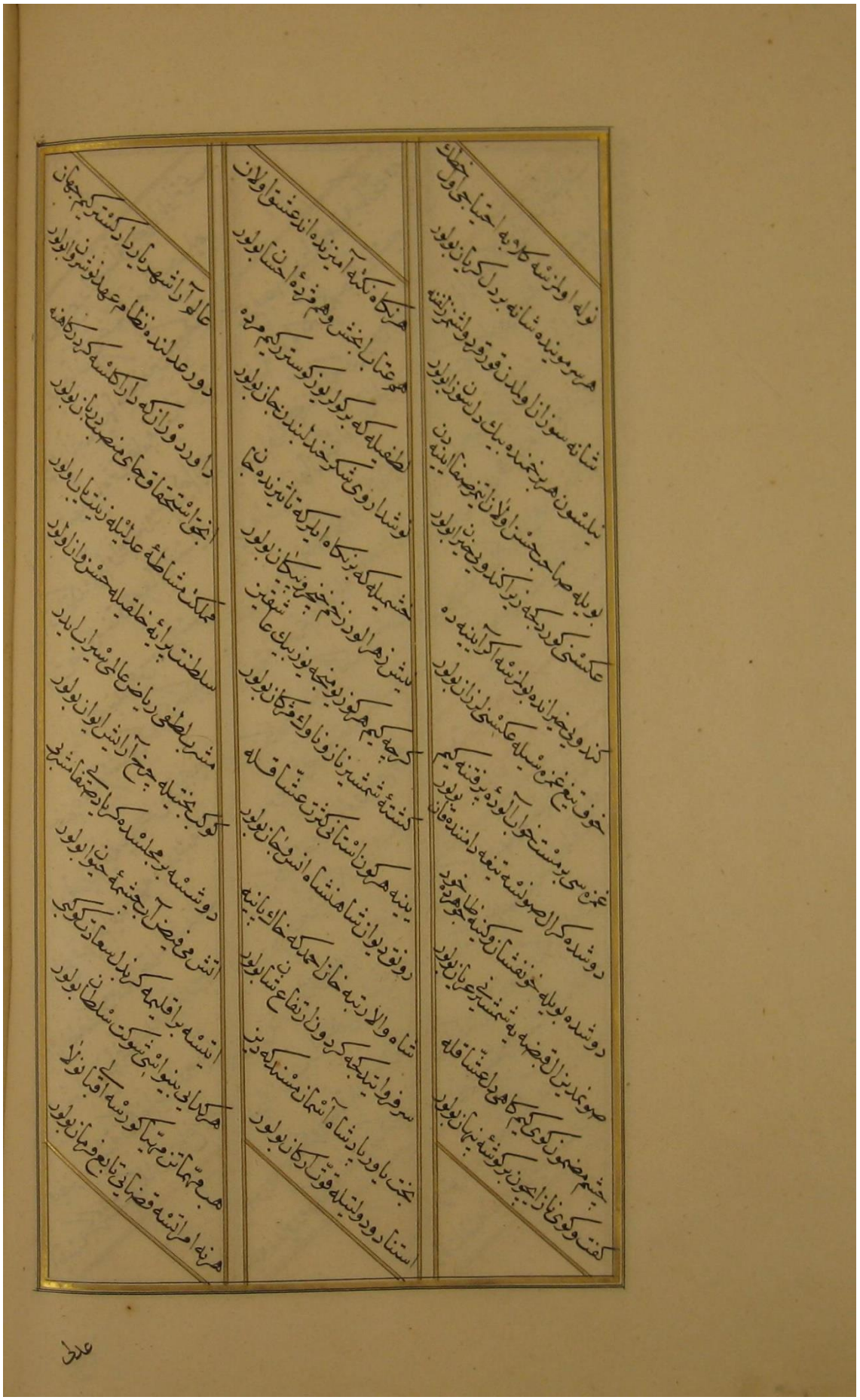

37b

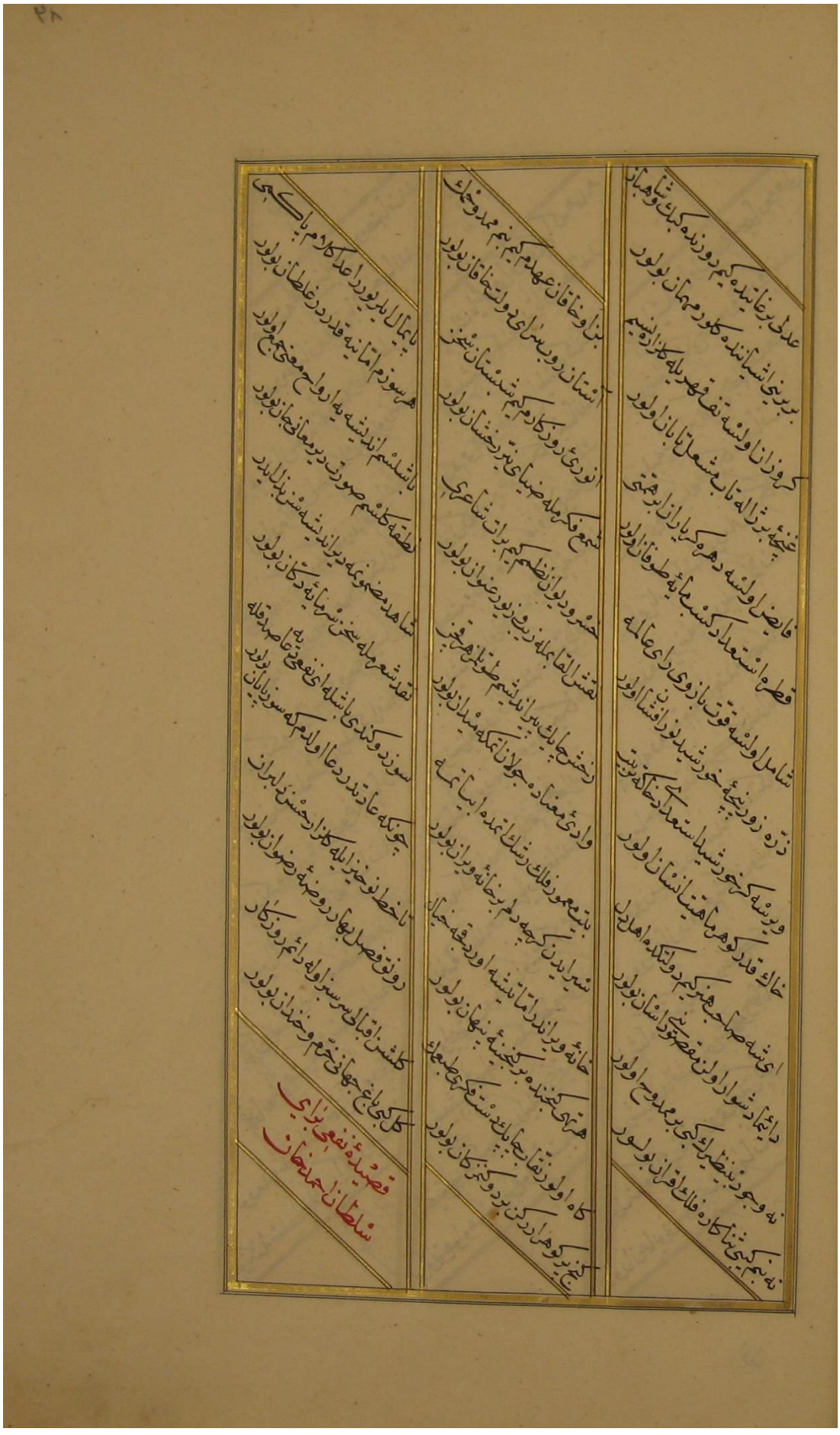

قصیدهٔ نفیس برای
سلطان احمدخان

38a

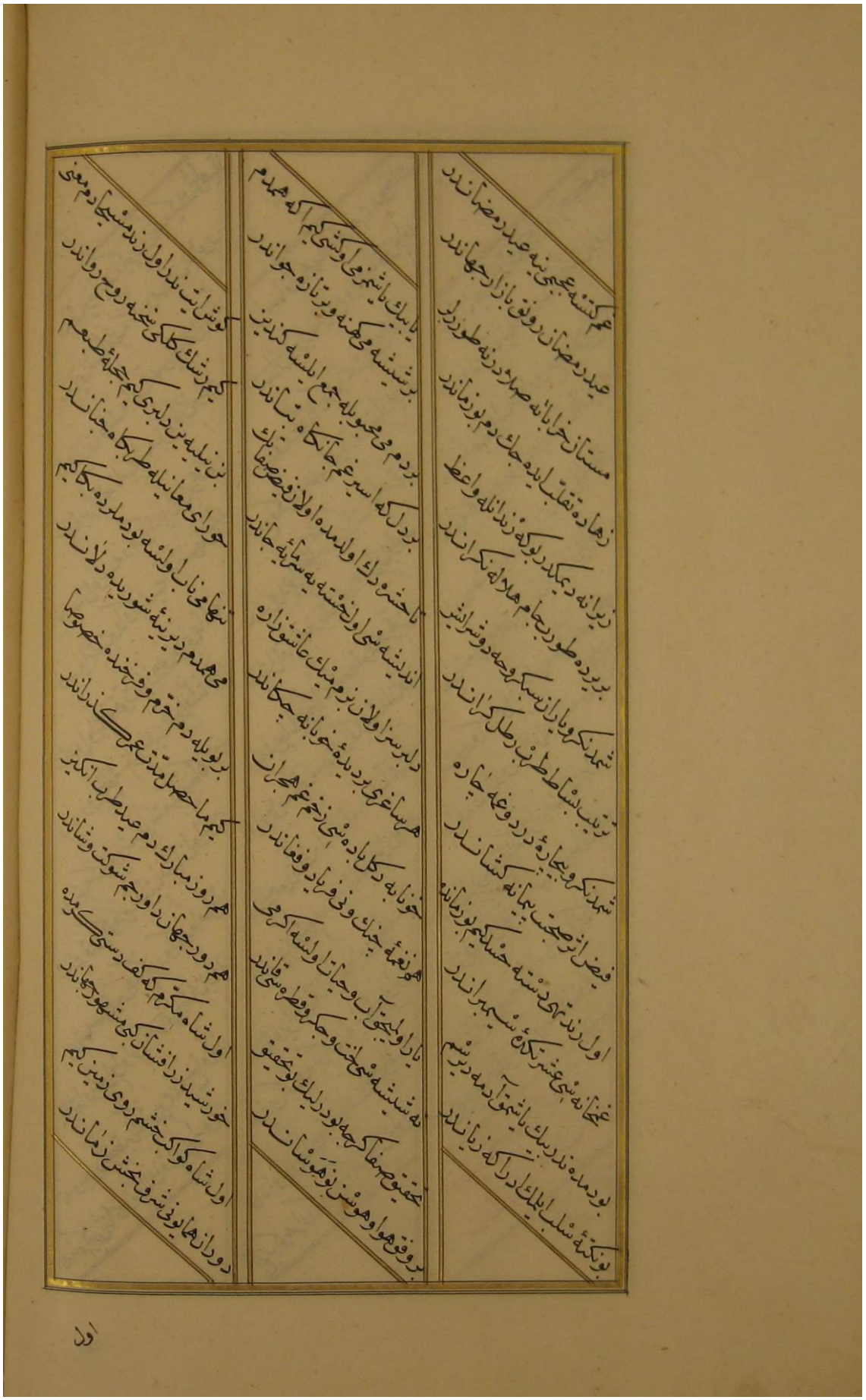

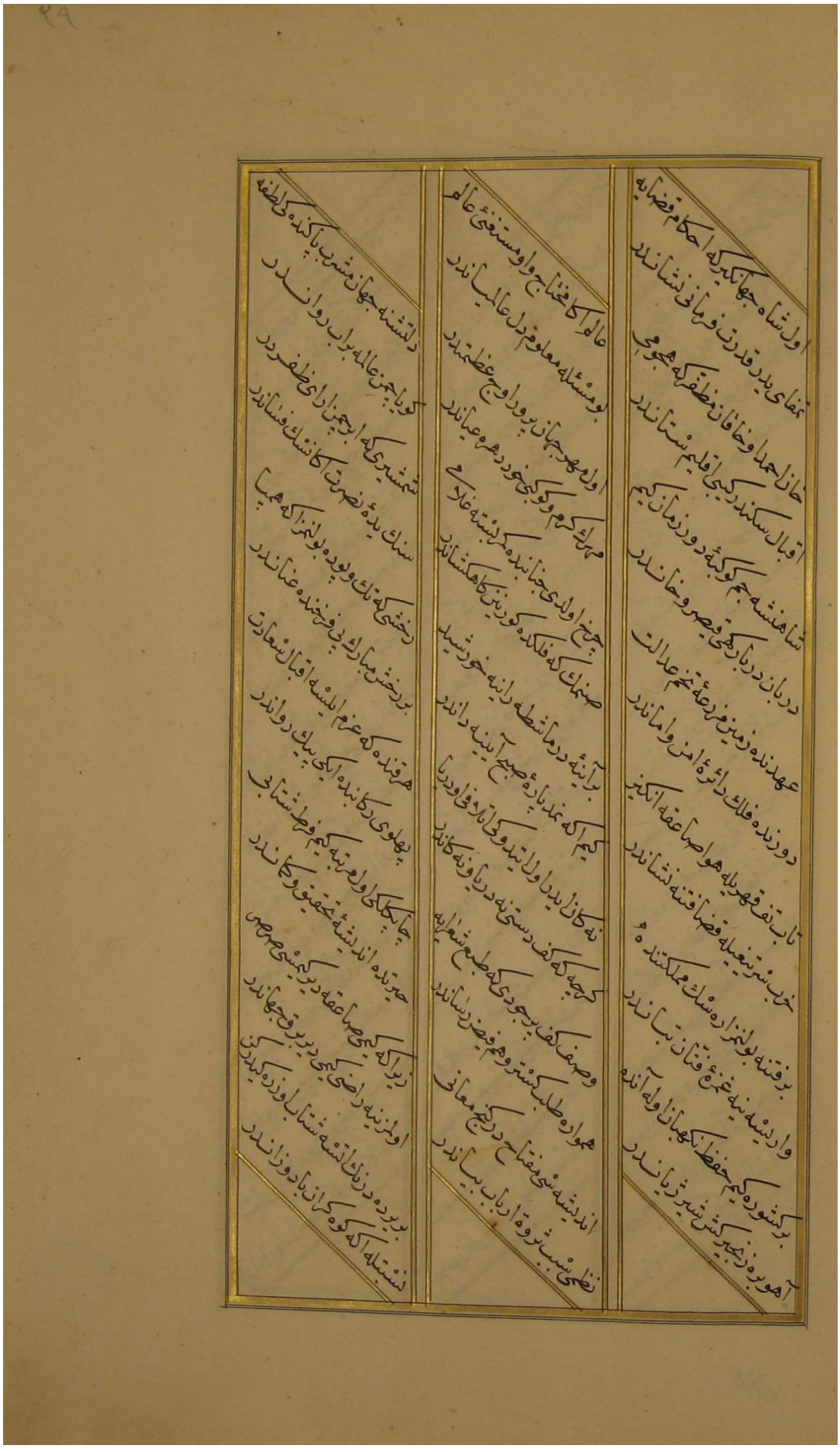

39[a]



39b

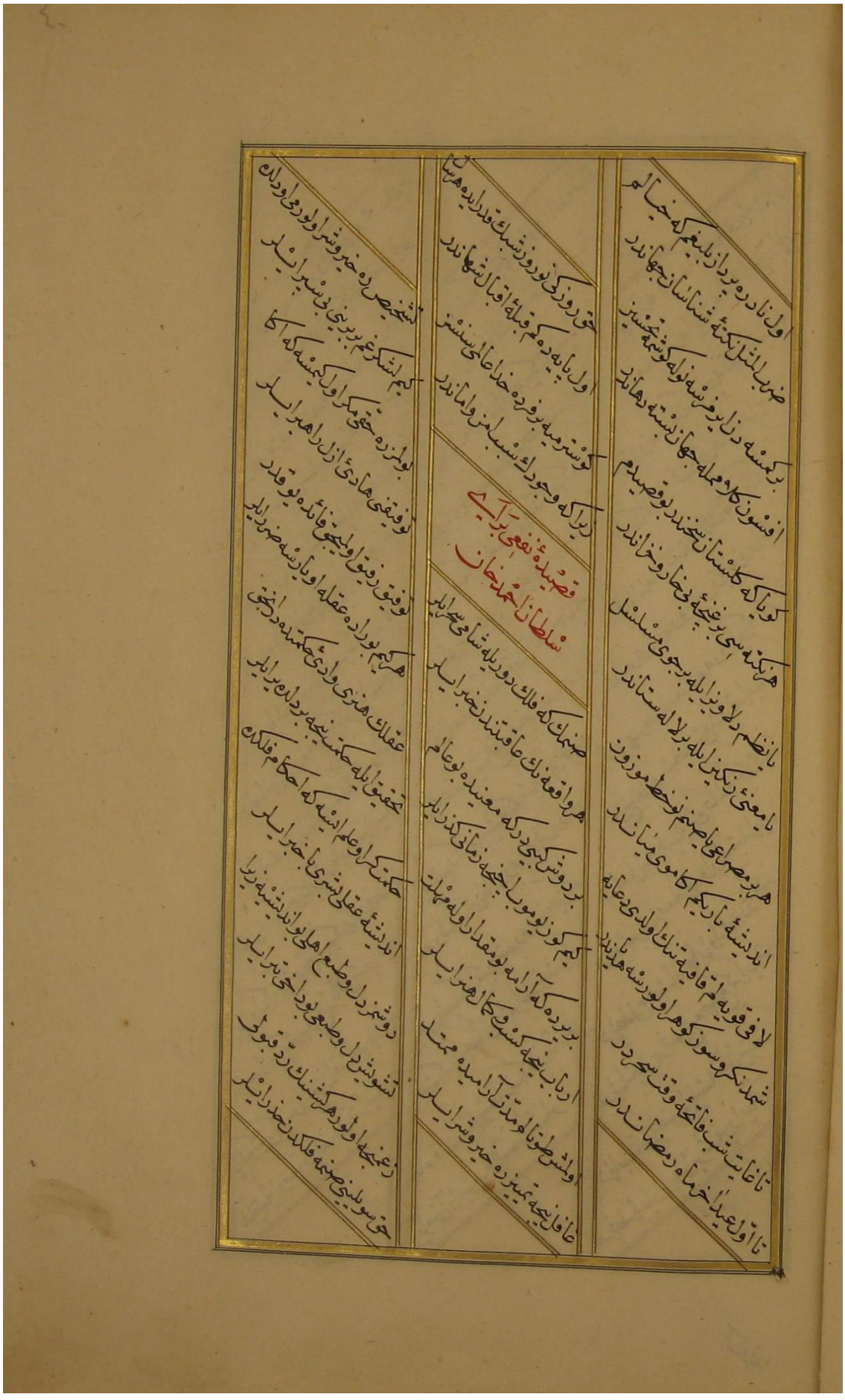

قصیدهٔ نفیسی بر آیهٔ
سلطان احمد خان

40[a]

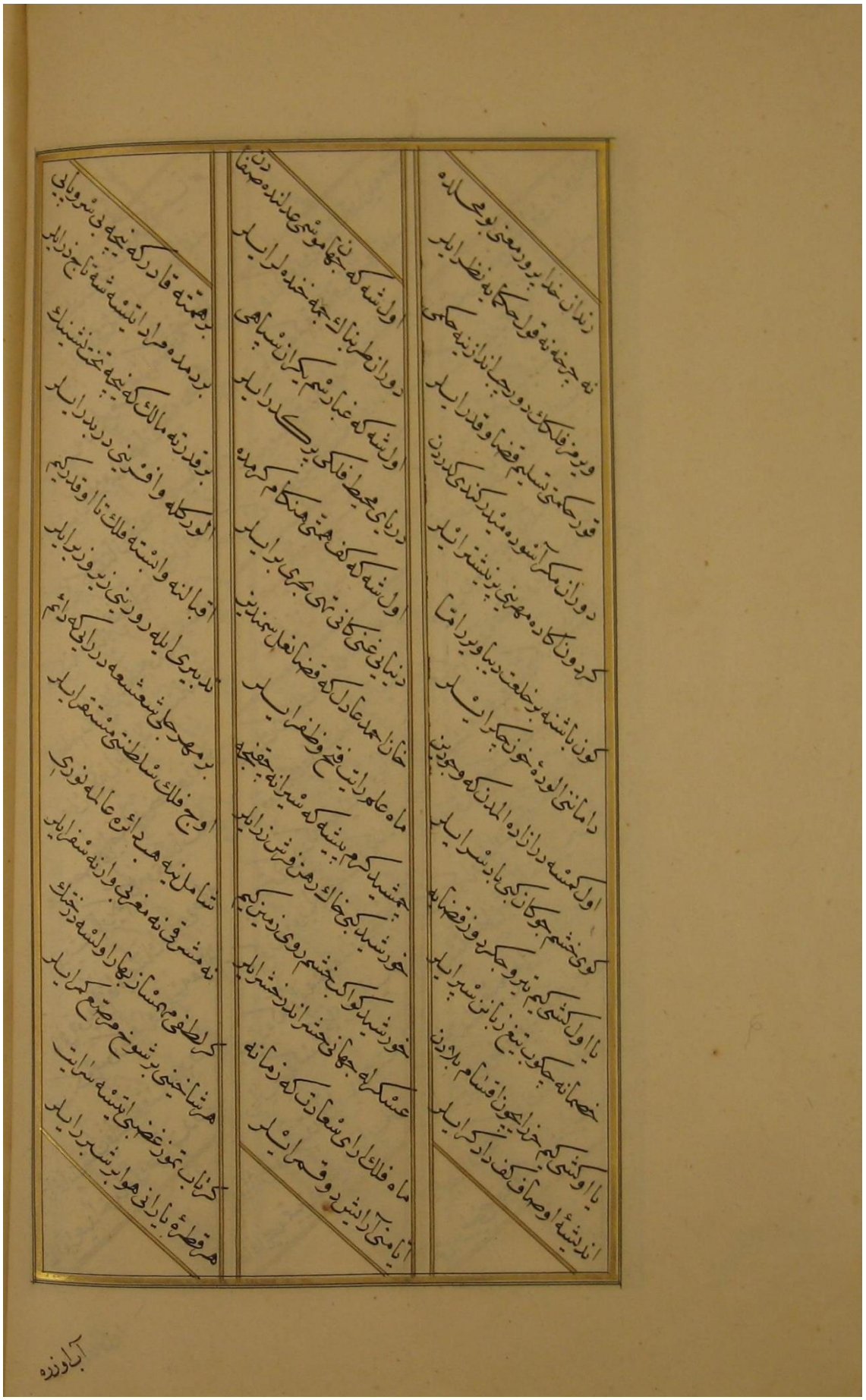

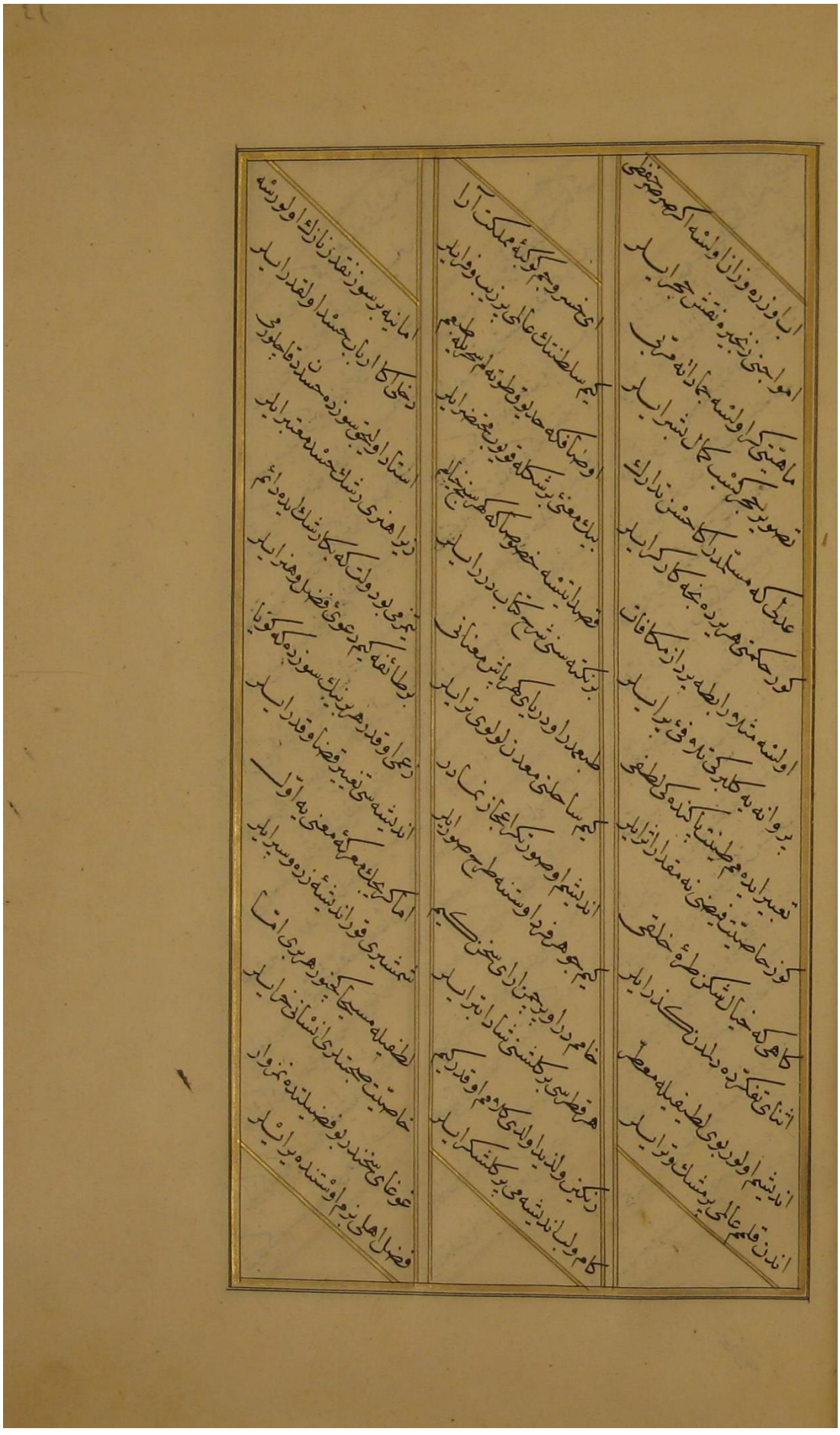

41[a]

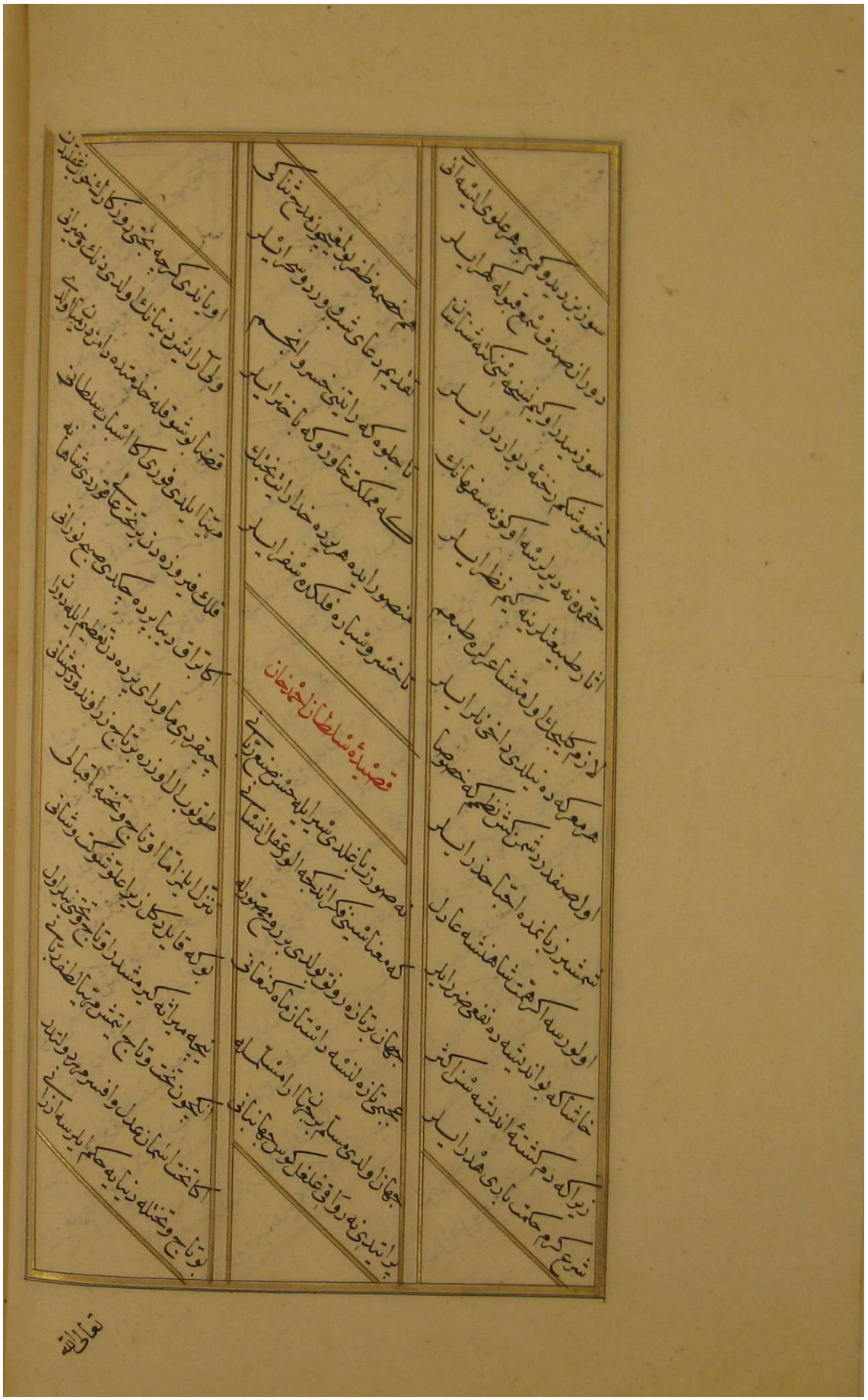

41b

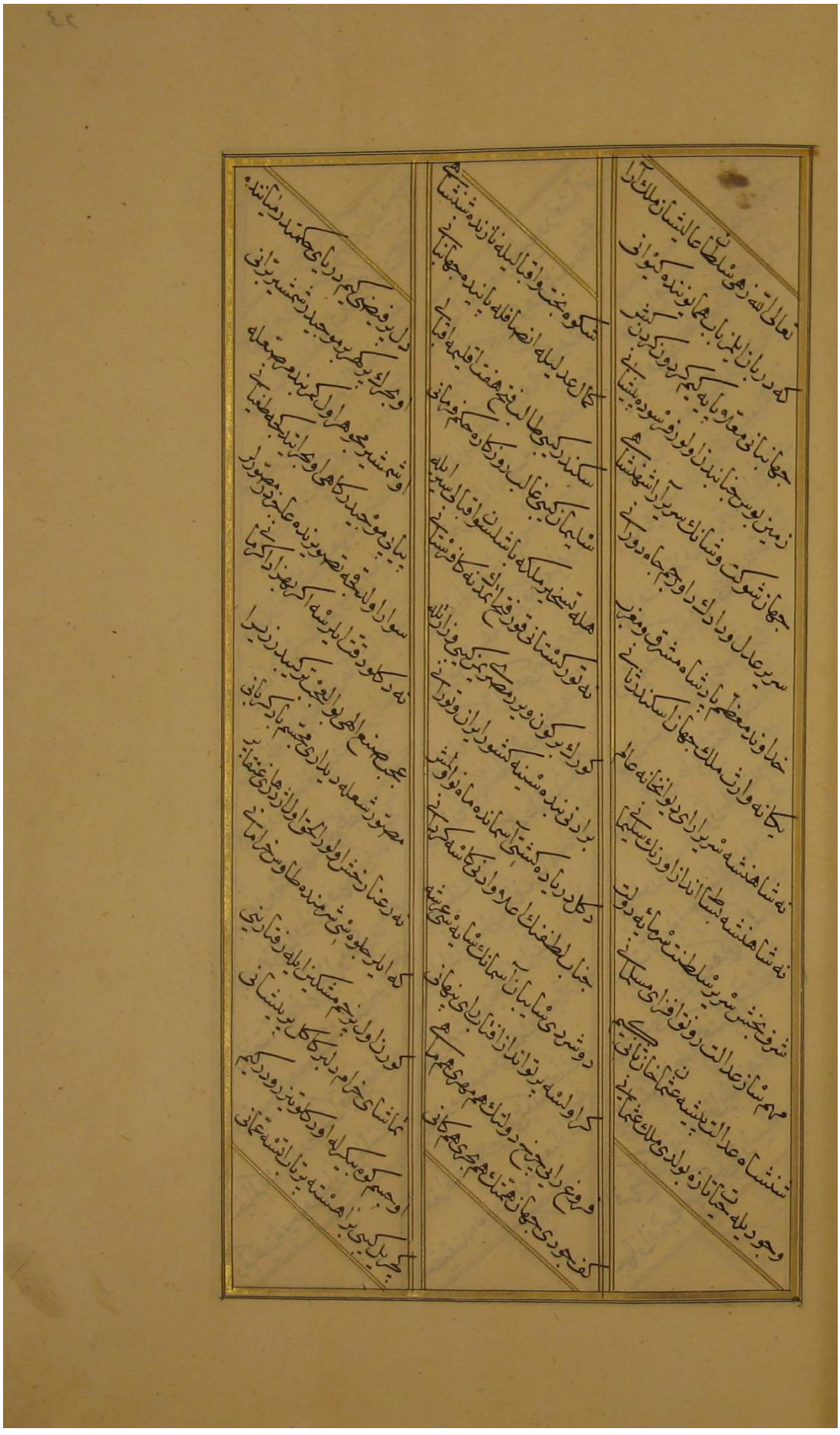

42[a]



42b

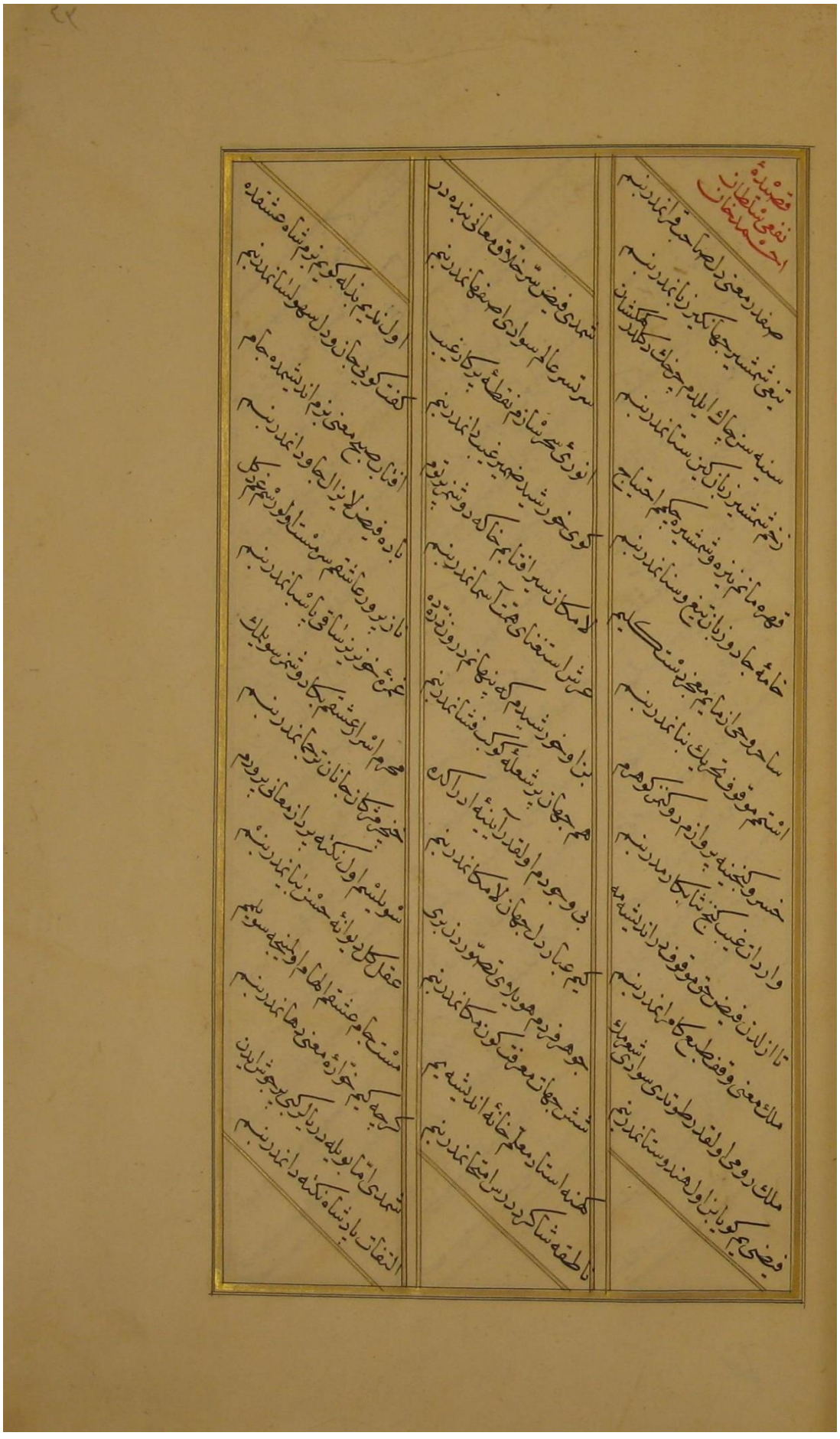

قصیدهٔ نفیسی سلطان احمد سمانغان

صد نغمه زمعنی دلم صد صحبت از بر میکند
تیغی بشمشیر جهان تکبیر زیبا میکند
سینه سنج چاک اللهم چون شناسا میکند
زخم شمشیر زبان کین سنا میکند
قهرمانم نیزه و شمشیر چکم احتیاج
خامهٔ جادو زبان تیغ و سنا میکند
ساحر وحی ازدهایم معجز بیضا چکم
انشتم موقوف شهپر بنا میکند
خسرو کجخانه پروازم دو کس کوهم
وارد ان غیب کنج شایکار میکند
تا ازلدن فیض حق موقوف دارد اندیشه
ملک معنی وقف طبع کامگار میکند
ملک دو عالم او لقد رطوطی سودای شهپرم
فیضی چه کویا بزاول هندوستا میکند

شهدی فیض سر خلوت و معانی نبده در
سر تنس عالم سوادی اصبعها میکند
انوری بحر شناسم نقطهٔ پرکار غیب
کوی خورشید ضمیر غیب دانا میکند
لامکان سیر افتابم خاکه دو شهپر توم
عرش استغنای همتم آسمانا میکند
بزاو خورشیدم که پنهان نمد دوزنده
هم جهان پر شعلهٔ کوکب فشانا میکند
بی وجودم او لقد رآینهٔ ادراک
کیم عیار دل جهان لامکانا میکند
جوهر فردم هوادار تصوّر دون بری
نقش جهان معرفت کون مکانا میکند
کهنه استاد معلم خانهٔ اندیشه بم
ناطقه شاکرد درس امتحانا میکند

اول نادیم بدله کویم بزم شاه عشقباده
کفت کو بی جان و دل سهو لسانا میکند
افتاب صبح معنی بزم اندیشه جام
باده فیض لایزال جاودانا میکند
تازیرو رعاشقم سرمست اولورغم کل
غم خور خونریز ساقی پاسبانا میکند
هم اسیر عشقم بکاد و شمن سوبلک
چخر مکان جانان ترجمانا میکند
سوبلیشم اول نکته پرداز معانی پرورم
عقل کل دربوانهٔ حسن بیانا میکند
مست جام عشقم الهام اولینجه سوبلیم
کرچه کیم خواجهٔ معنی دهانا میکند
شهدی امّا بوبله دریا کبی بوجوشه اید
النفات بادشاه نکته دانا میکند

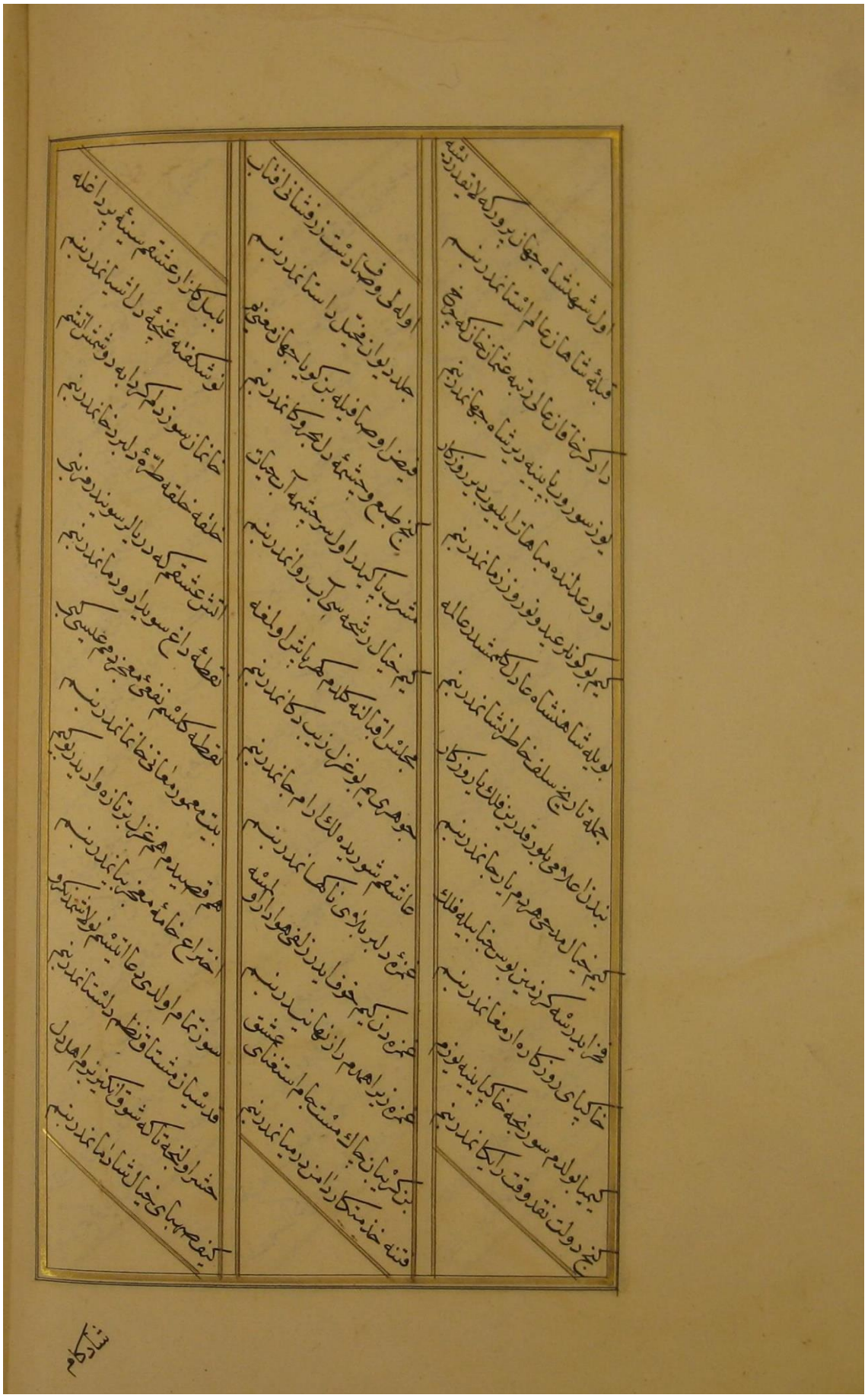

43b

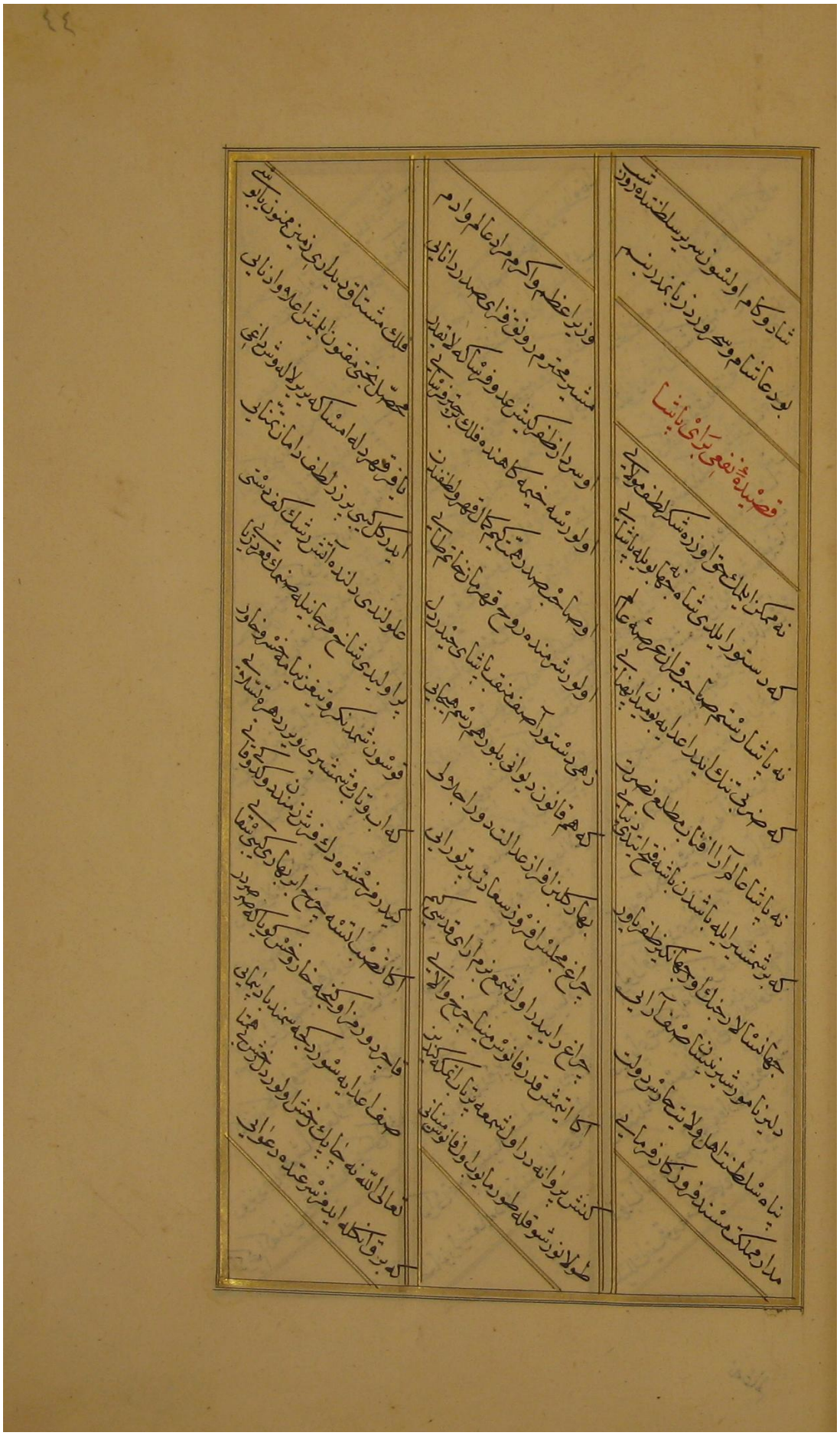

44[a]



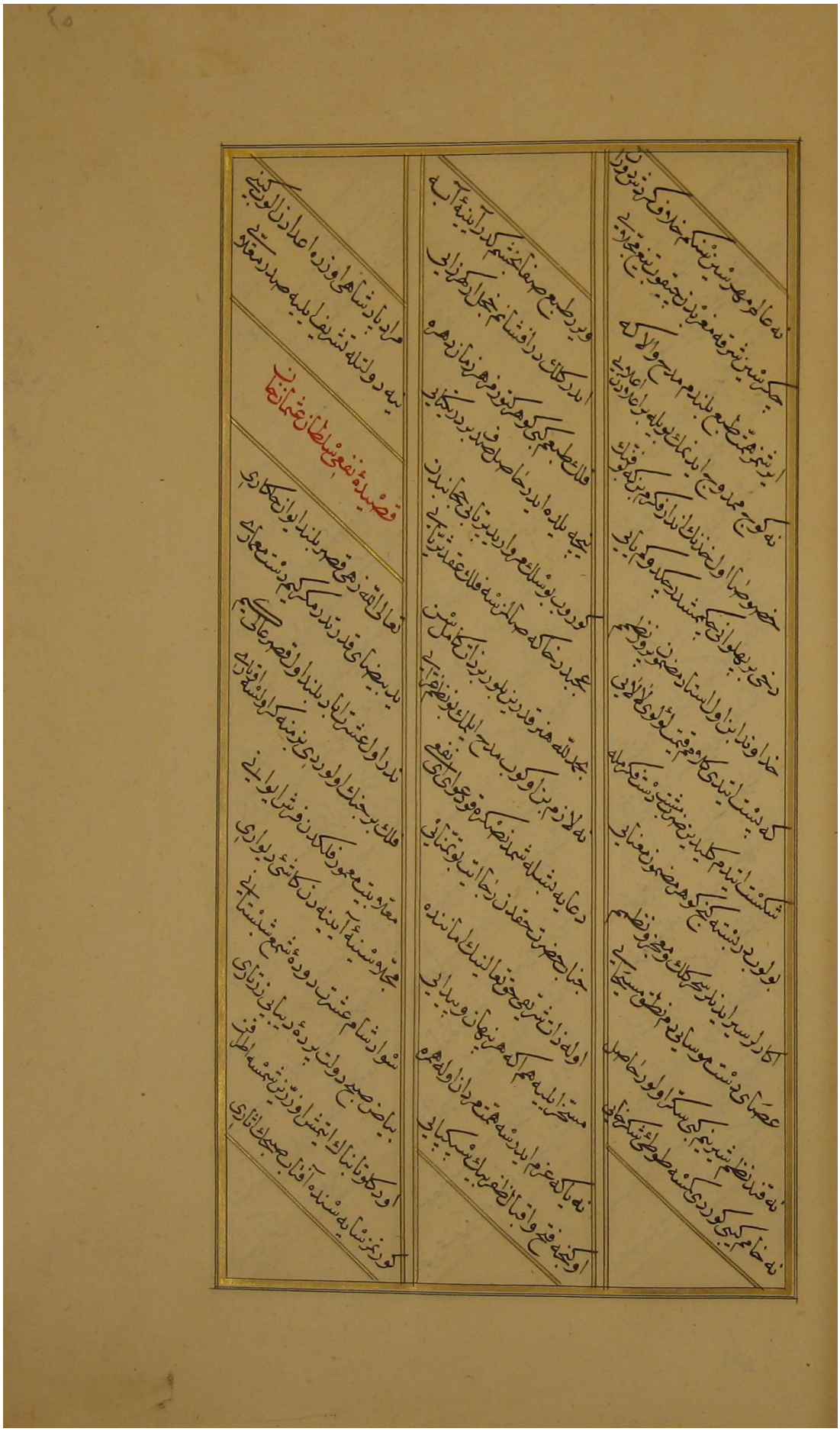

نه عالم مهر سین سنکم خلاف کردش دوران
چکرسین شرقه مغربدن چیقوب تیغ مجلایی
ایرشمز همت طبع بلندم مدح والا که
نه کوچ ممدوح ایدنمك بویله بر اعلادن اعلایی
خصوصا اول خدنك انداز فکرم بن که بو فنك
دخی بر پهلوانی چکمشدر چکدوکم یایی
خداوندا بن اول استاد مضمون پرور نظمم
که پست ایتدی کلامم قیمت لؤلوی لالایی
شکست ایتدم کلیدین ضرب مشت دست فکرمله
بولوب در بسته کنج کوهر مضمون معنایی
اکارلر سیر ایدنلر سحر کلك و معجز و نظمم
عصای دست موسایی دم نطق مسیحایی
نه قند نظم شیرینم کبی سکر اولور حاصل
نه خامم کبی کوردی کمسه طوطی شکرخایی

ویرر طبع صفا بخشم کدر آیینهٔ آبه
ایدر کلك در افشانم خجل ار کهر زایی
فلك طبعم کبی کوهر کتورمز هر زمان دهره
نیچه یلده ایدر حاصل صدف بر دریکتایی
کوروب بو سلك مروارید پرتابی حجابندن
عجبدر خاکه صالمزسه فلك عقد ثریایی
بحمد الله هنر قدرین بلور بر ذات کامل سن
نه لازم بن اوکوب مدح ایلمك بو نظم غرایی
دعایه بشله شمدن صکره قو دعوای ای نفعی
جناب حضرت حقدن رجا ایت بو تمنایی
اوله ذات شریفی حق تعالینك امانده
مسخر ایلیه هم اکه هر پنهان و پیدایی
نه یاکه عزم ایدرسه همت مردان اوله همره
اوکنجه فتح و اقبال ظفر بیك سپکپایی

مراد پادشاهی اوزره اعدادن الوب کینی
نیه دولتله تشریف ایلیه صدر معلایی

قصیدهٔ نفعی سلطان عثمان خان

تعالی الله زهی قصر بلند ایوان حکاری
ید بیضای قدرتدر مکر کیم دست معماری
ندر اول عشرت آباد بلند اول قصر عالی کیم
فلك بر جنك اولوردی بزمنه کر اولسه اوتاری
معلا بیت معمور فلکدن فرش ایوانی
مجلا سینهٔ آیینه دن کاشی دیواری
سواد شام عشرت دودهٔ شمع شبستانی
بیاض صبح دولت پردهٔ دیبای زرتاری
اودکلو تابناك ایتمش اوزرین شمسه اطرافن
کورنمز سایه سنده آفتاب صبحك آثاری

45a

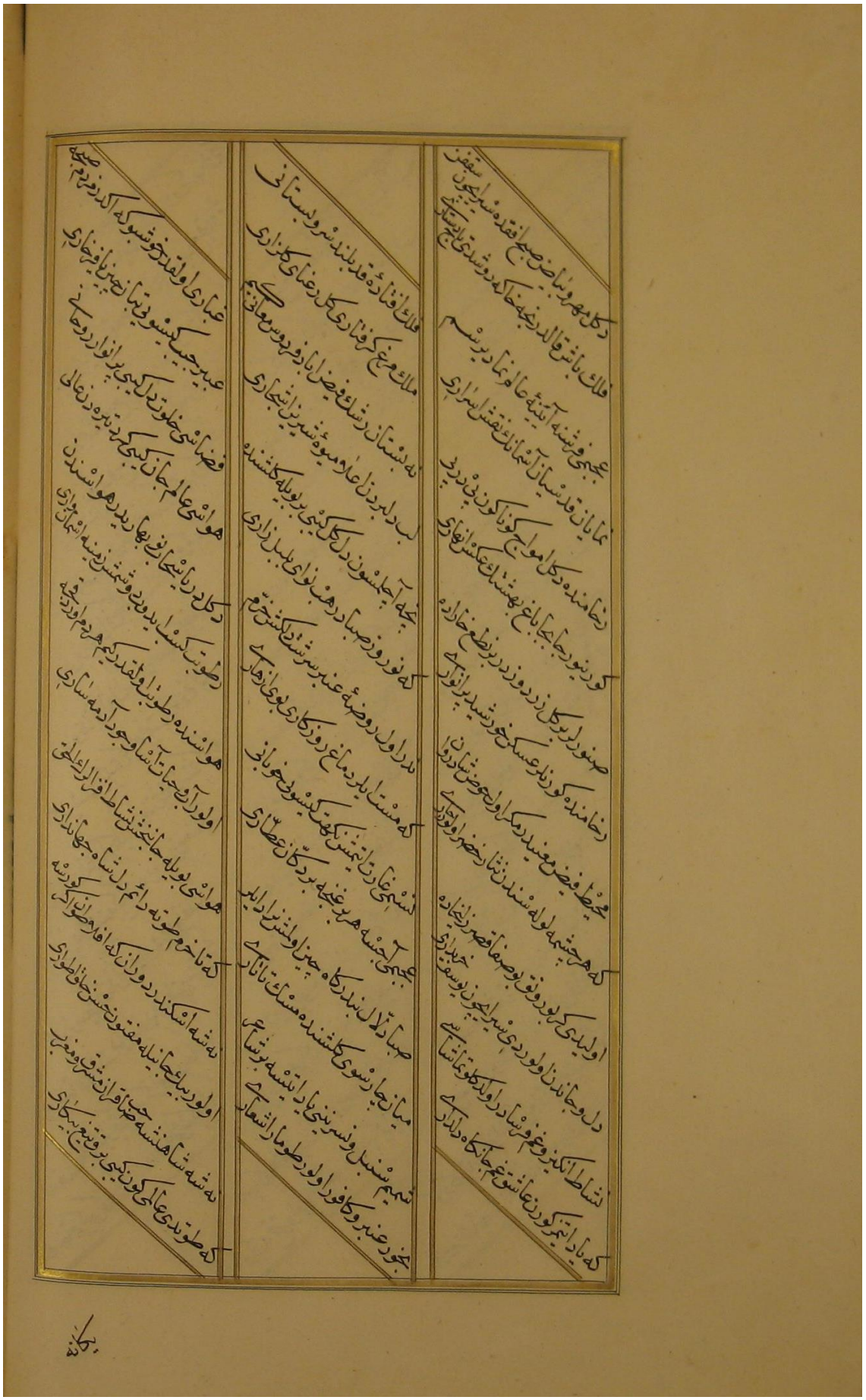

45b

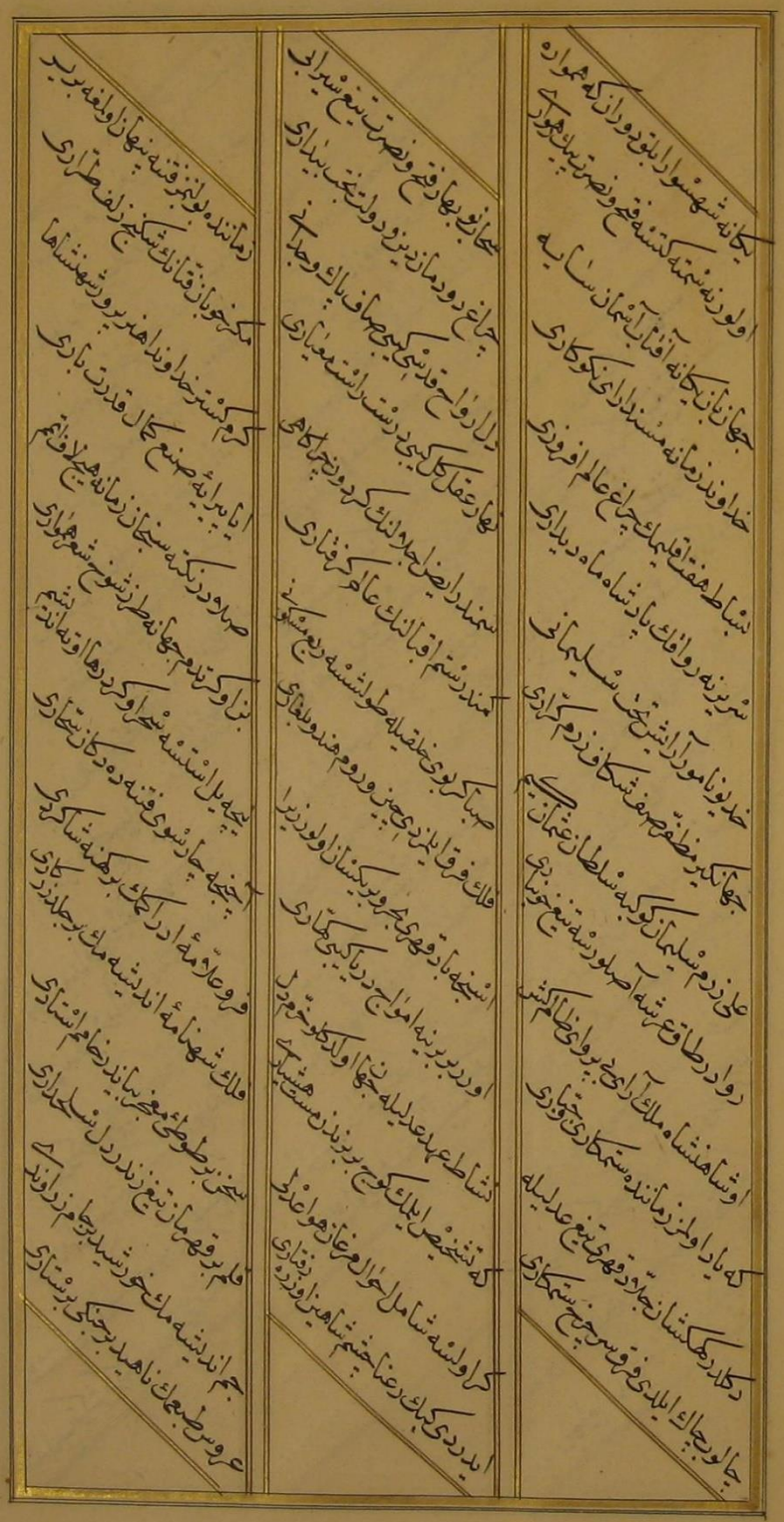

46[a]

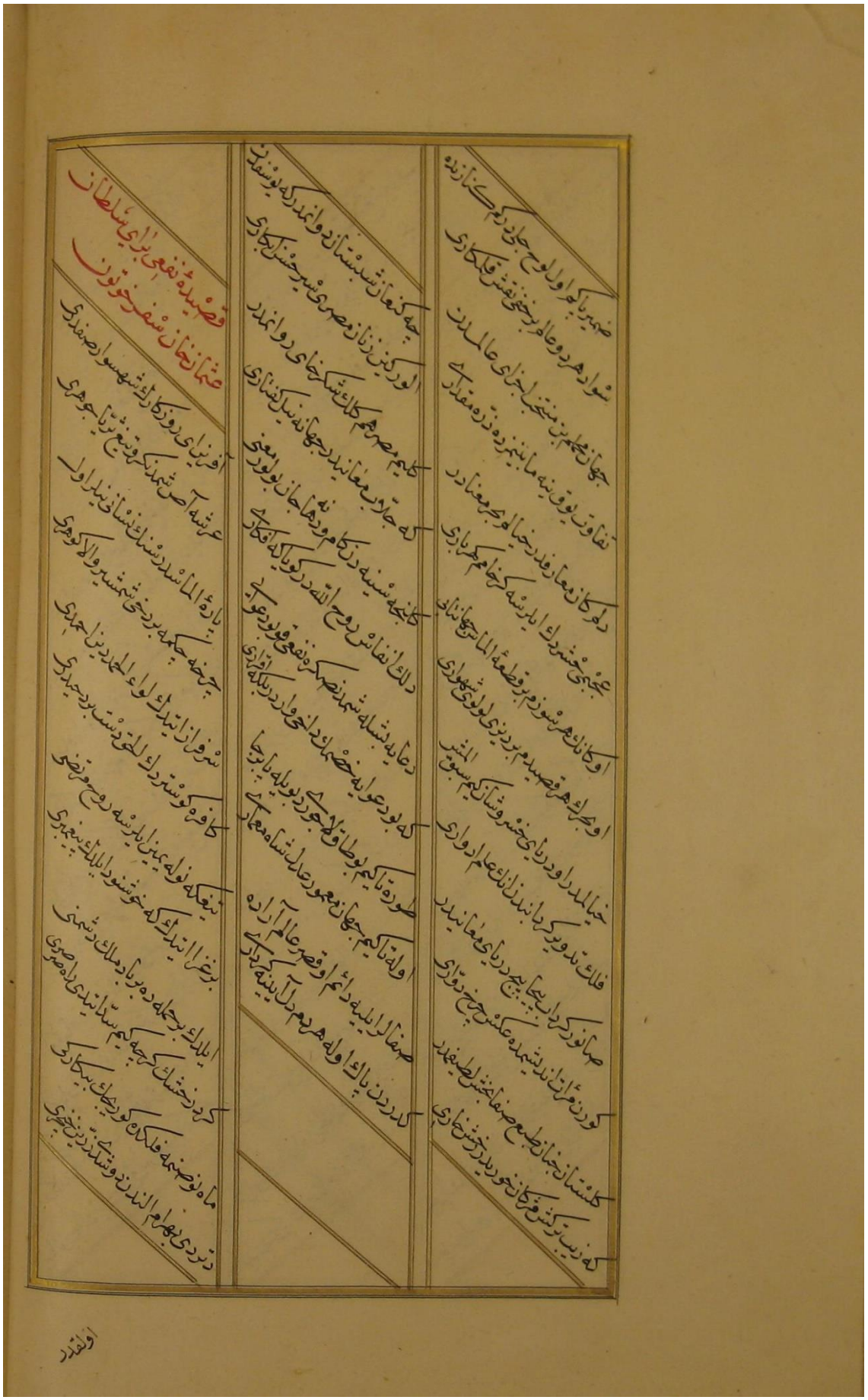

46b

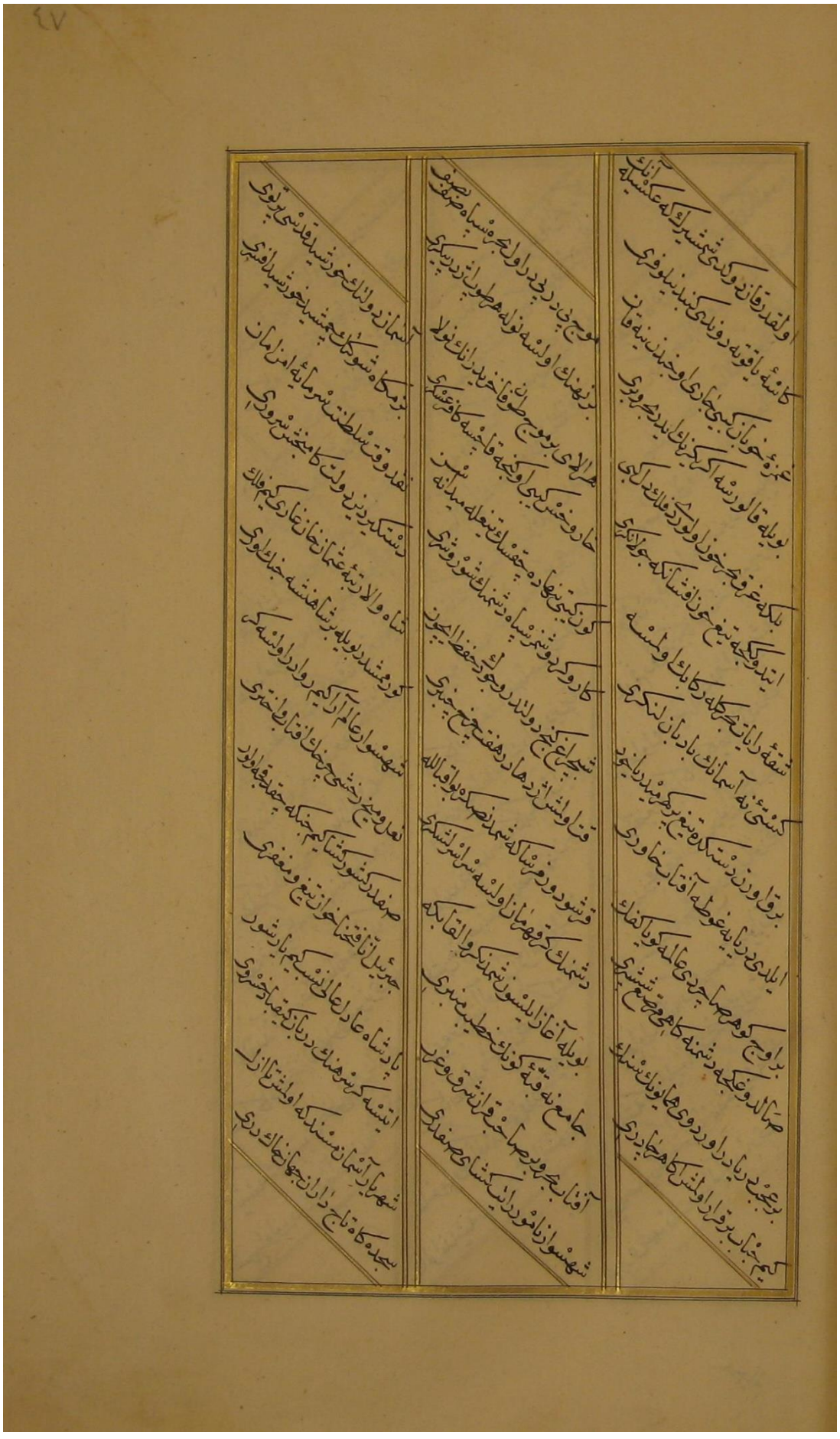

47a

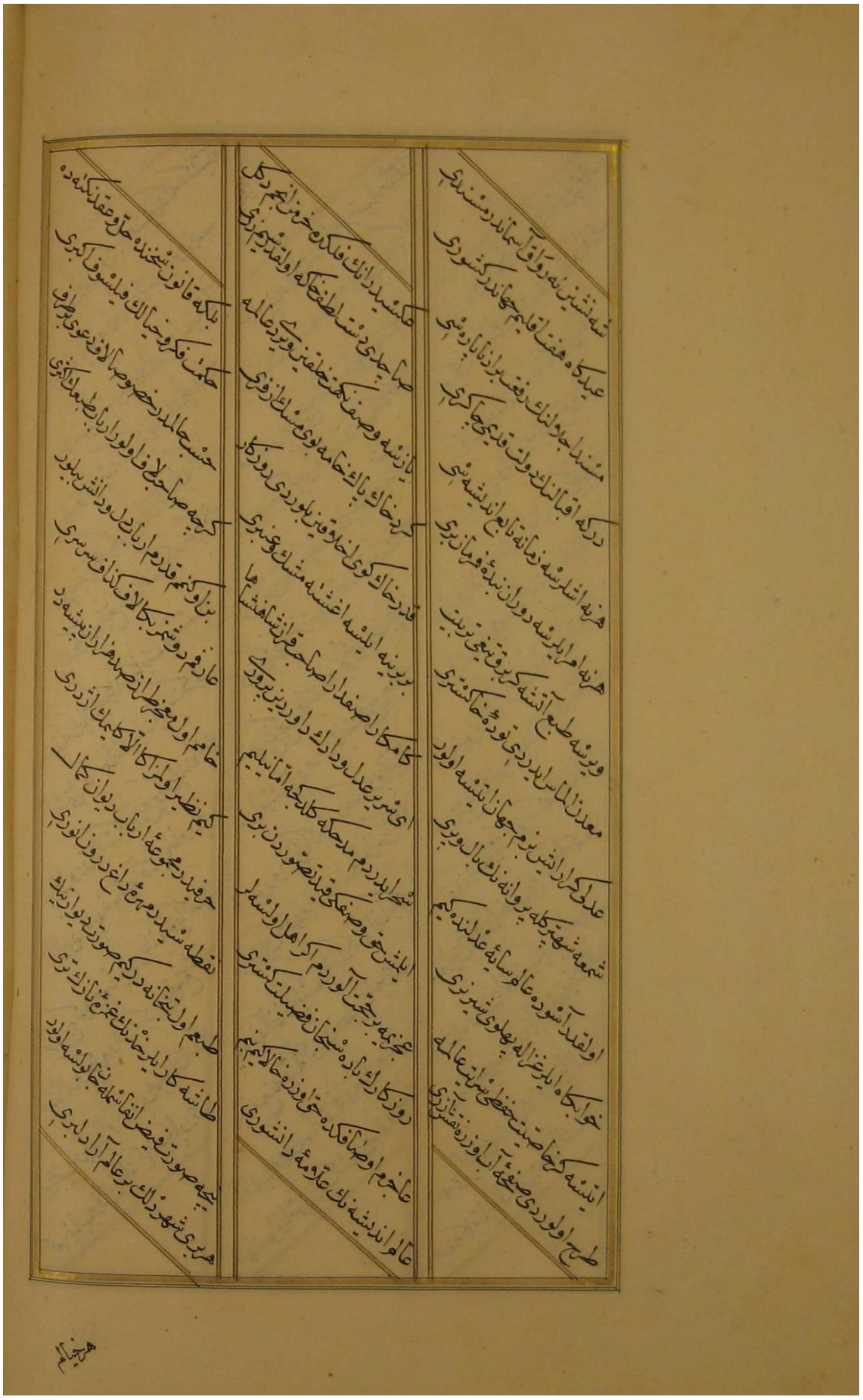

47b



قصیدهٔ نفعی برای باشی

48[a]



48b

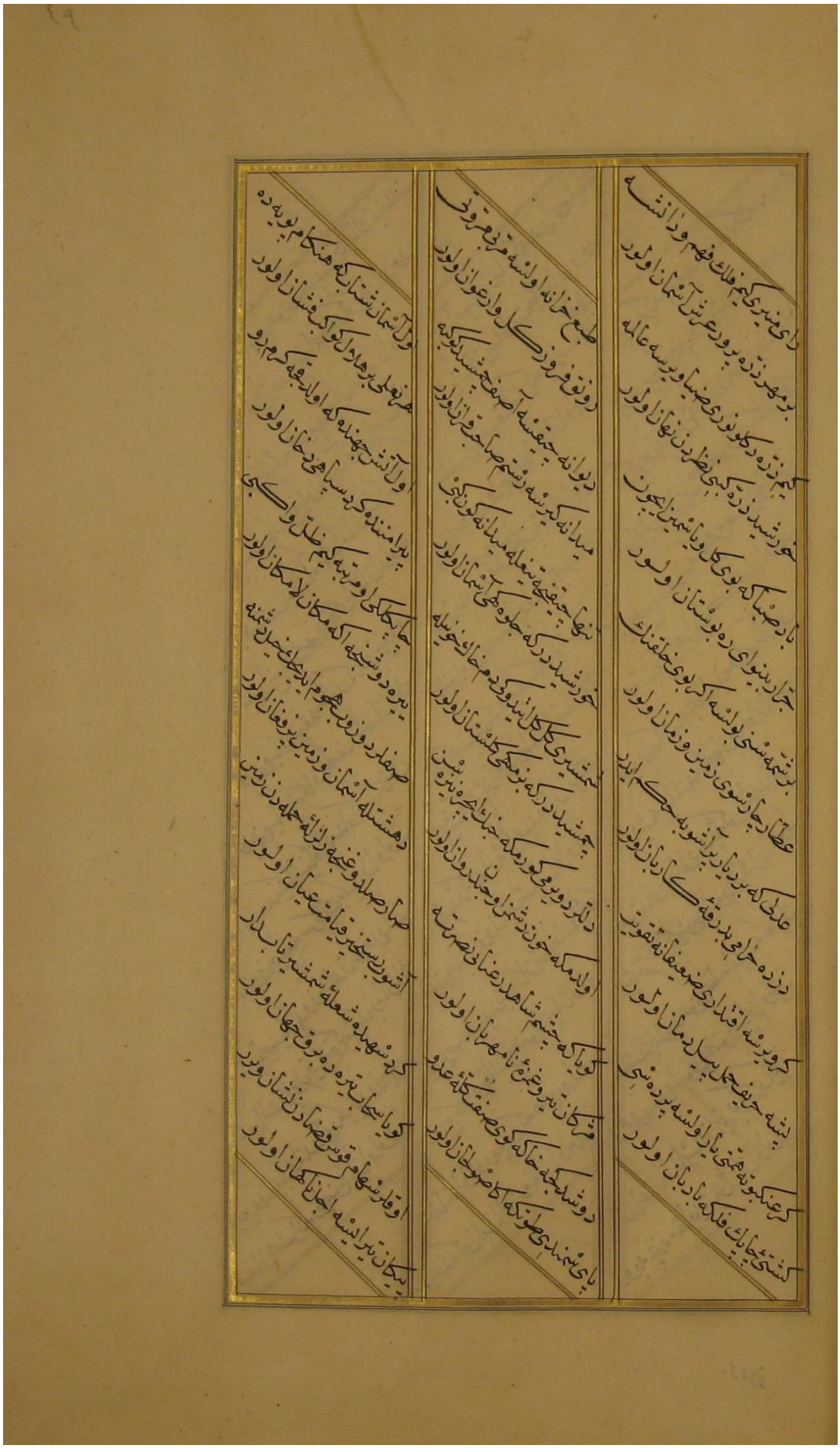

49[a]

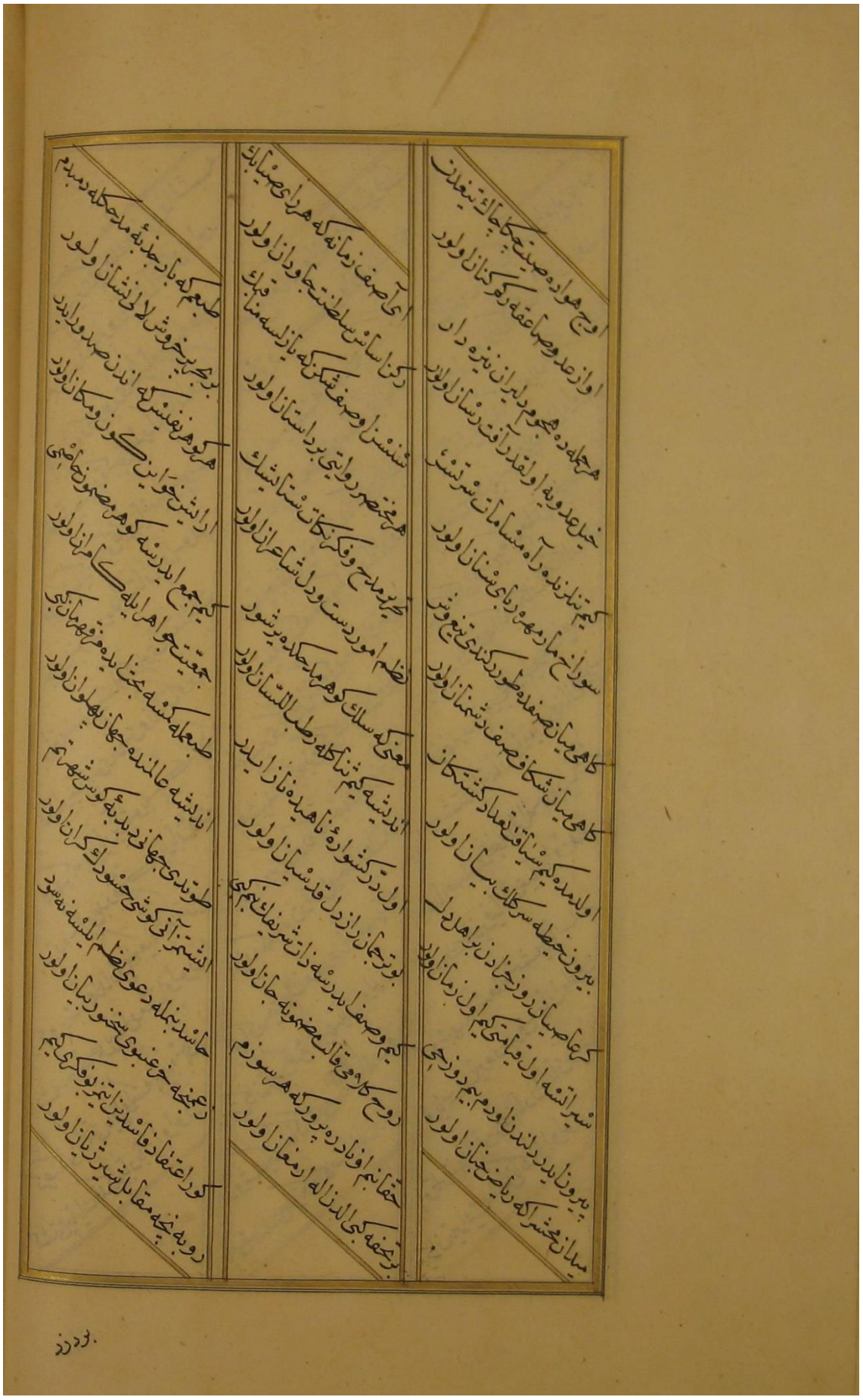

49b

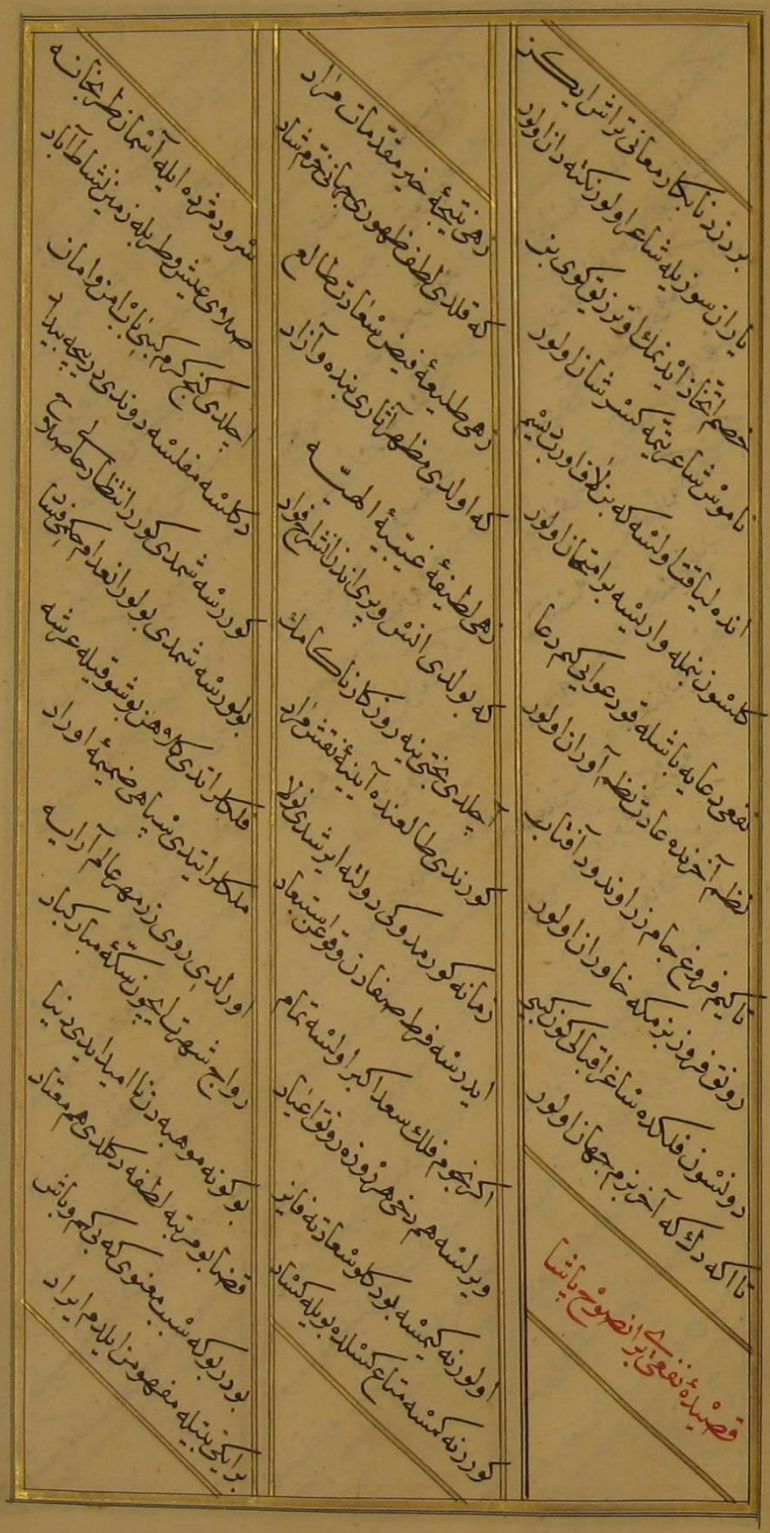

50[a]

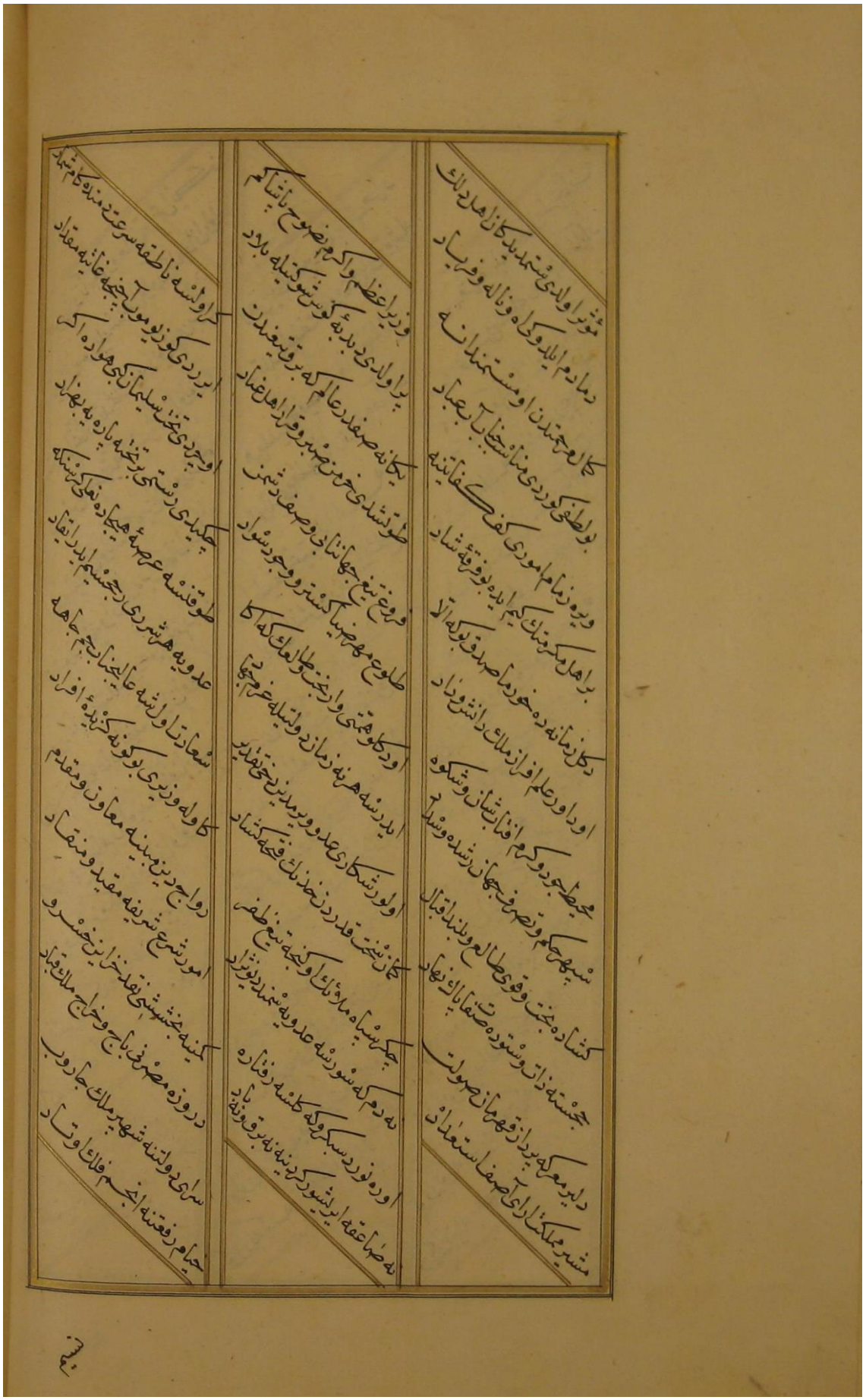

50b

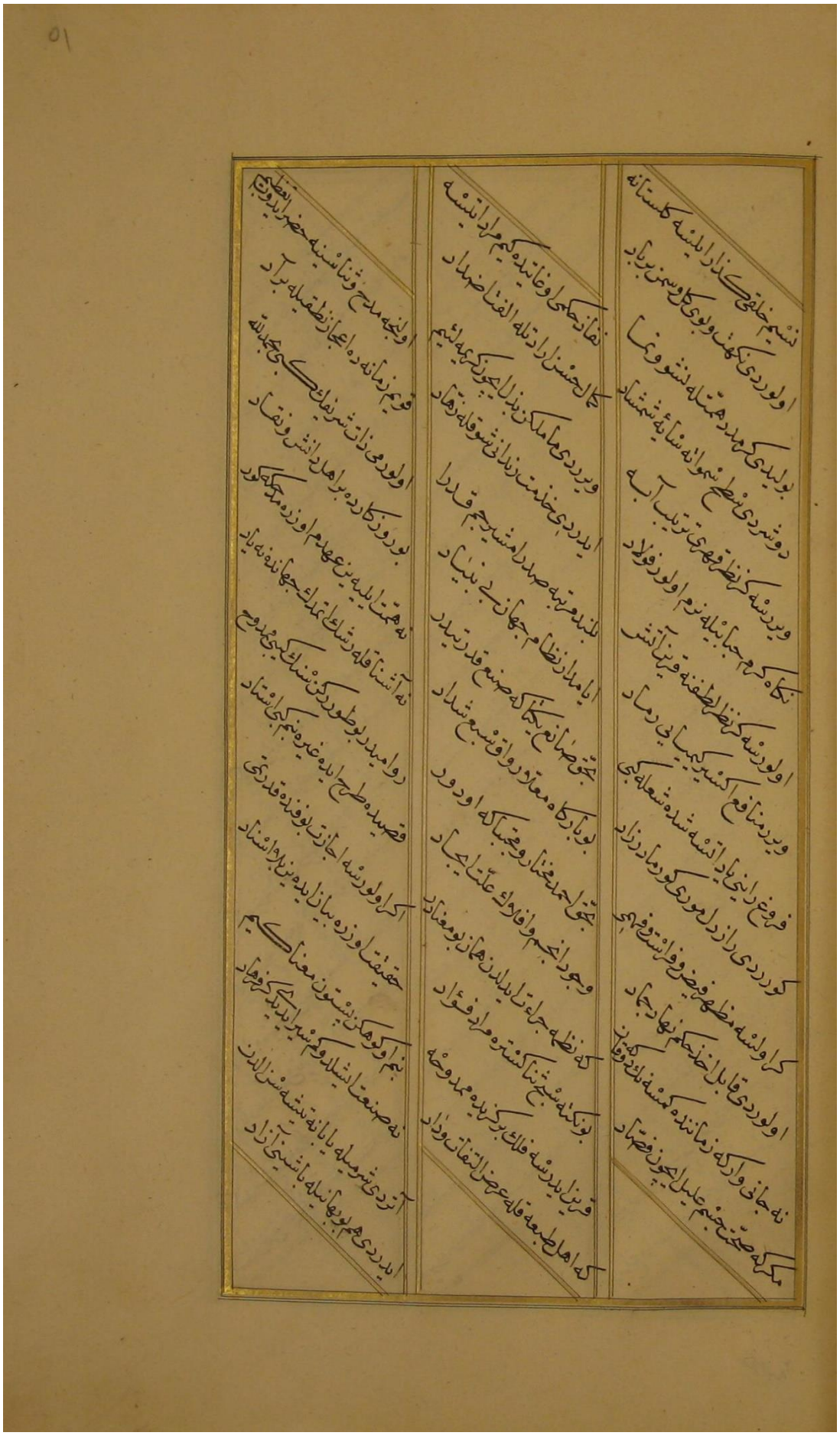

51a



51b

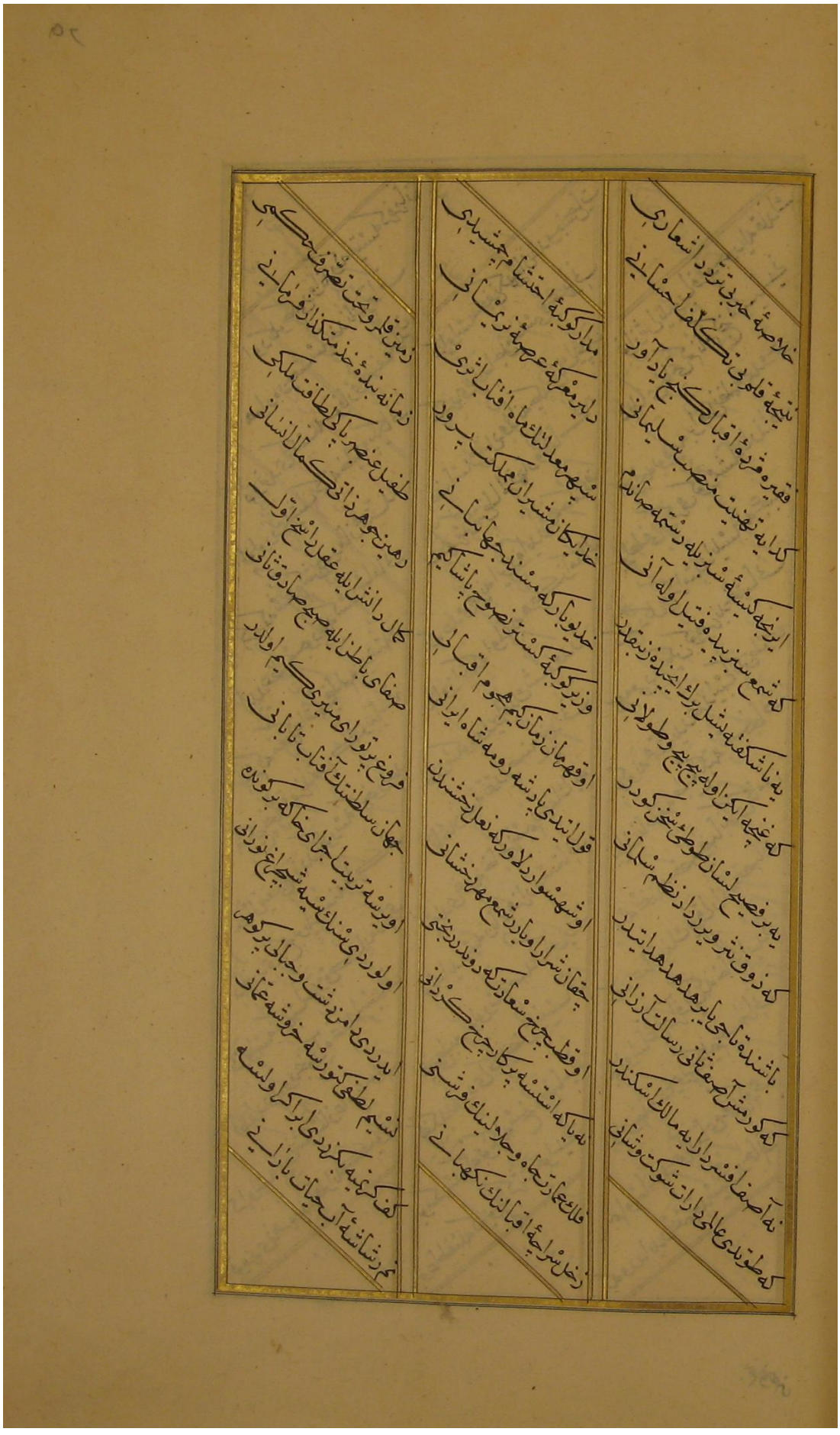

52[a]

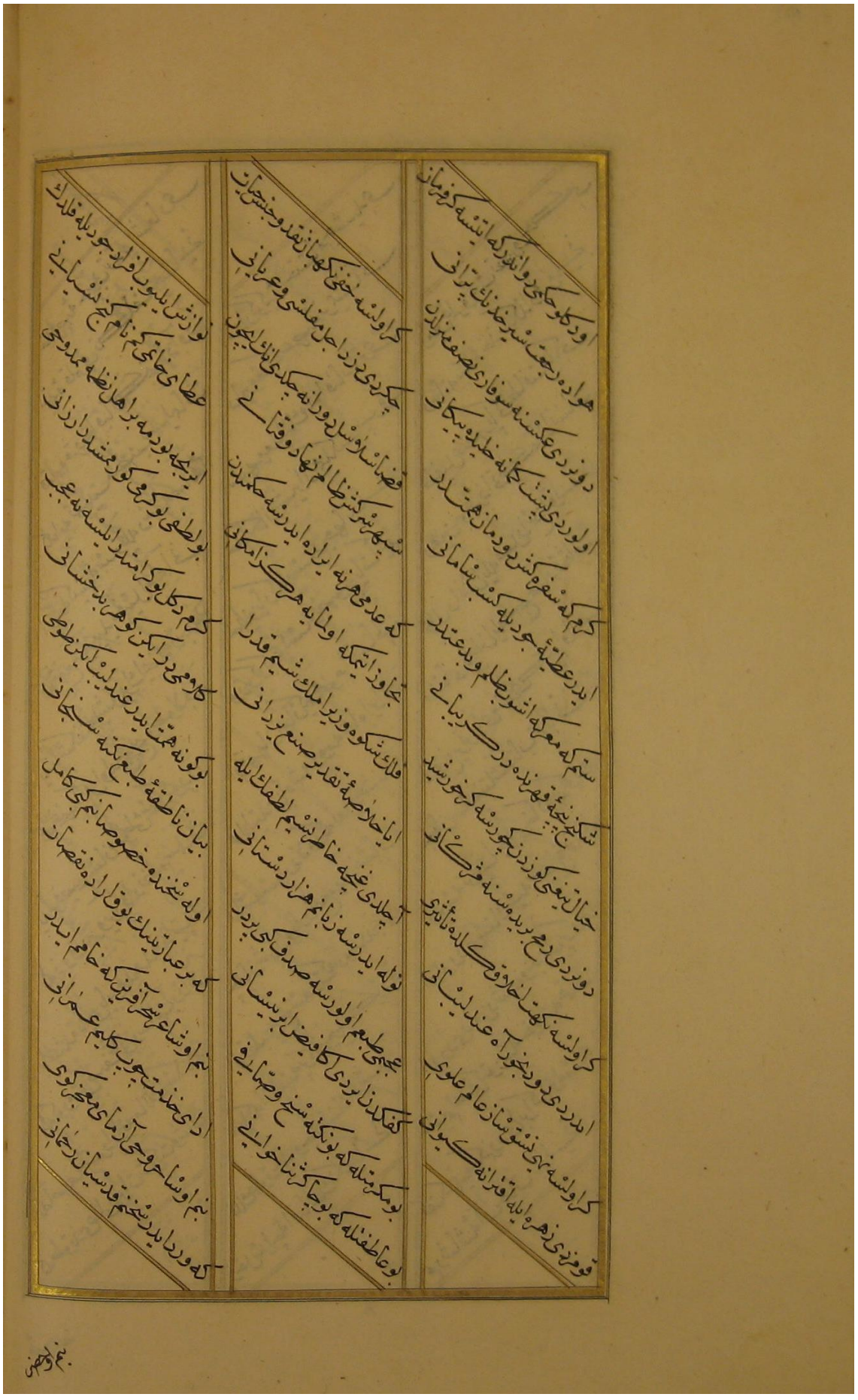

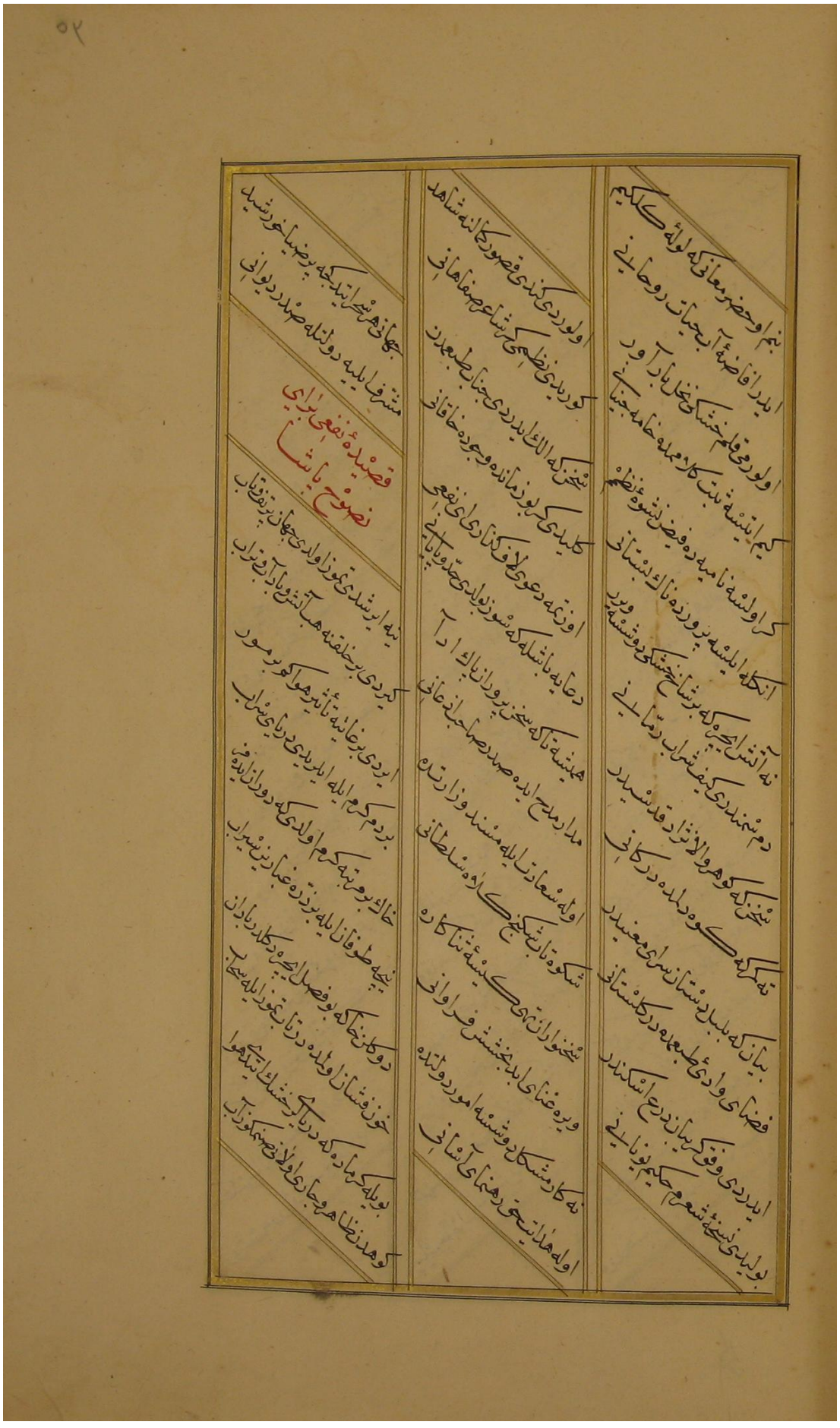

53[a]